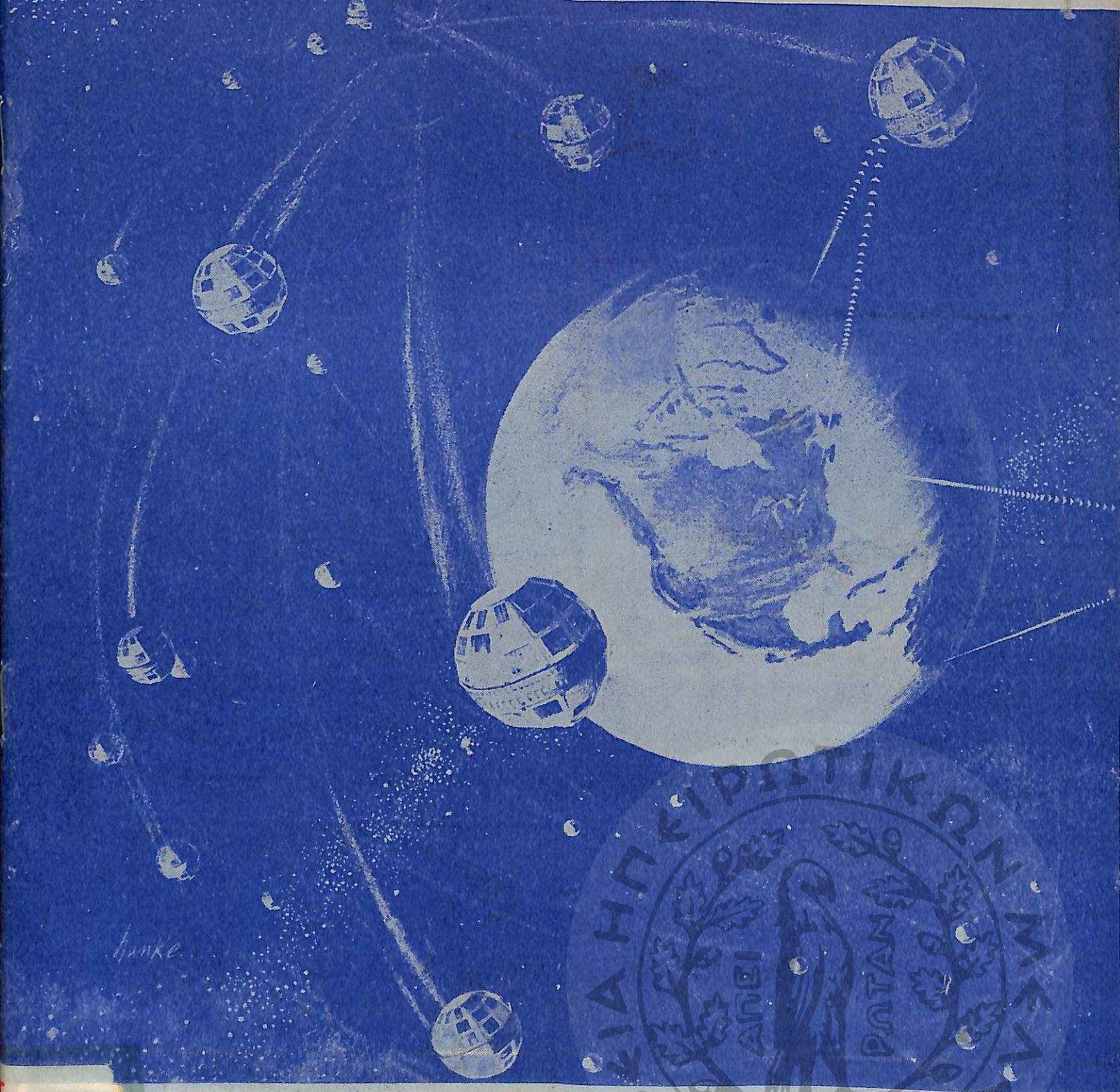

ΚΟΣΜΟΣ

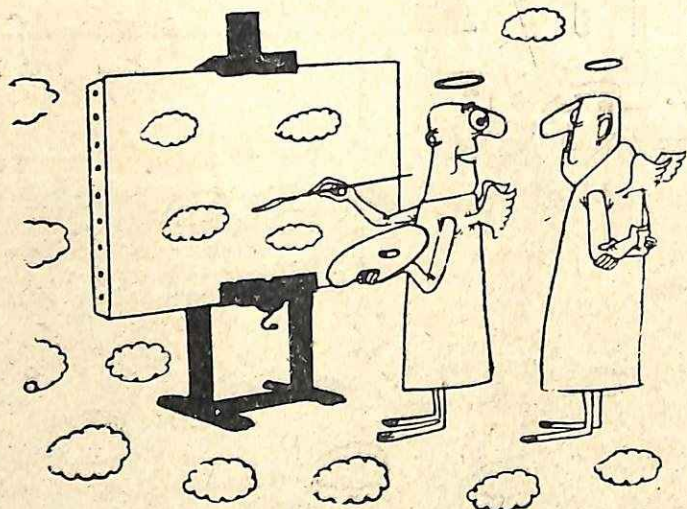
ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΤΟ ΖΩΝΤΑΝΟ
ΣΥΜΠΑΝ

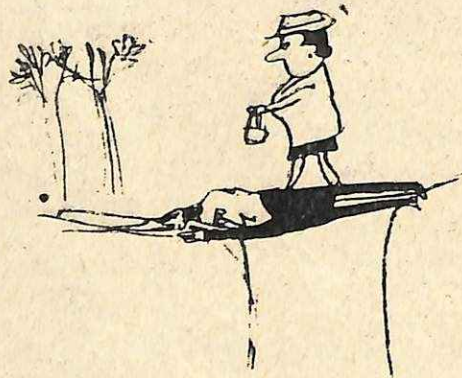

Ο ΧΩΛΟΣ ΔΙΑΒΟΛΟΣ

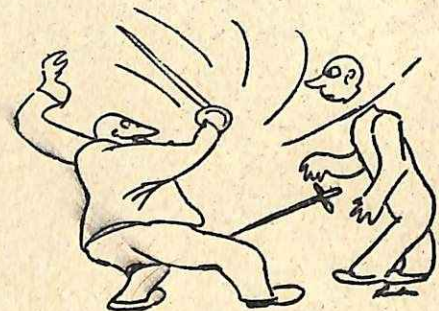
ΔΡΑΧΜΑΙ
4

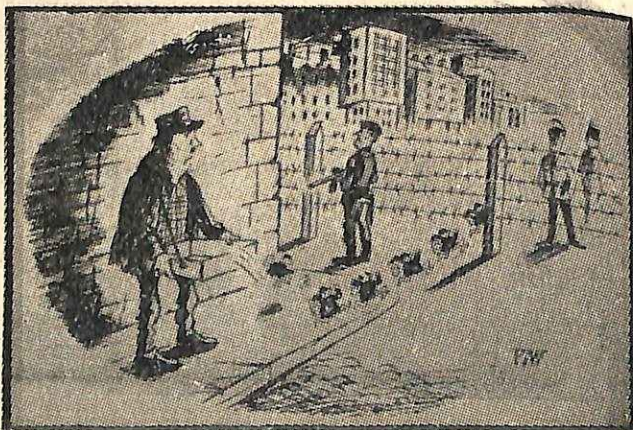
— Βλέπετε, ήμουνά πάντα τοπιογράφος!...

“Ενας περιποιητικός σύζυγος.

— Αυτό είναι!

“Η κρίση του Βερολίνου γίνεται παιχνίδι των παιδιών.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕ ΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ *φρ. 73106*
ΗΜΕΡΟΜ. *4-6-92*
45573

ΑΘΗΝΑΙ 1 — 7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1961

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Έκδοτης — Διευθυντής ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Διευθυντής Συντάξεως Έπιμελητής “Υλης
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ ΝΙΚΟΣ Α. ΓΚΟΥΜΑΣ

ΕΤΟΣ Γ' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 127 ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 4

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 636 τηλ. 813.180

Οι φίλοι μας — ηι' έμεις.

Κύριε Διευθυντά,

Είμαι ένας νέος αναγνώστης του θαυμάσιου περιοδικού σας. Μόλις πρό τριών μηνών πήρα στα χέρια μου ένα τεύχος, αλλά έμεινα κατενθουσιασμένος. Δεν παραλείπω από το να το συνιστώ σε μικρούς και σε μεγάλους. Έλπίζω πως κάτι θα προσφέρω με την προσπάθειά μου αυτή. Ήδη δυο οικογενειακοί μου φίλοι έγιναν αναγνώστες του «Κόσμου». Εύχομαι κάθε πρόοδο και προκοπή στο ώραίο σας περιοδικό. Λυπούμαι μονάχα που το ανακάλυψα τόσο αργά. Παρακαλώ αποστείλατέ μου τον πρώτο τόμο σε χρώμα μαύρο. Και πληροφορηστε με πως να στείλω τα χρήματα.

Αργύριος Παπαγεωργίου
Βόλος

● Κύριε Παπαγεωργίου. Σας ευχαριστούμε για τα καλά σας λόγια και για την προσπάθειά σας για την αύξηση της κυκλοφορίας του «Κόσμου». Ο κάθε τόμος του «Κόσμου» στοιχίζει εκατό (100) δραχμ. τις οποίες και πρέπει να αποστείλετε ταχυδρομικώς επ' όνόματι κ. Λουκίη Ακριτά περιοδικών (Κόσμος Έπιστήμη και Ζωή) Πατησίων 636 Αθήναι. Μετά τη λήψη των χρημάτων θα σας αποσταλεί άμέσως ο τόμος ταχυδρομικώς.

Επ' τη ευκαιρία παρακαλούμε όλους τους εξήγησαν τόμους να αποστέλλουν πρώτα τα χρήματα προς αποφυγή λαθών.

★

Κύριε Διευθυντά,

Είμαι από πολλού αναγνώστης του εξαιρετικού περιοδικού σας. Πολλές φορές διά-

βασα θέματα τα οποία κατά κάποιον τρόπο εφήμερα στη ζωή μου με κάποια ωφέλεια. Σήμερα αισθάνομαι υποχρέωση να σας εκφράσω τη χαρά μου και να σας ευχαριστήσω θερμά για μια ακόμα επιτυχία την οποία είχα εφαρμόζοντας υποδείξεις του περιοδικού σας. Έχω ένα μικρό αγοράκι 3 ετών το οποίο αισθανόταν μεγάλη ενόχληση όταν χρησιμοποιούσε μαντίλι για τη μυτούλα του. Σε παρασμένα φύλλα του τόμου είχα διαβάσει για τη νέα μέθοδο την εκατά τον ήπιο διδασκαλία και την εφήμερα ακριβώς στην περίπτωση αυτή. Έπαινε άρκετες φορές στο κοιμημένο παιδί «θέλω το μαντίλι μου θέλω το μαντίλι μου» και το μικρό και μέσα στον ύπνο του άκουμα εξήγησε μαντίλι. «Πού είναι μαντίλι, πού είναι μαντίλι». Ο ενθουσιασμός μου δεν λέγεται.

“Όλες αυτές οι μελέτες που είναι στηριγμένες σε καθαρά επιστημονικές βάσεις. Όλα αυτά τα άθρα τα οποία είναι τα συμπεράσματα τωνπειραμάτων των επιστημόνων και των τελευταίων επιτευγμάτων των έρευνών. Όλα αυτά τα οποία ή αλματώδης ανάπτυξη της επιστήμης χαρίζει στο σύγχρονο πολιτισμό, που τόσο απέχει από τη μόρφωση που πήραμε στα μαθηματικά μας θρανία. Όλα αυτά που με τόσο απλό τρόπο μάς χαρίζει ο «Κόσμος» με πλημμυρίζουν ενθουσιασμό που δεν ξέρω με ποιό τρόπο να τον εκδηλώσω επαφελώς. Δεν παραλείπω να συνιστώ θερμά το περιοδικό σας όποιον μπορεί.

Φ. Ε.

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το εξώφυλλο του «Κόσμου»

Θα έρθει αναμφισβήτητα μία μέρα που θα βεβαιωθεί πως υπάρχουν και άλλα ζωντανά πλάσματα κάπου διάσπαρτα στο άπειρο. Άλλα πως θα προσεγγίσουμε τους άγνωστους αυτούς κόσμους; Στην εικόνα μας ή Γή με ένα πλήθος βοηθητικών διαστημικών σταθμών (σελίς 22).

Έπικαιρότητες

- Οί φίλοι μας κι' έμείς Σελ. 3
- Άντίλογοι » 5
- N. ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ: Με το περισκόπιο » 6

Έπιστήμη και Τεχνική

- ΕΙΔΙΚΟΥ: Τιμωρία χωρίς εξαναγκασμό » 7
- Χαρούμενο ξύπνημα » 10
- Το γλαύκωμα » 20
- P. ΚΕΛΛΕΡ: Το ζωντανό Σύμπαν » 22
- Ο άνθρωπος μιμείται τα ζώα » 26

Ίστορία και Τέχνη

- Η παράξενη και συγκλονιστική Αιθιοπία » 15
- ΕΡΑΝΙΣΤΗ: Ίαπωνία » 19
- ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: Γκαλίνα Ουλάνοβα » 35
- Ταλλεύρανδος » 29

Διάφορα

- Άντικατασκοπεία στο πράσινο τραπέζι » 13

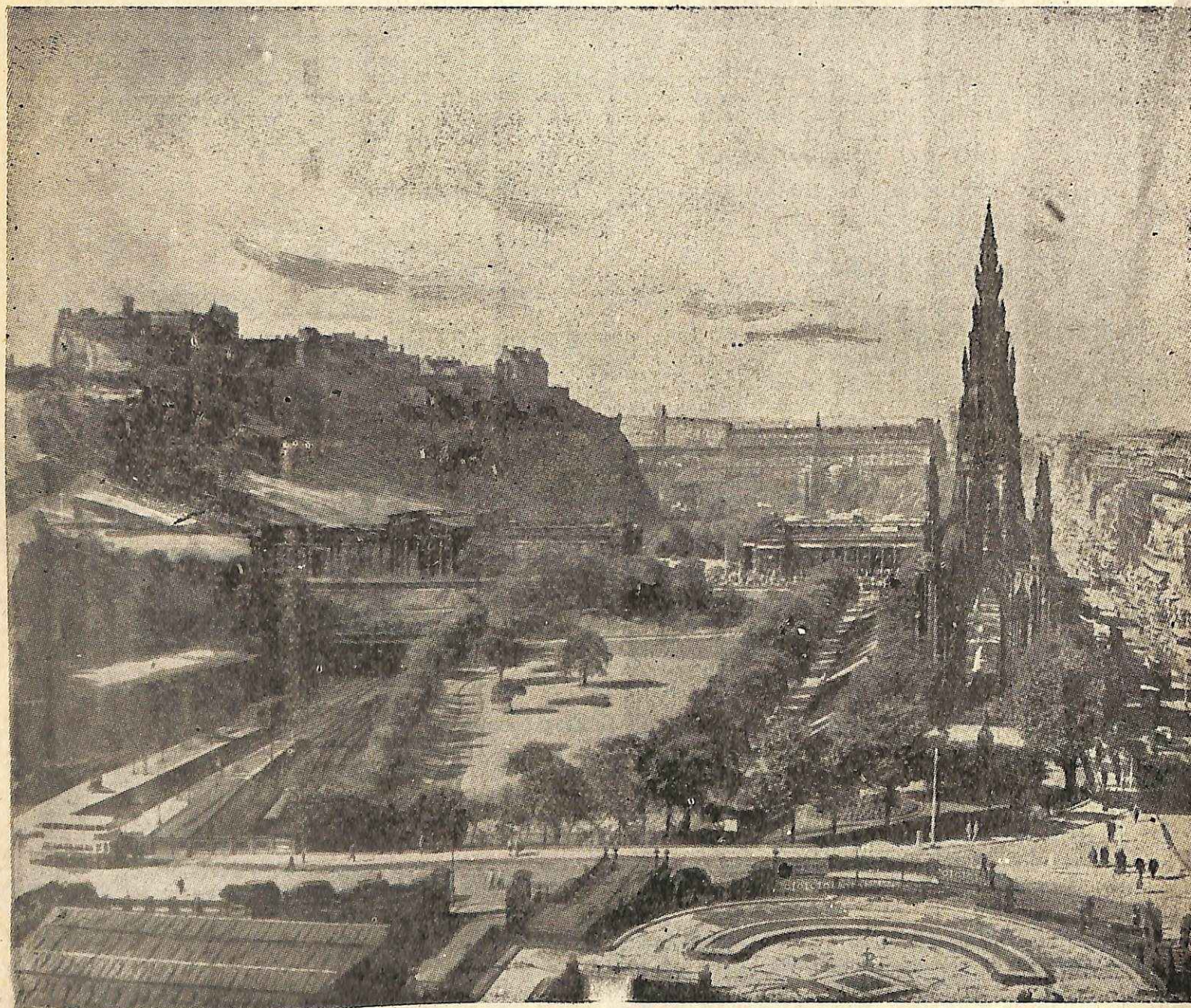
Μυθιστόρημα και Διήγημα

- X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ: Ο Γκιώσος μου » 37
- ΑΓΚΑΘΑ ΚΡΙΣΤΙ: Ο Έρακλης Πουαρό ξανάρχεται » 41

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ ΤΕΥΧΟΣ

- Η ζωή πριν από τη γέννηση
- Ψάρια στα δέντρα
- Η ψυχιατρική κι' οί άρρώστειες του έρωτος

ΣΤΝΑΡΟΜΕΣ: Έσωτερικού: έτησία (τεύχη 52) δρχ. 210 εξάμηνη δρχ. 110. Έξωτερικού: έτησία (άπλό ταχυδρομείο) δρχ. 300 (άεροπορικώς) για Άγγλία 5 λίρες για Άμερική 28 δολλ. Για τις άλλες χώρες έτησία συνδρομή 210 δρχ. (7 δολλ.) επί πλέον τα ταχυδρομικά. Έμβάσματα και έπιταγές προς τον εκδότη και διευθυντή του «Κόσμου» Λουκίη Ακριτά, δδδς Πατησίων 636, Αθήναι.

Ίσως δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι δυο από τους μεγαλύτερους συγγραφείς της Σκωτίας, ο Ουάλλτερ Σκότ και ο Ρόμπερτ Μπέρνς, είδαν το φως σ' αυτό το τοπίο, που θεωρείται ως ένα από τα ρομαντικότερα της Ευρώπης. Μεσαιωνικοί πύργοι, καθεδρικοί ναοί και παλιά μοναστήρια δίνουν μια υποβλητική φυσιογνωμία στην πρωτεύουσα της Σκωτίας... Από το 1947 οργανώνεται κάθε χρόνο στο Έδιμβουργο ένα φεστιβάλ μουσικής και θεάτρου που έχει αποκτήσει παγκόσμια φήμη.

Το «άννακόντα» είναι ένας υδρόβιος θάλας που ζει στους ποταμούς και τις ελώδεις περιοχές της Βραζιλίας, της Βρετανικής Γουιάνας και του ανατολικού Περού. Είναι το μεγαλύτερο αμερικανικό φίδι και το μεγαλύτερο φίδι της υδρογείου μετά τον ασιατικό πύθωνα. Το μήκος του φτάνει περίπου τα δέκα μέτρα. Οι άφηγίσεις των Ιθαγενών και των εξερευνητών για το μέγεθος και τη δύναμή του είναι υπερβολικές. Πρόσφατα, ένας Δανός ταξιδιώτης, ο Γιόργκεν Μπίτς, άκουσε για την ύπαρξη ενός μεγάλου ανάκοντα στα έλη του Ίκίτος, μιας πόλεως του Περού, κι' αποφάσισε να το κινηματογραφήσει και να το συλλάβει. Το συνάντησε απρόοπτα στα ρηχά νερά και το έπιασε ένστικτωδώς από το λαιμό, το μόνο εύσιπτο σημείο του. Παρά την τρομερή του όψη το τέρας δεν έφερε μεγάλη αντίσταση. Είχε μήκος έφτα μέτρων και ζύγιζε 110 κιλά.

Δ ΣΦΑΛΩΣ οί... δυσωδέστεροι αριθμοί που δημοσιεύθηκαν ποτέ στην Ελλάδα είναι τ' αποτελέσματα μιάς έρευνας για τους οικογενειακούς προϋπολογισμούς που διενήργησε πρόσφατα η Έθνική Στατιστική Υπηρεσία: 'Επί εκατό ελληνικών οικογενειών μονάχα οι έννέα περίπου διαθέτουν ιδιαίτερο λουτρό με τρεχούμενο νερό... Τα 65,7% των ελληνικών οικογενειών κατοικούν σε σπίτια χωρίς ιδιαίτερες τουαλέτες με αποχετευτικό σύστημα... Τα 78,4% των ελληνικών οικογενειών χρησιμοποιούν για το μαγείρεμα τα καυσόξυλα, τα κάρβουνα και το πετρέλαιο (γιατί ο ηλεκτρισμός, το φωταέριο και το υγραέριο είναι απρόσιτες πολυτέλειες). Και σημειώ-
τέον, ότι ο στατιστικός απολογισμός της δυσωδίας περιορίστηκε στις αστικές οικογένειες (πόλεις άνω των 10.000 κατοίκων). Στις αγροτικές και τις ημιαστικές περιοχές, όπου κυριαρχεί τό... άρωματικό τσαρούχι και το «κουλέρ λοκάλ» της λερής φουστανέλλας, τ' αγαθά του ηλεκτρισμού και της υδρεύσεως είναι έξ' ίσου μακρινά κι' άπιαστα με τ' αστέρια του Γαλαξία. Τους αριθμούς αυτούς, που δημοσιεύθηκαν στον ημερήσιο Τύπο, δεν τους άνα-
μασούμε εδώ από διάθεση μαζωχιστικής αυτοταπεινώσεως. Είναι για να δείξουμε στους νέους που μας παρακολουθούν πόσο άπατηλά κι' επικίνδυνα είναι τα συνθήματα της δήθεν «ευημερίας» με τα όποια ώρι-
σμένη μερίδα της πολιτικής μας ή-
γεσίας αποπειράται να μ' άποκοι-
μίσει — και πόση υπεράνθρωπη προσπάθεια χρειάζεται ακόμα για ν' άνεδούμε, όχι στην κορυφή, αλλά στα πρώτα σκαλοπάτια της πολιτι-
στικής κλίμακος. Και το βάρος της προσπάθειας αυτής είναι φυσικό να πέσει στους ώμους της νέας γενιάς που — ελπίζουμε — διαθέτει κά-
πως ευαίσθητη δόφρηση.

Ω ΡΙΣΜΕΝΩΣ κάποιες αρμόδιες αρχές θα πρέπει να ενδιαφε-
ρουν και ν' ασκήσουν κάπως αυστηρότερο έλεγχο σ' αυτές τις «ιδιωτικές κλινικές» που ξεφυτρώνουν σαν μανιτάρια στις πιο άπιαστες γωνίες των Αθηνών — γιατί το κακό έχει παραγίνει: Ένα ακατάλληλο σπίτι έφτα ή όχτω δωματίων όπου στριμώχνονται τέσσερα ή πέντε κρεβάτια σε χώρο που αρκεί μονά-
χα για δύο, τρεις κατάκοπες νοσ-
κόμες που έκτελούν και χρέη πα-
ραδουλεύτρας — και να που σκα-
ρώθηκε ή άποδοτικώτατη επιχείρηση της «κλινικής» που τροφοδοτείται κυ-
ρίως από τη δυστυχισμένη πελα-
τεία των ασφαλίστικων ταμείων. Σε μια απ' αυτές τις κατ' ευφημισμόν «κλινικές» παρασύρθηκε πρόσφατα ένας από τους βασικούς συνεργά-
τες του περιοδικού μας και ύπστη μια δυσάρεστη νοσηλευτική περιπέ-
τεια από την όποια δεν έχει ακόμα τελειώς συνέλθει.

Μέ το Περιεχόμενο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

1

ΣΤΗ Ρώμη, ο Σύνδεσμος Έκδοτων Περιοδικών Έκδόσεων ύστερα από μια σχετική σύσκεψη, απορροσάλλωσε τις απόψεις του σ' έναν ηθικό κώδικα αναφορικά με το περιεχόμενο των εκδόσεων που προορίζονται για τα παιδιά. Σύμφωνα με τον κώδικα τους δεν πρέπει να προσφέρονται στα παιδιά θέματα που προκαλούν τὸ μίσος έναντιόν μιας οιασδήποτε φυλής, που πληγώνουν την ανθρωπινή αξιοπρέπεια ή που μπορούν να δημιουργήσουν αμφιβολίες για τη σκοπιμότητα του σχολείου, της εκπαίδευσης και του υψηλού ρόλου του εκπαιδευτικού. Τέλος ζητείται όπως οι συγγραφείς παιδικών αναγνωσμάτων αποφεύγουν να αναφέρουν λεπτομέρειες δι' εγγλήματα, θίγουν σκηνές, βασανιστήρια κλπ. Δεν ξέρω αν ο ηθικός αυτός κώδικας είναι πλήρης και δεν έχω την πρόθεση να συζητήσω το θέμα απ' αυτή την άποψη. Αναφέρομαι στην περίπτωση για να σημειώσω πως ολόένα και περισσότερο οι άνθρωποι που τους αγγίζει βαθύτερα το ηθικό πρόβλημα των καιρών μας, ανησυχούν κι' αναζητούν τον τρόπο για να φτιάξουν ανθρώπους.

2

ΓΙΑΤΙ, ομολογουμένως, η εποχή μας έφτιαξε μορφωμένους, έφτιαξε έπιστήμονες, έφτιαξε πολιτισμένους — πολιτισμένοι θεωρούνται συνήθως οι Ευρωπαίοι έστω κι' αν ξεοντώνουν με τη φωτιά και με το σιδερό τους ιθαγενείς της Αγγόλα, δεν έφτιαξε όμως ανθρώπους, τουλάχιστο τέσους ανθρώπους όσους θα χρειαζόνταν για την αποφασιστική στροφή μιας ειρηνικής εποχής. Όπως κι' αν το κάνουμε όποια επικριρήματα κι' αν επικαλεσθούμε δε θα μπορούσαμε να υποτιμήσουμε την αξία και την αποφασιστική συμβολή του ατόμου, είτε το άτομο αυτό ζει στο Δυτικό κόσμο είτε στον Ανατολικό. Μ' όποιο τρόπο κι' αν μια αποφασιστική υπευθυνότητα περνάει στα χέρια ενός ατόμου, ή δραστηριοτητά του και τα αποτελέσματά της δεν εξαρτώνται μόνον από τις ιδέες του εξαρτώνται κι' από την προσωπική, τη βαθύτερη ιδιοσυγκρασία του ατόμου αυτού. Δεν διαφορετικά άτομα π. χ. εκφράζουν διαφορετικά την αλήτη έξουσία, έστω κι' αν δρούν κάτω από τις ίδιες γενικές προϋποθέσεις. Μπορεί να παραδειγματιστεί κανείς εξετάζοντας δυο διαφορετικές πολιτικές ήγεςίες σε δυο διαφορετικές χώρες π. χ. στη Ρωσία ή στην Αμερική.

3

ΟΤΑΝ εξετελέσθη στη Ρωσία ο Μπέρια για την υπερβολική αστυνομική σκληρότητα που είχε εφαρμό-

σει στη χώρα του, ο ήγέτης της Κίνας Μάο—Τσέ—Τούγκ έλεγε μια φράση, εκφράζοντας μ' αυτή μιαν άποψη από κείνες που μας βάζουν καμιά φορά σε μεγάλη περισκεψη: «Δεν αποκλείεται και μετά από χίλια χρόνια να γεννηθεί ένα άτομο δηλαδή τυραννικό και απάνθρωπο. Και φυσικά αναρωτιέσαι:

— Καί μετά χίλια χρόνια; Δηλαδή υπάρχει περίπτωση να μη μās αλ, λάξουν ούτε τα συστήματα, ούτε τα αγαθά, ούτε η παιδεία, ούτε το θαρύ τίμημα που πλήρωσε και πληρώνει ο κόσμος για να αντεξέλουν ήμερες αληθινού πολιτισμού για την ανθρωπότητα; Όποτε και κάτω από όποιεσδήποτε συνθήκες δεν αποκλείονται τα άπρόοπτα;

4

ΕΡΧΕΤΑΙ τον τελευταίο καιρό στο μυαλό μου η κουβέντα ενός φίλου, που όταν την άκουσα για πρώτη φορά δεν της έδωσα και μεγάλη σημασία. Είναι πιθανό να μου είχε πει να έχει επέλθει στο βάθος μια διαστροφή του ανθρώπινου γένους. Ήθελε να πει πως η μακροβιότητα των ανώμαλων κοινωνικών σχέσεων έχει δημιουργήσει διαστροφές που ξεκινούν από το άπρόσβλητο υπερτροφικό έ γ α και έχουν γίνει φύση μέσα στο ανθρώπινο έν. Οι συνθήκες ζωής και οι συνθήκες των σχέσεων θα καλυτερεύουν, ή ανθρωπότητα θα βαδίζει προς το καλύτερο, αυτό όμως δεν θα αποκλείει κρίσεις και παροξυσμούς που δεν θα πηγάζαν από την ανάγκη των πραγμάτων αλλά από τη δόξα των πραγμάτων ή από το μόνο, άτομα που θα κάνουν κακή χρήση της δύναμης που θα τους έχει δοθεί.

5

ΑΤΤΕΣ οι σκέψεις είναι εκείνες που μ' έκαναν να σταθώ στην περίπτωση του ηθικού κώδικος των εκδοτών της Ρώμης, που δεν αποκλείεται να είναι ένας κώδικας χωρίς ουσιαστική σημασία. Πέρα από την περίπτωση αυτή υπάρχει ένα πρόβλημα και υπάρχει για όλο τον κόσμο. Είναι το πρόβλημα μιας ουσιαστικής ηθικής καλλιέργειας, ή διεξαγωγή ενός πολέμου για την καθάρση και αποκατάσταση του μέσα μας κόσμου. Ο έσωτερικός άνθρωπος χρειάζεται περισσότερο φως.

6

ΕΙΔΑΜΕ τελευταία το ελληνικό έργο «Συνουσία το όνειρο» που αποτελεί πρόοδο για τον ελληνικό κινηματογράφο. Μια εξαίρεση από τα γλυκανάλατα θέματα, ένα έργο προσγειωμένο στα πράγματα της μικρής χαμο-

ζωής των ανθρώπων. Σταματάει το θεατή του με τη φωτογραφία την ήθοποίη του και τον ξυγισμένο νεοεαλισμό του και θα μπορούσε να είναι ασφαλώς ένα έργο καλύτερης σειράς αν ο λόγος και το σενάριο του γενικά, δεν είχε εκδηλές αδυναμίες. Δεν διανθίζεται από την ανάλογη υποβλητική ποιηση κι' ο διάλογός του δεν παρουσιάζει καμιά ωριμότητα, πράγμα που αφαιρεί πολύ από την πειστικότητα του έργου, αβλύνοντας το συνολικό δέσιμό του σαν έργου τέχνης. Για' όλη αυτά δείχνει πως ο ελληνικός κινηματογράφος είναι κοντά προς την μεγάλη επιτυχία και μπορεί να πιστέψει κανείς πως πολύ γρήγορα θα παραχθούν έργα ευρωπαϊκής κλάσεως.

3

ΑΝ θέλεις να ξέρεις τι είναι ένα κράτος ποιά είναι η διοίκησή του και ποιά είναι το μέλλον του άρκεϊ να δεις πόσο έντιμοι και άθωοι άνθρωποι απ' αυτό βρίσκονται στις φυλακές και πόσο εγκληματίες ή παραβάτες κυκλοφορούν ελεύθεροι... Η πάρα πάνω φράση που μπορεί να συνδεθεί με τα πρώτα σημειώματα του σημερινού μας περιοικού, είναι παρμένη από ένα έργο του Γιουγκοσλάβου συγγραφέως "Ιβο Αντρις που τιμήθηκε αυτές τις ήμερες με το βραβείο Νόμπελ. Σημειώνω τη φράση αυτή γιατί δείχνει πως οι προβληματισμοί του συγγραφέα αυτού έπληξαν ουσιαστικοί κι' ότι κι' αυτός όπως όλοι οι αληθινοί συγγραφείς γεννιέται από τα πράγματα και τις καταστάσεις της εποχής του. Στην κόσμο αυτό που αξίζει είναι ζωή και ή αληθινή λογοτεχνία, αέτη που μένει, δεν είναι φιλολογία, αλλά ζωή. Ο "Ιβο Αντρις που το μυθιστόρημά του «Τάραξη μια γέφυρα πάνω από τον Δρίνα» θεωρείται άριστούργημα κι' έχει μεταφραστεί σε πολλές ξένες γλώσσες, ανδρώθηκε μέσα στην αναταραχή του τελευταίου αιώνα κι' αυτό που προσφέρει στους αναγνώστες του έχει τη γούση του αιώνα αυτού. Είναι 69 έτων και γεννήθηκε στο Τράβνικ της Βοσνίας. Σε ηλικία 22 έτων συνελήφθη και κλείσθηκε για χρόνια στις φυλακές, επειδή ήταν μέλος του τοπικού απελευθερωτικού κινήματος εναντίον των αυστριακών αρχών. Αυτό δεν τον εμπόδισε βγαίνοντας να συνεχίσει τις σπουδές του, να διακριθεί στο διπλωματικό σώμα της χώρας του χωρίς να εγκαταλείψει και την κλίση προς την λογοτεχνία που δείγματα καλής επιδόσεως ποιήματα στην αρχή και αργότερα διηγήματα. Η κύρια όμως ανέλιξη του άρχίζει ύστερα από τα 41 χρόνια του, όποτε άπαλλαγμένος από τις πολλές άλλες του ασχολίες, καταπίεστηκε συστηματικά με τη λογοτεχνία. Τα πιδ αντιπροσωπευτικά του έργα είναι τρία ιστορικά του μυθιστορήματα «Η Γέφυρα» που αναφέραμε, «Το χρονικό του Τράβνικ» και ή «Δεσπονίδα». Μέσα στις σελίδες των μυθιστορημάτων ορίων ή Γιουγκοσλαβία φαίνεται βήκε το λαμπρό έγκραστο της. Όπως μπορεί να συμπεράνει κανείς ο άνθρωπος αυτός συγγραφέας της, άξιζε την τιμή που του έγινε, πέρα από την έλαστικότητα που επέδειξε τα τελευταία χρόνια το βραβείο αυτό, έπηρεασμένο από λόγους πολιτικούς.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

ΤΙΜΩΡΙΑ ΧΩΡΙΣ ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΜΟ

Μια πρωτοβουλία στη Γαλλία κι' ένας πειραματισμός σχετικά με το σωφρονιστικό σύστημα.

Ανάλυση του ΕΙΔΙΚΟΥ

ΠΡΕΠΕΙ να σωθούν άνθρωποι. Άνθρωποι όχι σαν τους άλλους. Έγκληματιες που μπήκαν στο περιθώριο της κοινωνίας σκοτώνοντας, διάζοντας, βάζοντας φωτιά, αποπλανώντας ανήλικα, κλέβοντας. Φτάνουν από τη Γαλλία στην Καζαμπιάνα της Κορσικής φουρνιές από δέκα ή δεκαπέντε, με χειροπέδες, με τους ώμους λυγισμένους κάτω από το βάρος της φοβερής περιπέτειας — της δικής τους — που

αναγκάστηκαν να υποστούν την ατελείωτη μεταβολή της στο δικαστήριο. Μια απόφαση τους έχει αποσπάσει από τα σπίτια τους. Απ' όλες τις επαρχίες της Γαλλίας αυτοκίνητα — κελιά τους μετέφεραν στη Μασσαλία όπου, με το σακκίδιό τους στην πλάτη, τους μπάρκοσαν σ' ένα πλοίο. Κι' εκεί, στο άμπάρι του καραβιού, ένοιωσαν μια άπελπιστική μοναξιά, αισθάνθηκαν ότι ήσαν μόνοι με τον εφιάλτη τους και με

Ένας τολμηρότατος πειραματισμός γίνεται από το γαλλικό ύπουργείο δικαιοσύνης στις φυλακές της Καζαμπιάνα στην Κορσική: ή τιμωρία χωρίς καταναγκασμό. Από την έκβαση του θα εξαρτηθεί ή εξέλιξη του επανορθωτικού συστήματος στη Γαλλία και ίσως και σε άλλες χώρες. Ποιοί είναι όμως, και πως γίνεται ο πειραματισμός αυτός και ποιά είναι ή κοινωνική σημασία του;

Αυτοί οι λουόμενοι δεν είναι ελεύθεροι άνθρωποι. Είναι κατάδικοι. Στις κορσικανικές φυλακές της Καζαμπιάνα γίνεται ένας πειραματισμός: Η τιμωρία χωρίς καταναγκασμό.

την αθλιότητά τους. Δώδεκα ώρες άργότερα ανέβηκαν στο κατάστρωμα, θαμπωμένοι από τον ήλιο της Κορσικής. Τους αποβίβασαν διακριτικά και τους φόρτωσαν σ' ένα καμión που ξεκίνησε για ένα προορισμό, που οι κατάδικοι ήξεραν τ' όνομά του, αλλά που άγνοούσαν το πρόσωπό του, Καζαμπιάνα.

Ο ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ ΜΕΝΕΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΕΠΕΙΤΑ από δίωρο ταξίδι, οι κατάδικοι διέκριναν ένα μακρύ φεταμένο δρόμο πίσω από μια μνημειακή είσοδο, που μια επιγραφή στην κορυφή της έλεγε: «Υπουργείο Δικαιοσύνης. Περιοχή της Καζαμπιάνας». Διακόσια μέτρα πιο πέρα ένας φραγμός — που προκαλεί πάντοτε το χαμόγελο εκείνων που συλλογίζονται την έποδραση — και πλάι του ένας δεσμός φυλακας με μπλε στολή. Οι κατάδικοι περπατούν από το καμión και κυττάζουν ολόγυρα. Δεξιά κι' άριστερά από το δρόμο, σπίτια μέσα σ' ανθισμένους κήπους και, μπροστά στα σπίτια, στους δρόμους, παντού, παιδιά που παίζουν και, στα κατάφλια των σπιτιών, γυναίκες, νέες ή γριές, που τους κυττάζουν χωρίς τρόπο, χωρίς αποστροφή.

Ο κατάδικος έχει απελευθερωθεί από τις χειροπέδες του. Του έχουν δώσει τα έφδδιά του, τα εργαλεία του. Τον έχουν εγκαταστήσει στην κατοικία του. Έχει παρουσιασθεί σ' ένα δημόσιο ύπαιλληλο με πολιτικά που κου-

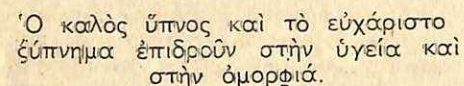
A black and white photograph of a man in a light-colored suit and hat, seen from the back, pushing a wooden cart. The cart has a sign that reads "St. Josette". The background shows a cluttered outdoor area with various items and structures.

Τὸ νὰ μὴ μένουν ἄνεργοι οἱ κατάδικοι εἶναι νόμος ποῦ ἰσχύει σ' ὅλες τὶς φυλακές, ἀλλὰ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ εἶναι πιὸ οὐσιαστικὴ στὴν Καζαμπιάντα. Ἐκεῖ οἱ κατάδικοι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ φτιάχνουν βάρκες ποῦ ἐν τὶς χρῆσι μποροῦν ἄργότερα οἱ ἴδιοι.

Η ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ, ή τιμωρία είναι ένα πράγμα, ή θεραπεία είναι άλλο. Οί αλληλοδιαδόχες μεταρρυθμίσεις της σωφρονιστικής έπιστήμης τή βοήθησαν να κάνει άλματα στό δρόμο τής προόδου καί τής ανθρωπίνης αλήθειας. Άσφαλώς τ' άποτελεσματά είναι καμιά φορά άπογορευτικά. Ύπάρχουν έδώ κι έκει κατακά-

A black and white photograph showing a group of men, likely sailors or soldiers, gathered around a table. They are looking at a large, dark, rectangular object, possibly a piece of equipment or a map, which is being pointed at by one of the men. The setting appears to be outdoors or in a large, open hall.

ΕΙΔΙΚΟΣ

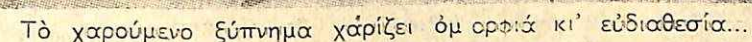
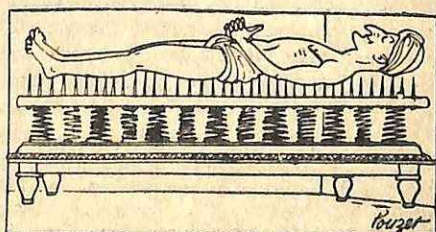
Μιά ζωτική ανάγκη το
ανθρώπινου οργανισμού

Η ΚΡΙΣΙΜΗ ΠΡΩΤΗ ΩΡΑ

== ΕΡΟΥΜΕ ότι, στην αρχή, ἐπὶ
== μιάμισυ ὥρα, ὁ ὕπνος εἶναι βα-
== θύς, χωρὶς ὄνειρα, κι' ἡ δραστη-
ριότητα τοῦ ἐγκεφάλου, ὅπως ἀποκα-
λύπτεται ἀπὸ τὸν ἠλεκτροεγκεφαλογρά-

φο, εἶναι σχεδὸν μηδαμινή. Κατόπιν, στο τέλος τῆς δευτέρης ὥρας τοῦ ὕπνου, ὁ ἐγκέφαλος ἀρχίζει νὰ λειτουργεῖ πα-
ράγοντας, ἐπὶ δέκα περίπου λεπτά, τὶς εἰκόνες ποὺ ὀνομάζουμε ὄνειρα. Ἡ
νύχτα, ἀπὸ τὴ στιγμή ἐκείνη, δὲν εἶναι
παρὰ μιὰ διαδοχικὴ σειρά ὑπνωτικῶν
περιόδων ποὺ διαρκοῦν περίπου μιὰ
ὥρα κι' ἐναλλάσσονται μετ' ἐπεὶ ὁ
ὄνειρος διαρκεῖς ἐνὸς τετάρτου τῆς
ὥρας. Ὁ ὕπνος γίνεται ὅλο καὶ πιὸ
ἐλαφρὸς ὡς τὸ πρῶτ' ποὺ θὰ ξυπνή-
σουμε. Κοντολογίς, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ
ὥρα βαθύτατος ὕπνου στὴν ἀρχή, ἡ ὑ-
πόλοιπη νύχτα εἶναι ἕνα «βαθμιαῖο ξύ-
πνημα». Ὁ ἀρχικὸς κομωτῶδης ὕπνος
ἀκολουθεῖται ἀπὸ ἐλαφρότερους ὕπνους
ὡς τὴ στιγμή ποὺ θ' ἀνοίξουμε αὐθόρ-
μητα τὰ μάτια μας.

“Ολη, συνεπώς, η ωφέλεια που μπορούμε ν’ αποκομίσουμε από τον ύπνο π ρ ώ τ η ώ ρ α και από τ η ν πο που θα ξυπνήσουμε. ‘Ο Ναπολέων καυχιόταν ‘ότι μπορούσε ν’ άρκεσθαι σέ δυο ώρες ύπνου κάθε νύχτα, άλλ’ άποσιωπούσε τὸ γεγονός ὅτι κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἡμέρας τοῦ δινοῦσαν συχνὰ τὴ εὐκαιρία νὰ παίρνει σύντομους «ὕπνους», ξαπλωμένος σέ μιὰ πολυθρόνα ἢ ἔνανι καναπέ. Κάθε φορὰ ποὺ κοιμόταν, ἤξερε νὰ ἐπωφελεῖται ἀπὸ τὴν πρώτη ὥρα τοῦ ύπνου, ποὺ ὅπως εἶδαμε εἶναι ἡ πιὸ σημαντικὴ καὶ νὰ ξυπνάει ἀμέσως, συντομεύοντας στὸ ἐλάχιστο τὴ διαδικασία τοῦ ξυπνήματος, γιὰ νὰ ριχθεῖ στὴ δουλειά. Συνεπώς ἡ ἀξιοθαύμαστη ιδιότητά του δὲν ἦταν ὅτι κοιμόταν λίγο, άλλ’ ὅτι «ξυπνοῦσε γρήγορα». ‘Όταν ὁ Πῆτερ Τρίπ, τὸν ‘Ιανουάριο τοῦ 1959, νίκησε στὸν «μαραθώνιο τῆς ἀύπνιας» μένοντας ξύπνιος ἐπὶ μιὰ ἑβδομάδα συνέχεια, δεκατέσσερις ὥρες ύπνου ἦταν ἀρκετές γιὰ ν’ ἀντισταθίσουν τὶς 200 ὥρες τῆς ἀύπνιας του. Οἱ χαμένες ὥρες τοῦ ύπνου δὲ συσσωρεύονται ἀδρόσιστικά. ‘Ένας ἄνθρωπος συνηθισμένος νὰ κοιμάται ἕνα

ὀχτώωρο κάθε νύχτα, ἂν συμβεῖ νὰ χάσει πέντε ὥρες ὕπνου, διὲ θὰ χρειασθεῖ νὰ κοιμηθεῖ τὴν ἄλλη νύχτα δεκατρεῖς ὥρες συνεχῶς γιὰ ν' ἀντισταθμίσει τὴν ἀπώλεια τῶν πέντε ὥρων. Τὸ πολὺ πολὺ νὰ κοιμηθεῖ μιὰ ὥρα παραπάνω.

Ο Ι ΕΠΙΕΥΝΗΤΗΣ τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Σικάγου ἀπέδειξαν πῶς ἡ κόπωση τοῦ ὀφείλεται στὴν ἀϋπνία εἶναι καθ' ὅσον διανοητικῇ. Στὸν ὕπνο δὲν ἀναπαύεται τὸ μυϊκὸ σύστημα, ἀλλ' ὁ ἐγκέφαλος. Οἱ μὺς ἀναπαύονται καὶ ὅταν μὲνουμε ξαπλωμένοι, χωρὶς νὰ κοιμώμαστε. Ὁ ὕπνος εἶναι ἀπαραίτητος μόνο γιὰ τὸν ἐγκέφαλο. Τὸ σῶμα μένει πάντα ζῦπνιο. Ἡ καρδιὰ δὲν παύει ποτὲ νὰ χτυπάει, οἱ πνεύμονες ἀναπνεύουν συνεχῶς, τὰ νεφρὰ λειτουργοῦν ἀδιάκοπα, οἱ ἀδένες ἐκκρίνουν τὶς ὁρμόνες τους ὅλο τὸ 24 ὥρο, τὸ αἷμα κυκλοφορεῖ χωρὶς τὴν ἐλάχιστη ἀνάπαυλα, τὰ πεπτικά ὄργανα λειτουργοῦν ὅπως συνήθως. Εἶναι ἀλήθεια πῶς ἡ καρδιὰ χτυπάει θραυδότερα στὸν ὕπνο, ἡ πίεση τοῦ αἵματος ἐλαττώνεται, τὰ αἱμόρροια ἀγγεῖα ἔχουν τὴ τάση νὰ διαστελλοῦνται, ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος μειώνεται ἐλαφρᾶ, ἡ παραγωγή τῶν οὐρῶν περιορίζεται, ἀλλ' ἡ γαστροεντερικὴ λειτουργία εἶναι δραστηκώτερη στὸν ὕπνο παρά εἰς τὴν ἐγρήγορση, ὁ κωτιαῖος μυελὸς δὲν φαίνεται νὰ ἔχει ἀνάγκη ἀναπαύσεως καὶ τὸ ἀναπνευστικὸ κέντρο τοῦ ἐγκεφαλοῦ δὲν παύει ποτὲ νὰ λειτουργεῖ.

“Ετσι εξηγείται κι’ η κλασική αὐταπάτη τῶν ἀνθρώπων ποὺ ὑποφέρουν ἀπὸ αὐπνία: Νομίζουν ὅτι «δὲν ἐκλείσαν μάτι» ὅλη τὴ νύχτα, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα νοκάρκωνται χωρὶς τὸ το κατὰ λούον ἐπὶ πολλὰς ὥρες. Ἀν ὁ ὕπνος τοὺς διαρκέσει ἔστω γιὰ δύο ὥρες, αὐτοὶ εἶναι ὑπερπαικτοὶ καὶ τὶς ἀνάγκες τοῦ ὁργανισμοῦ τοὺς, γιὰτὶ οἱ πρῶτες

ὥρες εἶναι οἱ πιὸ σημαντικές. Ἐπίσης, οἱ γέροι δὲν κοιμούνται πολλές ὥρες, ἀλλὰ μπορούνε νὰ κοιμηθοῦν κατὰ συχνὰ σύντομα διαστήματα. Ὅπως τὰ μωρά, οἱ γέροι ἔχουν τὴν ἱκανότητα νὰ ξυπνοῦν γρήγορα καὶ νὰ κοιμούνται σὲ ὅποια-δήποτε ὥρα τῆς ἡμέρας, ἔστω καὶ στὴν καρέκλα τους.

Εξ άλλου, αποδείχθηκε ότι 59% των ανθρώπων έχουν αυτό που λέμε «διανοητικό ρολόι», δηλαδή την ικανότητα να ξυπνούν στην ώρα που θέλουν, με προσέγγιση λίγων λεπτών. Λένε π.χ. προτού κοιμηθούν το βράδυ: «Θά ξυπνήσω στις έφτά το πρωί» και ξυπνάνε λίγα λεπτά νωρίτερα ή αργότερα. Γι' αυτούς η ώρα δεν είναι κάτι το αφηρημένο, αλλά ένα συγκεκριμένο σύνολο αισθητηριακών εντυπώσεων που συνδέονται με ένα σημείο χρονική στιγμή.

με ὀρισημὴν χιτῶνα.
Ἄπ' ὅλα αὐτὰ καταλαβαίνουμε ὅτι
τὸ ζήτημα παίρνει μιὰ ἐντελῶς ἰδιαί-
τερη σημασία γιὰ τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώ-
πων. Στὸ μέλλον, θὰ ἔχει πολὺ μεγα-
λύτερη σημασία τὸ νὰ μάθουμε νὰ ξυ-
ντάμε, παρὰ νὰ μάθουμε νὰ κοιμώμα-
στε.

NYKTOBIOI KAI HMEPOBIOI

Ο ΔΟΚΤΩΡ Ναθανιέλ Κλάιτμαν τα-
ξινομεί τους ανθρώπους ανάλογα
με τον τρόπο που ξυπνάνε. Αυτοί
που χαρακτηρίζονται ως «νυκτιδόβιοι»
χρειάζονται τουλάχιστον τρεις ώρες με-
τά το ξύπνημα για να συνέλθουν και ν' α-
ντιμετωπίσουν τις καθημερινές τους
άσχοιες. Σηκώνονται απ' το κρεβάτι
με κόπο, ξυρίζονται, ντυνούνται σαν ύ-
πνιστάτες, πηγαίνουν στη δουλειά τους
δυσθυμοί και κουρασμένοι. «Όλο το
πρωί βρίσκονται σ' αυτή την κατάσταση
και μόνο στο τέλος του απογεύματος
αρχίζουν να νοιάζονται καλύτερα. Μπο-
ρούν όμως να μείνουν άγρυπνοι και να
εργασθούν όλη τη νύχτα χωρίς κόπο
και με άριστη απόδοση.

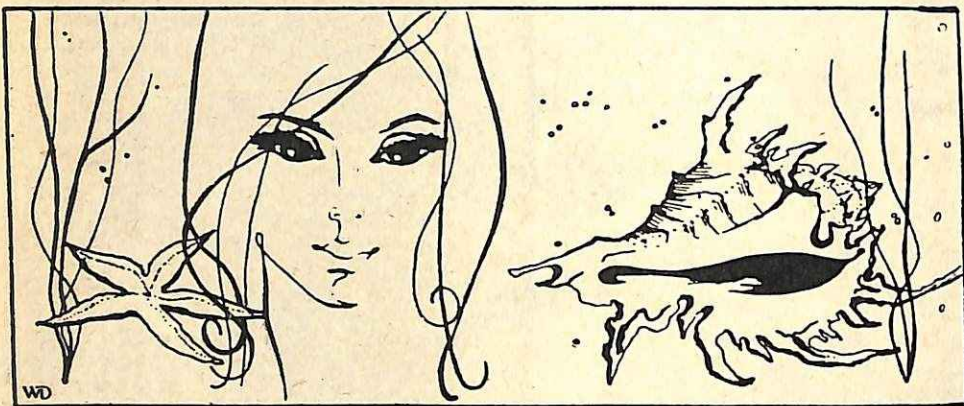
Οι «ημερόβιοι», κατά τὸν Κλαῖτμαν, εἶναι αὐτοὶ ποὺ ξυμπνὸν εὐδιάθετοι καὶ σηκῶνουνται ὅπ' τὸ κρεβάτι χωρὶς κόπο, φτάνουν στὸν ἀνάπατο βόθρο τῆς δραστηριότητός τους λίγο ποῖν ἂπ' τὸ μεσημέρι καὶ κατόπιν ἡ ἀπόδοσή τους μειώνεται σιγά σιγά ὥς τὸ βράδυ. Νυστάζουν γρήγορα καὶ ἐπιζητοῦν νὰ πέσουν στὸ κρεβάτι ὅσο τὸ δυνατό νωρίτερα.

‘Αλλ’ οἱ περισσότεροι ἀπὸ μᾶς, λέει ὁ Κλαίτμαν, δὲν ἀνέκουμε σ’ αὐτὴς τὴς δυὸ κατηγορίες, ἀλλὰ σὲ μιὰ συνθετώτερη ἐνδιάμεση κατηγορία: Εἴμαστε ἄνθρωποι τοῦ ἀπογεύματος ἢ «εσπερόσις». Οἱ ἀπογευματινοὶ τῆς θερμοκρασίας μᾶς ἀκολουθοῦν ἓνα χαρακτηριστικὸ κύκλο: Στὶς ὀχτὼ τὸ πρωῒ, ἡ θερμοκρασία μᾶς εἶναι χαμηλότερη τοῦ κανονικοῦ ὥς τὸ μεσημέρι. Ὡρα 14 ἡ θερμοκρασία μᾶς ἔχει φτάσει στὸ ἄνωτάτο ἐπίπεδο, ποὺ διατηρεῖται ὥς τὶς 18. Κατόπιν ελαττώνεται πάλι βαθμιαία ὥς μιὰ ὥρα πρὶν ἀπ’ τὰ μεσάνυχτα, ὅποτε νοιόθουμε ἀκατανίκητη τὴν ὑπνηλία.

ΞΥΠΝΗΜΑ ΤΩΝ ΑΙΣΘΗΣΕΩΝ

ΕΛΑΧΙΣΤΟΙ άνθρωποι έχουν την τύχη ν' ἀντίκρου στὸν ἡμερόβιο τύπο. Αὐτοὶ εἶναι οἱ μόνου ποὺ ζυπνοῦν εὐκόλα καὶ ἀνάδυνα. (Καὶ εἶναι παράδοξο ὅτι ὁ πολιτισμὸς μας εἶναι ρυθμισμένος ἔτσι ὥστε νὰ ἐξυπηρετεῖ μόνο αὐτὴ τὴ μικρὴ μειοψηφία). Γιὰ τὴ μεγάλη πλειονότητα τῶν ἀνθρώπων τὸ πρῶτο ζήτημα εἶναι, ἂν ὀχι μάρτυρικο, τουλάχιστον δυσάρεστο. Ὅπως κάποτε αὐτοὶ ποὺ φορολογοῦνται μὲ τὴν ὑγιεινὴ τῆς ἐργασίας σκεφθοῦν νὰ ἐπιβάλλουν ἕνα λογικώτερο ὥραριο, προσαρμωσμένο στὶς φυσιολογικὲς μας ἀνάγκες. Ἀλλ' ὥς τότε, γιὰ τοὺς περισσότερους ἀνθρώπους, τὸ ζήτημα θὰ εἶναι μιὰ πολὺπλοκὴ διαδικασία, γιατί τὸ πέρασμα ἀπὸ τὸν ὕπνο στὴν ἐγρή-

γορη διπλασιάζει ή τριπλασιάζει τις ενεργειακές ανάγκες του σώματος. Είδαμε πώς έπεται από τις πρώτες ώρες του ύπνου, ο οργανισμός αρχίζει και πάλι να λειτουργεί κανονικά. Ο εγκέφαλος ξυπνάει βαθμιαία. Οι μεγαλύτεροι μύς ξυπνάνε πρώτοι (μπορούμε να σηκωθούμε άμεσα και να περπατήσουμε, αλλά τα δάχτυλά μας είναι μου-

διασμένα και χρειάζονται αρκετή ώρα για ν' ανακτήσουν την επίδεξιότητά τους). Η πρώτη αίσθηση που τίθεται σε λειτουργία είναι ή αφή. Μπορούμε πιο εύκολα να ξυπνήσουμε έναν άνθρωπο μ' ένα ελαφρό άγγιγμα στον ώμο παρά φωνάζοντας τ' όνομά του. Η άκοή ξυπνάει δεύτερη. Οι φωνές, οι θόρυβοι του δρόμου και του σπιτιού, το κελάδημα των πουλιών, επιβάλλονται στη συνείδησή μας. Κατόπιν ξυπνάει ή όραση. Έξοικειωνόμαστε σιγά σιγά με τις συνηθισμένες μορφές και τα χρώματα του περιβάλλοντος, που στην αρχή μάς φαίνεται παράξενο. Ο άρτερος τρόπος για να ξυπνήσουμε έναν άνθρωπο είναι ν' ανοίξουμε τα παράθυρα και ν' αφήσουμε το φως να εισδύσει στο δωμάτιο.

Η αίσθηση που ξυπνάει τελευταία είναι ή όσφρηση. Άνοίγουμε τα μάτια προτού αισθανθούμε οποιαδήποτε όσμη. Όταν ένας άνθρωπος ξυπνάει από τον καπνό μιάς πυρκαγιάς, δεν είναι ή όσμη που τον ξυπνάει άλλ' ο έρεθισμός του βλεννογόνου της μύτης και ίσως ή άσφυξία. Τέλος, οι μύς ανακτούν την εύλυγισία τους και μόνο τότε ο εγκέφαλος μπορεί να λειτουργήσει και πάλι κανονικά. Το ξύπνημα, όπως βλέπουμε, δεν είναι καθόλου άπλη ύπθεση.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΩΜΕΝΗ ΨΥΧΗ

Η ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ αυτή επιβάλλει μιά σειρά προφυλακτικών μέτρων. Οι Κινέζοι, οι Ινδιάνοι της Γουϊάνας, οι Μαλαίσιοι του Σιάμ, οι ιθαγενείς του νησιού Λουσόν του Ειρηνικού, πιστεύουν ότι δεν πρέπει να ξυπνάμε απότομα έναν άνθρωπο που κοιμάται, γιατί ή ψυχή του που περιπλανιέται τη νύχτα έξω από το σώμα, δε θα προφτάσει να επιστρέψει κι' ο άνθρωπος θα πεθάνει ή θα χάσει το λογικό του... Οι άφελεις αυτές προλήψεις εκφράζουν ποιητικά μιά αναμφισβήτητη αλήθεια της φυσιολογίας. Όλοι οι γιατροί συμφωνούν ότι το απότομο ξύπνημα είναι μιά φοβερή δοκιμασία για την καρδιά. Προκαλεί γενική κόπωση που καταστρέφει την ευδιαθεσία και

μειώνει την απόδοση του οργανισμού κατά το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας. Όσο για το ξυπνητήρι, αυτό οι νευρολόγοι το θεωρούν αληθινό μηχανήμα του θανάτου. Στην ίδια επικίνδυνη κατηγορία περιλαμβάνονται και μερικές νεότερες εφευρέσεις, όπως το μηχανήμα που τραβάει αυτόματα τις κουβέρτες σε ώρισμένη ώρα, το μηχανήμα που

ανοίγει τα παράθυρα και παίζει ένα στρατιωτικό έμβατήριο κ.λ.π. Άλλ' έπειδή το ξυπνητήρι είναι απαραίτητο σε πολλούς ανθρώπους, δοκιμάζονται νέα συστήματα που κάνουν το ξύπνημα λιγότερο δυσάρεστο (π.χ. δίσκοι με φυσικούς θορύβους όπως το κελάδημα ενός πουλιού, το λάλημα του κόκορα κ.λ.π.).

Όταν ξυπνάμε ήρεμα, ειρηνικά, έπεται από νύχτα καλού ύπνου, ένα καινούργιο αίμα κυλάει στις φλέβες μας: Νοιώθουμε νέοι, αναπαυμένοι, ευδιάθετοι. Άλλ' αν το ξυπνητήρι μάς ξερνάζει απότομα από τον ύπνο, ο οργανισμός μας δόλοκληρος ύφίσταται έναν

Η χρήση των ηλεκτρονικών εγκεφάλων από τις βρετανικές μετεωρολογικές υπηρεσίες έχει ξεπεράσει το πειραματικό στάδιο. Στο Λονδίνο, ή συσκευή «Μέτρεο Κομπιούτερ» επιτρέπει την πρόβλεψη των συνθηκών ορατότητας πάνω από το αεροδρόμιο του Κρόυντον με ακρίβεια πολύ μεγαλύτερη από κείνη που επιτυγχάνουν συνήθως οι μετεωρολογικές υπηρεσίες βάσει των δεδομένων που συγκεντρώνουν οι παρατηρητές. Άκόμα πιο τελειοποιημένοι ηλεκτρονικοί εγκέφαλοι χρησιμοποιούνται σήμερα από τις μετεωρολογικές υπηρεσίες των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ. Τπολογίζεται ότι σε πέντε χρόνια, όταν όλοι οι μετεωρολογικοί σταθμοί θα εφοδιασθούν με παρόμοια μηχανήματα, οι καθημερινές προβλέψεις του καιρού και της θερμοκρασίας θα γίνουν πολύ πιο ακριβείς.

τρομακτικό κλονισμό με δλέθριες συνέπειες.

ΠΑΓΙΔΕΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΤΡΙΑ σημεία του σώματός μας άπειλούνται από το θάνατο ξύπνημα:

1. Τα επινεφρίδια: Υπό την επίδραση του δυσάρεστου ήχου που μάς άποσπά χωρίς οίκτο από τα γλυκύτερα όνειρα, οι επινεφρίδιοι άδένες συστέλλονται απότομα και άδειάζουν στο αίμα τις όρμόνες που περιέχουν. Η περιεκτικότητα του αίματος σε άδρεναλίνη (όρμόνη των επινεφριδίων) αύξάνεται. Η άρτηριακή πίεση ανεβαίνει, τα λεπτά αίμοφορα άγγεία διαστέλλονται και κινδυνεύουν να διαρραγούν.

2. Η καρδιά: Το απότομο πρωινό ξύπνημα έπιδρά επίσης στις στεφανιαίες άρτηριές που φέρουν το αίμα και τ' όξυγόνο στην καρδιά. Οι άρτηριές συστέλλονται. Το μυοκάρδιο δέχεται λιγότερο αίμα και δεν τροφοδοτείται κανονικά. Η καρδιά εργάζεται υπό δυσμενείς συνθήκες, κουράζεται υπερβολικά και τότε νοιώθουμε τις όδυνηρές ταχυπαλμίες του πρωινού ξυπνήματος. Το ξυπνητήρι άπαγορεύεται στους καρδιακούς.

3. Ο εγκέφαλος: Κι' εδώ άκόμα οι άρτηριές που έξασφαλίζουν την κυκλοφορία του αίματος στα εγκεφαλικά κύτταρα συστέλλονται σπασμωδικά. Ο εγκεφαλικός ιστός δεν άρδεύεται κανονικά. Πολλοί άνθρωποι υποφέρουν το πρωί από ήλιγγους και όδυνηρές ήμικρανίες που όφείλονται στο ξυπνητήρι.

Το ιδεώδες για κάθε άνθρωπο θα ήταν να μάθει να ξυπνάει αύθόρμητα σε ώρισμένη ώρα, χωρίς να χρησιμοποιεί ξυπνητήρι. Είδαμε ότι πολλοί το κατορθώνουν, ιδίως οι πιο ήλικιωμένοι. Άλλ' αν δεν μπορούμε να κάνουμε χωρίς ξυπνητήρι, άς μάθουμε τουλάχιστο να περιορίζουμε τους κινδύνους του απότομου ξυπνήματος.

Το ξυπνητήρι θα είναι πάντα δυσάρεστο, αλλά τουλάχιστον είναι ύποφερτο όταν έχουμε κοιμηθεί καλά τη νύχτα. Για να είναι το ξύπνημα λιγότερο δυσάρεστο, θα πρέπει να κοιμηθούμε όσο το δυνατόν πιο νωρίς. Αν έχουμε ρυθμίσει το ξυπνητήρι για τις έφτα το πρωί, θα πρέπει να βρισκόμαστε στο κρεβάτι το πολύ στις δέκα το βράδυ.

Επίσης, είναι πολύ επικίνδυνο να πηδάμε άπ' το κρεβάτι μόλις άκούσουμε το ξυπνητήρι. Πρέπει να δώσουμε στον οργανισμό μας τον καιρό να συνέλθει, επί δέκα λεπτά περίπου. Άς ρυθμίσουμε το ξυπνητήρι δέκα λεπτά νωρίτερα από την ώρα που θέλουμε να σηκωθούμε. Άλλ' όχι περισσότερο από δέκα λεπτά, γιατί θα έχουμε την τάση να ξαναπέσουμε σε λήθαργο.

Άς έπωφεληθούμε άπ' αυτό το μικρό διάστημα για να τεντώσουμε γερά το μυϊκό μας σύστημα, όπως οι γάτες. Έτσι διευκολύνεται ή κυκλοφορία του αίματος και το σώμα «ξυπνάει». Με λίγες βαθιές εισπνοές θα ξυπνήσουμε τελείως.

Από τον ύπνο στην εγρήγορση είναι ένα μεγάλο πήδημα με πολλούς κινδύνους για τον οργανισμό μας. Αν προσέξουμε λίγο, θα μπορούσαμε ν' αποφύγουμε τις παγίδες του ύπνου, που συχνά γίνονται παγίδες του θανάτου.

ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑ στο πράσινο τραπέζι

Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΑΜΥΝΑ ΤΩΝ ΚΑΖΙΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΑΠΑΤΕΩΝΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Η δύναμη των άπατεώνων είναι ότι ανανεώνουν τα τεχνάσματά τους... Άλλ' ή «σχολή της Μάλτας» εκπαιδεύει επιστημονικά τους ιδιωτικούς ντετέκτιβ που έξασφαλίζουν την προστασία των χαρτοπαιγνίων από τους χαρτοκλέφτες...

ΕΔΩ και μερικές έβδομάδες, ή «Τορκενάρα», μιά ώραιότατη θαλαμηγός που άνήκει στον έκατομμυριούχο «βασιλιά του άνανά» δόν Άντόνιο Λούις, έκανε σκάλα στην Πάμα της Μαγιόρκας.

Δυο «προσκεκλημένοι» του ζάπλουτου έμπορου της Τζαμάικας άποβιβάστηκαν εκείνη την ήμέρα ως άνεπιθύμητοι. Σε λίγες ήμέρες είχαν καταφέρει να κλέψουν στα χαρτιά πολλές χιλιάδες δολάρια από τους άλλους προσκεκλημένους του δόν Άντόνιο.

Ευτυχώς κατάλαβα το κόλπο τους και τους έπιασα στα πράσα, δήλωσε στην ισπανική άστυνομία ένας μικρός διακριτικός άνθρωπος που είχε προσληφθεί ως ιδιωτικός ντετέκτιβ στη θαλαμηγό του δόν Άντόνιο Λούις. Είδικευμένος στην παρακολούθηση των χαρτοπαιγνίων, ο Γουίλλι Μπλάνκ είχε σπουδάσει στη «σχολή της Μάλτας», που θογάει ντετέκτιβ για τους όποιους οι διεθνείς χαρτοκλέπτες και άλλοι άπατεώνες που λυμαιοίνονται τα καζίνα δεν έχουν μυστικά. Άλλ' αυτή τη φορά, παρά την «έπιστημονική» του κατάρτιση, ο Γουίλλι Μπλάνκ τα βρήκε σκούρα.

Από το πρώτο βράδυ της κρουαζιέρας είχε άποκτήσει την πεποίθηση πως οι δυο καλεσμένοι, τους όποιους ο δόν Άντόνιο είχε γνωρίσει σε κάποιο καζίνο, ήταν συνεννοημένοι σε κάποιο καζάνι. Στο παιχνίδι τους συνεπιβάτες τους. Ο Μπλάνκ ήταν δέβιος, αλλά δεν είχε άποδείξεις. Οι δυο ύποπτοι, βραζιλιανής ήθαγενείας, άνωμαζόντουσαν Ντομένικο και Λοπέζ και δεν είχαν άπασχολήσει ποτέ την άστυνομία. Ήταν εύγενέστατοι κύριοι, πολύ καλοντυμένοι και με όλα τα προσόντα της κοσμικότητας.

Ένας ντετέκτιβ ποτέ δε λαβαίνει μέρος στο παιχνίδι. Άρκεϊται να παρακολουθεί διακριτικά.

Στη θαλαμηγό του δόν Άντόνιο έπαιζαν χουίσιπ και πόκερ. Το πρώτο βράδυ, τα κέρδη κι' οι ζημιές ήταν φυσιολογικά μοιρασμένα μεταξύ των παικτών. Άλλ' από τη δεύτερη μέρα ή τύχη φάνηκε να έγκαταλείπει τον δόν Άντόνιο και τους έκατομμυριούχους φί-

λους του. Οι δυο ύποπτοι Βραζιλιανοί κέρδιζαν σκανδαλωδώς.

Ο Μπλάνκ τους παρακολουθούσε αλλά δεν κατάφερε ν' αντιληφθεί τίποτα το ύποπτο. Μάταια προσπαθούσε να καταλάβει το «κόλπο» τους. Η στάση τους ήταν άψογη. Τα χέρια τους έκινούνο κανονικά, χωρίς ταχυδακτυλουργίες. Η άπαθής φυσιογνωμία τους δεν έπρόδιδε τίποτα. Δεν έκαναν ναιήματα ο ένας στον άλλο. Δεν κάπνιζαν, δεν φορούσαν γυαλιά ούτε δαχτυλίδια. Δεν μιλούσαν καθόλου (άλλωστε το «χουίσιπ» σημαίνει σιωπή στο παιχνίδι). Δεν έκαναν τίποτα το ύποπτο, κι' όμως έπαιζαν πάντα στα σίγουρα... και κέρδιζαν συνεχώς. Αυτό καταντούσε έξωφρενικό...

Ο Μπλάνκ σκέφθηκε τότε πως άντι να βλέπει, θα ήταν καλύτερα να λείψει τα μάτια και ν' άκούει μονάχα. Κι' έτσι άνεκάλυψε το μυστικό.

Στον κόσμο του άποκρυφισμού, στις πνευματιστικές συνεδριάσεις π.χ. όπου τα τραπέζια κινούνται και χτυπούν τα πόδια τους συνθηματικά, οι διάφοροι μυστηριώδεις θόρυβοι λέγονται «ράπ». Χρησιμοποιούνται πολλά τεχνάσματα για να παραχθούν αυτοί οι ήχοι. Υπερφυσικοί θόρυβοι. Ο Μπλάνκ παρατήρησε ότι κάθε φορά που ένας από τους Βραζιλιανούς είχε καλό χαρτί άκούγονταν ένας άνεπαίσθητος θόρυβος, όπως το τρίξιμο του ξύλου ή μιάς καρέκλας που τρίζει ελαφρά όταν καθόμαστε, θόρυβος άπολύτως φυσιολογικός που πρέπει να συγκεντρώσουμε την προσοχή μας για να τον αντιληφθούμε. Αυτό ήταν το κόλπο του Λοπέζ και του Ντομένικο. Μ' αυτούς τους άνεπαίσθητους θορύβους, που οι άλλοι παίκτες δεν έπρόσεχαν, οι δυο Βραζιλιανοί κατάφεραν να συνεννοηθούν μεταξύ τους, γιατί έπαιζαν πάντα συνεταιρικά. Δεν έμενε παρά ν' άποκαλυφθεί το τεχνάσμα τους.

Γενικά, για την παραγωγή των θορύβων, τα ψευτομέντιουμ του πνευματισμού χρησιμοποιούν άπλες μεθόδους. Τις περισσότερες φορές ή πηγή των θορύβων βρίσκεται στα παπούτσια.

Την ίδια νύχτα, με το αντίκλειδί του, ο Μπλάνκ μπήκε στην καμπίνα του Λο-

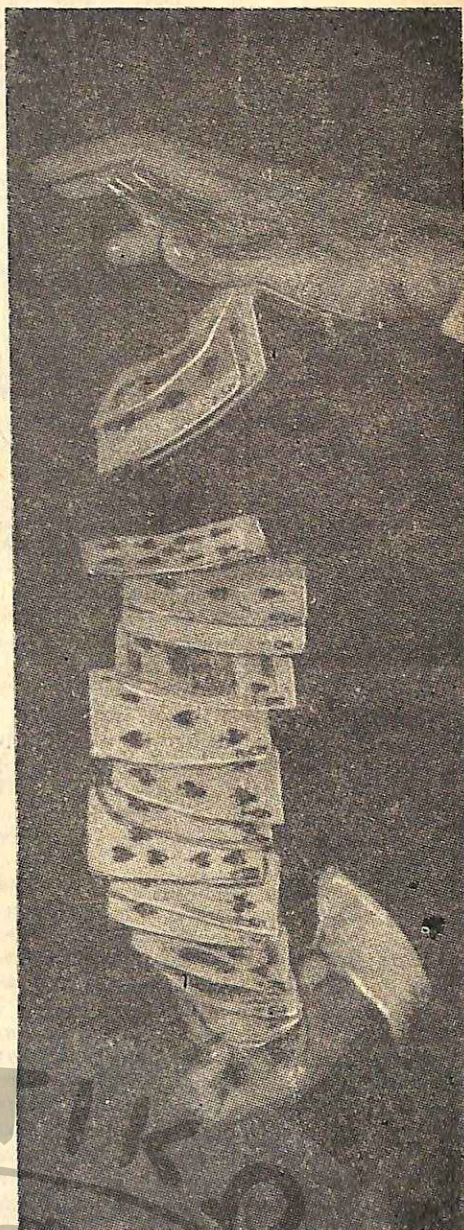
Η επίδεξιότητα του χαρτοκλέπτη φαίνεται στο άνοκάτεμα της τράπουλας.

Πέζ και περιεργάστηκε τα παπούτσια. Δεν άργησε να βρεί εκείνο που ήθελε. Ένα ζευγάρι με διπλή σόλα και τακούνι μ' ελατήριο. Αυτή ήταν ή πηγή των συνθηματικών θορύβων. Την άλλη μέρα, ο Μπλάνκ είδοποίησε την άστυνομία.

ΜΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

Η ΣΥΛΛΗΨΗ των δυο άπατεωνών ήταν μιά νέα έπιτυχία της «άντικατασκοπείας» του παιχνιδιού που το μυστικό της άρχηγεία βρίσκει σήμερα σε μιά μικρή έπαυλη έξω από τη Λαβαλέττα, πρωτεύουσα του νησιού της Μάλτας.

Η έπαυλη αυτή, μετριωτάτης εμφάνισης, είναι στο έσωτερικό της μιά μικρογραφία καζίνου. Τα δωμάτια της είναι διαρρυθμισμένα σαν αίθουσες

παιχνιδιού. Δεν μπαίνει κανείς εκεί μέσα παρά μόνο με γραπτή άδεια του καθηγητή Ράμσεϋ, μαθηματικού βρετανικής καταγωγής. Είναι ο δημιουργός αυτού του κέντρου της «Ιντέλλιτζενς Σέρβις των Καζίων». Χρηματοδοτούμενος από τα καζίνα και τις λέσχες παιχνιδιού, όλου του κόσμου, ο Ράμσεϋ εκπαιδεύει επιστημονικά τους ιδιωτικούς ντετέκτιβ που εξασφαλίζουν την προστασία των παικτών από τους διεθνείς άπατεώνες.

Ο Ράμσεϋ συνέλαβε την ιδέα της πρωτότυπης αυτής επιχειρήσεως στην Αμερική και υπό παράδοξες συνθήκες. Μιά μέρα, στο Νιού Τζέρσεϋ, ο καθηγητής Ράμσεϋ, διαπρεπής μαθηματικός, είχε μείνει κατάπληκτος από την τεχνική ενός επιδέξιου Αμερικανού χαρτοπαίκτη, του Τζάκσον Κρέην. Η ικανότητά του να εμφανίζει ή να εξαφανίζει οποιοδήποτε χαρτί από την τράπουλα ήταν αξιοθαύμαστη.

Η φήμη του Κρέην ήταν τόσο, ώστε οι γκάγκστερς που έλεγχαν τις χαρτοπαικτικές λέσχες του Σικάγου και της Νέας Υόρκης του πρόσφεραν μια περιουσία για να τους διδάξει την τεχνική του.

— Σύμφωνα, απάντησε ο Κρέην. Τα δίδακτρα είναι χίλια δολάρια την ώρα. Άλλα θα κυττάς μόνο. Δε θα σάς λέω τίποτα. Όταν θ' άνοκαλύψετε το μυστικό μου θα διακόψουμε τα μαθήματά.

Επί πολλές εβδομάδες ο Κρέην συνεχισε τις επιδείξεις του μπροστά στους υποψήφιους... χαρτοκλέπτες. Άλλα μάταια. Τα κόλπα του παρέμειναν μυστηριώδη. Τότε ο καθηγητής Ράμσεϋ σκέφθηκε να ζητήσει από τον Κρέην να επιτρέψει την κινηματογράφηση των επιδείξεών του. Ο Κρέην δέχθηκε, αντί μεγάλης αμοιβής, που πληρώθηκε από τη Σκότλαντ Γκάρντ. Τό φιλμ μελετήθηκε στο «κραλντ» από τους ειδικούς της αστυνομίας, μεταξύ των οποίων κι' ο καθηγητής Ράμσεϋ. Έτσι άποκαλύφθηκαν όλα τα μυστικά της τεχνικής του Κρέην.

Αφού ειδικεύθηκε σ' αυτό του είδους τις ταχυδακτυλουργίες, ο Ράμσεϋ αποφάσισε να προσφέρει τις υπηρεσίες του στα καζίνα. Για την εκπαίδευση των πρώτων ντετέκτιβ χρησιμοποίησε μια μέθοδο κινηματογραφικών προβολών μοναδική στον κόσμο. Κάθε τεχνική που έχει χρησιμοποιηθεί μέχρι σήμερα από τους χαρτοκλέπτες μελετήθηκε και κινηματογραφήθηκε. Αυτή η εργασία της αρχαιοετήσεως κράτησε, δυο χρόνια. Η ιστορία των καζίων είναι ένας αδιάκοπος αγώνας κατά των άπατεώνων. Ο καθηγητής Ράμσεϋ φρόντισε να προμηθευθεί όλα τα σηματοδομένα τραπουλόχαρτα, τα «σιμπημένα» χάρια κ.λπ. που έχουν κατασχεθεί κατά καιρούς από τους άπατεώνες. Σήμερα, το αρχείο του καθηγητή είναι μοναδικό σε πλούτο και ποικιλία τεχνασμάτων.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΣ ντετέκτιβ των καζίων πρέπει να μάθει όλα αυτά τα τεχνάσματα. Χρειάζονται πολλοί μήνες για ν' άποκτήσει την άπαραίτητη δεξιότητα. Για ν' άνακαλύψει τους χαρτοκλέπτες και τους άλλους

άπατεώνες του παιχνιδιού, πρέπει να γίνει ο ίδιος... έξασκημένος χαρτοκλέπτης. Πρέπει να μάθει ν' άνακατεύει και να κόβει την τράπουλα τοποθετώντας τα όρισμένα χαρτιά σε όρισμένη σειρά, γιατί έφτα φορές στις δέκα αυτό είναι το μυστικό των χαρτοκλεπτών στο πόκερ, στο μπρίτζ και τον μπακαρά. Επί δυο χρόνια θα έπαλαμώθει τις ίδιες κινήσεις για ν' άποκτήσουν τα δάχτυλά του την απαραίτητη ευλυγισία. Θα τρέξει τις άκρες των δαχτύλων με ελαφρόπετρα για ν' άποκτήσει ευαισθησία στην άφή. Θα έξασκήσει τη μνήμη του για να θυμάται τη σειρά των χαρτιών που πέρασαν...

Ο ΚΑΛΟΣ ΠΑΣΤΩΡ

Η ΠΡΩΤΗ μεγάλη επιτυχία των μαθητών της σχολής της Μάλτας σημειώθηκε τον περασμένο χρόνο. Ο διευθυντής του καζίνο του Τραπεζιού τε είχε ζητήσει τη βοήθεια του καθηγητή Ράμσεϋ για τη διαλεύκανση μιάς σκοτεινής υποθέσεως. Πέντε πρόσωπα ήταν ύποπτα: Ο σύζυγος, η σύζυγος και τρεις φίλοι έκ των οποίων ένας συνένοχος κρουπιέρης. Η ομάδα είχε ξετινάξει τα καζίνα των Κανών, της Ντωβίλ και της Βενετίας προτού φτάσει στο Τραπεζιού. Άλλα κανείς δεν μπορούσε να καταλάβει το κόλπο τους. Οι ντετέκτιβ του καθηγητή Ράμσεϋ χρειώθηκαν μονάχα τρία λεπτά για να καταλάβουν πώς ο κρουπιέρης άνακάτευε τα χαρτιά με όρισμένο ταχυδακτυλουργικό τρόπο, γνωστό στους συνένοχους του που έπαιζαν έκ του άσφαλούς.

Οι χαρτοκλέπτες δεν είναι τίποτα το σπάνιο στα καζίνα. Μιά έρευνα μετά τον πόλεμο άπεκάλυψε ότι σε μιά παρτίδα επί 1.200, δηλαδή μιά μέρα την εβδομάδα κατά μέσον όρο, ύπάρχει κάποιος χαρτοκλέπτης σ' ένα καζίνο. Αυτό διαπιστώνεται έκ των ύστέ-

Στα βάθη των μεξικανικών δασών ύπάγχει μιά λίμνη που κρύβει θησαυρούς άνυπολόγιστης άξίας. Όταν το 1919 ο «κονιστατόν» Φερνάνδος Κορτέζ έγινε δεκτός ως νικητής από τον αυτοκράτορα του Μεξικού Μοντεζούμα, έμεινε κατάπληκτος από τον πλούτο και τη μεγαλοπρέπεια της βασιλικής Αδής. Κατά την ύποδοχή, του πρόσφεραν, σε χρυσό κύπελλο, ένα άφωδες ποτό με το άρωμα του κακάου και της βανίλλιας, γλυκό σα μέλι. Ο Κορτέζ άφηγείται πώς ο Μοντεζούμα έβινε κάθε μέρα πενήντα περίπου κύπελλα γεμάτα μ' αυτό το ποτό, και ότι κάθε χρυσό κύπελλο που άγγιζε τ' αυτοκρατορικά χείλη πεταγόταν άμέσως στα νερά της ιερής λίμνης. Άν οι άριθμοί που δίνει ο Κορτέζ είναι άληθινοί, τότε ο πυθμένας της λίμνης θα πρέπει να είναι κυριολεκτικά στρωμένος με χρυσά κύπελλα. Άλλα δυστυχώς για τους θησαυροθήρες, η άκριβής τοποθέσία της λίμνης δεν είναι γνωστή.

ρων, από τα πλεονάζοντα χαρτιά που βρίσκονται στο τραπέζι. Πέρσι, στο καζίνο του Λίντο της Βενετίας δρέθηκαν σε μιά νύχτα 68 πλεονάζοντα χαρτιά στο ίδιο τραπέζι!

Επί τρία διαδοχικά καλοκαίρια ένας Βαυαρός πάστορ έρχόταν να κάνει τη λουτροθεραπεία του στο Μπάντεν και, παραδόξως, σύχναζε σχεδόν κάθε έβδομο στο καζίνο της λουτροπόλεως.

— Σ' αυτά τα σπίνια της άμαρτίας οι άμαρτωλοί έχουν άνάγκη από τους ιερείς, έξηγούσε ο καλός πάστορ. Έλεγε πώς έρχόταν για να σώσει τις ψυχές των άμαρτωλών από το πάθος του παιχνιδιού, άλλ' ο άληθινός σκοπός του ήταν άλλος.

Περιδιάβαζε άνάμεσα στα πράσινα τραπέζια θυσιμένος στην άνάγκωση της Βίβλου του, άλλ' εύρισκε την εύκαιρία να συνεννοείται με κάποιον συνένοχό του που έπαιζε διακριτικά. Περώντας πίσω από τον παίκτη που κρατούσε τον μπάνκο, ο ψευτοπάστορ έβλεπε το χαρτί του και φύλλομετρούσε συνθηματικά τη Βίβλο του. Ο συνένοχος καταλάβαινε άν έπρεπε να ποντάρει...

ΤΑ ΕΞΥΠΝΑ ΠΟΥΛΙΑ

ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ του καθηγητή Ράμσεϋ πλουτίστηκε πρόσφατα μ' ένα μικροσκοπικό πομπό άσυρμάτου, με τον άνάλογο δέκτη, που κατασχέθηκε το περασμένο καλοκαίρι στο καζίνο της Νυρεμβέργης. Η μέθοδος ήταν περίπου όμοια με την προηγούμενη. Ένας συνένοχος, με τον πομπό στην τσέπη, περιφερόταν άνάμεσα στα τραπέζια κι' έστειλε σήματα σε κείνον που έπαιζε. Οι δυο τους κατάφεραν να κερδίσουν κάπου 200 εκατομμύρια φράγκα σε λίγους μήνες, ώσπου ν' άνακαλυφθούν από τους ντετέκτιβ του Ράμσεϋ.

Το καζίνο έχει έλάχιστα νομικά κατά των άπατεώνων. Ο νόμος δεν επιτρέπει τη σωματική έρευνα παρά μόνο άν η άπάτη είναι άυτόφωρη.

Όρισμένοι άπατεώνες ξέρουν να εκμεταλλευθούν άκόμα και την πονηρία των ντετέκτιβ. Σε μιά τουλάχιστον περίπτωση άποδείχθηκε ότι τα έξυπνα πουλιά πιάνονται από τη μύτη. Αυτό συνέβη στο Λίβανο, στο καζίνο της Βηρυτού. Πολύ χρήμα πέφτει στα πράσινα τραπέζια της Βηρυτού, όπου κάθε εβδομάδα οι βασιλείς του πετρελαίου της Μέσης Άνατολής άφήνουν ολόκληρες περιουσίες.

Ξαφνικά, μιά άδέξια κίνηση πρόδωσε τον ύποπτο. Ένα τραπουλόχαρτο έπεσε στο δάπεδο. Οι ντετέκτιβ έπρεξαν και τον συνέλαβαν. Δέχθηκε πρόθυμα να ύποβληθεί σε σωματική έρευνα. Άλλα δε δρέθηκε τίποτα επάνω του. Τα ρούχα του ήταν ραμμένα κανονικά, όπως όλα τα ρούχα, χωρίς καμμιά μυστική θήκη. Ο «ύποπτος» άφέθηκε έλεύθερος κι' έσυρε τη διεύθυνση του καζίνο στα δικαστήρια ζητώντας άποζημίωση 50 εκατομμυρίων φράγκων για την προσβολή που ύπέστη. Φυσικά, κέρδισε τη δίκη. Όσο για το τραπουλόχαρτο, ήταν... λευκό.

Η δύναμη των άπατεώνων είναι ότι άνανεώνουν συνεχώς τα τεχνάσματά τους.

JEAN MICHEL GALLARD

Αιθίοπες διαβάζουν δελτία άγγλικών, γαλλικών και ρωσικών ύπηρεσιών πληροφοριών, που είναι τοποθετημένα σε προθήκες.

Η ΠΑΡΑΞΕΝΗ καί συγκλονιστική ΑΙΘΙΟΠΙΑ

Η Αιθιοπία δίνει και σήμερα άκόμη την περιέργη έντύπωση πώς βρίσκεται έκτός τόπου και χρόνου. Ένας μονάρχης μεταρρυθμιστής πασχίζει να εκπολιτίσει σιγά — σιγά τη χώρα του, χωρίς να καταστρέψει ώστόσο τις παραδόσεις της.

Γ ΤΡΩ μας το σύμπαν πέφτει με το μέτωπο στη σόνη. Γυναίκες τυλιγμένες στις φαρδιές ρόμπες τους άπό άσπρη μουσελίνα και χρυσό σείριπ δλό γυρα, τα μαλλιά πιασμένα σε χρωματιστά μαντήλια. Άνδρες με άσπρα σακάκια κι' άποικιακές κάσκες. Στρατιωτικοί με άγγλικές στολές.

Όλοι τους είναι πεσμένοι με τα τέσσερα. Στη διάση τους άλλουνού πέφτει ή όμαρτέλλα, άλλουνού το καπέλλο. Άμελούν για μερικά λεπτά να φυλαχτούν άπό τον ήλιο και ξεχνούν τον προαιωνιο φόβο μη «καταντήσουν νέγροι», τη μόνη αυτή ιδέα που χυλιετηρίδες τώρα καταδιώκει αυτόν το λαό με το σκοπό ναφά δέματα που δεν άποχωρίζεται την όμωρέλλα για να μη σκουρήνει περισσότερο.

Στην πελώρια λεωφόρο της Άντις—Άμπέμπα, όπου χάζεσε το πλήθος πριν

άπό λίγα δευτερόλεπτα, τα άυτοκίνητα τώρα σταματούν φρενάροντας άπότομα δίπλα στα πεζοδρόμια. Οι ιδιοκτήτες τους πεπιούνται άπό μέσα, σάν να είχαν πιάσει φωτιά. Καί τα σκελετωμένα γαϊδουράκια, που σέρνουν τα μικρά άμαξάκια, στέκουν άπότομα στη θέση όπου βρέθηκαν ύπακούοντας στο τραβήγμα των γεμιών. Δυο Εύρωπαίοι έχουν κι' αυτόν άπό λυγίσει το κορμί τους στα δυό, κατά τον Ιαπωνικό τρόπο.

Καί τέλος, πίσω από δυο μοτοσυκλετιστές με άσπρες στολές και κάσκες, περνάει άργά κι' έπίσημα μιά πελώρια μαύρη Καντιλλάν στο βάθος της όποιας, άνεβασμένος πάνω σε ένα θουνό από μαξιλάρια σάν μέσα άπό βιτρίνα, ένας άνδρας με άυστηρή, ιερατική εμφάνιση, φίνα καφετιά μορφή σάν μινιατούρα γνωστή σ' ολόκληρο τον κόσμο: ή Άδ-τόν αυτοκρατορική Μεγαλειότης Χαϊλέ Σελασιέ Α', Άννας της Άγίας Τριάδος, Λέων Κατακτητής της Φυλής του Λούδα, Προάσπιστής της Πίστης, Έκλεκτός του Θεού, Βασιλεύς των Βασιλέων, 225ος αυτοκράτορας της Αιθιοπίας.

Έτσι παρελαίνει άνάμεσα στο λαό της ή Αύτου Αυτοκρατορική Μεγαλειότης και το κατάμαυρο όπερμοντένο άυτοκίνητό του άποτελεί τραναχτό δείγμα της εκπληκτικής προσπάθειας που καταβάλλει για ν' άπαλλάξει από τον σιδερένιο κλοιό ενός πρωτόκολλου που χρονολογείται από της εποχής της βασιλείας του Σαβά.

Γιατί πριν από λίγον καιρό άκόμη, ο Αδ-τόν άκράτωρ δεν έβγαινε παρά μόνο σκεπασμένος με πέπλα, για να μην άντηληφθούν οι ύπηκοί του ότι δεν ήταν στο κάτω — κάτω παρά ένας άπλος μόνο άνθρωπος, όπως αυτός. Άκόμη και

σήμερα, ύταν πρέπει να καθίσει δημοσίως, δεν κάθεται παρά μόνο πίσω από ένα παραβάν, που το άποσύρουν μόλις άκινητοποιηθεί πάνω στο θρόνο του.

Όταν ο Χαϊλέ Σελασιέ διέταξε να γίνουν μεταρρυθμίσεις στο πρωτόκολλο, τον ύπάκουσαν. Άναθεωρήθηκε όλη ή έθιμοτυπία της Αιθιοπικής Αδής πάνω στο πρότυπο της σουηδικής, που είναι ή πιο άυστηρή και ή πιο άναχρονιστική όλης της Εξωόπης. Κι' αυτό άποτελεί άπόδειξη του έπίμονου αγώνα άνάμεσα σ' ένα μονάρχη που θεωρεί τον έαυτό του μοντέλο και μιά χώρα που είναι χίλια χρόνια πιο πίσω άπ' αυτόν.

Όταν σε δέχεται σε άκρόαση, δυο ύπηρέτες με δένινο δέμα και ντυμενο με εύρωπα'κα ρούχα, σε οδηγούν σε μιά μακρόστενη αίθουσα με πελώριες τζαμαρίες και πράσινα φυτά. Στο βάθος σ' αυτό του θερμοκηπίου ύπάγχει ένας θρόνος, του οποίου οι ύπηρέτες φιλούν το χαλί με σεβασμό κάθε φορά που περνούν άπό μπροστά, και που δεν είναι τίποτ' άλλο από ένα σωρό στοιβαγμένα μαξιλάρια και χαίτες λιονταριών σκεπασμένα μ' ένα πολύχρωμο μεταξωτό ύφανσμα.

Μά ο άυτοκράτωρ προτιμά να δέχεται σ' ένα μικρό γειτονικό σαλονάκι, καθισμένος με τη χαλί στολή του πάνω σ' έναν καναπέ ρυθμού Λονδοβίκου 18ου που άκόμη φέρει την έτικέτα του Φωιμπούρ Σαιντ — Άντουάν. Η φαινομενική αυτή άπλότητα όστόσο δεν βοηθάει σε τίποτε. Οι κυρίες δεν μπορούν να έμφανισθούν μπροστά του παρά μόνο με μακρύ βορσυνό φόρεμα και οι άνδρες με έπίσημη ξακέττα...

Ο Νεγκούς, που άναπαύθηκε από Γάλλους Ιεραποστόλους, μιλάει έξαιρετικά καλά τα γαλλικά — και σχεδόν έξ ίσου καλά τα άγγλικά που είναι ή δεύτερη έπίσημη γλώσσα της χώρας και που όλα τα παιδιά μαθαίνουν ύποχρεωτικά στο σχολείο από ήλικίας έννιά έτών — με το έθιμο απαιτεί να μην άπαν-τί, ικανά μόνο στ' άραματή μέτρο διασημνεία.

Όλη αυτή ή σκηνοθεσία έντυπωσά-ζει τον έπισκέπτη, που ήδη βρίσκεται σε κάποια άμνηνία μετά από τις τρεϊ-σποκίσεις που χρειάστηκε να κάνει άπο-νύ να πλησιάσει τον άυτοκράτορα, και

δεν μπορεί παρά να σκέφτεται τις άλλες τρεις που θα επαναλάβει περπατώντας κατά πίσω φεύγοντας.

Οι αξιωματούχοι, οι κληρικοί της αιθιοπικής αυτής εκκλησίας, ξεαδελφής της κοπιτικής, που κάθονται μονίμως στην αυλή του Γκίμπι, του θλιβερού παλατιού από γκρίζο μπετόν, δεν μπορούν να ενοήσουν διαφορετικά την κατάσταση. 'Ο αυτοκράτωρ θα έχανε από το ανάστημά του. Και του χρειάζεται κι' ο ελάχιστος πόντος για να μπορεί να επιβάλλεται σ' αυτήν την πολυτάραχη και φεουδαρχική χώρα.

"Όλη αυτή η πελατεία, υπομονητικά καθισμένη στη σκιά των εὐκαλύπτων, περιμένει με τις ώρες πότε, θα εταρστήθει να παρουσιασθεί η Αυτοῦ Μεγαλειότης. Και μόλις εμφανισθεί, δλοι θα προσκυνήσουν, όπως στο δρόμο, με το

Ξύλινα σπιτία έξω από την 'Αντίς 'Αμπέμπα με σκεπές από λαμαρίνα για ν' αντέχουν στις κατακλυσμιαίες βροχές.

μέτωπο στη σκόνη.

Μα μετά την βαθεῖα υπόκλιση ὃ καθίνας, και τὸ ἴδιο γίνεται στὸ δρόμο γιὰ τὸν προύχοντα ἢ τὸν ἀπλὸ σκουπιδιάκη, θὰ μπορέσει νὰ πλησιάσει με χαμηλωμένο τὸ κεφάλι τῇ μαύρῃ Καντίλα ἢ τὴν πρόσωπη Ρόλλς — Ρόϋς γιὰ νὰ δώσει ἀπὸ τὸ παράθυρο μιὰ αἰτήση, ποὺ ὁ Νεγκὸς θὰ πάρει με βασιλικὴ χειρονομία, χωρὶς νὰ κουνήσει τὸ κεφάλι, χωρὶς νὰ ρίξει οὕτε ἓνα βλέμμα.

Μὲ τὴν ἀπόκοψη κάπως ἐκφρασὴ του, τὸ κατάφυτο μάτι του καὶ τὸ λιγνὸ κορμί του, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ τελευταῖος ἀπόλυτος μονάρχης ποὺ ὑπάρχει στὸν κόσμον καὶ, μαζί με τὸν βασιλέα τῆς Ταϊλάνδης, ὁ μόνος ἐλέω Θεοῦ ἄρχοντας ποὺ ἀπέμεινε, ἀφότου ὁ Μικάδος ἔχει ἀνθρωποποιηθεῖ.

"Όποιος τολμήσει νὰ ἐξεγερθεῖ κατὰ τοῦ Νεγκὸς κινδυνεύει νὰ ἐπισύρει ἐναντίον του ἐπὶν ὀργὴ τοῦ Πατρός, τοῦ 'Τιοῦ καὶ τοῦ 'Αγίου Πνεύματος, τῶν 310 Πατέρων τῆς Νικαίας, τὴν κατάρα τοῦ 'Αρείου καὶ τὴν αἰώνια κλάση. Αὐτὰ εἶναι πάρα πολλὰ γιὰ μιὰ μόνη ψυχὴ.

ΟΙ ΠΡΟΓΟΝΟΙ: ΣΟΛΟΜΩΝ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΟΥ ΣΑΒΑ

ΧΑ.Ι.ΑΕ Σελασιέ, ὅπως δλοι οἱ βασιλεῖς τῆς Αἰθιοπίας πρὶν ἀπ' αὐτὸν, θεωρεῖται ἀπ' εὐθείας ἀπό-

γονος τοῦ Σολομῶντος καὶ τῆς βασίλισσας τοῦ Σαβᾶ.

'Ο θρύλος λέει — μὰ ὁ θρύλος εἶναι 'Ιστορία γιὰ τοὺς μαθητὰς τῆς 'Αθουσινίας — ὅτι καλεσμένη ἀπὸ τὸν ἰσχυρὸ βασιλέα τῶν 'Εβραίων, ἢ Βαλκίς, ἡ βασίλισσα τοῦ Σαβᾶ, ἀπάντησε μετὴν ἀποστολῇ πρεσβευτῶν φορτωμένων μετὰ ἀσημικά, χρυσοκέντητα χαλιά, διάφορους πολύτιμους λίθους κι' ἓνα μικρὸ κιβώτιο ποὺ περιεῖχε 1 διαμάντι τρυπημένο ἐλικοειδῶς κι' ἓνα χρυστάλλινο ποτήρι. Τὸ ποτήρι, ἐξηγοῦσε τὸ μήνυμα τῆς βασίλισσας, ἔπρεπε νὰ γεμιστεῖ μ' ἓνα νερὸ ποὺ νὰ μὴν προέρχεται οὕτε ἀπὸ τὸν ὀδρανὸ, οὕτε ἀπὸ τὴ θάλασσα, οὕτε ἀπὸ τὴ γῆ. Τὸ διαμάντι ἔπρεπε νὰ περαστεῖ σὲ μιὰ κλωστή. 'Ο Σολομὼν δὲν κἀθισε νὰ σκεφθεῖ πολλὴ ὥρα. Τὸ ποτήρι τὸ γέμισε μετὸν ἰδρώτα ἐνὸς ἀλόγου ποῦ

τὴ στιγμή, πετάχτηκε ἐπάνω.

— Πάτησε τὸν ὄγκον σου, τῆς εἶπε. 'Ἦπες ἀπ' αὐτὸ τὸ νερὸ. Καὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε πὺδ πολὺτιμο στὸν κόσμον ἀπὸ τὸ νερὸ.

'Ετσι ἡ Βαλκίς, θέλοντας καὶ μὴ, ἐνέδωσε στὴν ἐρωτικὴ φλόγα τοῦ Σολομῶντος. 'Όταν γύρισε στὴν πρωτεύουσά της ἔφερε στὸν κόσμο ἓνα γιό, τὸν Μενελίχ, τὸν ὁποῖο ὁ Σολομὼν ἔκανε ἀργότερα βασιλιὰ τῆς Αἰθιοπίας καὶ πλαισίωσε μετὰ ἀξιοματικούς, ὑπουργοὺς καὶ συμβούλους ἀπὸ τὴ δικὴ του τὴν Αὐλή.

Τὰ ἱερὰ κείμενα λένε ὅτι οἱ 'Εβραῖοι αὐτοὶ προύχοντες τόσο ἀπελπίστηκαν ποὺ θὰ ἀποικισθόνταν ἀπὸ τὴν Κιβωτὸ τῶν Λέκας 'Εντολῶν, ποὺ τὴν πῆραν κορυφὰ μαζί τους. Καὶ ἂν τὸ πρῶτο μέρος τοῦ θρύλου αὐτοῦ ἔγινε 'Ιστορία, ποὺ διδάσκεται στὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῆς 'Αντίς — 'Αμπέμπα, τὸ δεῦτερο ὅμως ἔγινε δόγμα: ἡ αἰθιοπικὴ 'Εκκλησία θεοβαδῶνει πράγματι ὅτι ἔχει αὐτὴ ὡς σήμερα διατηρήσει τὴν ἀσθεντικὴ Κιβωτὸ τῶν 'Εντολῶν. "Όσο γιὰ τὸ τέλος τοῦ θρύλου, τὴν ἀπ' εὐθείας δηληδὴ καταγωγὴ τοῦ Νεγκὸς ἀπὸ τὸν Σολομῶντα, τὸ πρῶτον ὅχι μόνον δὲν ἀμφισβητεῖται, μὰ ἀναφέρεται κιόλας στὸν Σύνταγμα τοῦ Βασιλείου τῆς Αἰθιοπίας.

Πρὶν ἀπὸ τριάντα — πέντε χρόνια ὥσπου ὁ σημερινὸς Νεγκὸς ἦταν ἓνας Ρὰς ἀνάμεσα σ' ἄλλους εἰκοσι ποὺ τίποτε δὲν προώριζε στὸ θρόνον τοῦ Σαβᾶ. 'Ο Μενελίχ Β', ὁ μεγάλος Μενελίχ, ποὺ εἶχε πεθάνει τὸ 1913 χωρὶς ν' ἀφήσει ἀρσενικοὺς ἀπογόνους, εἶχε οὖτοις διάδοχόν του τὸν ἐγγονόν του Αἰτς Γιεσοῦ. 'Ο Αἰτς Γιεσοῦ ἔκρινε συνετὴ πολιτικὴ πρόξην νὰ φιλιώσει μετὴν Τουρκία καὶ τὴν Ἀγγυπτο, νὰ υἱοθετήσει τὴν μουσουλμανικὴ πίστη καὶ νὰ διακηρύξει, μετὰ τὴ φλόγα τοῦ νεοφώτιστου, ὅτι δὲν ἦταν ἀπόγονος τοῦ Σολομῶντος, μὰ τοῦ Μωάμεθ.

Ἡ φρίκη ποὺ ἐνοίωσαν οἱ Ρὰς τῆς Αἰθιοπίας μπροστὰ σ' αὐτὴν τὴν κατάσταση δὲν ἦταν μικρότερη ἀπ' αὐτὴν ποὺ θὰ ἐξεδήλωναν οἱ λόρδοι τοῦ 'Ἡνωμένου Βασιλείου, ἂν ξαφνικὰ ἡ βασίλισσα τῆς 'Αγγλίας διεκήρυττε πὺς προσχωροῦσε στὴν πορτογαλία. Βάδισαν ἐναντίον τῆς πρωτεύουσάς τους κι' ἐγκατέστησαν στὸ θρόνον τὴ θεία τοῦ ἀποστάτη, Ζαοδίτου, ἢ 'Τουδῆθ, κόρη τοῦ Μενελίχ. Γιὰ πὺδ ἀσφάλεια μάλιστα ἔβαλαν κι' ἓναν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἰδιους δίπλα τῆς σὸν ἀντιβασιλέα, τὸν Ρὰς Τάφαρι, ἐξάδερφο τοῦ Μενελίχ.

"Όσο ἀπὸ χίλιες μηχανορραφίες ποὺ ἐπέβαλε ἡ ἰδία ἡ αὐτοκρατορία, ὁ Τάφαρι ἀναγκάστηκε στὰ τελευταῖα νὰ χτυπήσει τὸ 1930 τὸν ἴδιο τὸν ἄνδρα τῆς Ζαοδί του, τὸν Ρὰς Γιούγα, ποὺ σκοτώθηκε στὴ μάχη. Ἡ αὐτοκρατορία, μόλις πληροφόρηθηκε τὸ νέο, ἔπαθε συγκοπή καὶ πέθανε κι' αὐτὴ.

ΕΝΑΣ ΜΕΓΑΛΟΨΥΧΟΣ ΜΟΝΑΡΧΗΣ

ΥΣΤΕΡΑ ἀπ' αὐτὴν τὴν ταραχώδη ἀναρχίαν τοῦ Χαῖλ Σελασιέ στὸ θρόνον, οἱ ἄλλοι Ρὰς δὲν τόλμησαν νὰ προβάλουν ἀναρχοφίσεις. Τὴ μέρα τῆς στέψης παρουσιάστηκαν δλοι τοὺς σχεδὸν γιὰ νὰ τὸν τιμήσουν μετὰ γυνὴν καὶ σπαθία τους. Κανένας δὲν πρόδωσε ὅταν, πέντε χρόνια μετὰ, ἡ Αἰθιοπία κυριεύθηκε γιὰ πρώτη φορὰ, δευτέρα ἀπὸ τρεῖς χιλιᾶδες χρόνια, ἀπὸ τὰ φασιστικὰ στρατεύματα τοῦ Μουσολί-

νι. 'Ο Χαῖλ Σελασιέ εἶχε καταφυγεῖ στὴν 'Αγγλία. Κι' ὅταν ἐπέστρεψε μαζί μετὰ τὰ βρετανικὰ στρατεύματα, πέντε χρόνια ἀκριβῶς μετὰ τὴν εἴσοδον στὴν 'Αντίς — 'Αμπέμπα τῶν στρατευμάτων τοῦ στρατάρχου Γκρατσιάνι, δὲν ὁρῆκε μεταξὺ τῶν ὑψηλῶν του οὕτε ἓνα «συναργάτη» τῶν 'Ιταλῶν.

Γεγονὸς χαρακτηριστικὸς γιὰ μιὰ χώρα ποὺ δὲν διακρίνεται γιὰ τὴν μεγαλοφυΐα της, εἶναι ποὺ ἡ πρώτη ἐπίσημη πράξιν τοῦ Νεγκὸς ἦταν νὰ ζητήσει ἀπὸ τὸ λαὸ του νὰ θυμηθεῖ τις χριστιανικὲς του ἀρχὲς καὶ νὰ μὴν προβεῖ σὲ καμμιὰ ἐκδικητικὴ ἐνέργεια ἐναντίον τῶν δεκάδων χιλιάδων 'Ιταλῶν ποὺ εἶχον πιαστεῖ στὴν παγίδα.

Κόρη σ' αὐτὴ τὴ συνετὴ πολιτικὴ πράξιν ἡ 'Αντίς — 'Αμπέμπα ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερα νὰ κατοικεῖται ἀπὸ μεγάλον ἀριθμὸν 'Ιταλῶν, ποὺ δὲν ἔπαυαν νὰ ζοῦν σὲ ἀπόλυτη ἀρμονία μετὰ τὸν ντόπιον πληθυσμό, ἐνῶ ἡ 'Ιταλία, σὺν ἔθνος, θεωρεῖται ἐχθρική.

'Ο Εὐρωπαῖος ποὺ εἶναι περαστικός ἀπὸ τὴν Αἰθιοπία ἀντιλαμβάνεται ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή μετὰ δικαιολογημένη ἀπορία ὅτι μετὰ τὸ νὰ μὴ γνωρίζει τὴν ἀρμαϊκὴ — ἡ γλῶσσα αὐτὴ εἶναι τόσο πολὺπλοκη ποὺ κανένας δὲν ἔχει ἀκριβῶς ἂν τὸ ἀλφάβητό της ἔχει 247 ἢ 258 στοιχεῖα. Εὐκολότερα μπορεῖ νὰ συνεννοηθεῖ στὰ ἱταλικά ἀπ' ὅτι στὰ ἀγγλικά ἢ τὰ γαλλικά.

Μὰ πολλὲς ἀπὸ τις πολιτικὲς πράξεις τοῦ Χαῖλ Σελασιέ αὐτὰ τὰ τελευταῖα χρόνια πηγάζουν ἀπὸ τὴν μεγαλοφυΐα του καὶ ἐμπνέονται ἀπὸ τὰ δημοκρατικὰ του αἰσθήματα, ποὺ εἶναι βαθεῖα καὶ εὐκρινῆ.

Τὴν κάθε μέρα του τὴν ἀρχίζει μετὰ παρατεταμένους προσευχὰς στὸ βασιλικὸ παρεκκλήσιο καὶ τηρεῖ μετὰ ἀσθηρότητα ὅλες τις νηστείες ποὺ δὲν εἶναι λίγες. Οἱ νηστήσιμες μέρες στὴν Αἰθιοπία εἶναι γύρω σὲς 200 τὸ χρόνο κι' ἀπ' αὐτὲς οἱ ἐξῆντα ἀνήκουν στὴ Σακαροστή, ποὺ συγγενεῖ στὴν ἀσθηρότητά της μετὰ τὸ Ραμαζάνι. Τὸ κρέας τοῦ αὐτοκράτορα παίρνεται ἀπὸ ζῶα ποὺ σφάζονται μετὰ τελετουργικὸν τρόπο, γιὰτὶ ἡ αἰθιοπικὴ θρησκεία μετὰ τὰ 'Αγία τῶν 'Αγίων τῶν ἐκκλησιῶν της, τὴν Κιβωτὸν της, τὸν 'Εντολῶν καὶ ἄλλα, εἶναι διαποτισμένη ἀπὸ ἐθραϊκὲς παραδόσεις.

Τέλος ὁ Νεγκὸς ἀποφάσισε πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια ὅτι θὰ ἀσχοῦσε ἐνεργὰ τὴν ἰδιότητά του τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Αἰθιοπικῆς 'Εκκλησίας καὶ θὰ ὄριζε αὐτὸς στὸ ἐξῆς τὸν Αἰθίοπα πατριάρχη.

Ἡ ἐπιμονὴ αὐτοῦ τοῦ μονάρχου μετὰ μεταρρυθμιστικὰς τάσεις, ποὺ μποροῦσε ὥραυότατα νὰ ἀρκεῖται στὸ νὰ εἶναι ὁ 225ος ἀπόλυτος μονάρχης μιᾶς χώρας κτισμένης σὺν ὄχυρὸ κοντὰ στὰ σύμνεφα καὶ μετὰ φεουδαρχικὴ συγκρότηση καὶ νοστορία, εἶναι πραγματικὰ ἀπὸ τις πὺδ ἀξιοθαύμαστες.

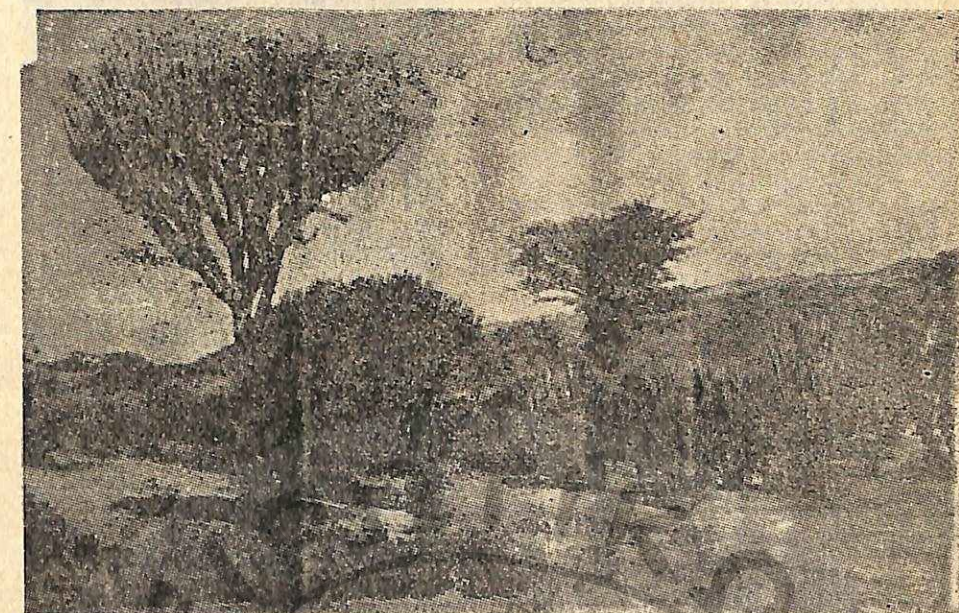
Ἡ ζωὴ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας στὸ Γκίμπι, ποὺ πὺδ πολὺ μοιάζει μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν, εἶναι κατὰ περίεργον τρόπο, ἀρκετὰ ἀπλή.

"Όταν τελειώσει ἡ μέρα του, ποὺ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀκροάσεις, ἐπίσημες δεξιώσεις καὶ συμβουλία τοῦ Στέμματος, δώσει ὁ ἴδιος καὶ μετὰ τὸν ἥχο τῆς σάλπιγγας κατεβεῖ ἡ πρᾶσι — κίτρινο — πορφυρὴ σημαία, ὁ Λέων τοῦ 'Ιούδα ἐξαγίνεται ὁ ἀγαθὸς ποιπότης ποὺ ἀφή-

νει τὰ ἐγγονάκια του νὰ τραβολογοῦν τὰ αὐτοκρατορικὰ του γένεια, κάτω ἀπὸ τὸ γελαστὸν βλέμμα τῆς αὐτοκρατορίας Μανέμ, μιᾶς ψηλῆς καὶ εὐωμῆς γυναίκας ποὺ διακρίνεται γιὰ τὴν ἀπλότητά της. Καὶ εἶναι πραγματικὰ τόσο ἀπλή, ποὺ ὅταν ἡ ῥάφιρα της θέλει νὰ τῆς ράψει κανένα φόρεμα λίγο πὺδ ἐπίσημο ἀπὸ τὰ κλασικὰ μαῦρα ἢ γκριζὰ ποὺ φορεῖ συνήθως, ἐκείνη διαμαρτύρεται μετὰ ἀγαθὸν χαμόγελο.

— Γιὰ ποῖο λόγο; τῆς λέει. Κανεὶς δὲν βλέπει ποτὲ τὰ φορέματά μου. Δημοσίως πάντοτε μετὰ σκεπάει ἀπὸ τὴν κορφὴ ὡς τὰ νύχια μιὰ φαρδεῖα κι' ἐπίσημα κάπα. Λοιπόν;

Γιὰ ποῖο λόγο πράγματι; Ἡ ἐθιοπικὴ καὶ ἡ χιλιθὴ εἶναι πράγματα ἄγνωστα σχεδὸν στὰ ἀνάκτορα. Στὸ μεγάλο χῶλ ποὺ χρησιμεύει σὺν εἴσοδον τοῦ σαλονιοῦ μιὰ καταπληκτικὴ μπαλσαμωμένη στρουθοκάμηλος ἐκτελεῖ χροὴ οἰκογενειακοῦ ἄλμπουμ. Μικρὲς ἀτομικὲς φωτογρα-

Γιγάντια εὐφόρβια κοντὰ στὴν 'Αντίς 'Αμπέμπα.

φίες κρεμασμένες στὰ φτερά της, ποὺ εἰκονίζουν ὅλους τοὺς προγόνους καὶ ἀπογόνους τοῦ αὐτοκράτορα, τὴν καλύπτουν ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὴν οὐρά.

Κι' ὅμως ἡ αὐτοκρατορικὴ οἰκογένεια εἶναι πλουσιωτάτη. Αὐτὸ δὲν ἐκπλήσσει κανένα. Σὲ ἑκατοντάδες ἀνέχονται τὰ ἑκατομμύρια ποὺ ἀποσύρει κάθε τόσο ὁ αὐτοκράτωρ ἀπὸ τὴν ἀτομικὴν του περιουσία γιὰ νὰ προκρίσει τὴν χώρα του μετὰ μόντερον σχολεῖα, νοσοκομεία κι' ἄλλα κοινωφελῆ ἢ δημόσια ἔργα.

ΠΡΟΟΛΟΣ ΜΕ ΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΝ

ΑΝ δὲν ὑπῆρχε αὐτός, ἡ χώρα αὐτὴ θὰ ἦταν μηδέν. Τὴ φράση αὐτὴ μπορεῖς νὰ τὴν ἀκούσεις ἄπειρες φορὲς ἀπὸ τοὺς ξένους ποὺ ζοῦν ἐκεῖ, ποτὲ ὅμως ἀπὸ Αἰθίοπα. Καὶ πραγματικὰ ὁ εὐκρινὴς καὶ βαθὺς σεβασμὸς ποὺ περιβάλλει τὸν Νεγκὸς στρέφεται πρὸς ὅτι πὺδ συμβατικὸ, πατροπαράδοτον κι' ἀναρχονιστικὸ ἐνσπάρκνει ἢ ἐλέω Θεοῦ αὐτοκρατορικὴν τὴν ὑπόστασιν. "Όλη ἡ

προσπάθεια ποὺ καταβάλλεται ἀπὸ τὸν ἴδιο γιὰ τὸν ἐκπολιτισμὸν τῆς χώρας, γίνεται ἐν ἀγνοία σχεδὸν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἀντίθετα πρὸς τις πραγματικὲς ἐπιθυμίες του. Κι' ὅμως τίποτε δὲν ἐνδιαφέρει περισσότερο αὐτὸν τὸν ἀπόλυτον μονάρχη ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ μεταρρυθμιστοῦ στὸ ὁποῖο ἐπιδίδεται δέκα ὥρες τὴν ἡμέρα μετὰ ὅλα τὰ μέσα κι' ἐπιστρατεύοντας ὅλη τὴν ἀπολυταρχία ποὺ τοῦ προσοδίδει ὁ τίτλος του.

Παράξενον κράμα ἀλήθεια ἀπολυταρχίας καὶ φιλελευθερισμοῦ: Στὴ χρησιμοποίηση τοῦ προϋπολογισμοῦ, ὅπως καὶ σ' ὅλα τ' ἄλλα ἐξ ἄλλου, εἶναι τελείως ἀνεξέλεγκτος. Κι' ἐπωφελεῖται γιὰ ν' ἀφιερώνει τὸ ἓνα τρίτον στὰ ἔργα τοῦ ὑπουργείου ποὺ ἔχει ἀναλάβει ὁ ἴδιος προσωπικά: στὴ δημόσια ἐκπαίδευση. 'Εξακόσιες σαράντα χιλιάδες παιδιὰ φοιτοῦν σήμερα σὲ 610 σχολεῖα τῆς χώρας. Καὶ σ' αὐτὰ συμπεριλαμβάνονται γαλλικὰ σχολεῖα, σχολαὶ τυφλῶν καὶ λεπρῶν, διδασκαλεῖο,

ἀγροτικὴ σχολή, ἀμερικανικὸν κολλέγιο, ὅχι ὅμως καὶ οἱ σχολὲς τῶν ἱεροποστόλων.

'Η ἄβυσσος ποὺ χωρίζει ἀκόμη τὴν Αἰθιοπία ἀπὸ μιὰ μοντέρνα χώρα φέρνει πραγματικὸν ὀλιγγο.

— Προτιμῶ νὰ περάσω 25 χρόνια ὥσπου νὰ συγχρονισθεῖ ἡ χώρα μου, παρὰ νὰ τὴν καταστρέψω πραγματοποιώντας τὸ ἄλμα σὲ δυὸ μόνο χρόνια, λέει ὁ Νεγκὸς σ' αὐτοὺς ποὺ διαφωνοῦν μετὰ τὸν ἀργὸ ρυθμὸ ποὺ ἀκολουθεῖ στὸν ἐκπολιτισμὸν τῆς Αἰθιοπίας.

"Όμοιογυμένως εἶναι αἰσιόδοξος. Τὶ εἶναι 25 χρόνια μπροστὰ στὸν πραγματικὸν χρόνον ποὺ βασιλεύει σ' ὅτι ἀφορὰ τις κοινωνικὲς ὑπηρεσίες, τὴν υγίεινῇ, τὴν κτηνοτροφίᾳ, τὴ γεωργίᾳ. 'Ο Εὐρωπαῖος μένει μ' ἀνοιχτὸ στόμα ἀνακαλύπτοντας ὅτι ὁ πρῶτος αἰθιοπικὸς καφέ, τὸ βασικὸν προϊόν τῆς χώρας, εἶναι ἀπλὸ δῶρο τοῦ Θεοῦ. Δὲν καλλιεργεῖται καὶ φυτρώνει σὲ ἄγρια κατάσταση.

'Η ἀνασταλτικὴ δύναμις σ' αὐτὸν τὸν τόπον εἶναι τὸ ἀσύλληπτον βάρος τῆς παραδόσεως.

Πόσος εἶναι ὁ ἀκριβὴς πληθυσμὸς τῆς

Αιθιοπίας; Δέκα εκατομμύρια άτομα; Είκοσι εκατομμύρια; "Η μήπως δεκαπέντε; "Αδύνατον να φτάσεις στις επίσημες προαναγγεμιστικές μετρήσεις. Γιατί; Γιατί ο Θεός τιμώρησε άλλοτε τον βασιλιά Δαυίδ που κήρυξε να μετρήσει το λαό του. "Ετσι, στις αρχές του πολέμου με την "Ιταλία, όταν ο Νεγκούσι ζήτησε από το λαό του μια συμβολή ενός ταλλήρου κατά πολίτη για να δαλιωθεί ο στρατός, η πρόκληση στάθηκε πάλι δυνατή από τον πατριωτισμό κι' άρνήθηκε στόν αυτοκράτορά του το άσμενιο τάλληρο που θα επέτρεπε την καταμέτρηση του πληθυσμού.

Οι Αιθίοπες είναι περήφανοι για το χρώμα τους. "Ενας παλιός θρύλος, που βρίσκεται — λένε — στα ιερά βιβλία, αναφέρει ότι ο Θεός άφου έφτιαξε με πηλό τον πρώτο άνθρωπο, τον έβαλε μετά να ψηθεί. Μά δεν είχε αποκτήσει αρκετή πείρα κι' έτσι ο πρώτος άνθρωπος με το να ψηθεί σ' ένα φούρνο, χλιαρό, βγήκε κατάσπρος από μέσα. Χωρίς να χάσει το θάρρος του ο Θεός έκανε δεύτερη δοκιμή. Μά αυτή τη φορά παραθέρισε το φούρνο κι' ο άνθρωπος βγήκε κατάνηρος. Μόνο στην τρίτη προσπάθειά του ο Δημιουργός πέτυχε επιτέλους τον ιδεώδη άνθρωπο με άραιο άνοιχτό καφετί χρώμα. Κι' όπως όλοι καταλάβατε φυσικά, ήταν ο Αιθίοψ.

Το ότι η "Αντίς — "Αμπέμπα (Νέον "Ανθος) είναι μεγάλη πολιτεία, δεν υπάχει άμφιβολία. Είναι η πιο έντεταμένη πόλη της "Αφρικής από το Γιοχάννεσμπουργκ ως το Κάιρο. Μά πέρα αυτού η "Αντίς — "Αμπέμπα δεν μοιάζει με τίποτε.

"Όταν σκαρφαλώσεις ως τη μυρωμένη μικρή οδό με τους εύκαλπτους που την έξουσιάζει από ύψος 3.200 μέτρων την βλέπεις να απλώνεται στην πρασινάδα κατά μικρά συγκροτήματα σπιτιών, που μοιάζουν σπαρμένα στην τόχη σ' ένα πελώριο δάσος.

Αυτοί οι εύκαλπτοι, που δίνουν ξεχωριστή χάρη στην "Αντίς — "Αμπέμπα, έχουν ιδιαίτερη ιστορία. "Όταν το 1885 ο αυτοκράτωρ Μενελίκ κατέβηκε από τα όρη "Εντότο κι' αποφάσισε να φτιάξει την πρωτεύουσά του σ' αυτό το άμφιθεατρικό δροπέδιο ύψους 2.500 μέτρων ανάμεσα σε βουνά, είχε γοητευθεί από τις θερμές πηγές του κι' από τα περίφημα δάση του από κέδρους. "Όχι βέβαια για λόγους αισθητικής, μά διότι οι κέδροι αυτοί αντιπροσώπευαν μπόλικη ξυλεία για θέριμανση. "Όταν όλοι οι κέδροι κήκαν ο Μενελίκ αποφάσισε να μεταφυτέψει αλλού την πρωτεύουσά του, σύμφωνα με τις παραδόσεις των προγόνων του, και μόνο οι διαμαρτυρίες των ξένων διπλωματών κατόρθωσαν να τον μεταπεισουν. Οι εθνοπαϊκές δυνάμεις που αντιπροσώπευον στην Αλή του Βασιλέως των Βασιλέων και που δεν είχαν καμιά ροπή για νομαδική ζωή, δεν είχαν καμιά διάθεση να πάνε να ξαναχτίσουν αλλού τις προσέβτες τους. Τό πρόβλημα τó έλυσαν τó Ιδρύματα Βίλμορεν που ξανάφτιαξαν ξυλεία για τó δά το διαθέσιμα σημεία της "Αντίς — "Αμπέμπα τó δέντρο που έχει την ταχύτερη ανάπτυξη απ' όλα τ' άλλα: εύκαλπτους.

Η πολεοδομία της "Αντίς — "Αμπέμπα είναι άνυπαρκτη.

— Πολιτεία είναι αυτή, έλεγε ένας

Γερμανός καθηγητής η στρατώσανο Μογγόλν;

Δύο η τρείς μεγάλες λειωφόροι κόβουν καθέτως ένα συνονθύλευμα από δρόμους, που δεν είναι ούσαιστικώς παρά μόνο μονοπάτια και που άνηφορίζουν πάνω στους λόφους προς τις ψηλές συνοικίες. "Η λειωφόρος Τσώρτσιλ επί παραδείγματι ξεκινά από τον εκπληκτικό σιδηροδρομικό σταθμό ρυθμού εμπάσκα, περνάει μπροστά από την μοντέρνα "Όπερα, που είναι έργο Γάλλου αρχιτέκτονα, συναντά παρακάτω ένα φουτουριστικό και κολοσιαιο Λέοντα του "Ιούδα σκεπασμένο μ' ένα παρξένο στρώμα από φτερά που βγήκε από τη φαντασία Γερμανού γλύπτου, πλαταίνει στην Πιάτσα, μια έμπορική πλατεία με όλων των ειδών τα καταστήματα μεταξύ των οποίων κι' ένα ελληνικό φωτογραφείο, όπου όλη η "Αντίς — "Αμπέμπα και τα περίχωρά της έρχεται να

Ο Χαϊλέ Σελασιέ σε δεξίωση στην Εύρώπη. Σμιτική μορφή, μύτη σαν μινιατούρα, γνωστή σ' όλο τον κόσμο.

φωτογραφηθεί μπροστά σ' ένα μοναδικό φόντο που παριστάνει την "Ακρόπολη, και τέλος σταματά πεντακόσια μέτρα ψηλότερα σ' ένα στρουγγύλεμα όπου δεσπόζει το άγαλμα του Μενελίκ Β' μ' ένα πελώριο κεφάλι κι' ένα μικροσκοπικό αλλοιο. Τό περίεργο είναι που έχει τοποθετηθεί ανάποδα και γυρίζει την πλάτη στο προαύλιο της δικτάτονης έκκλησίας του "Αγίου Γεωργίου όπου συνωστίζονται κουρελίδες ζητιάνοι και πρόβατα. "Αν η περιγραφή αυτή της λειωφόρου Τσώρτσιλ θεωρηθεί από τον αναγνώστη κάπως μπερδεμένη, τότε πετύχαμε τó σκοπό μας: μπήκε στο νόημα της "Αντίς — "Αμπέμπα.

Κι' όμως η πρωτεύουσα της Αιθιοπίας βρίσκεται πεντακόσια χρόνια μπροστά σε σύγκριση με την υπόλοιπη χώρα. Από τó καταλαβαίνει κανείς καλύτερα άν συναντηθεί με μερικούς από τούς ύπουργούς του Νεγκούσι που αυτοί πάλι βρίσκονται άλλα πεντακόσια χρόνια πάλι μπροστά από την "Αντίς — "Αμπέμπα. Πραγματικοί τζέντλεμενς οι σαράντα αυτοί ύπουργοι η ύφυπουργοί του Νεγκούσι είναι πολιτισμένοι

και καλλιεργημένοι ως τις άκρες των δαχτύλων τους. "Όλοι μιλούν άγγλικά και πάνω από τούς μισούς και γαλλικά. Τί τó κοινό μπορούν νάχουν αυτοί οι πραγματικοί άριστοκράτες μ' όλους τούς τούς άπύθανους Ράς που ζούν άποκλεισμένοι στις μακρινές επαρχίες τους όπου βασιλεύουν σαν δεσποτικοί φρουδάρχες, μακριά από την αυτοκρατορική έξουσία;

Στόν Εύρωπαιο κάμνει κατάληξη η μεσαιωνική άτμόσφαιρα αυτής της χώρας. "Η αλήθεια είναι ότι η γεωγραφία της δεν συντελεί καθόλου στόν έθνολογισμό της. Πρέπει να πετάξεις με άεροπλάνο από πάνω της για να σχηματίσεις μια ιδέα των επαρχιών της που χωρίζονται μεταξύ τους με γιγάντια βουνά κι' αδιάβατες χαράδρες άγριου και συγκλονιστικού μεγαλείου. Μερικά από τά δροπέδια αυτά έξ ακολουθούν να είναι έξ ίσου μακριά από την πρωτεύουσα όσο και τó χίλια μ. Χ. Τό ίδιο και οι μεγάλες πόλεις. "Από την "Αντίς — "Αμπέμπα ως τó Γκοντόρ με άεροπλάνο θέλεις είκοσιπέντε λεπτά, μά με τó τζήπ χρειάζεται δυό μέρες γεμάτες κι' αυτό άν είσαι τυχερός. Κι' έπειδή σ' αυτή τη χώρα που έχει έκταση όπως η Γαλλία και η "Ισπανία ένωμένες, δεν υπάρχουν παρά 7 μόνο πόλεις που συνδέονται τηλεγραφικώς με την πρωτεύουσα, η μόνη σωτηρία σε μια τέτοια περίπτωση είναι, όπως και πριν από χίλια χρόνια, τó καύμένο τó μούλαρι.

Κι' όμως οι δυνατότητες της Αιθιοπίας είναι τεράστιες. "Ο πλούτος αυτής της ήφαιστειώδους γής που ποτίζεται άριστα, λιάζεται και μένει άνεκμετάλλευτη, κάμνει τόν ξένο ειδικό να τριβεί τά μάτια του. Τά κτήνη χείρουν άγριας ύγείας. Μά οι μέθοδοι θημίζουν προϊστορία.

Πρόσθετη εύκαιρία άναπτύξεως για την Αιθιοπία στάθηκε τó 1952 η προσάρτηση της "Ερυθράας που επί πενήντα χρόνια είχε έννοηθεί από μια παραδειγματική Ιταλική διοίκηση.

Για την Αιθιοπία η "Ερυθράα υπήρξε άνεκτίμητο δώρο. Άντομάτως άπέκτησε διπλή έξοδο στη θάλασσα από τή Μασσάουα και τó "Άσσάμπ και χίλιων χιλιομέτρων άπές. Τό περίφημο αυτό βασίλειο που επί τρείς χιλιάδες χρόνια έμεινε κλεισμένο ανάμεσα στα βουνά του με μόνη έξοδο τó λιμάνι του Τζιμπουτί στη γαλλική Σομαλία, γινόταν ξαφνικά ναυτική δύναμη.

Οι Αιθίοπες θεωρούν τούς έαυτούς τους άριστοκράτες της "Αφρικής. Κι' άν τούς κρίνει κανείς από την ύπεροψία τους άσφαλώς είναι.

"Όλο τó πρόβλημα της Αιθιοπίας βρίσκεται σ' αυτήν την ύπεροψική άπομύηση της, στο μίσος της κατά της δυτικής άποικιοκρατίας που δικαιολογείται από τó δλέθριο μονοαλινικό πείραμα, στη δυσπιστία της προς τούς εματεριαλιστές "Αμερικανούς, στην περιφρόνησή της για την υπόλοιπη άφρικανική ήπειρο, στο φόβο της για την άξαναομένη άραβική άπειλή, στην έπαφλακτικότητα της έναντι τού κομμουνιστικού κόσμου.

Η Αιθιοπία δεν πρόφερε να συνταγοποιητ έποτε με κανένα. Τό δρόμο της προς τόν πολιτισμό πρέπει να τόν τραβήξει μόνη της.

ΕΡΑΝΙΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΙΑΠΩΝΙΑ

Η ΙΑΠΩΝΙΑ άποτελείται από τρείς ως τέσσερις χιλιάδες νησιά, που βρίσκονται πέρα από τά άνατολικά παράλια της Κίνας και της Ματζουρίας και έχουν συνολική έκταση 450.727 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Πούά είναι η καταγωγή της οράσας των "Ιαπώνων; Τό πρόβλημα αυτό άρχίζει από την προϊστορία και παρουσιάζει πολύ ένδιαφέρον. Πρόκειται όμως για ένα δύσκολο πρόβλημα που η έπιστήμη δέ μάδρεσε να τó λύσει. "Ο περιηγητής Καΐμπφερ κίνει αρκετές πετυχημένες παρατηρήσεις μέσα στο έργο του "Ιστορία της "Ιαπωνίας", που δημοσιεύθηκε στά 1732 και ξεχωρίζει τή οράσα των Κινέζων από των "Ιαπώνων. "Αλλά, έντελως άδασάνιστα, συμπεραίνει ότι κι' αυτοί παρουσιάσθηκαν όπως και οι άλλοι λαοί της Βαβέλ. Μεταγενέστεροι συγγραφείς έφράζουν άπόψεις έξ ίσου φανταστικές. "Ο Σκωτσέζος Μάκ Λέοντ διαβλέπει μέσα στο μυστηριώδη αυτό λαό κάποια από τις χαμένες φυλές τού "Ισραήλ. Τελικά όμως οι άντιλήψεις για τήν προέλευση των "Ιαπώνων καταστάλαξαν στις έξής δυό. "Η μια ισχυρίζεται ότι η προέλευσή τους είναι μογγολική και η άλλη μαλαική. Οι άπαδοί της πρώτης θεωρίας βασίζονται στη γεωγραφική γετοπία της "Ιαπωνίας με τήν Κορέα άπ' όπου είναι πιθανόν να προήλθαν οι πρώτοι έπιδρομείς και σαν κύριο έπιχείρημα προβάλλουν τά χαρακτηριστικά των "Ιαπώνων που μοιάζουν με τών Μογγόλων. Οι άπαδοί της δεύτερης θεωρίας φέρουν κι' αυτοί κατ' άρχην ένα έπιχείρημα γεωγραφικής φύσεως: Τήν ύπαρξη τού Κοούρο Σίβο (μυθού ρέμμα) που κουβαλάει άδιάκοπα από τή Μαλαισία κι' από τις Φιλιππίνες τά ξεστά νερά του και τούς χλιαρούς άνέμους του. Οι Μαλαίοι είναν σπουδαίοι θαλασσοί και ύποστηρίζεται, ότι άφρόθηκαν να τούς πάρει τó Κοούρο Σίβο και να τούς φέρε στά νησιά της "Ιαπωνίας.

ΟΙ ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΟΤΣ ΧΡΟΝΟΙ

ΓΙΑ τά χρόνια τά πριν από τόν έκτον αιώνα μετά Χριστόν, οι γνώσεις μας σχετικά με τήν ιστορία της "Ιαπωνίας είναι μυθολογία μάλλον παρά ιστορία. Πρώτος Μικάδος (Άντοκράτωρ) φέρεται από τήν παράδοση ο Ντζιμμυό — Τέννο (660 π. Χ.), γόνος της θεάς τού "Ηλιου "Αματέραςου. "Αλλά ο πιο δοξασμένος μονάρχης όλων των μυθικών εκείνων χρόνων ήτανε λέει η βασίλισσα Κιουσού, Ντζινγκό ή όποια κατέκτησε τήν Κορέα τόν τρίτο μ. Χ. αιώνα. "Ο μαρκήσιος ντε Λά Ματελιέρ "Η "Ιαπωνία — ιστορία και πολιτισμός (Παρίσι 1907) γράφει ότι «η έκστρατεία της Ντζινγκό είναι τó πιο δημοτικό γεγονός της γιαπωνέζικης ιστορίας». Κατά

τούς πρώτους χριστιανικούς αιώνες τά σημαντικότερα κέντρα της ιαπωνικής ζωής είναι η νήσος Κιουσού και οι δυό επαρχίες της νήσου Χόντο ή "Ιντζούμο και η Γιαμάτο. "Η θρησκεία που έπαρχει τήν εποχή αυτή είναι ο Σιντοϊσμός, ή όποια έξακολουθεί να είναι και σήμερα ή έπίσημη θρησκεία τού κράτους και ή όποια έξάσκησε βαθύτατη έπίδραση στά ήθη και τις ιδέες τού ιαπωνικού λαού. "Ο Σιντοϊσμός είναι κυρίως λατρεία τών Κάμυ, τών πνευμάτων τών πεθαμένων, τά όποια είναι ψυχές μαζί και θεοί. Τά πνεύματα τών πεθαμένων έξ ακολουθούν να ζούν ανάμεσα στούς ζωντανούς, τριγυρνούν στούς τάφους τους, στά παλιά τους σπία, στις κατοικίες τών άπογόνων τους. Μετέχουν στις χαρές και στις λύπες τών παιδιών τους και τών έγγονών τους. Και θεοποιημένα άκόμη τά πνεύματα τών πεθαμένων διατηρούν τó χαρακτήρα που είχαν και όταν ζούσαν. "Τάχουν, δηλαδή, Κάμυ καλά και Κάμυ κακά. "Αλλά και τά πρώτα και τά δεύτερα άποχτούν ύπερφυσικές δυνάμεις με τó θάνατο. «Όλοι οι πεθαμένοι γίνονται θεοί, γράφει κατά τις αρχές τού δέκατου αιώνα ο Χιράτα ένας από τούς σπουδαιότερους έρμηνευτές τού σιντοϊσμού. Άυτοί όρίζουν και κυβερνούν ό,τι γίνεται στη ζωή και στη φύση: βρίσκονται παντού, παρακολουθούν τούς ανθρώπους, γονιμοποιούν τούς άγρους, αλλάζουν τις εποχές τού χρόνου, προκαλούν τις καταστροφές και τούς λιμούς. "Η ιαπωνική φαντασία βλέπει τόν κόσμο πλημμυρισμένο από πνεύματα, άγαθά ή κακά. Μυστηριώδεις σχέσεις ένώνουν τόν δροτό κόσμο προς τόν άόρατο. Οι πιο άρχαίες ιαπωνικές παραδόσεις που υπάχουν μιλούν μόνο για τούς προγόνους τού αυτοκράτορα. Διασώζονται σε δυό ιερά βιβλία τού δγδού αιώνα, τó Κοντζι και τó Καλαιότερο βιβλίο της ιαπωνικής φιλολογίας) και τó Νιζόνγκυ, γραμμένο κινέζικα. Τό Κοντζι ή Νιζόνγκυ διηγείται πώς δημιουργήθηκε ή "Ιαπωνία από τó θεό "Ιντζανάκι και τήν άδελφή του, τή θεά "Ιντζανάκι. "Ο "Ιντζά

νάκι, όρθος πάνω σ' ένα γεφύρι στόν ουρανό, χτυπάει τή θάλασσα μ' ένα κοντάρι που τó στολίζουν πολλές διαμαντόπετρες. "Εκεί που χτυπάει τó κοντάρι, ή θάλασσα πήζει, γίνεται στεριά, κι' έτσι γεννιέται τó πρώτο γιαπωνέζικο νησί. "Ο "Ιντζανάκι και ή "Ιντζανάκι κατεβαίνουν κάτω στη στεριά αυτή, άγαπιούνται και ένώνονται. "Από τόν άδελφικό και θεϊκόν αυτόν έρωτα, γεννιούνται τ' άλλα νησιά της "Ιαπωνίας.

ΙΑΠΩΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

ΑΠΟ τόν δγδοο αιώνα άρχίζει κυρίως ή ιαπωνική βουδδική τέχνη ζωγραφική και γλυπτική, άρχίζει να παρασταίνει τόν Βούδδα, τά ιερά πρόσωπα τού Βουδδισμού, τούς άγίους του και τούς ιερείς του, και πολλά από τά έργα της έχουν θαναταστικό δάδος. "Ενα από τά διασημότερα έργα της εποχής αυτής είναι ο μεγάλος Βούδδας τού Νάρα, χάλκινο άγαλμα ψηλότερο από 16 μέτρα. "Ο θεός είναι καθισμένος σταυροπόδι πάνω σ' ένα λατό, με τó χέρι σηκωμένο στην κίνηση τού θείου κηρύγματος. Άντυχώς τó άριστούργημα αυτό έπαθε μεγάλες ζημιές από κάποια πυρκαγιά. Κατά τó δέκατο έκτο αιώνα άναγκάστηκαν να τού βάλουν καινούργιο κεφάλι και τó κομμάτι που προστέθηκε τότε είναι καλύτερης τέχνης. Τήν ίδια εποχή άρχίζει και ή λογοτεχνία. Στην ποίηση εμφανίζονται άναρίθμητα μικρά ποιήματα, τά όποια συγκεντρώθηκαν κατά τις αρχές τού ένάτου αιώνα σε μιάν άνθολογία που είχε τόν τίτλο «Συλλογή με άναρίθμητα φύλλα». "Η ιαπωνική ποίηση είναι έντελως διαφορετική από τήν ποίηση της Εύρώπης. "Η τέχνη είναι πώς θά έκφράσεις με έλάχιστα λόγια μιά έντύπωση σου από τή φύση ή μιά έσωτερική σου συγκίνηση. "Ιδού ένα μικρό δείγμα:

"Ο αύρανός είν' ένα πέλαγο που μέσα του κυλάει τó κύμα τών συννέφων τού φεγγάρι είναι μιά θακούλα: προχωρεί με τó κομπί, προς τούς μπαξέδες τών άστρων.

ΗΘΙΚΑ ΑΞΙΩΜΑΤΑ

● "Εθνός μου είναι ή τάξη εκείνη τών ανθρώπων, οι όποιοι αισθάνονται σαν έμέ και διάγουνε σαν έμέ. Και πατρίδα μου είναι ο τόπος εκείνος όπου οι τοιούτοι άνθρωποι έκτιμούνται.

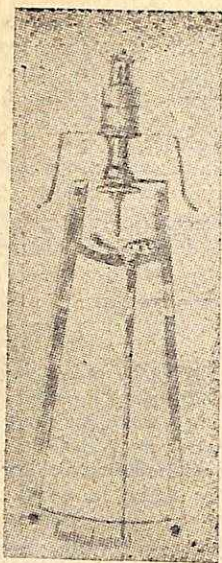
● "Η σπατάλη είναι άθέτηση της οικονομίας.

"Η φιλαργυρία είναι κατάχρηση της οικονομίας.

Φιλαργυρία ύδεν και Σπατάλη, άδελφάδες αντίθετες της οικονομίας.

● "Ο άνθρωπος που ζει σε μικρόν τόπο, και τó δέντρο τó φυτεμένο σε λίγο χώμα, έλαβαν τήν ίδια τύχη, και δέλ' είναι δαίμα άν ο κομμός τού δέντρου έκείνου άν τó πνεύμα τού ανθρώπου έκείνου, λάβουν μεγάλην ανάπτυξη.

Ο ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ

Το τονόμετρο, όργανο μετρήσεως της πίεσεως του βολβού.

ΤΟ γλαύκωμα δεν είναι, κυριολεκτικά, μια «άρρωση». Είναι ένα κοινό σύμπτωμα διαφόρων παθήσεων που δεν έχουν σχέση με τα μάτια. Πιο κάτω θα ιδούμε πώς και γιατί εκδηλώνεται αυτό το σύμπτωμα που επιδρά στην όραση.

Όρισμένες από τις εκδηλώσεις του είναι ιδιαιτέρως έντυπωσιακές. 'Ας πάρουμε ένα παράδειγμα της όξείας μορφής του γλαυκώματος: 'Ο άρρωστος παραπονείται για τρομερούς πονοκεφάλους, ίλιγγους, ναυτία. 'Υποφέρει από συχνούς έμετους και ή θερμοκρασία του μπορεί να φτάσει τους 39 βαθμούς. Αισθάνεται συχνά μίαν άκαμψία στο λαιμό. Οι πονοκέφαλοι μπορεί να εκδηλωθούν από τη μία μονάχα πλευρά του κεφαλιού (ήμικρανία). 'Ο άρρωστος δεν μπορεί να υποφέρει το φώς.

Από τα συμπτώματα αυτά, που παρουσιάζονται ξαφνικά, ο γιατρός μπορεί να υποπτευθεί στην αρχή μια μηνιγγίτιδα. 'Αλλ' ή εξέταση των ματιών θ' αποκαλύψει την πραγματική κατάσταση: 'Ο σκληρωτικός χιτών (το άσπράδι του ματιού) παίρνει μια ρόδινη απόχρωση, σχεδόν κοκκινωπή, ενώ ο κερατοειδής χιτών (το διαφανές τμήμα του σκληρωτικού, πάνω από την ίριδα και την κόρη) φαίνεται θαμπός με μίαν απόχρωση πρασινογάλαζη, γλαυκοπράσινη σαν το χρώμα της θάλασσας. ('Ας μην ξεχνάμε ότι στο υγιές μάτι ο κερατοειδής πρέπει να παρουσιάζει τέλεια διαφάνεια.) 'Η κόρη διαστέλλεται υπέρμετρα, ενώ ή ίρις φαίνεται σά στενή ταινία. Αυτό είναι το «γλαύκωμα» του ματιού.

ΤΟ ΤΟΝΟΜΕΤΡΟ

ΦΥΣΙΚΑ, στις περιπτώσεις αυτές επιβάλλεται μια οφθαλμολογική εξέταση. 'Ο οφθαλμίατρος, με τη βοήθεια ενός όργανου που λέγεται «τονόμετρο», μπορεί να διαπιστώσει τη σπουδαιότερη εκδήλωση του γλαυκώματος: Την ύψωση της οφθαλμικής πίεσεως, δηλαδή της έσωτερικής πίεσεως του βολβού.

Πώς εξηγείται αυτό το φαινόμενο; 'Ας φαντασθούμε το μάτι σαν ένα

Σύμπτωμα διαφόρων παθολογικών καταστάσεων που δεν έχουν σχέση με τα μάτια, το γλαύκωμα δεν είναι μια αυτόνομη άρρωση, αλλά μια επικίνδυνη διαταραχή της πίεσεως των υγρών του βολβού που μπορεί να έχει δυσάρεστες συνέπειες... 'Η έγκληρη χειρουργική επέμβαση εξασφαλίζει μια αποτελεσματική θεραπεία.

ΤΟ ΓΚΛΥΚΩΜΑ

'Η υπέρταση του ματιού

μπαλλόνι από καουτσούκ. Για να διατηρήσει το σφαιρικό του σχήμα, το μπαλλόνι πρέπει να είναι αρκετά φουσκωμένο και το αέριο που περιέχει πρέπει ν' άσκει κάποια πίεση στα τοιχώματά του. Το ίδιο συμβαίνει και με τη σαμπρέλλα μιας ρόδας αυτοκινήτου: Το αέριο που περιέχει άσκει πίεση στα έλαστικά τοιχώματα. Το μάτι είναι επίσης φουσκωμένο, αλλά περιέχει υγρά κι' όχι αέρια.

'Ολοι οι αυτοκινητιστές μπορούν να εκτιμήσουν χονδροειδώς την πίεση μιάς σαμπρέλλας δίνοντας μια κλωτσιά στο περίβλημα της. 'Η υποχώρηση του περιβλήματος υπό την επίδραση μιάς έσωτερικής πίεσεως, δείχνει την έσωτερική πίεση της σαμπρέλλας.

Σ' αυτή την αρχή βασίζεται το τονόμετρο. 'Η δόση αυτού του όργανου άσκει με το βάρος της μια πίεση στο έξωτερικό περίβλημα του ματιού. Το

Η ΑΓΓΛΙΑ είναι ο παράδεισος των αγελάδων. Οι 'Αγγλοι κτηνοτρόφοι βάζουν τις αγελάδες τους να κοιμούνται σε στρώματα από άφρώδες πλαστικό. Με τις άνεσεις που τους προσφέρονται οι αγελάδες είναι ευτυχισμένες, παράγουν περισσότερο γάλα, άρρωσταίνουν λιγώτερο και τα μοσχάρια τους μεγαλώνουν πιο γρήγορα. Το πλαστικό στρώμα, που αντικατέστησε την άχυροστρωμένη των σταύλων, κατασκευάζεται τώρα σε πράσινες αποχρώσεις που ικανοποιούν περισσότερο τις αγελάδες, γιατί νομίζουν ότι βρίσκονται στο λειβάδι. 'Η Βρετανική 'Εταιρία Προστασίας των Ζώων συμβουλεύει τους κτηνοτρόφους να βάφουν τους σταύλους του με ζωηρά χρώματα, να προτιμούν το πράσινο και ν' αποφεύγουν το κόκκινο και το μαύρο. 'Η 'Εταιρία δε συμφωνεί με τη γνώμη των ζωολόγων ότι όλα τα βοοειδή πάσχουν από άχρωματοψία, δηλαδή δε διακρίνουν τα χρώματα.

όργανο είναι ρυθμισμένο έτσι, ώστε ή υποχώρηση του περιβλήματος κατά ώρισμένα εκατοστά του χιλιοστομέτρου αντιστοιχεί σε ώρισμένο βαθμό πίεσεως.

'Ο μέσος βαθμός πίεσεως καθωρίστηκε με μια σειρά μετρήσεων του ματιού υγιών ανθρώπων. 'Υπάρχουν πολλοί τύποι τονομέτρων, άλλ' ή κλιμάκωση των ένδειξεών τους έχει σε όλα τις ίδιες αναλογίες. 'Ο βαθμός πίεσεως 22 θεωρείται συνήθως ως «φυσιολογικός»

Η ΟΞΕΙΑ ΜΟΡΦΗ

ΣΤΗΝ περίπτωση του γλαυκώματος όξείας μορφής ή έσωτερική πίεση του ματιού μπορεί να φτάσει τους 120 βαθμούς.

'Η κατάσταση αυτή άπαιτεί άμεσες έπεμβάσεις. 'Η πίεση των 120 βαθμών ξεπερνάει κατά πολύ την κανονική πίεση. Τα αίμοφόρα άγγεία του ματιού συμπιέζονται ίσχυρά και δεν άρδύουν κανονικά τον άμφιβληστροειδή χιτώνα και το όπτικό νεύρο. 'Αν ή κατάσταση συνεχισθεί, το όπτικό νεύρο μπορεί ν' άτροφήσει σε διάστημα λίγων ώρων, ή το πολύ ήμερών. 'Η πρώτη φροντίδα του γιατρού, συνεπώς, είναι να επαναφέρει την πίεση του ματιού σε κανονικά επίπεδα, γιατί κάθε καθυστέρηση μπορεί να έχει ως συνέπεια την τύφλωση.

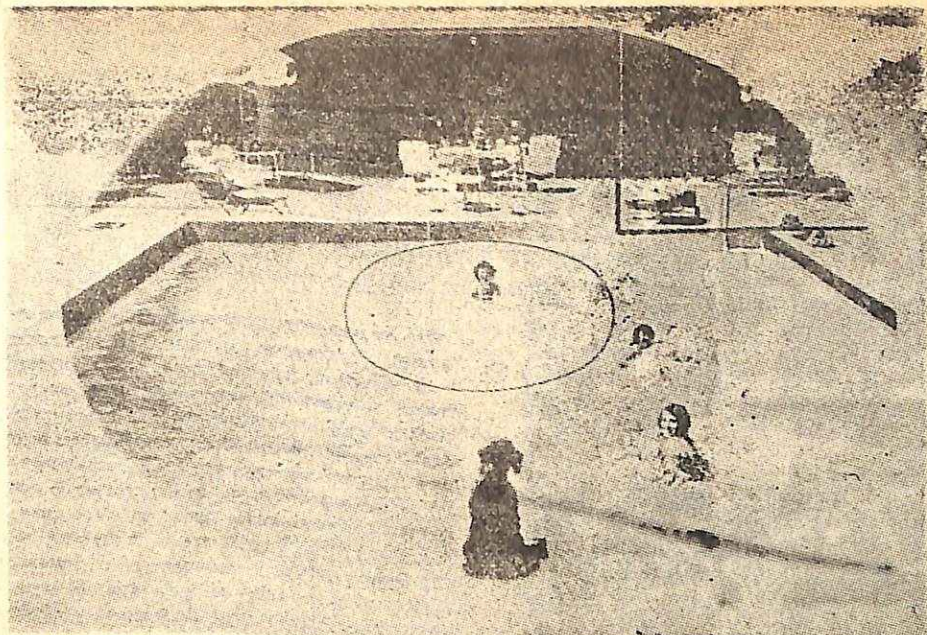
Τι πρέπει να γίνει σε παρόμοιες περιπτώσεις;

'Η θεραπεία, υπό την άμεση έπιδραση του οφθαλμιάτρου, θα είναι τοπική και γενική.

'Η τοπική θεραπεία συνίσταται σε συχνές ένσταλάξεις ενός κολλυρίου που έλαττώνει την πίεση. 'Η γενική θεραπεία αποβλέπει στον κατευνασμό του πόνου και των νευρικών διαταραχών που άποτελούν έκδηλωση του γλαυκώματος. Χρησιμοποιούνται διάφορα κατευναστικά και ίσχυρά διουρητικά.

'Αν τα θεραπευτικά μέσα δεν επιτύχουν να επαναφέρουν σε λίγες ώρες την πίεση του ματιού σε κανονικό επίπεδο (όχι πάνω από τριάντα βαθμούς), ή χειρουργική επέμβαση επιβάλλεται.

'Η έγχείριση του γλαυκώματος είναι

'Ο μεγάλος κύκλος της φωτογραφίας δείχνει το όπτικό πεδίο του υγιούς ματιού. 'Ο μικρός κύκλος στο κέντρο είναι το περιορισμένο όπτικό πεδίο του γλαυκωματικού ματιού.

άπλούστατη, άκίνδυνη και, αν γίνει έγκαιρα, αποτελεσματική. 'Ο σκοπός της έπεμβάσεως είναι ν' άφαιρεθεί το πλεόνασμα του υγρού που προκαλεί την αύξηση της πίεσεως. Αυτό επιτυγχάνεται με μια μικρή χειρουργική τομή στο σκληρωτικό χιτώνα.

Γιατί αυτό το πλεόνασμα του υγρού είναι ή αίτία της όξείας κρίσεως του γλαυκώματος που περιγράψαμε.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΟ ΓΛΑΥΚΩΜΑ

ΑΥΤΥΧΩΣ, το γλαύκωμα όξείας μορφής είναι αρκετά σπάνιο. Με μια έγκαιρη χειρουργική επέμβαση θεραπεύεται όριστικά.

Το χρόνιο γλαύκωμα παρουσιάζει έντελως διαφορετική εικόνα. Δεν εκδηλώνονται ίσχυροί πόνοι, ούτε άμεσες διαταραχές της όράσεως. Το πολύ πολύ, ο άρρωστος παραπονείται για περιόδικους πονοκεφάλους. Την ήμερα, βλέπει κάποτε καπνούς ή όμίχλη γύρω από τα μακρυνά αντικείμενα. Τη νύχτα, τα μακρυνά φώτα περιβάλλονται από έναν πολύχρωμο φωτισμό.

Όστόσο, μόλις εκδηλωθούν αυτά τα συμπτώματα, επιβάλλεται άμεση οφθαλμολογική εξέταση. 'Αν και, γενικά, ή πίεση του ματιού είναι μάλλον χαμηλή — π.χ. γύρω στους 35 βαθμούς — ο κίνδυνος είναι σημαντικός: 'Η μικρή αυτή πίεση μπορεί να προκαλέσει βαθμιαία άτροφία του όπτικού νεύρου. Σιγά σιγά, το όπτικό πεδίο περιορίζεται και, δυστυχώς, το σύμπτωμα αυτό δεν μπορεί να το αντιληφθεί ο ίδιος ο άρρωστος. Νομίζει ότι βλέπει κανονικά, γιατί ή όξύτητα της όράσεως δεν έπηρεάζεται, αλλά το όπτικό πεδίο έχει περιοριστεί.

Μερικοί άσθενείς το αντιλαμβάνονται αυτό, παρατηρώντας π.χ. ότι «χάνουν τα αντικείμενα» μπροστά στα μάτια τους.

Τι συμβαίνει σ' αυτές τις περιπτώσεις;

'Εξ αίτίας της άτροφίας του όπτικού νεύρου, που όφειλεται στην ήπια υπέρταση του ματιού, το όπτικό πεδίο περιορίζεται σε ώρισμένη άκτίνα γύρω από το σημείο προσηλώσεως του βλέμματος. Είναι σαν να βλέπουμε μέσα

από ένα στενό σωλήνα: Τα αντικείμενα που βρίσκονται έξω από τη διάμετρο του σωλήνος παραμένουν άθεατα, εκτός αν στρέψουμε το σωλήνα προς το μέρος τους.

Παρά την ήπια μορφή του, το χρόνιο γλαύκωμα άπειλεί την όραση με τους ίδιους κινδύνους που εκδηλώνονται στην όξεια μορφή. 'Η χειρουργική επέμβαση επιβάλλεται και σ' αυτή την περίπτωση, έφ' όσον τα άλλα θεραπευτικά μέσα δεν άποδώσουν θετικά άποτελέσματα. Το άποτέλεσμα θα είναι άμφίβολο αν ή επέμβαση καθυστερήσει.

Η ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ

ΠΩΣ προκαλείται ή υπέρταση του ματιού, ποιά ή αίτία των διαταραχών που περιγράψαμε;

Είδαμε ότι, για να διατηρήσει το σχήμα του, το μάτι πρέπει να περιέχει υγρά υπό ώρισμένη πίεση. 'Η πίεση εξαρτάται από δυο μηχανισμούς:

— 'Ενα σύστημα «πληρώσεως», που εξασφαλίζεται από την έκκριση, μέσα από τα άγγεία του ματιού, ενός υγρού που παράγεται από το πλάσμα του αίματος.

— 'Ενα σύστημα διαρροής που επιτρέπει, όταν ή πίεση αύξηθεί, ν' άδειάζει ο βολβός από το πλεόνασμα του υγρού που πιέζει τα τοιχώματά του.

'Ολες οι αίτίες που προκαλούν υπέρταση των υγρών του ματιού (φλεγώσεις, αύξηση της άρτηριακής πίεσεως, αλλοίωση των τοιχωμάτων των αίμοφόρων άγγείων κ.λπ.) μπορούν να προκαλέσουν υπέρταση του έσωτερικού του βολβού.

Το ίδιο άποτέλεσμα έχει κι' ή απόφραξη των οδών διαρροής του υγρού πλεονάσματος, που μπορεί να όφειλεται σε φλεγμονή της ίριδος κ.λπ.

'Οπως αναφέραμε λοιπόν στην άρχή, το γλαύκωμα δεν είναι μια αυτόνομη άρρωση, άλλ' ένα οφθαλμικό σύμπτωμα κοινό σε πολλές και ποικίλες παθολογικές καταστάσεις. 'Η οφθαλμολογική εξέταση, συνεπώς, δεν άρκει. Χρειάζεται μια γενική ίατρική εξέταση για να βρεθεί ή βαθύτερη αίτία του γλαυκώματος.

Madele'oli

ΣΤΗ ζούγκλα του Κυγιότου, οι Γιαπωνέζοι κινδυνεύουν να χάσουν έναν πόλεμο που έχει άρχισι εδώ και πολλά χρόνια.

'Αντιμετωπίζουν ένα ώργανωμένο στράτευμα που εφαρμόζει τις πιο σύγχρονες μεθόδους κλεφτοπολέμου. 'Η πειθαρχία του έχθρικού στρατεύματος είναι υποδειγματική, αν και οι στρατιώτες δεν φορούν καμιά στολή και δε διαθέτουν κανένα επίθετικό ή άμυντικό όπλο. Είναι ένας στρατός πιθήκων.

Οι πίθηκοι υπακούουν στις διαταγές ενός άρσενικού με τρίχωμα πιο ανοιχτόχρωμο από τους άλλους. 'Ολοι οι χωρικοί του Κυγιότου γνωρίζουν αυτό τον άρχιπίθηκο και τον όνομάζουν «Ταϊσιν Σιροζάρου», δηλαδή «λευκό στρατηγό των πιθήκων».

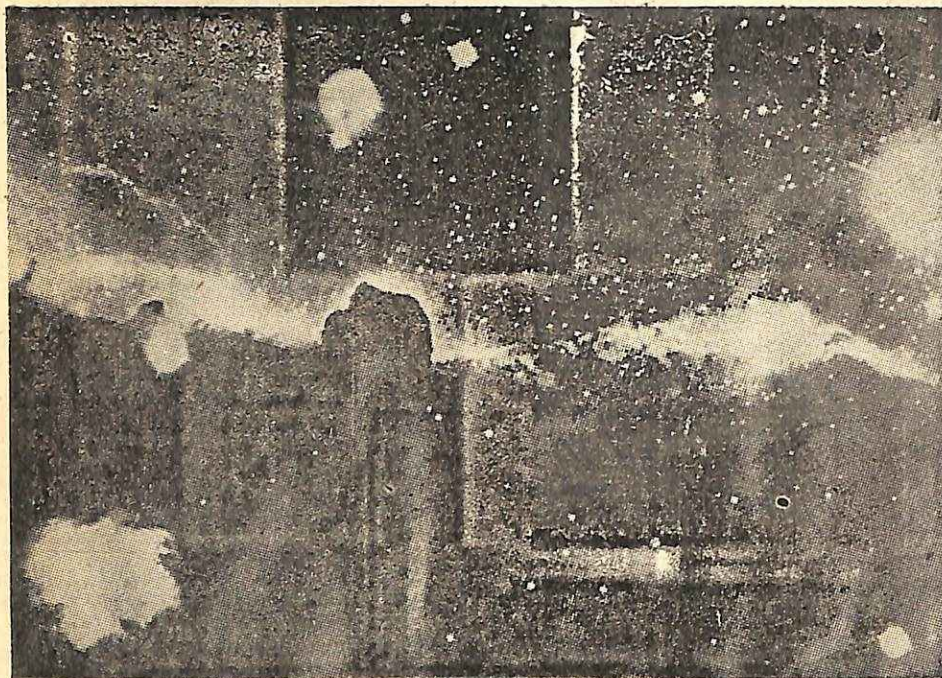
'Ο «στρατηγός» συγκεντρώνει κάθε πρωί το έπιτελείο του για ν' άποφασισθούν οι επιχειρήσεις της ήμέρας. Το πιθηκοστράτευμα δεν επιτίθεται ποτέ κατά του ανθρώπου. Περιορίζεται στη μεθοδική λεηλασία και καταστροφή των καλλιεργειών.

Την ώρα του μεσημβρινού γεύματος ή τη νύχτα με το σελήνοφως, τα στρατεύματα του Ταϊσιν Σιροζάρου εισβάλλουν κατά διαδοχικά κύματα στους άγρούς. Αυτοί πίθηκοι ανεβαίνουν σ' ένα δέντρο για να επιβλέπουν την περιοχή και να δίνουν το σύνθημα του κινδύνου. Οι υπόλοιποι άσχολούνται με το ξερίζωμα των φυτών.

'Ο άγώνας των άγροτών του Κυγιότου κατά των πιθήκων είναι δύσκολος. 'Υπάρχει ένας νόμος που άπαγορεύει το φόνο των πιθήκων. 'Εξ άλλου οι χωρικοί πιστεύουν ότι ο φόνος ενός πιθήκου φέρνει δυστυχία. Χρησιμοποίησαν τα σκυλιά για να τρομάξουν τους πιθήκους. 'Αλλά τα σκυλιά συμφιλιώθηκαν με τους πιθήκους και... επιτίθενται κατά των ανθρώπων. Μετά την προδοσία των σκύλων, οι χωρικοί βρίσκονται σε άπόγνωση. Οι περισσότεροι κάτοικοι της περιοχής έχουν κιάλας έγκαταλείψει τα χωριά τους.

ΡΕΚΟΡ ΥΦΟΥΣ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ πιλότος πέτυχε πρόσφατα νέο ρεκόρ, ανεβαίνοντας σε ύψος 9.753 μέτρων με ελικόπτερο τύπου «Χάσκι Ρ43Β».

Τὸ ζωντανὸ ΣΥΜΠΑΝ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΜΕΤΡΗΤΟΙ
ΚΑΤΟΙΚΗΜΕΝΟΙ ΠΛΑΝΗΤΕΣ..

ΜΕΤΑ τὸ κατόρθωμα τοῦ Τιτώφ, ποῖο εἶναι τὸ μελλοντικὸ πρόγραμμα γιὰ τὴν κατάκτηση τοῦ Διαστήματος;

Ἀσφαλῶς θὰ πᾶμε κάποτε στὴ Σελήνη. Ἀλλ' ἡ Σελήνη εἶναι ἀκατοίκητη. Ὅλα τ' ἀστεροσκοπεῖα τὸ ἐπιβεβαιώνουν, γιὰτὶ μὲ τὰ ὀπτικά μας τηλεσκόπια ἐπιτυγχάνουμε σημαντικὴ μεγέθυνση, ποὺ θὰ μᾶς ἐπέτρεπε νὰ διακρίνουμε ἀρκετὰ καθαρὰ τὰ κωδωνοστάσια τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων, ἂν ἦταν χτισμένα στὴν ἐπιφάνεια τῆς Σελήνης. Οἱ αὐριανοὶ λοιποὶ ἀστροναῦτες δὲ θὰ χρειασθοῦν ν' ἀντιμετωπίσουν τοὺς «Σεληνανθρώπους», γιὰτὶ Σεληνανθρωποὶ δὲν ὑπάρχουν. Κι' ὁ πλανήτης Ἑρμῆς; Ἡ φασματοσκοπικὴ ἀνάλυση τοῦ φωτὸς ἀπέδειξε, χωρὶς περιθώριο ἀμφιβολίας, ὅτι πρόκειται γιὰ ἕνα ἀπογυμνωμένο βράχο, φλογερὸ καὶ παγερὸ συγχρόνως, ποὺ ἡ θερμοκρασία του τὴ νύχτα κατεβαίνει στοὺς — 200 βαθμοὺς ἐνῶ τὴν ἡμέρα φτάνει στοὺς + 400. Σ' ἕνα

τέτοιο περιβάλλον ἀποκλείεται νὰ ὑπάρχει ζωὴ... Ὁ Ζεὺς; Εἶναι μιὰ μάζα ὑδρογόνου μέσης θερμοκρασίας — 135 βαθμῶν... Ὁ Κρόνος; Δὲν ἔχει καν ὀστερὸ ἔδαφος. Εἶναι μιὰ πελώρια σταγόνα ὑδρογόνου καὶ μεθανίου θερμοκρασίας — 145 βαθμῶν... Ὁ Οὐρανός κι' ὁ Ποσειδῶν; Ἀερίωδες μάζες μεθανίου καὶ ἀμμωνιακοῦ σὲ θερμοκρασία — 200. Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ οὐράνια σώματα ποὺ κυκλοφοροῦν ὅπως ἐμεῖς γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἀπέχουν ἀπὸ τὴ Γῆ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια χιλιόμετρα... Ἀλλὰ τότε, τί ἀπομένει;

ΤΟ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑ

ΔΕΝ ὑπάρχει ἀστρονόμος ποὺ, ἐπειτα ἀπὸ ἀμέτρητες ὥρες ἀργυρινίας μπροστὰ στὸ τηλεσκόπιό του, δὲν ἔχει ἀντιμετωπίσει αὐτό, τὸ πιὸ δραματικὸ ἐρώτημα ποὺ μπορεῖ νὰ θέσει ὁ ἄνθρωπος στὸν ἑαυτό του; Ὑπάρχουν κατοικημένοι πλανῆτες; Ὑπάρχουν κόσμοι παρόμοιοι μὲ τὸ δικό μας κόσμο, κατοικημένοι ἀπὸ ἀνθρώπους

Μιὰ φαντασμαγορικὴ ἄποψη ἐνὸς τμήματος τοῦ Γαλαξία.

τοῦ Σύμπαντος, τερατώδεις ἢ μεγαλοφυεῖς; Ὑπάρχουν κάπου, διάσπαρτα στὸ Σύνπαν, κέντρα λογικῆς σκέψεως, πόλοι νοημοσύνης, κοινωνίες ποὺ μένουν ἀκόμα στὴ λιθικὴ ἐποχὴ, ἢ ἄλλες ποὺ ἔχουν προηγηθεῖ κατὰ χιλιάδες χρόνια στὸ δρόμο τοῦ πολιτισμοῦ, ἴσως ἐπειδὴ εἶναι εὐφυέστερες, ἀρχαιότερες ἢ καλύτερα ὀργανωμένες ἀπὸ τὴ δική μας;

Ἔδω κι' ἔναν αἰῶνα, ὁ Βιεννέζος ἀστρονόμος Λίτροβ πρότεινε ν' ἀνάψουμε γιγαντιαῖες φωτιὲς σὲ γεωμετρικὰ σχήματα στὴν ἔρημο τῆς Σαχάρας, γιὰ νὰ γνωστοποιήσουμε τὴ λογικὴ μας ὑπαρξὴ στοὺς κατοίκους τοῦ Ἀρεως. Τὸ πείραμα δὲν ἐπιχειρήθηκε ποτέ καὶ οἱ πιὸ πρόσφατες φωτογραφίες τοῦ πλανήτη, συμπληρωμένες μὲ τὴ φασματοσκοπικὴ ἀνάλυση, ἀποδεικνύουν πῶς ἡ ὑπαρξὴ τῶν Ἀρείων εἶναι πολὺ ἀπίθανη. Οἱ ἄγονες ἐκτάσεις τοῦ Ἀρεως καλύπτονται ἀπὸ μιὰ ἀραιή ἀτμόσφαιρα χωρὶς ὀξυγόνο. Μόνο μερικὲς πρωτόγονες μορφές φυτικῆς ζωῆς, τὰ φύκη καὶ οἱ λειχήνες, θὰ μπορούσαν νὰ ἐπιζήσουν ἐκεῖ.

Τὴ λύση τοῦ αἰνίγματος πρέπει λοιπὸν νὰ τὴν ἀναζητήσουμε πολὺ μακριύτερα ἀπὸ τὸ ἡλιακὸ μας σύστημα, σὲ ἀπόσταση δισεκατομμυρίων χιλιομετρῶν ἀπὸ τὴ Γῆ, στὴν καρδιὰ τοῦ Γαλαξία μας ἢ καὶ πιὸ πέρα... Στὴν πιὸ κρίσιμη στιγμή τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀπάντηση θὰ φτάσει ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ Σύμπαντος. Ἀς φαντασθοῦμε πῶς ἕνας πνευματικὸς ἀνταγωνιστὴς ἐκδηλώνει τὴν παρουσία του κάπου στὸ ἄπειρο, πῶς ἕνα ἢ περισσότερα ζωικά εἶδη πιὸ ἐξελιγμένα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ἔρχονται σ' ἐπαφὴ μὲς μᾶς — καὶ νὰ ποῦ ἀμέσως ἡ ἀξία τῶν ἀριστουργημάτων κι' ἡ σημασία τῶν κατορθωμάτων μας ἐκμηδενίζονται... Πόσες πιθανότητες ὑπάρχουν νὰ συμβεῖ κάτι τέτοιο;

Ἐκατὸ δισεκατομμύρια πλανητικὰ συστήματα, παρόμοια μὲ τὸ ἡλιακὸ, ὑπάρχουν στὸ Γαλαξία μας. Τουλάχιστον 100.000 ἀπ' αὐτὰ τὰ πλανητικὰ συστήματα ἔχουν ἀπὸ ἕνα πλανήτη ποὺ συγκεντρώνει ὅλες τὶς φυσικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ζωῆς. Ὑπάρχουν λοιπὸν στὸ Γαλαξία μας 100.000 πλανῆτες ἀνάλογοι μὲ τὴ Γῆ, 100.000 κατοικημένα οὐράνια σώματα. Κι' ὅσο γιὰ τοὺς ἄλλους Γαλαξίες, οἱ ἀστρονόμοι συμφωνοῦν ὅτι ἑκατομμύρια ζωικά εἶδη προικισμένα μὲ λογικὴ σκέψη ζοῦν αὐτῇ τῇ στιγμῇ σὲ ἰσοριθμοὺς πλανῆτες καὶ δημιουργοὺν πολιτισμούς, πρωτόγονους ἢ προχωρημένους, γιὰ τὴ μορφή τῶν ὁποίων δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται ἀκόμα νὰ διατυπώσουμε καμμιά εἰκασία.

Η ΚΟΛΑΣΗ ΤΩΝ ΠΥΡΗΝΙΚΩΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ

ΑΠΟ τότε ποὺ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἀνεκάλυψε τὰ μυστικὰ τῆς στοιχειώδους συνθέσεως τῆς ἄψυχης καὶ τῆς ζωντανῆς ὕλης, ἀπέκτησε τὴ βεβαιότητα ὅτι σκεπτόμενα πλάσμα-

Εἶναι ἀπείρως πιθανὸν ὅτι δὲν εἴμαστε μόνοι στὸ Σύνπαν. Θὰ ἔρθει ἀναμφισβήτητα μιὰ μέρα ποὺ θὰ μάθουμε πῶς ὑπάρχουν ἄλλα ζωντανὰ πλάσματα πολὺ ἀνώτερα ἀπὸ μᾶς, ὑπάρχουν κάπου, διάσπαρτα στὸ ἄπειρο, κέντρα λογικῆς σκέψεως πόλοι νοημοσύνης, κοινωνίες ποὺ ἔχουν προηγηθεῖ κατὰ χιλιάδες χρόνια στὸ δρόμο τοῦ πολιτισμοῦ... Ἀλλὰ πῶς θὰ προσεγγίσουμε αὐτοὺς τοὺς ἄγνωστους κόσμους;

τα θὰ μπορούσαν νὰ ἐξελιχθοῦν σ' ἕνα φυσιοχημικὸ περιβάλλον παρόμοιο μὲ τὸ δικό μας, ὑπὸ ἀνάλογες συνθήκες ἀτμόσφαιρας καὶ θερμοκρασίας.

Ἀλλ' ἡ βεβαιότητα αὕτῃ δὲν ἀρκεῖ. Πρέπει νὰ εἰσδύσουμε δαθύτερα στὸ μυστήριό τῶν πραγμάτων. Γιὰ νὰ ξέρουμε ἂν ὑπάρχουν ἄλλα ἀνθρώπινα πλάσματα στὸ Σύνπαν, θὰ πρέπει ν' ἀναχθοῦμε στὶς πρώτες φάσεις τῆς δημιουργίας τοῦ ὕλικου κόσμου ποὺ μᾶς περιβάλλει. Οἱ διαπρεπέστεροι ἐπιστήμονες, ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια, πίστευαν ἀκόμα πῶς οἱ πλανῆτες ἦταν σπάνιοι στὸ Σύνπαν. Ὁ διάσημος Ἀγγλὸς ἀστρονόμος καὶ μαθηματικὸς Τζέιμς Τζίνς, καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Καίμπριτζ, ὑποστήριζε πῶς οἱ πλανῆτες μᾶς ἀποσπάσθηκαν ἀπὸ τὸν ἥλιο, πρὶν ἀπὸ μερικὰ δισεκατομμύρια χρόνια, ὑπὸ τὴν ἐπίδραση «παλινδρομῶν» ποὺ προκαλοῦσε τὸ πέρασμα ἐνὸς ἀστρου. Ἀλλ' ἡ θεωρία αὕτῃ εἶναι ξεπερασμένη. Στὰ τελευταῖα δέκα χρόνια οἱ ἀστρονόμοι ἀρχισαν ν' ἀντιλαμβάνονται διαφορετικὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ πλανητικοῦ μας συστήματος: Στὴν ἀρχή, τὸ ἡλιακὸ σύστημα δὲν ἦταν παρὰ μιὰ μάζα ἀερίων καὶ κονιορτοῦ ἀπειροελάχιστων σωματιδίων ποὺ ἄρχισε νὰ περιστρέφεται, νὰ συστέλλεται ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς βαρύτητος, ἀργὰ στὴν ἀρχή, κατόπιν ὀλο καὶ πιὸ γρήγορα,

γιὰ νὰ διασπασθεῖ ἀργότερα, ἔπειτα ἀπὸ ἑκατὸ ἑκατομμύρια χρόνια.

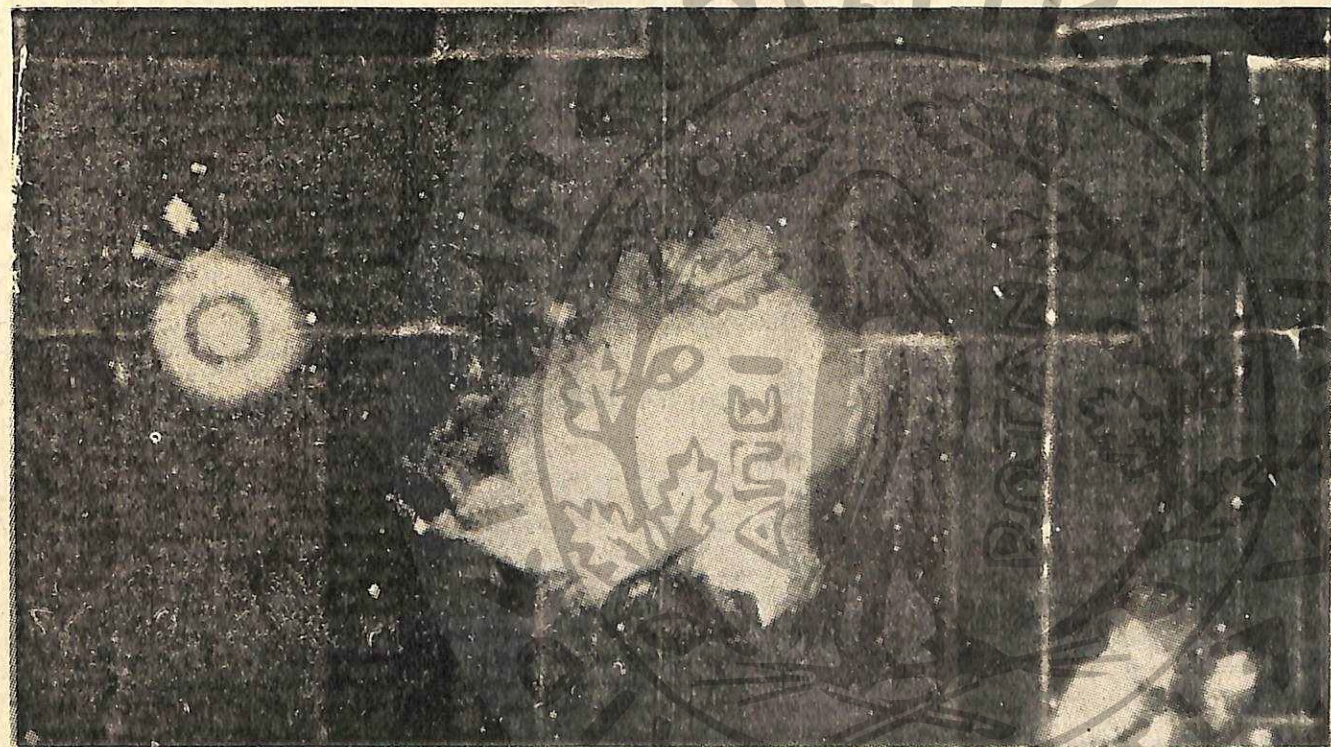
Ἔτσι, στὴν αὐγὴ τῆς δημιουργίας, τὰ χημικὰ στοιχεῖα ὑπῆρχαν πρὶν ἀπὸ τοὺς ἡλίους. Ἐνα εἶδος βραδυτάτης ἀλυσιδωτῆς ἀντιδράσεως ἐξαπολύθηκε, μιὰ γιγαντιαία πυρηνικὴ ἐκρηξὴ ποὺ διαρκεῖ ἀπὸ ἑκατομμύρια χρόνια καὶ θὰ διαρκέσει ἄλλα τόσα. Τὰ ὕλικά τοῦ Σύμπαντος δὲν ἦσαν ἀπὸ τὴν πυρηνικὴ φωτιὰ τῶν πρώτων νεφελωμάτων. Τὰ σύννεφα τῶν ἀτόμων ἔγινον εἴδη καὶ δισεκατομμύρια ἡλιοὶ ἔγιναν φωτεινὰ οὐράνια σώματα. Τὰ 40% εἶναι δίδυμοι ἢ τρίδυμοι ἡλιοι. Οἱ ὑπόλοιποι εἶναι μοναχικὲς πηγὲς φωτὸς ποὺ περιβάλλονται ἀπὸ πλανῆτες. Κοιτᾶς αὐτοὺς τοὺς μοναχικοὺς ἡλίους θρῖσκουν ἄσυλο οἱ μορφὲς τῆς ζωῆς. Ἀλλοῦ, ἐπικρατοῦν τὰ φλογερὰ νεφελώματα, ἡ κόλαση τῶν πυρηνικῶν ὑφικαμένων, οἱ τρομερὲς συγκρούσεις τῶν Γαλαξίων ἢ τὸ μαῦρο παγερὸ κενὸ τοῦ Διαστήματος μὲ τὰ διάσπαρτα μικροσκοπικὰ σωματίδια τῆς ὕλης.

Ὑπάρχουν λοιπὸν τουλάχιστον 100 δισεκατομμύρια πλανῆτες ποὺ πρέπει νὰ ψιλοκοσκινισθοῦν ἀπὸ τοὺς ἀστρονόμους. Ἀλλ' εἶναι σπανιώτατοι ἐκεῖνοι ποὺ παρουσιάζουν πρόσφορες συνθήκες ἀτμόσφαιρας, θερμοκρασίας καὶ διαστάσεων, γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ζωῆς. Ἀν ὁ ἥλιός τους εἶναι πολὺ μι-

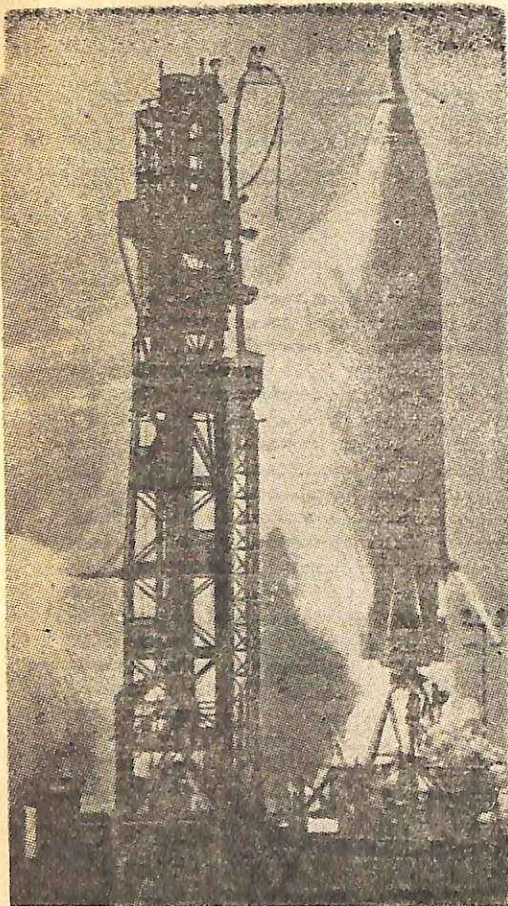
κρὸς ἢ πολὺ μακρινός, τὸ ψῆχος τοῦ θανάτου ἐπικρατεῖ πέρα γιὰ πέρα στὸ ἐχθρικό τους ἔδαφος. Ἀν ὁ ἥλιός τους εἶναι πολὺ θερμὸς ἢ πολὺ μεγάλος, οἱ ἀκτίνες του καταστρέφουν κάθε ὀργανικὴ ζωὴ κι' ἐπιβάλλουν τὸ χάος τῆς φωτιᾶς... Κάθε προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνακάλυψη τῆς ζωῆς ἀρχίζει μὲ τὴν ταξινόμηση, τὴν ἀπαρίθμηση τοῦ πλήθους τῶν φωτεινῶν οὐρανίων σωμάτων. Πρέπει νὰ ξεδιαλεχθοῦν ἐκεῖνα ποὺ οἱ διαστάσεις τους εἶναι ἀνάλογες μὲ τοῦ δικοῦ μας ἡλιου. Ἀλλὰ τ' ἀστέρια δὲν εἶναι ἀθάνατα. Μερικὰ θὰ μείνουν ἴσως ἀναλλοίωτα, ὅπως ὁ ἥλιός μας, ἐπὶ 10 ἢ 15 δισεκατομμύρια χρόνια. Ὑπάρχουν ὅμως ἄλλα ποὺ καταναλίσκουν πολὺ γρήγορα τὰ πυρηνικά τους καύσιμα γιὰ νὰ γίνουν οἱ «ἐρυθροὶ γίγαντες» ποὺ σκορπίζουν γύρω τους τὴν καταστροφὴ.

ΑΠΕΓΝΩΣΜΕΝΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

ΕΤΣΙ, ἀφοῦ φυλλομετρήσουμε τὸ μυθιστόρημα τῶν πλανητῶν καὶ ξεχωρίσουμε αὐτοὺς ὅπου ἡ ζωὴ ἔχει πιθανότητες ν' ἀναπτυχθεῖ, θὰ πρέπει νὰ βροῦμε κάποιον τρόπο γιὰ νὰ στείλουμε ὡς ἐκεῖ τὰ μηνύματά μας καὶ νὰ λάβουμε τὰ δικά τους μηνύματα, ἂν εἶναι κατοικημένοι ἀπὸ λογικὰ πλάσματα. Ἀν ἡ ἐμφάνιση τῆς ζωῆς εἶναι

Ὁ φωτεινὸς αὐτὸς σχηματισμὸς εἶναι τὸ νεφέλωμα τοῦ Ὠρίωνος. Ἡ ἀπόστασή του ἀπὸ τὴ Γῆ εἶναι ἕνα ἑκατομμύριο φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἀπόσταση τῆς Γῆς ἀπὸ τὸν ἥλιο. Τὸ φῶς τοῦ νεφελώματος χρειάζεται 1600 χρόνια γιὰ νὰ φτάσει ὡς ἐμᾶς.

Ὁ τετραόροφος ἀμερικανικὸς πύργος «Ἀτλας» κινεῖται μὲ ταχύτητα 24.000 χιλιομέτρων τὴν ὥρα. Ἀλλὰ χρειάζεται πολὺ μεγαλύτερη ταχύτητα γιὰ νὰ φτάσουμε στὸ πησιέστερο ἀστέρι τοῦ Γαλαξία.

πρόσφατη σ' έναν πλανήτη, οι έπιστή-
μες άσφαλός δέ θά έχουν άναπτυχθεί,
έστω κι' άν υπάρχουν εκεί σκεπτόμενα
όντα. "Αν όμως ή ζωή έχει έμφανισθεί
σ' έναν πλανήτη πριν από δισεκατομ-
μύρια χρόνια, υπάρχουν πολλές πιθα-
νότητες να έχει έξελιχθεί σε ανώτερες
λογικές μορφές, σε άληθινούς ανθρώ-
πους που έχουν άνακαλύψει τη διάσπα-
ση του ατόμου και τις ύδρογονικές
βόμβες, έχουν χαλινάγωγηση ή πυ-
ρηνική ενέργεια κι' έχουν γνωρίσει τό
χρυσό αιώνα της εύημερίας ή τόν δ-
λεθρο του άτομικού πολέμου.

Ποιός θα μάθει ποτέ τον αριθμό των
πλανητών του Σύμπαντος που έχουν
μεταβληθεί σε νεκροταφεία έπειτα από
έναν ολοκληρωτικό πόλεμο ή έπειτα α-
πό ένα τραγικό σφάλμα στα έπιστημο-
νικά πειράματα;

Ὅλες αὐτὲς οἱ ἀνακαλύψεις τῆς ἀ-
στροφυσικῆς θὰ εἶχαν μείνει γιὰ πολὺ
ἀκόμα στὸ ἐπίπεδο τῶν θεωρητικῶν ὑ-
ποθέσεων, ἂν οἱ τεράστιες ραδιοαστρο-
νομικὲς ἐγκαταστάσεις δὲν εἶχαν τεθε-
στῇ διὰ τὴν ἀστρονομίαν.

“Άλλοτε, οι άστρονόμοι μπορούσαν
μόναχα να «βλέπουν» τ’ άστέρια, άλλο
τά όπτικά τους όργανα δεν έφταναν
πολύ μακριά. Σήμερα, μπορούν εν’ ά-
κούσουν» τ’ άστέρια, χάρη στις υπερ-
ευσίσθητες κεραίες των ραδιοτηλεσκο-
πίων. Άλλ’ ή έπιστήμη αυτή είναι και
νούργια, μόλις τριάντα έτών. Είναι δρα-

ματικό να υποπτευόμαστε πώς οι πιο
εξελιγμένοι «άνθρωποι του Σύμπαντος»
επέζησαν ίσως να έρθουν σ' επαφή
μαζί μας σε μία εποχή που δε γνωρι-
ζουμε ακόμα ούτε τις βασικές αρχές της
ραδιοαστρονομίας. Ίσως επί πολλούς
αιώνες συνέχισε οι δδελφοί μας του
Σύμπαντος προσπάθησαν να κάνουν
αίσθητη την παρουσία τους. Άπορη-
τευμένοι από τη σιωπή μας, πίστεψαν
ίσως πώς ο πλανήτης μας είναι νεκρός
και στρέφοντας άλλου τις κεράεις τους,
αναζήτησαν σ' άλλους πλανήτες μι-
α φιλική φωνή! Έμεις, στο μεταξύ, θου-
δίζουμε κι' άνίσχυροι, άγνωρούσαμε πώς
άλλοι άνθρωποι από τὸ Διάστημα
προσπαθοῦσαν άπεγνωσμένα ν' ά-
κουσούν στη Γῆ.

— Δὲν εἶναι ἀτίθιμο, δῆλωσε ὁ καθηγητὴς Γιούρεϋ (βραβεῖο Νόμπελ φυσικῆς) ὅτι ἄλλα σκεπτόμενα πλάσματα ποὺ ζοῦν σ' ἄλλους πλανῆτες μᾶς ἔστειλαν σήματα κατὰ τὴ διάρκεια τῶν τελευταίων δέκα ὥς ἐκατὸ ἑκατομμυρίων ἐτῶν. Δὲν ἔλαβαν ἀπάντησιν καὶ κατέληξαν ἴσως στὸ συμπέρασμα πὸς ἡ Γῆ δὲν ἦταν κατοικημένη. "Εἶσι σταμάτησαν νὰ ἐκπέμπουν καὶ νὰ δέχονται μηνύματα...

ἃς ἦταν μιὰ παράξενη σύμπτωση
 ἂν διαπιστώναμε στο μέλλον ὅτι, σὲ
 ἀπόσταση δισεκατομμυρίων χιλιόμε-
 τρων, ἡ λογικὴ ζωὴ ἐξελείχθηκε παρὰ-
 ἡλλα σὲ δυὸ διαφορετικοὺς κόσμους. Οἱ
 ἀποστάσεις ἀπὸ τὴ Γῆ στους πλησιέ-
 στερους πλανῆτες τοῦ Γαλαξία μετρώ-
 νται σὲ ἔτη φωτῶς καὶ εἶναι φανερὸ πῶς
 οἱ ἄνθρωποι τοῦ Σύμπαντος πού θὰ
 μπορούσαν σήμερα νὰ μᾶς στείλουν
 μὴνύματα θὰ πρέπει νὰ ἔχουν φτάσει
 στο δικό μας ἐπιστημονικὸ ἐπίπεδο
 πρὶν ἀπὸ ἑκατομμύρια χρόνια. Πρός
 τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση, ἕνα σῆμα πού
 θὰ ξεκίνοῦσε σήμερα ἀπὸ τὴ Γῆ θὰ
 χρειαζόταν τέσσερα χρόνια γιὰ νὰ φτά-
 σαι στο πλησιέστερο οὐράνιο σῶμα ἔξω
 ἀπὸ τὸ ἡλιακὸ σύστημα, τὴν Πρόξυμα
 τοῦ Κενταύρου, πού εἶναι ἕνα διδυμο-
 ἀστέρι χωρὶς πλανῆτες καὶ συνεπῶς
 χωρὶς ζωὴ γύρω του. Δὲν πρέπει λοι-
 πὸν νὰ μᾶς ἐκπλήσσει ὅτι ὁ οὐρανὸς
 γιὰ πολὺ ἀκόμα θὰ μείνι κωφὸς στίς
 ἐκκλήσεις μας. Ἀλλὰ δὲ θὰ εἶναι πάν-
 τα ἔτσι. Τὴν ἡμέρα πού θὰ φτάσει δι-
 ἑμᾶς ἕνα ἐξωγήινον μῆνυμα, θὰ μπορού-
 με νὰ εἰμαστε ἀπολύτως βέβαιοι πῶς
 ὁ πολιτισμὸς ἀπὸ τὸν ὁποῖο προέρχε-
 ται θὰ εἶναι ἀπὸ τὴν πρὸ προχωρημέ-
 νου μᾶς στὴ λύση ὅλων τῶν ἐπιστη-
 μονικῶν προβλημάτων.

ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΠΑΜΕ ΠΟΥΘΕ
ΝΑ...

ΔΕΝ πρέπει ωστόσο να φανταζόμαστε ότι, θα έρθουμε ποτέ αντιμέτωποι μ' έναν τόσο προχωρημένο εξωγήινο πολιτισμό, δεν πρέπει να περιμένουμε ότι μια ωραία μέρα οι «άνθρωποι του Σύνπαντος» θ' αποβιδαθούν από ένα διαστημόπλοιο στον πλανήτη μας για να μας σφίσουν το χέρι. Μόνο σ' ένα μυθιστόρημα έμπιστημονικής φαντασίας μπορεί να συμβεί κάτι τέτοιο. Ο καθηγητής Έντουαρντ Πάρσελ, του πανεπιστημίου του Χάρβρντ (δραβείο Νόμπελ φυσικής), υπολόγισε κατηγορηματικά:

«Ένα διαστημόπλοιο που θα ήθελε

να πραγματοποιήσει κατά τη διάρκεια
μιάς ανθρώπινης ζωής ένα ταξίδι πρὸς
τὸν πλησιέστερο πλανήτη τοῦ Γαλα-
ξία με ἐπιστροφή, θὰ ἔπρεπε νὰ κι-
νεῖται με ταχύτητα μεγαλύτερη τῆς
297.000 χιλιομέτρων κατὰ δευτερόλεπ-
το, δηλαδὴ 1.080.000.000 χιλιόμετρα
τὴν ὥρα. Ἀλλὰ κι' ἂν ὑποθέσουμε ὅτι
μπορεῖ νὰ φτάσει σ' αὐτὴ τὴν ἀσύλλη-
πη ταχύτητα, ἡ κίνησή του θὰ δημι-
ουργοῦσε μιὰ δέσμη ραδιενεργῶν ἀκτι-
νοβολίων πού θὰ σκότωναν κάθε ζωντα-
νο πλάσμα στὸ ἐσωτερικὸ του. Ἀκόμα
κι' ἂν δεχθούμε ὅτι στὸ μέλλον οἱ ἄν-
θρωποι θ' ἀνακαλύψουν ἕναν ἀντίδρο-
στήρα ἀντιύλης γιὰ τὴν πρόωθηση τῶν
διαστημολογίων τους καὶ ὅτι θὰ βροῦν
ἕναν τρόπο νὰ προστατεύουν τοὺς ἀ-
στροναῦτες ἀπὸ τὶς θανατικές ἀκτινο-
βολίες, ἕνα τέτοιο διαστημόπλοιο θὰ
συγκρουοτάν ἀναπόφευκτα καὶ τὰ σωμα-
τίδια τοῦ ὑδρογόνου πού εἶναι σκόρπι-
σμένα στὸ Διάστημα κι' ἡ σύγκρουση
θὰ προκαλοῦσε μιὰ τρομερὴ πυρηνικὴ
ἐκρηξή πού θὰ κατέστρεφε ὅχημα κι'
ἐπιβάτες.

Τὸ βέβαιον εἶναι, καταλήγει ὁ Πάρ-
σα, ὅτι δὲν πρόκειται νὰ πᾶμε πουθε-
να ἐξω ἀπὸ τὸ ἡλιακὸ μας σύστημα.
Ἦλως ἀπὸ πραγατοποιήσουμε αὐτὰ τὰ
ταξίδια με... μαγικὲς μεθόδους, ἀλλὰ
ποτέ μὲ τοὺς ἀσκηπτους νόμους τῆς
φυσικῆς. Καὶ ἐφ' ὅσον οἱ ἴδιοι νόμοι
ἰσχύουν σ' ὅλο τὸ Σύμπαν, εἶναι ἐξ
ἴσου βέβαιον ὅτι δὲν πρόκειται ποτε
νὰ δεχθῶμεν ἐξωγήνινους ἐπισκέπτες...».

Είμαστε λοιπόν για πάντα καταδικασμένοι να επικοινωνούμε με τους ανθρώπους του Σύμπαντος μόνο με ηλεκτρομαγνητικά σήματα.

«Με τη βοήθεια ραδιοτηλεσκοπίων ισχυρότερων απ' αυτά που μπορούμε να κατασκευάσουμε σήμερα, προσθέτει ο Παρσέλ, θα ήταν δυνατόν να επικοινωνήσουμε με 2.000 κατοικήσιμους πλανήτες που βρίσκονται γύρω μας σε άκτινα 500 ετών φωτός. Άλλα προτού σκεφθούμε να στείλουμε σήματα, θα πρέπει να περάσουμε κάπου 200 χρόνια προσπαθώντας να συλλάβουμε αυτά που μας στέλνουν οι άλλοι...».

Τὸ Σύμπαν εἶναι πολυθρόνοιο. Ἄν
συνεβόκιε καποτε νὰ συλλαβοῦμε, ἀνά-
μεσα στὶς ἀδιάκοπες ἐρτζιανές ἐκ-
πομπές τῶν ἀστεριῶν, ἕνα «λογικό»
μηνύμα, πῶς θὰ τὸ ἀναγνώριζαμε, «
νάς καὶ μόνος ἀριθμὸς που θὰ μᾶς ἐρ-
χόταν ἀπὸ τὸ Δίαστημα, ἡ ρυθμικὴ ἐ-
πανάληψη ἐνὸς ἤχου, θὰ ἦταν ἀρκετὴ
γιὰ ν' ἀποδείξει πῶς ὑπάρχει κάποιον
ἄλλου μιά μᾶθημητικὴ σκέψη, δηλαδὴ
ἕνας πολὺ προχωρημένος πολιτισμός,
ἀνθρώποι τεχνολογικὰ προωθευμένοι,
ἐφ' ὅσον ξέρουσι νὰ μεταβάλλουν σὲ ἡ-
λεκτρομαγνητικὰ κύματα ἔστω καὶ τὸ
ἐλάχιστο μοριό τῆς γνώσεως, ἕναν ἀ-
ριθμό, πού θὰ ἐκφρασσέι μὲ τὰ «μπι-
μπιτ» τοῦ πανίσχυρου πομποῦ τους —
πραγμα πού σημαίνει τοῦλάχιστον πε-
νήντα αἰῶνες ὑψηλῆς νοημοσύνης καὶ
τεχνικῆς ἀναπτύξεως! Ἔστω κι' ἂν τὰ
ὑπερκοσμίου αὐτοῦ μῆνυμα ἦταν συνθημα-
τικά διατυπωμένο, θὰ μπορούσαμε νὰ
τὸ ἀποκρυπτογραφοῦσαμε, γιὰτί τίπο-
τα δὲν μπορεῖ τελικὰ ν' ἀντισταθεῖ στοὺς
εἰδικευμένους ἡλεκτρονικοὺς ἐγκεφάλους
μας. Ἐνα τέτοιο μῆνυμα ὅχι μόνο θ'
ἀποδείκνυε πῶς ἔληξε ὀριστικά ἡ ἐπο-
χὴ τῆς γήϊνης ἀπομονώσεως, ἀλλὰ καὶ

Τμήμα του Γαλαξία στον άστερισμό του Μονόκερω. Το νεφέλωμα που φαίνεται στο κ.ντρο είναι ένα σύννεφο κοινοριότου και αερίων που φωτίζεται από τα γειτονικά άστέρια.

θ' ἀνέτρεπε ὅλες τὶς φιλοσοφικῆς μας ἀντιλήψεις. Ἡ συγκριτικὴ ἀντιμετώπιση ἐνὸς πολιτισμοῦ ἀπέριψε πρὸ προχωρημένον ἀπὸ τὸ δικό μας, θὰ προκαλοῦσε τρομερὴ σύγχυση στὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα, θὰ μᾶς ἔκανε νὰ νοιάσουμε τὴν κατωτέρωτῃτά μας καὶ θὰ μᾶς σύθιζε στὴν πικρία τῆς ἀπεριόριστης ταπεινότητος. Τῇ στιγμῇ ποὺ θὰ ἔφτανε στὴ Γῆ ἕνα λογικὸ μήνυμα, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ διαδρομὴ πολλῶν αἰώνων στὸ Διάστημα, ποῖος ἄνθρωπος θὰ μπορούσε νὰ συλλαβεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ μᾶς τὸ ἔστειλε; Ἰσως ἀκόμι καὶ ἡ φαντασία τῶν μυθιστοριογράφων μας θὰ ἦταν ἀνεπαρκὴς μπροστὰ στὸ βαθμὸ τῆς ἀναπαύσεως μιᾶς τέτοιας ἐξωγήινης κοινωνίας.

Θά μπορούσαμε μονάχα νά συμπεράνουμε πώς οί «άνθρωποι τοῦ Σύμπαντος» πού ἔρχονται σήμερα σ' ἐπαφὴ μαζί μας, γνῶριζαν τὸν ἀσύρματο τὴν ἐποχὴ πού ἡμεῖς βρισκόμαστε στὴν παλαιολιθικὴ ἐποχῇ. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι θεθὰ μάθουμε ποτὲ ἂν ἕνας πολιτισμὸς τοῦ Γαλαξία βρίσκεται στὸ ἴδιο ἐπίπεδο μέ μάς. Κί' ἂν ποτὲ ἀρχίσει ἕνας διδολόγος, οἱ ἐρωτήσεις κί' οἱ ἀπαντήσεις θ' ἀπλωθοῦν στοὺς αἰῶνες, κατὰ χρονικά διαστήματα ἑκατοντάδων ἢ χιλιάδων ἐτῶν. Μιά ἐρώτηση πού θὰ μᾶς ἔφτανε σήμερα ἀπὸ κάποιον πλανήτη τοῦ Γαλαξία, θὰ πρέπει νὰ εἶχε διατυπωθεῖ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουλοῦ Καίσαρος! Κί' ἡ ἀπάντησή του, ἂν εἶχαμε τοὺς κατάλληλους πομπούς, θὰ χρειαζόταν ἄλλες δυὸ χιλιάδες χρόνια γιὰ νὰ φτάσει στὸν πλανήτη πού μᾶς κάλεσε. Καί σ' αὐτὸ τὸ διάστημα, πόσα θαύματα θὰ ἔχουν ἀρχεὶ συντελεσθεῖ «ἐκεῖ πάντως» καὶ πόσες καταστροφές, ἀλλοίμονο, ἐδῶ κάτω! Γιατὶ δυστυχῶς δὲν ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι θὰ μάθουμε σύντομα νὰ χρησιμοποιοῦμε τὸ θεῖο δῶρο τῆς νοημοσύνης καλύτερα ἀπὸ ἄλ-

λοτε: Στὸν πόλεμο καὶ στὴν ἀλληλο-
εξόντωση.

Ποιό σήμα θ' αποδείκνυε την ύπαρξη μιας λογικής σκέψης έξω από τόν μη- κρό παντήτης μας; Μία σειρά ήχων θα μπορούσε, να μās μεταδώσει ορισμ- νους αριθμούς που έχουν σχέση με τούς νόμους της φυσικής, όπως π.χ. ο α- ριθμός 6,625 της «σταθεράς του Πλάγκ» ή 137,0377 της «σταθεράς λε- πτής δομής» του ατόμου ή 1,60207 που εκφράζει την ακτίνα του ηλεκτρονίου. Μόνο τὰ πρώτα ψηφία τών αριθμών αυ- τών είναι γνωστά με βεβαιότητα. "Αν οι άνθρωποι του Σύμπαντος είχαν την καλωσύνη να μās κοινοποιήσουν μερι- κούς ακόμα δεκαδικούς αριθμούς, θα γλυτώναμε ίσως αιώνας ολοκληρώσε- πιστημονικής έρευνας! Θά ήταν ένα τε- ράστιο επιστημονικό έλμα πρόδοιο.

Ο Άμερικανός αστροφυσικός Ντρέϊκ, του ραδιοαστροσκοπείου του Γκρήν Μπάνκ στη Νότια Βιργινία, ώργάνωσε κιόλας μια συστηματική ακρόαση τάνδισα πλησιεστέρων άστρων του Γαλαξία: Ταύ του Κήτους και Ήφιλον του Ήριδαγού που βρίσκονται σε απόσταση έκτακτα τρισεκαμμυρίων χιλιοστών από τη Γή. Η ακρόαση δεν απέδωσε ακόμα τίποτα, γιατί ή ευαισθησία των όργανων ανιχνεύσεως ήταν άσφαλώς ανεπαρκής. Άλλ' ήπεινόνται τεχνικές τελειοποιήσεις που θά μάς επιτρέψουν νά ήλιτίσουμε σέ μία καλύτερη ακρόαση.

Είπαι άπειρώς πιθανόν ότι δέν είμαστε μόνοι στο Σύμπαν. Άναμφίβολα θά έρθει μιá μέρα πού, χάρη στην επιστημονική μας πρόοδο, θ' ανακαλύψουμε πώς υπάρχουν άλλα πλάσματα στο Σύμπαν, άνωτέρα από μας... Ποιός ξέρει; Τό μόνο πού δέν είε επιτρέπει είναι: ν' αμυβελλούμε γιά τό μέλλον.

ROBERT KELLER

Madele'oli

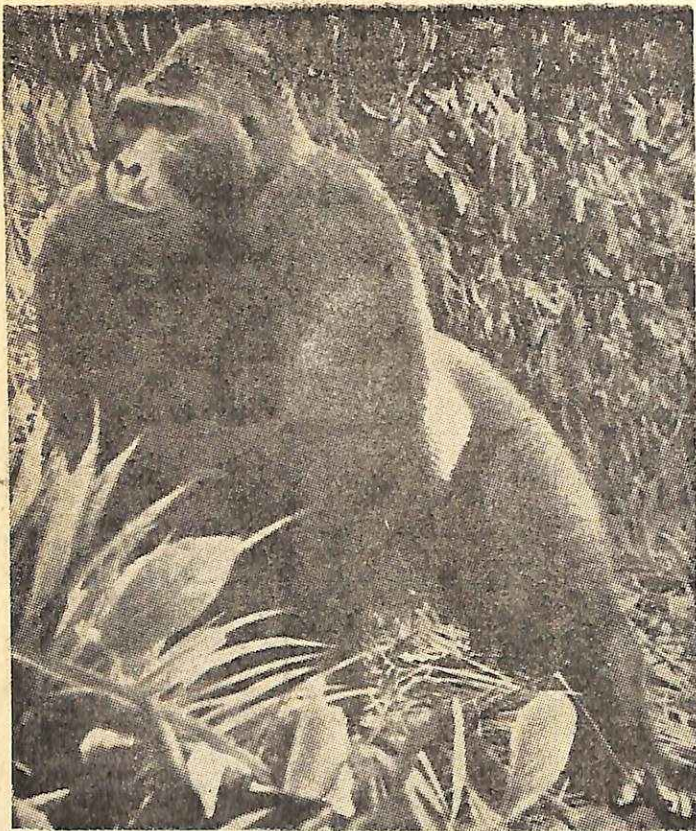
ΙΑΠΩΝΙΚΑ ΝΗΣΙΑ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ παγκόσμιος πόλεμος στοίχισε ακριβὰ στην Ἰαπωνίαν, πού ἔχασε τὰ 46% τοῦ Ἐθνικοῦ ἑδάφους της καὶ ὁλόκληρην τὴν ἀποικιακὴν της αὐτοκρατορίαν. Μὲ τὴ συνθήκην εἰρήνης τοῦ 1945, ἡ Ἰαπωνία ἀναγκάσθηκε νὰ ἑγκαταλείψει τὶς Κουρίλες, τὰ νησιὰ Μπονίν καὶ τὸ ἀρχιπέλαγος Ρύου Κίου, ἀνάμεσα στὴν Ἰαπωνία καὶ τὴν Ὀκινάβαν. Ἀλλ' οἱ Γιαπωνέζοι διατηροῦν τὴν ἐλπίδα ὅτι κάποτε θ' ἀνακτήσουν αὐτὰ τὰ νησιὰ καὶ τὸ νορικό τους καθεστὼς, 15 χρόνια μετὰ τὸν πόλεμον, δὲν ἔχει ἀκόμα καθορισθεῖ. Ἐνδιαφέρονται κυρίως γιὰ τὸ ἀρχιπέλαγος Χαμπομαί καὶ Σικατάν, πού κατέχεται ἀπὸ τοὺς Ρώσους, γιὰ τὶς Κουρίλες καὶ γιὰ τὸ περίφημον νησι τῆς Ὀκινάδας — τὸ μεγαλύτερον τοῦ συμπλέγματος Ρύου Κίου — πού κατέχεται ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς. Ἡ Ὀκινάδα, ἐκτάσεως 1000 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, ἔχει γίνει τὸ κέντρο τοῦ ἀμερικανικοῦ ἀμυντικοῦ συστήματος στὸν Εἰρηνικό, τὸ «Γιβραλτάρ» τῆς Ἀπω Ἀνατολῆς» πού στοίχισε στοὺς Ἀμερικανούς ἕνα δισεκατομμύριον δολλάρια σὲ ἀμυντικὲς ἐγκαταστάσεις. Εἶναι ἀπίθανον ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ θὰ ἐγκαταλείψουν ποτὲ τὴν Ὀκινάδα, ἂν καὶ οἱ Γιαπωνέζοι ζητοῦν ν' ἀναλάβουν τὴν πολιτικὴν διοίκησιν ἀφίνοντας ἄδικτες τὶς ἀμερικανικὰς σάσεις. Ὅσο γιὰ τοὺς Ρώσους, εἶχαν ὑποσχεθεῖ στοὺς Γιαπωνέζους νὰ ἑγκαταλείψουν τὰ νησιὰ Χαμπομαί καὶ Σικατάν μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς συνθήκης εἰρήνης, ἀλλὰ πῆραν πίσω τὸ λόγο τους ὅταν οἱ Γιαπωνέζοι ὑπέγραψαν μιὰ στρατιωτικὴν συνθήκην μὲ τοὺς Ἀμερικανούς. Οἱ Κουρίλες ἐπίσης θὰ μείνουν ὅπως φαίνεται γιὰ πάντα στοὺς Ρώσους, οἱ ὅποιοι δὲν ἀνεγνώρισαν ποτὲ τὰ Ἰαπωνικὰ δικαιώματα σ' αὐτὰ τὰ νησιά.

PEKOP TACHYTHOTOS

Τ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ αεροπλά-
νο πύραυλος X 15 κατέρ-
ριψε προηγούμενο ρεκόρ
πετώντας με βριαία ταχύτητα
3.920 μιλίων την ώρα. Θα μπο-
ρούσε να πετύχει ακόμα μεγαλύ-
τερη ταχύτητα, αλλά ο πιλότος
ανασκόσθηκε να χρησιμοποιήσει
το άνασχετικό του σύστημα για
να μη διαλυθεί το αεροπλάνο του
στον αέρα.

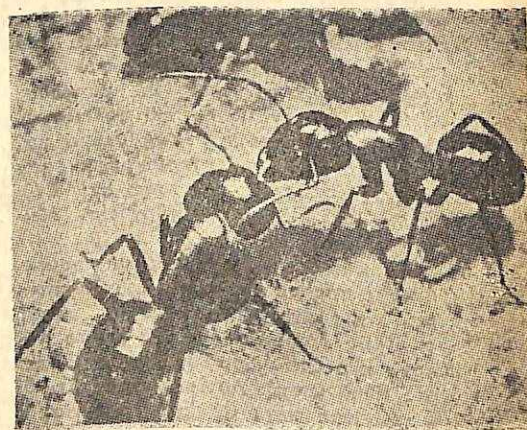

Άφρικανικός γορίλλας: 'Η στρατηγική ιδιοφυΐα των πηθικών είναι αναμφισβήτητη.

Στη φύση, τὰ ζῶα προηγῆθηκαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἐνστικτώδης πείρα τοὺς συσσωρεύθηκε ἐπὶ ἑκατομύρια χρόνια γιὰ νὰ καταλήξει σὲ ἀσύλληπτες τεχνικὲς τελειοποιήσεις ποὺ ἡ ἀνθρώπινη ἐπιστῆμη τώρα μόλις ἀνακαλύπτει. Ὁ ἄνθρωπος αὐτοχαρακτηρίζεται «βασίλειος Δημιουργίας», ἀλλ' αὐτὸ εἶναι ἓνα δείγμα τῆς ἀμαθείας του.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΙΜΕΙΤΑΙ ΤΑ ΖΩΑ

ΟΙ ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΙΚΕΣ ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΖΩΪΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Τὰ μυρμήγκια ἐπικοινωνοῦν μεταξύ τους μὲ μιὰ μυστικὴ γλῶσσα...

Ο ΘΕΟΣ νὰ μᾶς γλυτώσει ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὸν πόλεμο...

Χιλιάδες ἄνθρωποι ἔχουν προφέρει αὐτὴ τὴ φράση, παράπονο καὶ προσευχὴ, ποὺ ἐκφράζει τὴν ἀνθρώπινη μοῖρα. Ἡ πείνα, ὁ «λιμός», εἶναι πανάρχαιο φαινόμενο. Ἀλλ' ὁ πόλεμος δὲν ἐμφανίσθηκε στὴ Γῆ μαζὶ μὲ τὸν ἄνθρωπο. Κατὰ τὴ γνώμη ὠρισμένων εἰδικῶν τῆς προϊστορικῆς ἀνθρωπολογίας, ἡ κατάρρα τοῦ πολέμου δὲν ἄρχισε ν' ἀποδεκατίζει τὶς ἀνθρώπινες κοινωνίες παρὰ μόνο στὴ νεολιθικὴ ἐποχὴ, ἐδῶ καὶ πέντε χιλιάδες χρόνια. Οἱ προϊστορικοὶ μας πρόγονοι δὲν ἄρχισαν ν' ἀλληλοσκοτώνονται παρὰ μόνο μετὰ τὴν ἐφεύρεση τῆς γεωργίας, ὅταν ἐγκατέλειψαν τὴ νομαδικὴ ζωὴ καὶ ἐγκαταστάθηκαν μόνιμα σὲ σταθεροὺς οἰκισμούς. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, οἱ περιπλανώμενες προϊστορικὲς φυλὲς εἶχαν τὴν τάση ὅχι νὰ συγκρούονται, ἀλλὰ ν' ἀποφεύγουν ἢ μιὰ τὴν ἄλλη. Γιατὶ νὰ τσακωθείς μὲ τὸ γείτονά σου ὅταν ὁ γείτονας δὲν κατέχει τίποτα ποὺ ν' ἀξίζει καὶ ὅταν ὑπάρχει χώρος γιὰ ὅλους; Ἀλλωστε ἡ λέξη «γείτονας» δὲν ἔχει νόημα γιὰ τοὺς αἰῶνιαι περιπλανώμενους νομάδες.

Ἀλλὰ τὸ παράξενο εἶναι ὅτι ἐνῶ γιὰ

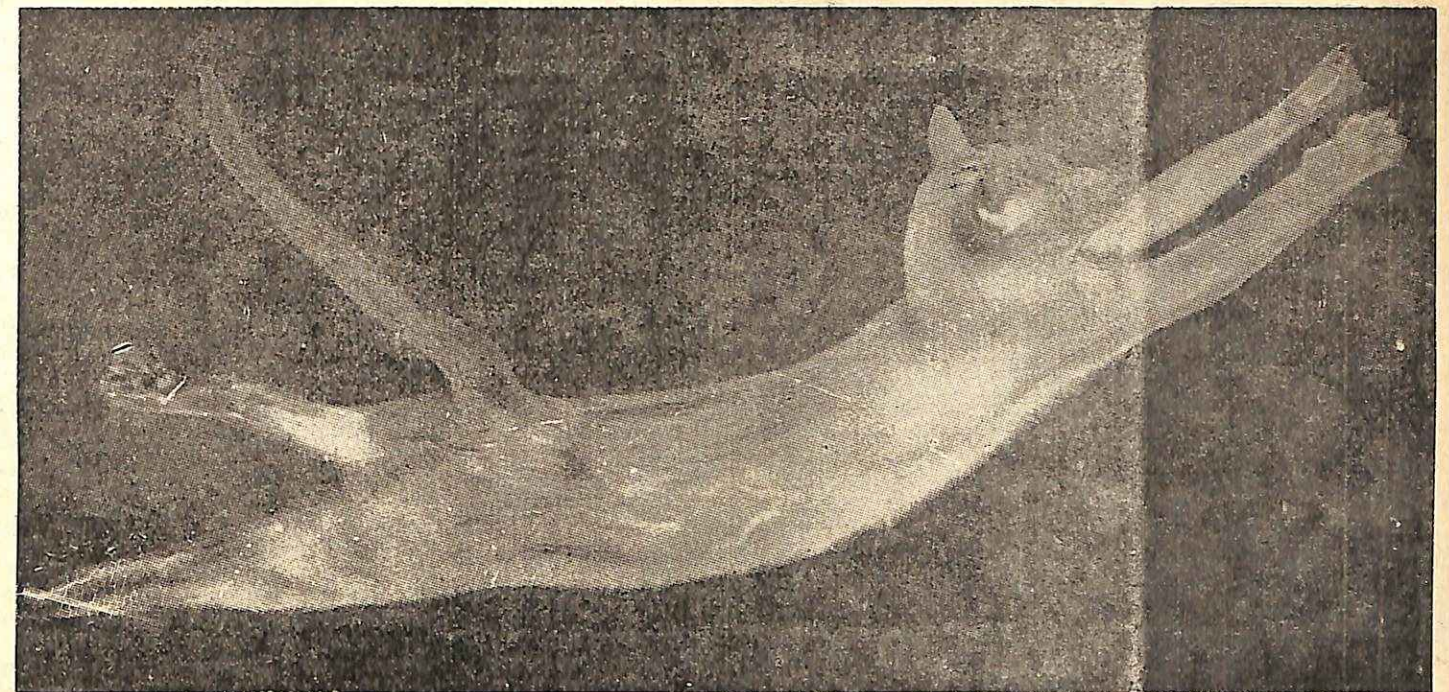
τοὺς ἀνθρώπους ὁ πόλεμος εἶναι ἓνα φαινόμενο ποὺ συνδέεται μὲ τὴν πολιτιστικὴ ἀνάπτυξη καί, συνεπῶς, ἓνα φαινόμενο σχετικὰ πρόσφατο, στὸ ζωϊκὸ βασίλειο γενικὰ ὁ πόλεμος ὑπάρχει ἐδῶ κι' ἑκατομύρια χρόνια. Πολὺ πρὶν ἐμφανισθοῦν οἱ ἄνθρωποι στὴ Γῆ, τὰ ζῶα ἤξεραν κιόλας νὰ μάχονται ὁμαδικὰ μὲ ὅλους τοὺς λεπτοὺς κανόνες τῆς στρατηγικῆς, τῆς τακτικῆς καὶ τῆς στρατιωτικῆς ὁργανώσεως ποὺ εἶναι ἡ προϋπόθεση κάθε συλλογικοῦ ἐγχειρήματος.

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΤΩΝ BABOY I. ΝΩΝ

Ἡ ΠΙΟ πρόσφατη ἀνακάλυψη σ' αὐτὸ τὸν τομέα ὀφείλεται στοὺς ζωολόγους τοῦ Ντάρμπαν, στὴ Νοτιοαφρικανικὴ Ἑνωσὴ. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἐπιστήμονες ποὺ μελετοῦσαν τὶς ζωϊκὲς κοινωνίες ποὺ ζοῦν ἐλεύθερες στὸν περίφημο Ἐθνικὸ Δρυμὸ Κρύγκερ, ἐνδιαφέρθηκαν γιὰ τὴν παράξενη συμπεριφορὰ τῶν βαβουίνων πρὸς τὴν ἀγέλη. Μιὰ προσεκτικὴ παρατήρηση τῶν συνθηδίων τους ἀπεκάλυψε πὼς κάθε ἀγέλη βαβουίνων ἦταν ὁργανωμένη σὰν ἐκστρατευτικὸ σῶμα!

Ἡ ἀγέλη τῶν βαβουίνων διαμένει

συνήθως σ' ἓνα στρατόπεδο ποὺ φρουρεῖται ἀπὸ σκοπιές. Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ στρατοπέδου ἐπικρατεῖ σκληρὴ πειθαρχία καὶ αὐστηρὴ ἱεραρχικὴ ὁργάνωση. Ἡ κοινωνία τῶν βαβουίνων εἶναι μιλιταριστικὴ, ἀγνοεῖ τὴ δημοκρατικὴ ἰσότητα καὶ δὲ γνωρίζει παρὰ μόνο τὸ «γαλόνι», τὴν πειθαρχία στοὺς βαθμοφόρους, δηλαδὴ στοὺς ἰσχυρότερους πειθήνους. Ἡ ἡγεσία ἀνήκει στὰ μεγάλα ἀρσενικά ποὺ μοιράζονται ὅλα τὰ οὐσιαστικὰ δικαιώματα — νὰ ἔχουν τὴν προτεραιότητα στὴ διανομὴ τῆς τροφῆς καὶ νὰ διαλέγουν τὰ θηλυκὰ τῆς

Μιὰ σιαμέζικη γάτα: Παράδειγμα ἐγωϊστικῆς ἀπάθειας!

προτιμήσεώς τους. Ἀλλωστε δὲν εἶναι ὅλα τ' ἀρσενικά ἴσα μεταξύ τους. Ὑπάρχουν ἡγέτες καὶ ὑποτακτικοί, ἀφέντες καὶ ὑπηρέτες.

Ὅταν παρουσιασθεῖ ἀνάγκη μιᾶς ἐκστρατείας ἀνεφοδιασμοῦ, ὁργανώνεται ἓνα ἐκστρατευτικὸ σῶμα ποὺ μετακινεῖται μὲ τάξη ποὺ θυμίζει τὰ στρατιωτικά μας ἐγχειρίδια τοῦ «πεζικοῦ ἐκστρατεῖας». Ἐπικεφαλῆς προχωροῦν τὰ νεαρὰ ἀρσενικά κι' ἀκολουθοῦν τὰ θηλυκὰ. Τὰ μεγάλα ἀρσενικά ἐκτελοῦν χρέη ἀνιχνευτῶν, ἄλλα μπροστὰ στὴ φάλαγγα γιὰ ν' ἀναγνωρίσουν τὸ δρομολόγιο, ἄλλα ὡς ὀπισθοφυλακὴ γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴ δυνατότητα ὑποχωρήσεως ἂν παρουσιασθεῖ κίνδυνος. Μιὰ τρίτη ὁμάδα μεγάλων ἀρσενικῶν παίζει τὸ ρόλο τοῦ «ἵππικοῦ» στὶς παλιὲς ἐκστρατείες: Κινοῦνται συνεχῶς κατὰ μῆκος τῆς φάλαγγος γιὰ νὰ τὴν προστατεύσουν ἀπὸ μιὰ πλευρικὴ ἐπίθεση ἢ προχωροῦν γιὰ νὰ καταλάβουν ὀρισμένα στρατηγικὰ σημεῖα.

Ὅπως σ' ἀρχαῖα στρατεύματα, αὐτὸ τὸ «ἵππικὸ» τῶν βαβουίνων ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ἀφρόκρεμα τῆς πιθηκοκοινωνίας, ἀπὸ τὰ πιδὸ δυνατὰ καὶ περὶ ἡφάντα ἀρσενικά ποὺ ἐκτελοῦν καὶ χρέη «ἀξιωματικῶν» ἀπέναντι τῶν πεζικαρίων. Αὐτοὶ ἐπιβλέπουν καὶ κατευθύνουν τὴν ἐξέλιξη τῆς ἐπιχειρήσεως.

ΠΙΘΗΚΟΣΥΝΕΔΡΙΑ

ὍΤΑΝ ἡ φάλαγγα προχωρεῖ σὲ δύσβατο ἔδαφος (συνήθως τὸ «ἔδαφος» τῶν βαβουίνων εἶναι τὰ κλαδιά τῶν δέντρων, ἀλλὰ κάποτε ἡ φάλαγγα διαβαίνει καὶ περιοχὲς χαμηλῆς βλάστησεως) ἢ ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι κακὸς καὶ οἱ ἀνιχνευτὲς φαίνονται ἀνήσυχτοι, θὰ ληφθοῦν τὰ κατάλληλα μέτρα ἐπαγρυπνήσεως καὶ ἀσφαλείας, ἀλλὰ μονάχα ὅταν παρουσιασθεῖ ἓνας συγκεκριμένος κίνδυνος ἢ σύμπεριφορὰ τῶν βαβουίνων γίνεται ἀληθινὰ ἐκπληκτικὴ. Ἡ φάλαγγα σταματᾷ

καὶ γύρω τῆς τοποθετοῦνται σκοπιές.

Συγχρόνως, τὰ μεγάλα ἀρσενικά συγκεντρώνονται σὲ ἐπιτελικὴ σύσκεψη! Φλυαροῦν χαμηλόφωνα μὲ ἄναρθρες κραυγές, χειρονομοῦν, ρίχνουν γύρω τους καχύποπτα βλέμματα. Στὸ μεταξὺ, τὸ στράτευμα περιμένει πειθαρχικὰ τὴν ἀπόφαση τῶν ἀρχηγῶν. Κατόπιν ἡ σύσκεψη διαλύεται. Εἶναι φανερὸ πὼς κάτι ἔχει ἀποφασισθεῖ, γιὰτὶ βλέπουμε τὴ φάλαγγα νὰ κινεῖται πάλι, ἀλλ' ὅχι πάντα πρὸς τὴν ἀρχικὴ κατεύθυνση: Ἀλλαγὴ δρομολογίου, ὑποχώρηση κ.λ.π., ὅλα γίνονται μὲ τάξη καὶ πειθαρχία.

Πόση νοημοσύνη πρέπει νὰ διαθέτουν οἱ βαβουῖνοι γιὰ νὰ ἐφαρμόζουν ὅλες τὶς πονηριὲς καὶ τὶς μεθόδους ποὺ ἐπενόησαν οἱ μεγάλοι στρατηλάτες τῆς ἀνθρωπότητος!

Πίθηκοι παρόμοιοι μὲ τοὺς βαβουίνους ὑπῆρχαν ἤδη στὴ Γῆ τουλάχιστον πρὶν ἀπὸ δέκα ἑκατομύρια χρόνια, δηλαδὴ πολὺ προτοῦ οἱ ἄνθρωποι ἀνακαλύψουν τὴν πειθαρχημένη πορεία, τὰ περιχαρκαμένα στρατόπεδα, τὶς σκοπιές, τοὺς βαθμοφόρους, τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τὶς ἐπιτελικὲς συσκέψεις. Δὲν μιμήθηκε ὁ πίθηκος τὸν ἄνθρωπο, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος τὸν πίθηκο, ἔστω καὶ χωρὶς νὰ τὸ ξερεῖ.

Ο ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΩΝ ΕΛΕΦΑΝΤΩΝ

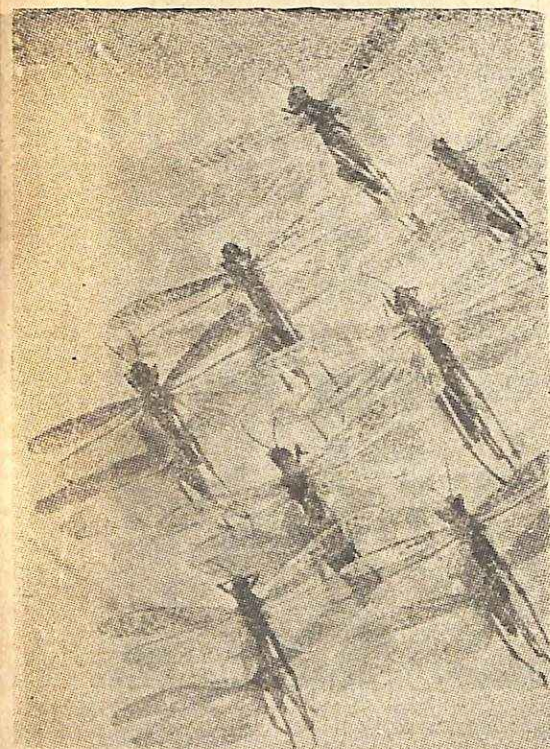
Ἡ ΜΑΧΗ τελείωσε, ὁ ἐχθρὸς ὑποχώρησε. Τὴ γίνεται τότε στοὺς ἀνθρώπινους στρατοὺς; Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ ὑπογράφηκε ἡ συνθήκη τῆς Γενεύης (22 Αὐγούστου 1864) ὁ Διεθνὴς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς βοηθεῖ τοὺς πληγωμένους στρατιώτες, σὲ ὅποιον ποτε παράταξη κι' ἂν ἀνήκουν. Καὶ τὰ ζῶα, πὼς φέρονται σ' αὐτὲς τὶς περιστάσεις; Στὴν πολὺ ἐνδιαφέρουσα μελέτη του γιὰ τὴν «Ἀλληλοβοήθεια στὸν κόσμον τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων», ὁ Γάλλος καθηγητὴς Τοκὲ παραθέτει

αὐτὴ τὴν παράδοξη ἀφήγηση τοῦ ταγματάρχη Φόραν:

«Κάποτε πυροβόλησα ἓναν μεγάλο ἀρσενικὸ ἐλέφαντα σὲ μιὰ περιοχὴ τῆς Οὐγκάντα. Βρισκόταν ἀνάμεσα σ' ἓνα μεγάλο κοπάδι ποὺ ἀπετελεῖτο ἀπὸ νεαρὰ ἀρσενικά, θηλυκὰ καὶ λίγα μικρά καὶ δὲν μπόρεσα νὰ πλησιάσω ἀρκετὰ γιὰ νὰ πυροβολήσω μὲ σιγουριά. Ἡ σφαῖρα μου τὸν πλήγωσε σοβαρὰ χωρὶς νὰ τὸν σκοτώσει. Τέσσερα θηλυκὰ ἔτρεξαν ἀμέσως γύρω του, ἐνῶ οἱ ἄλλοι σχημάτισαν ἓναν προστατευτικὸ κύκλο. Μαζεύθηκαν τόσο πολλοί, ὥστε δὲν μπορούσα νὰ σκοπεύσω γιὰ νὰ τὸν ἀποτελειώσω. Ἀλλωστε ἤξερα πὼς ἓνα ἐρεθισμένο ἢ τρομαγμένο κοπάδι ἐλεφάντων εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνο. Ἀρκέσθηκα λοιπὸν νὰ παρακολουθῶ μὲ προσοχὴ τὴ συμπεριφορὰ τῶν ἐλεφάντων ἀπέναντι τοῦ τραυματισμένου ἀδελφοῦ τους.

Τὰ τέσσερα θηλυκὰ τοποθετήθηκαν ἀνὰ δύο στὶς πλευρὲς τοῦ πληγωμένου καὶ τὸν στήριζαν μὲ τὸ σῶμα τους. Σπρώχνοντας τὸν ὠδήγησαν στὴ ζούγκλα. Ἦταν φανερὸ πὼς τὸ πληγωμένο ἀρσενικὸ βρισκόταν σὲ κακὴ κατάστασι, ἀλλὰ τὰ τέσσερα θηλυκὰ τὸν στήριζαν καὶ κατέφερναν νὰ τὸν κρατοῦν στὰ πόδια του γιὰ νὰ τὸν κάνουν νὰ προχωρεῖ. Ἀκολούθησα τὸν πληγωμένο ἐλέφαντα καὶ τὶς τέσσερις νοσοκόμες του ἐπὶ τρεῖς πολὺ κουραστικὲς ἡμέρες. Τὸ ὑπόλοιπο κοπάδι εἶχε ἀπομακρυνθεῖ πρὸς ἄλλη κατεύθυνση. Τὰ τέσσερα θηλυκὰ δὲν ἐγκατέλειψαν οὔτε στιγμὴ τὸν πληγωμένο.

Τὴν τρίτῃ μέρα συνάντησα καὶ πάλι τὴν ὁμάδα τους. Ἐφτάσα τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ ἀρσενικὸ, ἐξαντλημένο, σωριαζόταν στὸ ἔδαφος καὶ ξεψυχούσε. Τὰ θηλυκὰ ἔμειναν κοντὰ του ἐπὶ μιὰ ὥρα περίπου προσπαθώντας νὰ τὸν ἀνασηκώσουν. Στὸ τέλος φαίνεται πὼς τὸ πῆραν ἀπόφαση ὅτι ἦταν νεκρὸς καὶ

Αποδημητικές ακρίδες σε σχηματισμό πτήσεως που θυμίζει τ' αεροπλάνα μας...

άπομακρύνθηκαν άργά, ρίχνοντας δλέματα πίσω τους...».

ΖΩ.Ι.ΚΟΣ ΑΛΤΡΟΥ.Ι.ΣΜΟΣ

Η ΑΞΙΟΠΙΣΤΗ αυτή μαρτυρία είναι συγκινητική, αλλά πάντως δεν είναι παρά μια «αφήγηση». Οί ζωολόγοι προχωρούνε πέρα από το σπάνιο και τὸ ἐξαιρετικό. Μελέτησαν μεθοδικὰ τις ἀντιδράσεις τῶν ζώων ἀπέναντι τῶν πληγωμένων καὶ τῶν ἀνώμαλων ἀτόμων. Τ' ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν τους δείχνουν ὅτι, ὅπως στὶς ἀνθρώπινες κοινωνίες ἔτσι καὶ στὰ ζῶα ὅλες οἱ δυνατὲς στάσεις ἐκδηλώνονται στὰ διάφορα εἶδη: Συμπάθεια ἢ ἀδιαφορία, ἀλτρουϊσμός ἢ ἀγριότητα...

Ὅταν πληγωθεῖ ἓνα κοράκι ἢ μιὰ κίττα, τ' ἄλλα πουλιὰ πετάνε γύρω του βιάζοντας ὥρισμένες κραυγὲς πού κινητοποιοῦν ὅλο τὸ σμήνος. Ἰδια συμπεριφορὰ παρατηρεῖται στὶς καλιακούδες καὶ σ' ἄλλα πουλιά. Ἄν ὁ πληγωμένος σφαδάζει, οἱ καλιακούδες ἐκδηλώνουν μεγάλη ταραχή. Ἄν κείτεται στὸ χῶμα ἀσάλευτος, πετάνε γύρω του μὲ ἀνησυχία.

Ἡ συμπεριφορὰ τῶν γλάρων εἶναι: πιὸ περίπλοκη. Ἄν ὁ πληγωμένος σφαδάζει, κινοῦνται γύρω του μὲ σπαρκετικές κραυγές. Ἄν ὁ πληγωμένος κινεῖται ἐλαφρά, τὸ σμήνος ἀρκεῖται νὰ πετάει ἀπὸ πάνω του σιωπηλά. Ὅταν πιάσει νὰ κινεῖται, διασκορπίζονται. Ἄν ὅμως ὁ πληγωμένος ἔχει κηλίδες αἵματος στὸ σῶμα του, οἱ ἄλλοι γλάροι ρίχνονται ἐπάνω του καὶ τὸν ἀποτελειώνουν! Ἡ εὐθανασία δεν εἶναι ἔγκλημα γιὰ τοὺς γλάρους — καὶ σ' αὐτὸ ἴσως εἶναι σοφώτερο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Οἱ κουρούνες (τουλάχιστον ὥρισμέ-

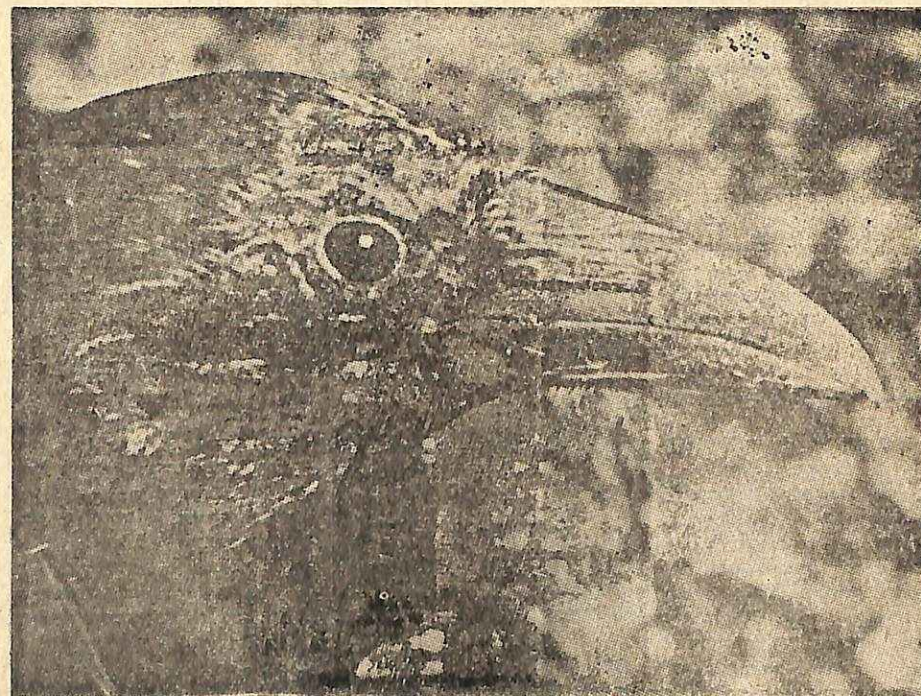
να εἶδη τους) ἐκδηλώνουν ἀξιοθαύμαστη ἀλληλεγγύη. Ὅταν μιὰ κουρούνα πέσει στὰ δόντια ἑνὸς ζώου, μιὰς ἀλεπούς, ἑνὸς σκύλου, ἢ ἑνὸς ἀρπακτικοῦ πουλιοῦ, οἱ ἄλλες κουρούνες ἐπιτίθενται ὅλες μαζί κατὰ τοῦ «ἐχθροῦ» καὶ μὲ ἄγρια τοιμπήματα τὸν ὑποχρεώνουν ν' ἀφήσει αὐτὸ πού κρατάει. Ἡ ἀντίδρασή τους εἶναι ἐντελὴς μηχανική: Ὅθ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον ὁποιοῦδήποτε ζώου πού κρατάει στὸ στόμα του ἓνα μαῦρο ἀντικείμενο, ἔστω κι' ἓνα κουρέλι. Ὅθ ἐπιτεθοῦν ἀκόμα καὶ σὲ μιὰ κουρούνα πού κρατάει στὸ στόμα της ἓνα μαῦρο φτερό! Ὁ ἀλτρουϊσμός τους εἶναι ἐνστικτώδης.

Ὁρισμένα εἶδη πελωργῶν ἀδιαφοροῦν τελείως γιὰ τοὺς πληγωμένους. Ἔτσι οἱ κυνηγοὶ μποροῦν νὰ ἐξολοθρεύσουν μιὰ ὁλόκληρη ἀποικία χωρὶς νὰ προκαλέσουν τὴν παραμικρὴ ἀντίδραση. Εἶναι ἓνα παράδειγμα ἐγωϊστικῆς ἀπάθειας.

Ο ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΨΕΛΗΣ

Ο Ι ΑΝΘΡΩΠΟΙ ἀνεκάλυψαν τὴν κτηνοτροφία καὶ τὴ γεωργία στὴ νεολιθικὴ ἐποχὴ, πρὶν ἀπὸ ἑννιά χιλιάδες χρόνια περίπου. Ἀλλὰ πρὶν ἀπὸ ἑκατομμύρια χρόνια τὰ μυρμήγκια εἶχαν ἀνεκαλύψει τὴν κτηνοτροφία κι' ἤξεραν νὰ σπέρνουν καὶ νὰ θερίζουν.

Ὅταν μιὰ βασίλισσα τοῦ εἶδους «ἄττα» ξεκινάει γιὰ νὰ ἰδρύσει μιὰ καινούργια μυρμηγκοφωλιά, δεν παραλείπει νὰ φέρει μαζί της, σ' ἓναν εἰδικὸ θύλακο τοῦ σώματός της, λίγα μυκηλῖα, δηλαδὴ σπόρους μικροσκοπικῶν μυκήτων. Μόλις γεννήσει τὰ πρῶτα αὐγά, τὰ συντρίβει καὶ σπέρνει ἐπάνω τους τὰ μυκηλῖα. Μονάχα ὅταν φυτρῶσουν οἱ μύκητες, ἢ βασίλισσα θ' ἀρχίσει νὰ γεννάει αὐγά πού προωρίζονται νὰ ἐκκολαφθοῦν. Κατόπιν, οἱ ἐργάτριες κόβουν φύλλα καὶ τὰ πολτοποιοῦν μὲ τὰ σαγόνια τους, γιὰ ν' ἀπλώσουν τὶς καλλιέργειες τῶν μυκήτων... Αὐτὸ δεν λέγεται πιὰ πρωτόγονη

Τὸ κοράκι: Παρὰ τὴν ἀπαίσια φήμη του, εἶναι ἓνα παράδειγμα ἀλτρουϊσμοῦ!

γεωργία, λέγεται ἐπιστημονικὴ ἀγρονομία!

Καὶ φτάνουμε ἐδῶ σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ παράξενες πλευρὲς τοῦ ζωικοῦ φυσικοῦ, τὶς τεχνικὲς ἐφαρμογὲς πού ἡ ἀνθρώπινη μηχανικὴ δεν ἀνεκάλυψε παρὰ μόνο πρὶν ἀπὸ ἐλάχιστες δεκαετίες. Παραδείγματα ὑπάρχουν ἀναρίθμητα. Ἐδῶ θὰ περιορισθοῦμε σ' ἓνα μόνο, τὴ θερμικὴ ρύθμιση τῶν κλειστῶν χώρων.

Οἱ κυψέλες, οἱ μυρμηγκοφωλιές καὶ οἱ τερμητοφωλιές εἶναι πολυπλοκές ὁργανώσεις πού ἡ ἐπιβίωσή τους ἐξαρτᾶται ἀπὸ ὥριστες τεχνικὲς συνθήκες τοῦ περιβάλλοντος.

Μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις τῆς ἐπιβιώσεως εἶναι ὁ «κλιματισμός», ἡ ρύθμιση τῆς θερμοκρασίας. Μιὰ κυψέλη π.χ. χρειάζεται σταθερὴ θερμοκρασία 33 — 34 βαθμῶν. Πῶς τὴν ἐξασφαλίζουν οἱ μέλισσες; Τὸ σύστημα κεντρικῆς θερμάνσεως πού χρησιμοποιοῦν οἱ μέλισσες παραμένει μυστηριώδες. Δεν ξέρουμε πῶς πετυχαίνουν νὰ διατηροῦν αὐτὴ τὴ σχετικὰ ὑψηλὴ θερμοκρασία τῆς κυψέλης ἀκόμα καὶ στὸ δριμύτεσο κρύο. Ξέρουμε ὅμως πῶς ἐξασφαλίζουν τὴ δροσιὰ τῆς κυψέλης τὸ καλοκαίρι: Πολλὲς ἐργάτριες μαζί ἀνεμίζουν τὰ φτερά τους καὶ δημιουργοῦν ἓνα ρεῦμα ἀέρος πρὸς τὴν ἐξοδο τῆς κυψέλης. Ἀλλες ἐργάτριες φέρνουν σταγόνες νεροῦ καὶ ραντίζουν τὰ κύτταρα γιὰ νὰ προκαλέσουν δροσιὰ διὰ τῆς ἐξατμίσεως.

Οἱ σφήκες χρησιμοποιοῦν περίπου τὴν ἴδια μέθοδο γιὰ νὰ διατηροῦν τὴ σφηκοφωλιά σὲ μιὰ σταθερὴ θερμοκρασία τριάντα βαθμῶν, ἔστω κι' ἂν ἡ θερμοκρασία τοῦ ἐξωτερικοῦ περιβάλλοντος αὐξομεῖνεται κατὰ 25 βαθμούς.

Εἶναι λοιπὸν φανερὸ πῶς οἱ μέλισσες καὶ οἱ σφήκες (ὅπως καὶ μερικὰ ἄλλα ἔντομα) ξέρουν: 1) Νὰ ἐκτιμῶν τὸ ὕψος τῆς θερμοκρασίας μὲ σχετικὴ ἀκρίβεια, πράγμα πού οἱ ἄνθρωποι δεν ξ-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 40

ΤΑΛΛΕΥΡΑΝΔΟΣ

Κυνικός ραδιοῦργος ἀργυρώνυτος προδότης...

Ο ΧΩΛΟΣ ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΠΡΕΠΕΙ Ν' ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΘΕΙ;

Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη διασῆμου δικηγόρου πού εὐχαρίστως θ' ἀνλάμβανε τὴν υπεράσπιση τοῦ πρίγκιπα ντὲ Ταλλεϋράν — Περιγκόρ.

Οἱ δικηγόροι ὑποχρεώνονται συχνὰ ν' ἀναλάβουν τὴν υπεράσπιση ἀνθρώπων πού περιφρονοῦν. Ἡ υπεράσπιση τοῦ Ταλλεϋράνδου, πού παρουσιάζει ἐδῶ ὁ περίφημος Γάλλος ποινικολόγος κ. Φλοριό, δὲ θὰ πείσει ἴσως ὅλους τοὺς ἀναγνώστες μας. Μὲ τὴν ἀγόρευσὴ του αὐτὴ μπαίνει κατ' οὐσίαν ἐπὶ τάπητος ὅλο τὸ ζήτημα τῆς ἡθικῆς ἀκεραιότητος τοῦ πολιτικοῦ κι' ὁ καθένας εἶναι ἐλεύθερος νὰ κρίνει σύμφωνα μὲ τὴ συνείδησή του.

Ε ΧΩ τὴν τιμὴ ν' ἀναλάβω ἐνώπιόν σας τὴν υπεράσπιση τοῦ Σαρλ — Μωρίς ντὲ Ταλλεϋράν — Περιγκόρ.

Τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι ἐπικίνδυνο, μὰ εἶναι καὶ ἐκτάκτως δεαλιστικὸ.

Τὴν ἀνθρωπότητα! Δεν ὑπάρχει βίαιο πού νὰ μὴ τὸ ἔχει. Εἶναι ἐκφυλός, εἶναι δολερός, εἶναι ραδιοῦργος, εἶναι ἐπίσκοπος.

Καὶ τί ζωὴ! Δεν ὑπάρχει ἀσχημοσύνη, μικροπορεία, προδοσία πού νὰ μὴ τοῦ τὴν ἀπέδωσαν.

Εἶναι παρ' ὅλ' αὐτὰ δυνατόν ν' ἀποκατασταθεῖ;

Τὸ πιστεύω.

Ὁ Ταλλεϋράνδος εἶχε λοιπὸν, γιὰ τὸν κόσμο, ἓνα πρῶτο ἀσυνχώρητο ἐλάττωμα: ἦταν ἓνας ἐκφυλός. Ἀγαποῦσε τὶς ἡβόνες, λάτρευε τὶς γυναῖκες καὶ οἱ γυναῖκες δεν εἶχαν μάτια παρὰ μόνο γι' αὐτόν.

Ὁ περίφημος ποινικολόγος Φλοριό ὅταν ἀγόρευε γιὰ τὴν ἠθικὴ ἀποκατάσταση τοῦ Ταλλεϋράνδου.

Δεν νομίζω, τουλάχιστον, τὸ παράπτωμα αὐτὸ νὰ εἶναι πρὸς θάνατον.

Σωστά, θὰ μοῦ πείτε, μὰ αὐτὸς ὁ ἐκφυλός ἦταν παντρεμένος. Μάλιστα... μὲ μιὰ ἡλίθια γυναῖκα. Δεν νομίζω νὰ ὑπῆρξε ποτὲ ἀνθρώπινο πλάσμα σὲν κόσμο πού νὰ εἶπε στὴ ζωὴ του τόσες κουταμάρες. Οἱ πάντες διασκέδαζαν μαζί της κι' ὁ καθένας ἀπορούσε πῶς ὁ Ταλλεϋράνδος, ἓνας ἄνθρωπος τόσο καλλιεργημένος, μὲ τόσο λεπτὸ πνεῦμα, τόσο ὀξεῖα ἐξυπνάδα, μπόρεσε κι' ἔκανε ἐναντὶς τόσο ἀταίριαστο γάμο.

Χωρισμένη ἀπὸ τὸν κ. Γκράν ὅταν συνάντησε τὸν Ταλλεϋράνδο, εἶχε ἤδη γνωριστεῖ μὲ ἀρκετοὺς ἄνδρες. Καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο ὁ Ναπολέων δεν εἶδε μὲ καλὸ μάτι τὸν ὑπουργό του νὰ παντρεύεται αὐτὸ τὸ πλάσμα. Μὲ τὴ συννηθισμένη ὁμότητά του δεν δίστασε μάλιστα νὰ τῆς πεί μισοστὰ σὲ κόσμο:

— Ἐλπίζω δι' ἡ κυρία ντὲ Ταλλεϋράν θὰ μὰς κάνει νὰ ξεχάσουμε τὶς ἐποποιήσεις τῆς κυρίας Γκράν.

Ὅποτε ἡ κυρία ντὲ Ταλλεϋράν ἔδωσε τὴν ἐξῆς καταπληκτικὴ ἀπάντηση:

— Ὅα συμμορφωθῶ πέρα γιὰ πέρα στὸ πρότυπο πού ἀποτελεῖ γιὰ μένα ἡ πολιτὶς Ζοεφίνα ντὲ Μπωαρναί. Νάταν ἀγαπᾶ λιγότερο; κοιτᾶ ἀπ' ὀπίσθεν; Γεγονὸς πάντως εἶναι δι' ἀπομωφώθηκε σ' αὐτὸ τὸ πρότυπο, δι' τὸ ἐφθασε καὶ μάλιστα τὸ ξεπέρασε.

Θὰ μοῦ ποῦν: Ἔστω, ὁ σύζυγος μιᾶς κοιτῆς καὶ ἄποστης γυναῖκας ἔχει ἐλαφρυντικά γιὰ τὴν ἀσυνείδησή του. Μὰ ξεχνάτε πῶς ὁ Ταλλεϋράνδος ἦταν ἐπίσκοπος.

Θὰ ἀπαντήσω: τόσο λίγο!

Κι' ἐπειτα, γιατί ἦταν ἐπίσκοπος; Ἀξίζει ὁ κόπος νὰ ἐξετάσουμε αὐτὸ τὸ σημεῖο.

Πρέπει νὰ ξέρουμε, πρὶν τὸν κατηγορήσουμε, κάτω ἀπὸ ποῖες συνθήκες ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔλαβε τὸ Σχῆμα. Ὁ Ταλλεϋράνδος ἦταν ἀνάτηρος, παϊδάκος, καὶ δεν περπατοῦσε παρὰ μόνο μὲ τὴ βοήθεια μπαστουγιού, τὸ ὁποῖο ἐξ' ἄλλου χρησιμοποιοῦσε μὲ ἐξαιρετικὴ διακριτικότητα. Μὰ παρ' ὅλο πού αὐτὸ τὸ μπαστοῦνι συνετέλεσε στὴ δημιουργία τοῦ θούλου του, ἡ ἀναπηρία του ὥστόσο τὸν ἔκανε τρομερὰ δυστυχισμένο.

Τὸ κοῦτσὸ αὐτὸ ποδάρι, πού δεινοπαθεῖτο ἀπὸ τὶς καλὲς γλώσσες, τὸν εἶχε ἐμποδίσει ν' ἀκολουθήσει τὴ μεγάλη οἰκογενειακὴ παράδοση. Ἀνέκαθεν οἱ πρόγονοι τοῦ Ταλλεϋράνδου εἶχαν ὑπερετή-σει τὸν βασιλέα μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χεῖρ. Καὶ ἡ μοῖρα τοῦ Σαρλ — Μωρίς, τοῦ πρωτότοκου τῆς οἰκογενείας, θὰ ἦταν ἀσφαλὲς νὰ διαδεχθεῖ αὐτὸ τὸ λαμπρὸ παρελθόν. Μὰ ἓνας κοῦτσὸς δεν μπορεῖ νὰ γίνῃ μεγάλος στρατιωτικὸς, ἔχασε τὰ πρωτοτόκια του διὰ τοῦ ἀδελφοῦ του

‘Αρσενικό κι’ αναγκάστηκε να γίνει πα-
πός.

Αυτός ο υποχρεωτικός προσανατολι-
σμός στάθηκε ωστόσο ωφέλιμος για τη
Γαλλία, γιατί έδειξε την εποχή, μόνο
δουσι προωριζόνταν για Ιερατικό αξίωμα
μορφώνονταν καλά.

Μα ο Ταλλεϋράνδος πολύ λίγο σκοτι-
ζόταν τότε για τα καλά που ή εκκλησια-
στική του μόρφωση μπορούσε να προ-
σφέρει στην πατρίδα του. Τό σεμνάριο
δεν τον δέλεαζε περισσότερο από το α-
ξίωμα του παπά ή τη δόξα του επισκό-
που.

Και πραγματικά έζησε, χωρίς να χρο-
νοτριβήσει, σαν στρατιωτικός που έπρε-
πε να ελχει γίνει.

‘Ο Ταλλεϋράνδος άρεσε τρομερά στις
γυναίκες, που ένθουσιάζονται όταν κα-
τηγορούν τις καλύτερες φίλες τους. ‘Α-
γαπούσαν τον κυνισμό του, την αβιάειδ
του, το θάσος του. Μιλώντας για μια
κυρία πολύ αδύνατη, μα που φορούσε
ώστόσο πολύ μεγάλο ντεκολτέ, είχε πεί:

— Μου φαίνεται δύσκολο ν’ αποκαλύ-
ψεις περισσότερα δείχνοντας τόσο λίγα.

Μερικά έξυπνα χωρατά, όλη ή γκάμα
της κακίας, της αβιάειδας και του θρά-
σους, πολλές φιληνάδες, και νάτος που
γίνεται επίσκοπος μετά από μια ζωή α-
σύλληπτης κραυγής.

Στην πραγματικότητα το έπισημο αυτό
αξίωμα, που δεν τ’ είχε καθόλου επιζη-
τήσει, δεν πρόκειται να μεταβάλει σε τί-
ποτε τις αντιλήψεις του για τη ζωή.
‘Αγαπούσε τις τιμές, κυνηγούσε τη δό-
ξα και ήθελε το χρήμα. Χόρη στις γυ-
ναίκες όλα αυτά τα απέκτησε.

‘Η κυρία ντέ Σταέλ ήταν αυτή που
κατόρθωσε να τον κάνει ύπουργό των
‘Εξωτερικών του Διευθυντηρίου, αφού
παρενόηλσε ακούραστα και έπλ μήνες
τον Μπαρρά. ‘Όταν έβιναν συγχωρητή-
ρια στον Ταλλεϋράνδο κάμνοντας νύξη
για την ύποπτηρήν που τού ελχε γίνει
απ’ αυτήν την γυναίκα, αυτός απαντούσε:

— Πάντοτε πρέπει να έπιστρατεύεις
τις γυναίκες στις σοβαρές περιπτώσεις.

Κι’ αν ή Κυρία ντέ Σταέλ έπιστρα-
τευόταν με τόσο προθυμία, ήταν γιατί
τόν είχε έρωτευθεί.

Τύπος τρομερά κοσμικός, δεν ένιωθε
παρά μόνο περιφρόνηση για τους πολι-
τικούς που περνούσαν ώρες και ώρες στα
γιοφάρια τους, πνιγμένοι από το βάρος
των έγγραφων και των εδυνών. Γι’
αυτόν τ’ό μυστικό της επιτυχίας βασί-
σταν στην έντριγκα, στο κουτσομπολιό των
κοσμικών συγκεντρώσεων, στη γνωριμία
με γυναίκες.

— Οι γυναίκες, έλεγε, είναι πολιτική.

Η ΕΤΙΡΕΠΕΙΑ ΔΕΝ ΠΑΗΡΩΝΕΙ

ΑΤΤΗ ήταν ή νοοτροπία αυτού τού
άνουσίου κληρικού που, επειδή δεν
μύθρεπε να γίνει μεγάλος στρατιω-
τικός δεν μπορούσε να είναι παρά κακός
επίσκοπος.

Μα έχουν διατυπωθεί έναντίον του κι’
άλλες δυο κατηγορίες πύδ σοβαρές.

‘Η πρώτη, ότι όλη ή ζωή του ήταν μια
μακρά συνέχεια από προδοσίες. ‘Η δεύ-
τερη, ότι έξ’ αιτίας της πολυέξοδης ζωής
του, απέκτησε μ’ όλα τα δυνατά μέσα πο-
λύ μεγάλα χρηματικά ποσά.

Κερδοσκοπούσε χρησιμοποιώντας τα
μυστικά που είχε στην κατοχή του, λόγω
της ιδιότητάς του τού ύπουργού των
‘Εξωτερικών. Κι’ ύποτε είχε να συζητή-

σει μια συνθήκη ή να ύπογράψει ένα δι-
πλωματικό Σύμφωνο, άπαιτούσε από
τους συνυπογράφοντες τη συνθήκη ή το
Σύμφωνο, δόκιμες περιουσίες. Μα,
σαν να μη έφταναν αυτά, καμάρωνε κιό-
λας για τις ικανότητές του κι’ ένιωθε
πρωταρχική ύχαρίστηση άναδιάζοντας
τις ατιμίες του. Γνωστή είναι ή κουβέν-
τα του:

— Για να πετύχεις και να πλουτίσεις,
δεν είναι τ’ό πνεύμα που χρειάζεται, μα ή
εξέρπεια που δεν χρειάζεται.

Κι’ αυτή:

— Ποτέ να μην ακολουθείς την πρώτη
σου σκέψη: είναι ή τιμία.

Ήως ν’ άπορήσουμε λοιπόν που συσώ-
ρευσε έναντίον του τόσο μίσος και τόση
περιφρόνηση; ‘Ο «Κίτρινος Νάνος» ή σα-
τυρική έφημερίδα της εποχής, έγραφε:
«‘Αν αυτός ο πρίγκιψ ντέ Ταλλεϋράν
είναι τόσο πλούσιος, είναι γιατί πουλά
αυτούς που τον άγοράζουν».

Και τώρα που ύμολογήσαμε τις ατι-
μίες του και παραδεχθήκαμε τα έλαττώ-
ματά του, πρέπει να εξετάσουμε αν ο Ταλ-
λεϋράνδος ύπήρξε πραγματικά προδότης
πουλώντας τη χώρα του σ’ ύποιον πρό-
σφερε τα περισσότερα.

Για να καταλάβουμε τον Ταλλεϋράνδο,
πρέπει να ξέρουμε πώς ποτέ δεν δέχθηκε
να γίνει ύπηρέτης ενός ανθρώπου. Αυτό
που έχει σημασία γι’ αυτόν είναι ή Χώ-
ρα. ‘Ο άνθρωπος ή Βοναπάρτης λέγεται
ή Ναπολέων ή Λουδοβίκος 18ος, δεν έχει
σημασία. ‘Ο Ταλλεϋράνδος έκανε την πο-
λιτική τού Ταλλεϋράνδου. ‘Αφ’ ό βασι-
λεύς ή ο Αύτοκράτωρ ήθελεν να την άλ-
λάξουν, ο Ταλλεϋράνδος θα τούς πρόδι-
δε.

‘Ο Μπαρρά, αν και δεν τον συμπαύου-
σε καθόλου, τον άπεικόνισε μ’ αυτά τα
λόγια: «Έζησε στη Γαλλία σαν τη γάτα
μέσα σ’ ένα σπίτι. Πύδ δεμένος με τούς
τοίχους παρά με τ’ άφεντικά. Γουργουρί-
ζοντας κάτω από το χάδι και μπροστά
στο πλεμόνι, άσχετα από ποιόν προερ-
χόταν, μα ποτέ άφωσιωμένος». Νομίζω
ότι είναι δύσκολο να δοθεί ακριβέστερος
χαρακτηρισμός.

Έπ’ τού Διευθυντηρίου ο Ταλλεϋράν-
δος άρχίζει να παίξει σημαντικό ρόλο:
γίνεται ύπουργός των ‘Εξωτερικών.
Καλύτερα από τον καθένα αντιλαμβάνε-
ται ότι οι ίδυνότες είναι μεριότητες. Θά
ύπηρετήσει τυφλά αυτό τ’ό καθεστώς,
“Οχι. Έχει ήδη τα μάτια του στραμ-
μένα προς το μέλλον και γι’ αυτόν τ’ό
μέλλον είναι ο Βοναπάρτης. ‘Ο τε-
λευταίος αυτός είναι 26 ετών, όταν ο
Ταλλεϋράνδος που είναι 43, τον συναντά
για πρώτη φορά. ‘Αμέσως — άμέσως
γοητεύεται, παρ’ όλο που δεν θέλησε
ποτέ να τ’ό ύμολογήσει.

— ‘Ο Βοναπάρτης, θά έλεγε άργότε-
ρα, μου φάνηκε χαριτωμένος. Είκοσι
κερδιμένες μάχες πάνε τόσο καλά στα
νιάτα.

‘Ετσι, από κείνη τη στιγμή, τ’ό Διευ-
θυντήριο δεν έπρόκειτο να κρατήσει για
πολύν καιρό. Κι’ ο Ταλλεϋράνδος είχε
έναν ώριμωμένο τρόπο να δικαιολογείται
όταν έγκατέλειπε μια κυβέρνησης που
δεν ήταν πύδ πολύ σταθερή:

— Μια κυβέρνηση που την σιη-
λεις, έλεγε, είναι μια κυβέρνηση που
πέφτει.

“Οχι μόνο δεν θά στήριζε τ’ό διευ-
θυντήριο, μα έπιτάχυνε την πώση του
κι’ έγινε ο πρωτοεργάτης της 18ης
Μαρμαίω για να γίνει άμέσως μετά ο

ύπουργός των ‘Εξωτερικών τού Ναπολέ-
οντα.

Γιατί αυτός ο «έρωτικός γάμος» να κα-
ταλήξει σε διαζύγιο; Γιατί άπλούστατα ο
Ναπολέων δεν άκολούθησε την πολιτική
που χάραζε ο ύπουργός του. ‘Η με-
γάλη ιδέα για τον Ταλλεϋράνδο ήταν
ή ειρήνη. Πίστευε ότι μόνο ή ειρήνη
ήταν άποδοτική, ότι μόνο αυτή έπέτρε-
πε τις μεγάλες πραγματοποιήσεις. Φυσι-
κά σε περιπτώσεις συρράξεων, αν ο πό-
λεμος ήταν άναπόφευκτος, έπρεπε κατ’
άρχην να τον κερδίσεις, μα μόλις ξα-
ναρχόταν ή ειρήνη, ο νικητής δεν έπρεπε
να δείχνεται πολύ όμύς, ούτε ν’ άπαιτεί
πολλά έδάφη. ‘Αν δεν άκολουθούσες αυ-
τόν τον κανόνα, θά ύπήρχαν στο σύμ-
φωνο ειρήνης οι σπόροι ενός νέου πο-
λέμου.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ

ΟΙ σκέψεις αυτές φαίνονταν, στην
άρχή τουλάχιστον, πολύ σωστές
στον Ναπολέοντα. ‘Ο άνθρωπος αυ-
τός που στάθηκε ο μεγαλύτερος στρατιω-
τικός όλων των εποχών ποτέ δεν έκανε
πόλεμο για τ’ό κέφι του. Θά πρέπει ό-
μως να τ’ό φανόταν πολύ δύσκολο να
έπιστρέψει έδάφη που τ’ό είχε κερδίσει
με την αλχημ’ τού σπαθιού του. ‘Τότερα,
μετά από είκοσι νίκες, άρχιζεις πύδ να
θεωρείς τον έαυτό σου άήτητο. ‘Ο Αύ-
τοκράτωρ μέρα με τη μέρα άρχιζε να
γίνεται πύδ σκληρός. ‘Ο Ταλλεϋράνδος
από την άλλη δεν μεθούσε από τις επι-
τυχίες και διατηρούσε την ψυχραιμία
του. ‘Αρχιζε ή περίοδος των διαφωνι-
ών.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο Ταλλεϋράν-
δος ύπήρξε ο πρώτος Εύρωπαίος. Είχε
καταλάβει πώς ή Γαλλία δεν μπορούσε
να έχει ειρήνη παρά μόνο αν είχε και ή
Εύρώπη, διαφορετικά γρήγορα ή άρχα ή
Γαλλία θ’ άναγκαζόταν να μπλεχτεί σε
μια σύρραξη που θ’ άφωρούσε δυο εύρω-
παϊκά κράτη.

Για να φτιάξει αυτήν την πολιτική
της ειρήνης στην Εύρώπη, έπρεπε να
πραγματοποιηθεί μια ίσοροπία των δύ-
νάμεων, δυο συνασπισμοί περίπου ίδιοι
που να διστάζουν ν’ αναλάβουν έγχο-
πραξίες. ‘Ο Ταλλεϋράνδος ήταν έτοιμος,
μπροστά στη Ρωσοπροσωσική σύμμαχια,
να δημιουργήσει μια σύμμαχια με την
‘Αγγλία και την Αύστρια.

Μα και έδώ ο Ναπολέων άρνήθηκε να
τον άκολουθήσει και μετά τ’ό ‘Αουστερ-
λιτς, ένώ ο άυτοκράτωρ βασίλειαν στο
απόγειο της δόξης του. ‘Ο Ταλλεϋράνδος
στάθηκε ο μόνος που είδε καθαρά κι’ έ-
κρινε ότι ή Αύτοκρατορία είχε ζήσει άρ-
κετά.

‘Αρκεί να διαβάσει κανείς τις εκ-
θέσεις του για να δει με πόση ιδιοφυία
προέβλεπε την καταστροφή, ή όποια
τού φάνηκε μέχρι τέτοιου σημείου άνα-
πότρεπτη, που έκανε τ’ό πύν για να την
επιτύχει.

Στ’ “Ερφορντ θά πρόδιδε αυτόν που
τόν είχε γεμίσει με τιμές και τόσο εθ-
εργήσει. Δεν ύπάρχει άμφιβολία πώς
έπρόκειτο για πράξη αίσχρη. Μα έκανε
και κάτι χειρότερο: θά πρόδιδε και τούς
στρατιώτες τού άυτοκράτορα, θά έστειλε
αυτούς τούς ανθρώπους στο θάνατο άπο-
τολμώντας, με άχαρηρίστη μέσα, την
στρατιωτική ήττα.

Τί τον νοιάζουν αυτά τον Ταλλεϋράν-
δο! Βλέπει μακρότερα. ‘Η καταστροφή

είναι σίγουρη. ‘Ας ξεπερδεύουμε λοιπόν
μια ώρα άρχήτερα και θά είναι για ό-
λους πύδ καλά... Πρέπει, κατά τη γνώμη
του, να έμποδιστεί με κάθε τρόπο τ’ό
κατρακύλισμα της Γαλλίας προς την ά-
βυσσο, ύπου την όδηγει ή φιλοδοξία τού
Ναπολέοντα.

Μπροστά σ’ έναν ιδεαλιστή που θεωρεί
την προδοσία άπαραίτητη για την έξα-
σφάλιση ενός καλύτερου μέλλοντος για
τόν τόπο του, θά μπορούσε ίσως να σ-
ποκλιθεί κανείς. Μα ο Ταλλεϋράνδος ζη-
τούσε τόσο πολύ να πλουτίσει με όλα
τά μέσα που οι Ιστορικοί άναρωτήθη-
καν ποιά να ήταν άραγε ή τόσο δεισα-
στική αυτή άμοιβή που τού ύπαγόρευσε
αυτήν την άχαρηρίστη διαγωγή. Και
όμολογουμένως, ή διαγωγή τού Ταλλεϋ-
ράνδου έπέτρεπε όλες τις ύποθέσεις. “Ο-
ταν έγινε ύπουργός των ‘Εξωτερικών
τού Διευθυντηρίου, είχε άναφωνήσει:
«Κρατούμε τη θέση. Τώρα πρέπει να
πραγματοποιήσουμε μια πέρουσια, μια
τεράστια πέρουσια». Καί στον Φίτς —
Τζαίμς που μια μέρα τόν ρώτησε:
«Ποιός βρίσκειται σε πύδ δύσκολη θέση:
αυτός που προσφέρει ή αυτός που δε-
χεται»; άπάντησε: Αυτό έξαρτάται, ά-
γαπητέ μου, τόσο για τόν ένα όσο και
για τόν άλλο, από τ’ό ποσό».

‘Ο Ναπολέων που κάτι ήξερε για την
άγάπη που είχε ο ύπουργός του στο χρι-
μα, τού έκανε κάποτε την εξής παρη-
πειστική έρώτηση.

— Πώς τ’ό καταφέρατε να συγκεντρώ-
σετε τόσο μεγάλη πέρουσια;

— Διότι άπλούστατα, Μεγαλειότατε,
άγόρασα μετοχές της 27ης Μαρμαίω.

‘Η άπάντηση αυτή δεν μπορούσε πα-
ρά να κολακίζει τόν Αύτοκράτορα κι’
όταν αυτός ρώτησε χαμογελώντας:

— Ποιά είναι ή μέθοδός σας να γε-
μίζετε τ’ό ταμείο τού Κράτους;

‘Ο Ταλλεϋράνδος, για να δείξει πόσο
βαθεία περιφρονούσε τούς ανθρώπους, δη-
λωσε με τ’ό ίδιο χαμόγελο:

— Ν’ άγοράζω, Μεγαλειότατε, τις συ-
νειδήσεις στην τιμή που άρίζουν και να
τις μεταπουλώ στην τιμή που άυτοεκτι-
μούνται.

Δεν έκοιμίζε κανείς τέτοιες κουβεν-
τες χωρίς να δέχεται τις συνέπειες. Κι’
έτσι μπορεί να τειθεί τ’ό έρώτημα: αυτός,
για τόν όποιο είδώθηκε ενά πλήρωμα για
να άγορασθεί, πήρε ποτέ χρηματική ά-
μοιβή για τις προδοσίες του;

‘Η άλήθεια είναι ότι όταν έπαιρνε χρη-
ματά, αυτό δεν σήμαινε ότι ενεργούσε έ-
ναντίον των πεποιθήσεών του. Κι’ αν
χρειάζονταν ύποχωρήσεις, από τις όποιες
θά έβγαζε προσωπικά όφελήματα, αυτό
σήμαινε πύδ ότι ξεκιμώντας ήταν άπο-
φασισμένος γι’ αυτές τις ύποχωρήσεις,
οί όποιες βρίσκονταν μέσα στη γραμμή
της πολιτικής του. ‘Εξ άλλου όταν δεν
μπορούσε να κρατήσει τις ύποσχέσεις του,
έπέστρεφε τ’ό χρήματα που είχε πάρει.
Και πύνα σ’ αυτό θά άναφέρω τ’ό πε-
ρίφημο έκείνο έπεισόδιο.

Οί Πολωνοί πρίγκιπες που ήξεραν πως
ο Ταλλεϋράνδος άντιδρούσε — δικαίως
— στο διαμελισμό της Πολωνίας και
ήθελε να ξαναδώσει ζωή σ’ αυτό τ’ό
κράτος, τόν είχαν φορώσει χρυσάφι για
να τόν ένθαρρύνουν προς αυτήν την κα-
τεύθυνση. Αλλά τόν πήρε, μα όταν τ’ό
σχέδιό του άπέτυχε τελικά, τ’ό έπέστρεψε.

Αυτός ο τόσο παραδόξιστος άνθρωπος,
που είχε τεράστιες άνάγκες, δεν δίστα-
ζε να στερείται με τ’ό χέριο του την

πηγή των εσόδων του, όταν έπανε να
συμφωνεί με την πολιτική που τού ύ-
παγόρευαν.

Αυό φορές και σε δυο χωριστές περ-
πτώσεις, ο Ναπολέων θά έπέμεινε ν’ ά-
ναλάβει ξανά τ’ό ύπουργείο των ‘Εξω-
τερικών.

— Δεν ξέρω τις ύποθέσεις σας, του
άπάντησε ο Ταλλεϋράνδος.

— Τις ξέρετε, ήταν ή άπάντηση του
Αύτοκράτορα, μα θέλετε να με προδώ-
σετε.

— “Οχι, Μεγαλειότατε, δεν θέλω να
τις αναλάβω, γιατί είναι αντίθετες με

νία με τόν τσάρο ‘Αλέξανδρο για να
δεβαιωθεί ότι αν ή Αύστρια άποφάσιζε
να κινηθεί, ή Ρωσία θά έβγαινε έναν-
τίον της.

Αυτά όμως δεν εύρισκαν σύμφωνο τον
Ταλλεϋράνδο που ήθελε άντιθέτως να ύ-
πογράψει σύμμαχια με την Αύστρια έ-
ναντίον της Ρωσίας.

‘Ο Αύτοκράτωρ τ’ό ήξερε αυτό τ’ό πράγ-
μα και γι’ αυτό τόν ρώτησε μια μέρα:

— ‘Εξακολουθείτε πάντα να είστε Αύ-
στριακός;

Κι’ ο Ταλλεϋράνδος:

— Αίγιο, Μεγαλειότατε, μα θά ήταν α-

Πορταίτο της κυρίας ντέ Ταλλεϋράν, πρίγκιπισσας ντέ Μπενεδόν
(πίναξ της κ. Βιζέ Λεμπρέν)

τόν τρόπο που έχω βλέπω τη δόξα και
την εύτυχία της χώρας μου.

Μή ξεχνάμε, για να εκτιμήσουμε πε-
ρισσότερο τη στάση του, ότι εκείνη την
εποχή ο Ναπολέων ήταν ο άφέντης της
Εύρώπης, ότι φανόταν άήτητος κι’ ότι
ο Ταλλεϋράνδος ήξερε καλύτερα από τόν
καθένα τ’ό τεράστια ποσά που έχασε άρ-
νούμενος τ’ό ύπουργείο που τού πρόσ-
φεραν.

Μα παρ’ όλη την άρνησή του, ο Να-
πολέων ζήτησε από τόν Ταλλεϋράνδο να
τόν συνόδευει στην ‘Ερφούρτη.

ΣΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΟΝΑΠΟΛΕΩΝ ήθελε να ξεπερδεύ-
ει με την ‘Ισπανία, να δώσει μια
άποφασιστική μάχη για να κλείσει
πύδ αυτός ο πόλεμος, μα φοβόταν μή-
πως τόν χτυπούσε στα νώτα του ή Αύ-
στρια. ‘Ηλπιζε λοιπόν να κλείσει συμφω-

νοθέατο αν λέγατε πώς δεν είμαι κο-
τ’ό Ρώσος και πάντοτε Γάλλος.

‘Ο Ναπολέων συναντήθηκε με τόν ‘Α-
λέξανδρο πρώτος και τ’ό κύρος του ήταν
τόσο μεγάλο, που πέτυχε ό,τι ήθελε απ’
αυτόν.

‘Ο Ταλλεϋράνδος έγινε θηρίο. Τόν ε-
χαν κουβαλήσει δηλαδή στην ‘Ερφούρτη
για να δει την κατάρευση όλης της πο-
λιτικής του; Τυχάα μια βράδυ σε μια
δεξίωση, τ’ό κατάφερε να συνομιλήσει με
τόν τσάρο κι’ άρχισε από κείνη τη στιγ-
μή τ’ό όπνομευτικό του έργο. Την άλλη
μέρα οι δυο άνδρες ξανα συναντήθηκαν κι’
ο Ταλλεϋράνδος πύδ βάλλθηκε να γκοιμί-
ζει, ότι ο Ναπολέων είχε οικοδομήσει. Σ’
αυτήν την συνομιλία ο ‘Αλέξανδρος, γο-
ητευμένος, τόν άκουσε να τού άναπτύσ-
σει τ’ό έξης άσύλληπτο έπιχειρήμα:

— ‘Από ‘Εσάς έξαρτάται ή σωτηρία
της Γαλλίας. ‘Ο γαλλικός λαός είναι πο-
λιτισμένος, μα ο άυτοκράτωρ του είναι

απολίτιστος. 'Ο αυτοκράτωρ της Ρωσίας είναι πολιτισμένος, μὰ ὁ λαός του δὲν εἶναι. Χρέος λοιπὸν τοῦ αυτοκράτορα τῆς Ρωσίας εἶναι νὰ συμμαχήσῃ μὲ τὸν γαλλικὸν λαόν.

Τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς συνομιλίας δὲν ἄργησαν νὰ φανοῦν καὶ ὁ τσάρος ὑπανεχώρησε σ' ὅλα τὰ σημεῖα ἔναντι τοῦ Ναπολέοντα.

Ἀπορημένοι καὶ ἔξω φρενῶν ὁ Γάλλος αυτοκράτωρ — ποῦ ὅπως ἀποδείχεται δὲν ἔσπερε θῦμα μόνο τῶν γαλλικῶν — πῆγε ν' ἀνοίξῃ τὴν καρδιά του σ' αὐτὸν τὸν ἴδιον ποῦ εἶχε ἐργασθεῖ γιὰ τὴν ἀποτυχία του.

— Εἶναι ἀκατανόητο! τοῦ εἶπε. Πῶς ἐρμηνεύετε ἐσεῖς αὐτὴν τὴν ὑπαναχώρησιν;

Ὁ Ταλλεϋράνδος προσάδῃσεν νὰ τὸν ἡσυχάσῃ καὶ τὸν βεβαίωσε ὅτι ὅλα θὰ διαρθρώνονταν, διότι, τοῦ εἶπε:

— Ὁ τσάρος ἐξακολουθεῖ νὰ βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὴ γοητεία σας.

Καὶ τότε ἀπελπισμένος, ὁ Ναπολέων τοῦ εἶπε τὴν ἐξῆς κουβέντα, ποῦ σε θλίβει ὅταν γνωρίζεις τὴν ἀλήθεια:

— Ἄντε καλέ! σὰς παίζει στὰ δάχτυλα.

Ἡ συνάντησις τῆς Ἐρφοῦρτης στάθηκε βαρεῖα ἀπὸ συνέπειες. Δὲν ἦταν μὰ μόνον ἀποτυχία γιὰ τὸν Ναπολέοντα. Πῶς καὶ μὴ ἀποκάλυψη γιὰ τὸν Ἀλέξανδρον. Ὁ τσάρος ἦταν ὥς τότε πεπεισμένος ὅτι πίσω ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα βρισκίταν ὁλόκληρος ὁ γαλλικὸς λαός. Μὰ βλέποντας πῶς ὁ Ταλλεϋράνδος ἀντιπροσώπευε τὴ γνώμην μιᾶς μεγάλῃς μεριδίας τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ — «Ὅταν συνομιλῶ, τοῦ εἶχε πεῖ, ἔχω τὴ μισὴ Γαλλία μαζί μου» — ἀναθεώρησε τὴ γνώμην του καὶ ἔσπευσε νὰ ἐπαναλάβῃ στὴν Αὐτοκρατορία καὶ στὴν Ἀγγλία τὶς κουβέντες ποῦ εἶχε ἀκούσει. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι γιὰ τὴν Αὐτοκρατορία οἱ συνέπειες ὑπῆρξαν ἀνυπολόγιστες. Καὶ γι' αὐτοὺς ποῦ θαυμάζουν τὸν Ναπολέοντα — καὶ εἰμαι ἀπ' αὐτοὺς — γι' αὐτοὺς ποῦ αἰσθάνονται, ἐξαναφέροντας στὴ μνήμην τους τὴν αὐτοκρατορικὴ ἐποποιία μὲ δικαιολογημένη περηφάνεια, ἡ στάσις τοῦ Ταλλεϋράνδου στὴν Ἐρφοῦρτη, εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ αἰσχρὴ.

Κι' ὅμως... ἂν κλείσουμε τ' αὐτιά μας σὸ συναισθημα καὶ ἂν θελήσουμε νὰ κρίνουμε τὰ γεγονότα μὲ ψυχραιμία, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ παραδεχθῶμε ὅτι ἡ αὐτοκρατορικὴ πολιτικὴ ἦταν μιὰ χίμαιρα. Ὁ Ναπολέων ἤθελε νὰ διατηρήσῃ τὸν Ἡπειρωτικὸ Ἀποκλεισμό, λὲς καὶ ἦταν ποτὲ δυνατό νὰ κρατῇ χρόνια κάτω ἀπὸ τὸ ζυγὸ ὁλόκληρην τὴν Εὐρώπην. Σκεφτόταν μάλιστα νὰ μεταφέρει τὸν πόλεμον στὴν Ἰνδία γιὰ νὰ ἐξοφλήσῃ τὴν Ἀγγλίαν.

Ὁ Ταλλεϋράνδος ἔμεινε ὥς τὸ τέλος πεπεισμένος ὅτι σ' αὐτὴν τὴν περίπτωση εἶχε ἀκολουθήσῃ τὸ πνεῦμα τῆς Ἱστορίας. Καὶ θὰ καμάρωνε μάλιστα γιὰ τὴν πράξιν του.

— Ἐξέρετε, εἶπε κάποτε στὸν φίλον του Βιτρόλ, ὁλος ὁ κόσμος ἔσωσε τὴ Γαλλία, ἀφοῦ σώζεται τρεῖς ἢ τέσσαρες φορές καθ' ἡμέραν. Μὰ ἐγὼ στὴν Ἐρφοῦρτη ἔσωσα τὴν Εὐρώπην.

Ἀς προσθέσουμε ὅτι ἡ στάσις τοῦ Ταλλεϋράνδου, ἐκτὸς ποῦ ἦταν προδοτικὴ γιὰ τὸν αὐτοκράτορα, ἦταν καὶ πολὺ ἐπικίνδυνη γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Ἄν ὁ τσάρος εἶχε κρίνει συμφεροντικώτερες γιὰ

τὴ Ρωσία τὶς προτάσεις τοῦ Ναπολέοντα καὶ ἂν μαρτυροῦσε στὸν αὐτοκράτορα τὰ διαδήματα τοῦ Ταλλεϋράνδου; Γιὰ τὸν τελευταῖον αὐτὸν τὸ ἐκλεστικὸν ἀπόσπασμα ἦταν κάτι τὸ σίγουρον.

Ἡ ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ

Ὁ προβλέψας τοῦ Ταλλεϋράνδου ἐπρόκειτο δυστυχῶς νὰ πραγματοποιηθῇ. Πρῶτα ἔγινε ἡ ὑποχώρησις ἀπὸ τὴ Ρωσία. Κι' ἐνῶ ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴ Μόσχα ὁμολογεῖ στὸν Κολανκούρ, ποῦ βρισκόταν μαζί του στὸ ἀμάξι: «Ἄν εἶχα τὸν Ταλλεϋράνδον μαζί μου στὴν Πολωνία, δὲν θὰ εἶχαμε φθάσει ἐδῶ, ὁ πρῶτος ὑποναγὸς τῶν Ἐξωτερικῶν πετοῦσε τὸν ἐξῆς ἀφορισμό, ποῦ ἔκτοτε ἐπαναλήφθηκε ἀπειρες φορές: «Εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ τέλους».

Ἐκρ.νε τότε ὅτι μόνον ἡ ἐπιστροφή τῶν Βουρβόνων μποροῦσε νὰ ἐπαναφέρει τὴν εἰρήνην, καὶ, μὲ τὴ μεσολάβησιν τοῦ θείου του, τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ρέμς, ἦρθε σ' ἐπαφὴ μὲ τὸν κόμητα τῆς Προβηγκίας.

— Δόξα σοι ὁ Θεός, κύριε ἀρχιεπίσκοπε, ἀναφώνησε τότε ὁ μελλοντικὸς Λουδοβίκος 18ος, ὁ Βοναπάρτης πλησιάζει στὰ τελευταῖα του, γιατί στοιχηματίζω ὅτι ὅταν τὸ Διευθυντήριον βρισκόταν καὶ αὐτὸ στὰ τελευταῖα του, ὁ ἀντιπρόεδρος τὰ ἴδια αὐτὰ ἀκριβῶς λόγια θὰ ἔγραφε στὸν νικητὴ τῆς Ἰταλίας. Ἄν τοῦ ἀπαντήσετε σημεῖωστε του ὅτι ἐρμηνεύω σὰν ἄριστον οἰωνὸν τὸ ὅτι εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς θυμηθεῖ.

1814: «Ὅταν οἱ Σύμμαχοι βρέθηκαν στὸ Παρίσι ποῖα ἦσαν ἡ σκέψις τοῦ Ἀλεξάνδρου τῆς Ρωσίας; Νὰ προσφέρει τὸ θρόνον στὸν Ναπολέοντα Β' μὲ ἀντιβασιλείᾳ τῆς Μαρίας — Λουίζας.

Μὰ ὁ Ταλλεϋράνδος διαφωνοῦσε μ' αὐτὴν τὴν ἀποψιν καὶ ἦρθε σὲ σχέση μὲ τὸν Ἀλέξανδρον. Μὲ τὴν ἀντιβασιλείαν τῆς Μαρίας — Λουίζας ὑπῆρχε βεβαιότητα ὅτι γρήγορα ἡ ἀρχὴ ὁ Ναπολέων θὰ γύριζε στὴ Γαλλία. Γι' αὐτὸν ὅμως ἡ ὑπόθεσις τῆς Αὐτοκρατορίας εἶχε λήξῃ. Μὲ θέσιν τῆς Αὐτοκρατορίας εἶχε στὸν τσάρο: ἀνιδαντὴ λογικὴ εἶπε στὸν τσάρο:

— Τὰ στρατεύματά σας πολέμησαν πρῶτα τοὺς βασιλοκτόνους καὶ μετὰ τὸν σφετεριστὴν. Ἡ νίκη στεφανώσε τὴν προσφθεριστὴν. Πρέπει λοιπὸν τώρα ν' ἀποκαταστήσετε στὸ θρόνον τὸν πατέρα του αὐτὸν ποῦ ἐδιώξαν: τὸν Λουδοβίκο 18ον.

Ἄν ἀκολουθοῦσε τὴν πολιτικὴν του Ἀλεξάνδρου, θὰ γινόταν πρωθυπουργός. Ὁ τσάρος δὲν μποροῦσε νὰ ἔχει λησμονίαν τὴν Ἐρφοῦρτη. Ὅσο γιὰ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας ποῦ εἶχε σύμβουλό του τὸν Μέττερνιχ, ὁ ὁποῖος διατηροῦσε ἀπὸ καιρὸ μὲ τὸν Ταλλεϋράνδον προσωπικὴ ἀλληλογραφία, δὲν μποροῦσε μυστικὴ ἀλληλογραφία, δὲν μποροῦσε πορὰ μόνον νὰ τὸν ἐνθουσιάζει ἡ προσωπικὴ νὰ κυβερνᾷ τὶς τύχες τῆς Γαλλίας ὁ ἀνθρώπος ποῦ πάντοτε ἤθελε συμμαχία μὲ τὴ χώρα του.

Καὶ τί θὰ συνέβαινε ἀντίθετα ἂν ἔαγε τὸν τσάρον τὸν θρόνον ὁ Λουδοβίκος 18ος. Γιὰ τὴ Γαλλία τὰ πλεονεκτήματα θὰ ἦσαν ἀρκετὰ; Οἱ σύμμαχοι ποῦ ἦσαν ἀρκετὰ θὰ ἦσαν καλὰ προδιατεθειμένοι μ' ἔταν θὰ ἔπρεπε νὰ διαπραγματευθοῦν μ' ἔταν θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν οἱ ἴδιοι ἐγκαταστήσῃ στὴν ἐξουσία καὶ ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ θεωρεῖται ὑπεύθυνος γιὰ περιστάτικα προγενέστερα τῆς βασιλείας του.

Γιὰ τὸν Ταλλεϋράνδον ὅμως; Ὁ Λουδοβίκος πρῶτος — πρῶτος καὶ τὸ περιβάλλον του μετὰ, ἦταν ποτὲ δυνατόν νὰ τοῦ συγχωρήσουν τὸ ὅτι τοὺς εἶχε προσδώσει ἐνῶ ἦταν σάρκα ἀπὸ τὴ σάρκα τους;

Ἡ εὐγενεὴς του καταγωγή ξεκιντοῦσε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Οἰζου Καπέτου καὶ οἱ πρόγονοι του πάντοτε ὑπηρετοῦσαν τὸν βασιλέα. Ἄν εἶχε ἀπὸ καιρὸ ξεχαστεῖ στὴ Γαλλίᾳ πῶς ἦταν ἐπίσκοπος, δὲν συνέβαινε ὅμως τὸ ἴδιον στὸν κύκλον τοῦ κόμητος τῆς Προβηγκίας. Οἱ ἐξουιστοὶ εἶχαν ζωντανὴ ἀκόμη στὴ μνήμην τους τὴ μασκαράτα τοῦ ὄρκου τῶν συνταγματικῶν ἐπισκόπων στὴν ὁποία συμμετείχε καὶ αὐτός. Δὲν εἶχαν ξεχάσει πῶς αὐτὸς εἶχε πρωτοστατήσει γιὰ τὴ δήμευσιν τῶν ἀγαθῶν τῆς ἐκκλησίας.

Ὁ Ταλλεϋράνδος προέβλεπε αὐτὴν τὴν ἐχθρότητα. Δὲν ἔτρεφε γι' αὐτὸν τὸν κόμητα τῆς Προβηγκίας καμμιὰ ἰδιαίτερη ἐκτίμησιν, μὰ ἦταν πεπεισμένος ὅτι ἡ ἐπιστροφή του στὸ θρόνον ἦταν ἡ μόνη ἐγγύησις γιὰ τὴν εἰρήνην. Δὲν δίστασε καθόλου λοιπὸν νὰ διαλέξῃ ἀπὸ πλὴς δύο λύσεις αὐτὴ ποῦ τοῦ ἦταν προσωπικὰ ἡ λιγώτερον εὐνοϊκὴ.

Καὶ θὰ ἔβαζε ὅλα τὰ δυνατὰ του νὰ τὴν πετύχει, γιατί γι' αὐτὸν τὸ τέλος δικαιολογοῦσε ὅλα τὰ μέσα.

ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΗΤΤΗΜΕΝΟΥ

Ἡ ΜΕΓΑΛΟΦΤ.Ι.Α του στὶς Ἰντριγκες θὰ τὸν βοηθοῦσε γιὰ νὰ πείσει τὸν Ἀλέξανδρον.

Κάλεσε τὸν τσάρον στὸ μέγαρό του τῆς ὁδοῦ Σαιν Φλοραντίν, γιὰ νὰ συναντησῇ ἐκεῖ γεροσυμμετοχῆς ποῦ θὰ τοῦ ἐξέφραζαν τὴν ἐπιθυμία τους νὰ δοῦν τὸν Λουδοβίκο 18ον στὸ θρόνον τῆς Γαλλίας. Μὰ τὰ μέλη τοῦ σεβαστοῦ αὐτοῦ Σώματος ποῦ δέχθηκαν νὰ παίξουν αὐτὴν τὴν κωμωδίαν, δὲν ἦσαν πολλὰ. Μερικὰ μετὰ ἀκριβῶς πρὶν σηκωθεῖ ἡ αἰδέα ἡ παράστασις κινδύνευε νὰ μὴν παιχθεῖ ἐλλείψει ἡθοποιῶν. Μὰ ὁ θιασάρχης ἦταν, μὴ τὸν ξεχνοῦμε, δαμμόνιος. Ἐτρέφε νὰ μαζέρινε μερικὸν κομπάρσους, τοὺς ἔντυσε γεροσυμμετοχῆς καὶ τοὺς παρουσίασε. Ὁ Ἀλέξανδρος πέστηκε καὶ ἡ Γαλλία ἀπέκτησε τὸ βασιλιά της.

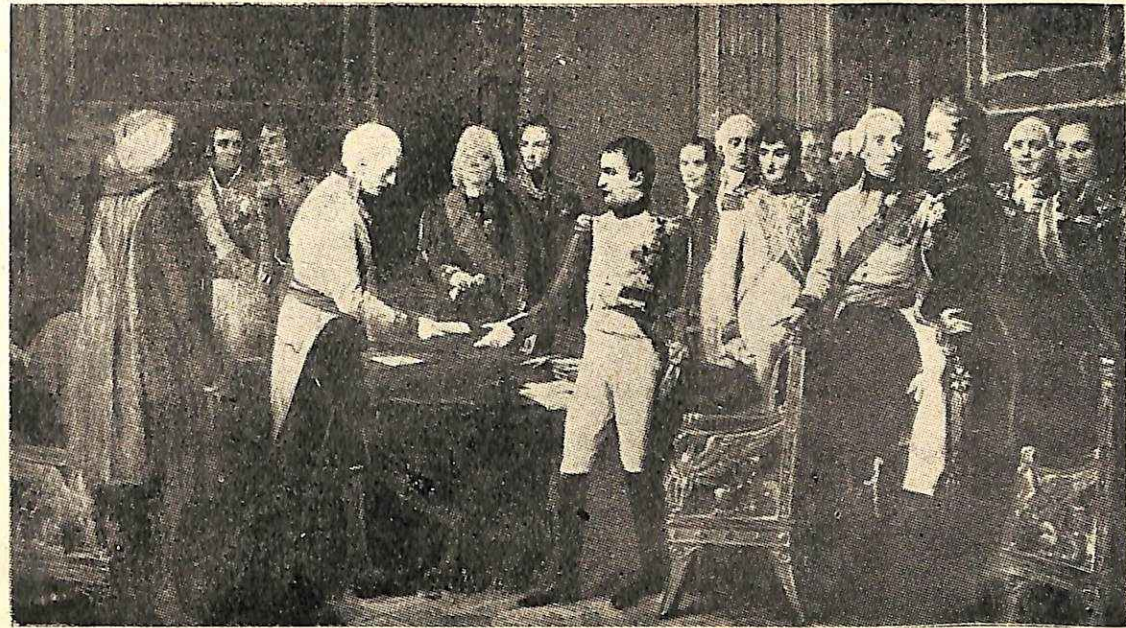
Ὁ Λουδοβίκος 18ος πῆρε τότε μιὰ τολμηρὴ ἀπόφασιν: ὑπέδειξε σὰν ὑπουργὸν τοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τὸν ἄλλοτε σύμβουλό του Ναπολέοντα.

Ἐτοί ὁ Ταλλεϋράνδος ξεκίνησε γιὰ τὸ Συνέδριον τῆς Βιέννης. Ἡ θέσις του ἐκείνῃ τὴν ἐποχὴ ἦταν ἀπὸ τὶς χειρότερες. Στὴ Γαλλίαν εἶχε, στὸ περιβάλλον τοῦ βασιλέα, ἀσπονδούς ἐχθρούς. Στὴ Βιέννη, δὲν τὸν ἔβλεπαν μόνον σὰν ἐκπρόσωπο ἡττημένης χώρας, μὰ καὶ σὰν τὴ σκιά τοῦ ἐξορίστου αὐτοκράτορα, σὰν συνένοχον τοῦ Λορένου.

Οἱ τέσσαρες Μεγάλοι: ἡ Αὐστρία, ἡ Πρωσία, ἡ Ρωσία καὶ ἡ Ἀγγλία, ἡσαν ἀποφασισμένοι νὰ μοιρασθοῦν τὰ ὑπολείμματα τῆς Γαλλίας, τῆς ὁποίας ὁ ὑπουργὸς δὲν εἶχε κληθεῖ παρὰ μόνον ὁ πῶς τὸν ἀποκαταστήσει. Σ' αὐτὴν τὴν δύσκολη στιγμὴ ὁ Ταλλεϋράνδος θὰ ἔδινε τὸ μέτρο τῆς μεγαλοφυΐας του.

— Ὅταν χαθῶν τὰ πάντα, θὰ ἔλεγε, τότε ἔρχεται ἡ ὥρα τῶν μεγάλων ἀνδρῶν.

Κι' ἐνῶ οἱ νικηταὶ περίμεναν νὰ δοῦν ἓνα συντετριμμένον καὶ ξεματωμένον ὑπουργόν, νὰ ζητῶνε τὴν ἡμέραν ἐπικρατίας.

Ἡ συνάντησις τῆς Ἐρφοῦρτης τὸ 1908, ὅπου ὁ Ταλλεϋράνδος γκρέμισε ὅτι εἶχε οἰκοδομήσει ὁ Ναπολέων (Πίναξ τοῦ Γκός, Μουσεῖο Βερσαλλιών).

ἀντιλήφθηκαν πολὺ γρήγορα πῶς θὰ εἶχαν νὰ ἀγωνιστοῦν ἐναντίον ἐνὸς ἀνθρώπου, ποῦ δὲν εἶχε μόνον ἀπόλυτη αὐτοπεποίθησιν, μὰ ποῦ ἦταν πῶς αὐτὸς ἀπ' ὅτι θὰ ἦταν μετὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες νίκης, πῶς ἀπατητικὸς ἀπ' ὅτι θὰ ἦταν ἂν κρατοῦσε ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπην στὰ χεῖρά του.

Ὅταν ἀκούγε τοὺς καταστροφεῖς του νὰ μιλοῦν γιὰ συμμαχικὰς δυνάμεις, πεταγόταν ὅλος οἱστρο:

— Συμμαχικὰς Δυνάμεις; Κι' ἐναντίον τίνος συμμαχικὰς; Ὅχι ἐναντίον τοῦ Ναπολέοντα, βρίσκεται στὴν Ἑλδα. Ὅχι ἐναντίον τῆς Ζαλλίας, ἡ εἰρήνη ἔχει ὑπογραφεῖ. Ὅχι ἐναντίον τοῦ βασιλιά τῆς Γαλλίας: αὐτὸς εἶναι ἡ ἐγγύησις γιὰ τὴν εἰρήνην. Κύριοι, ἂς μιλήσουμε ἀντικειμενικὰ. Ἄν ἀπάρχουν ἀκόμη συμμαχικὰς Δυνάμεις, ἐγὼ τότε περισσεύω ἐδῶ. Κι' ὅμως, ἂν δὲν μείνω, θὰ σὰς λείψω βασικά, γιατί εἰμαι ὁ μόνος ἴσως ποῦ δὲν ζητάει τίποτε. Σεβασμὸ καὶ ὁλόκληρη, αὐτὰ εἶναι τὸ μόνον ποῦ ζητῶ γιὰ τὴ Γαλλίαν.

Κι' ὁ Ἀλέξανδρος θὰ ἔλεγε: «Εἶναι ὁ ὑπουργὸς τοῦ Λουδοβίκου 14ου».

Μὲ τὴν τόλμην του καὶ χάριν στὴ γοητεία ποῦ ἤξερε νὰ ἀσκέι στὸ περιβάλλον του, τὰ κατάφερε σὲ λίγο νὰ καθίσει στὸ τραπέζι μὲ τοὺς Τέσσαρες Μεγάλους ὡς ἴσος πρὸς ἴσους. Ἦταν γι' αὐτὸν μιὰ προσωπικὴ ἱκανοποίησις καὶ γιὰ τὴ Γαλλίαν, μιὰ ἀνέλπιστη νίκη.

Μὰ ὁ Ταλλεϋράνδος δὲν ἦταν ἀνθρώπος νὰ ἀρκεῖται στὶς νίκες. Ἦξερε καὶ νὰ ἐπωφελεῖται ἀπ' αὐτὲς. Ἐπὶ Αὐτοκρατορίας ἦταν ὑποχρεωμένος ν' ἀκολουθεῖ τὶς ἐντολὰς τοῦ Ναπολέοντα. Τώρα ὅμως τὰ χεῖρά του ἦσαν ἐλεύθερα καὶ μποροῦσε νὰ παίξῃ ὅποιο χαρτὶ ἤθελε.

Βάλλθηκε νὰ πείσει τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν ὅτι ἡ Ρωσία ἦταν ἡ μεγαλύτερη ἀπειλὴ ἐκέναντι τῆς εἰρήνης στὴν Εὐρώπην καὶ πέτυχε νὰ τοὺς δάσει νὰ ὑπογράψουν μαζί μὲ τὴ Γαλλίαν — ἀπὸ τὴν ὁποία δὲν ἔχουν τίποτε νὰ φοβηθοῦν ἀφοῦ ὁ αὐτοκράτωρ βρίσκεται στὴν Ἑλδα — μιὰ τριμερὴ μυστικὴ συμφωνία ἐναντίον τοῦ κοινῶ ἐχθροῦ: τοῦ τσάρου. Πραγματικὸν ἀριστοτέχνημα!

Μὰ ἐνῶ στὸ ἐξωτερικὸν ὁ Ταλλεϋράν-

δος ἀποκαθιστοῦσε τὴ Γαλλίαν στὴ σειρὰ τῶν μεγάλων Δυνάμεων, τὸ περιβάλλον τοῦ Λουδοβίκου ὑπαγόρευε στὸ βασιλιά μιὰ δέσφρην πολιτικὴν στὸ ἐσωτερικόν. Οἱ πρῶτοι ἐξορίστοι ἤθελαν νὰ βάλλουν τοὺς Γάλλους ν' ἀκριβοπληρώσουν τὴ στάσιν τους κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπανάστασις καὶ τῆς αὐτοκρατορίας. Πρίγκιπες, ποῦ δὲν εἶχαν πιάσει σπαθὶ στὸ χεῖρ, ἔγιναν στρατηγοί, ἐνῶ οἱ στρατιῶτες, ποῦ εἶχαν κλονίσει σφύμελα τὴν Εὐρώπην, πῆγαν νὰ μεγαλώσουν τὶς στρατιὰς τῶν δυσαρεστημένων. Ὁ Ταλλεϋράνδος, βλέποντας τὴν κατάστασιν καὶ μὲ φόβον μήπως ὁ Ναπολέων τὴ μάθει καὶ θελήσει νὰ ἐπιστρέψῃ, ἔκανε δομιότητες, παρατηρήσεις στὸν Λουδοβίκο.

Μὰ ὁ βασιλιάς δὲν θέλησε νὰ τὸν ἀκούσει καὶ ἡ ἐπιστροφή τοῦ Ναπολέοντα ἔγινε πραγματικότητα. Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἦταν νὰ γκρέμισα ὁλόκληρον οἰκοδομήματος, ἡ κατάρρευσις μιᾶς ὁλόκληρης πολιτικῆς. Χθὲς ἀκόμη οἱ μεγαλύτερες προσωπικότητες τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔτρεχαν νὰ γνωρίσουν τὸν μεγάλον ἄνδρα τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης. Τώρα ὅμως οἱ ἐκπεσόντες τῶν Τεσσάρων Μεγάλων οὔτε πατοῦσαν στὴ Γαλλικὴ προσέβια, οἱ Ἀγγλοὶ προπάγουν καὶ οἱ Αὐστριακοί, ποῦ πανικοβάλλονταν στὴν σκέψιν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος μποροῦσε νὰ πληροφορηθεῖ τὴν βία τῆς τριμεροῦς Συμφωνίας ἐναντίον του.

Ὁ Ταλλεϋράνδος ἀντιλήφθηκε τὸν κίνδυνον. Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ θὰ ἀνέτρεπε τὴν κατάστασιν. Ἐπεισε τοὺς Συμμάχους ὅτι ἡ Γαλλία εἶναι ἀφωσιωμένη στὸ βασιλιά της, ὅτι ἀντιτίθεται στὴν ἐπιστροφή τοῦ Ναπολέοντα, καὶ ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη ἀποτύχει, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τῆς φορτώσει εὐθύνας γιὰ τὴν ἐπιστροφή ἐνὸς τυχοδιώκτου ποῦ ἔχει τὴν ὑποστήριξιν μιᾶς χούφτας φανατικῶν. Τὸν ταραξία πρέπει λοιπὸν νὰ πολεμήσουν οἱ Σύμμαχοι, ὅχι τὴ Γαλλίαν.

Ἡ πειστικὴ δύναμις αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἦταν τέτοια, ποῦ οἱ 12 Δυνάμεις ποῦ ἀντιπροσωπεύονταν στὸ Συνέδριον τῆς Βιέννης ὑπέγραψαν στὶς 13 Μαρτίου τοῦ 1815, τὴν ἐξῆς διακήρυξιν: «Βαθεῖα πεπεισμένοι ὅτι ὁλόκληρη ἡ Γαλλία συστειρωμένη γύρω ἀπὸ τὸ βασι-

λιά της θὰ ἐκμηδενίσῃ αὐτὴν τὴν τελευταία ἀπόπειρα ἐνὸς παράφρονος ἐγκληματίου, ὅλοι οἱ μονάρχαι τῆς Εὐρώπης δηλώνουμε ὅτι ἂν παρ' ἐλπίδα μπορεῖ νὰ προκύβῃ ἀπ' αὐτὸ τὸ περιστάτικόν ἓνας ὁποιοσδήποτε κίνδυνος, εἶναι πρόθυμοι νὰ δώσουν στὸ βασιλεῖα τῆς Γαλλίας καὶ στὸ γαλλικὸν ἔθνος ὅλη τὴν ἀπαραίτητη βοήθειαν γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς τάξεως».

Οἱ Σύμμαχοι ὅχι μόνον δὲν θὰ πολεμοῦσαν πιά τὴ Γαλλίαν, μὰ θὰ ἐσπεύδαν σὲ βοήθειάν της. Μὰ ἀγνοοῦσαν ὥστόσο ὅτι τὴν ἴδιαν μέρα ποῦ αὐτοὶ ὑπέγραψαν αὐτὴ τὴ Διακήρυξιν, ὁ Αὐτοκράτωρ βρισκόταν ἤδη στὴ Λυόν. Ἡ ἐχούφτα τῶν φανατικῶν ποῦ εἶχαν μαζεῦναι στὶς ἀκτὲς, εἶχαν σχηματίσει ἓνα στρατὸ ποῦ βάδιζε ἐναντίον τοῦ Παρισιοῦ.

Μόνον στὶς 26 Μαρτίου οἱ Σύμμαχοι πανικόβλητοι πληροφορήθηκαν ὅτι ὁ Ναπολέων χωρὶς νὰ οἰεῖται οὔτε τουφεκιὰ εἶχε μπεῖ στὴν πρωτεύουσαν μὲ τὶς ἐπενεργητικὰς τοῦ λαοῦ.

Κι' ὁ Μέττερνιχ, ποῦ ἦταν καλὸς παίκτης, δὲν μπόρεσε νὰ μὴ τιμῇσιν τὸν Ταλλεϋράντον:

— Τί ἀνθρώπος! ἀναφώνησε. Μὰς ἐπιβάλλει τὴ νικημένη Γαλλίαν στὸ Συνέδριον καὶ τώρα μᾶς ὑποχρεώνει νὰ πολεμήσουμε ἐναντίον τοῦ Βοναπάρτη.

Ὅσο γιὰ τὸ Λουδοβίκο 18ον ποῦ δρατείνετο κάπως πολὺ διαστικὰ, ἔχασε στὴν παραζάλην του τὴν τριμερὴ Συμφωνία μέσῃ σ' ἓνα ντουλάπι.

ΠΑΝΤΟΤΕ ΣΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

ΓΙΑ νὰ δημιουργήσῃ φαγωμάρες ἀνάμεσα στοὺς Συμμάχους ὁ Ναπολέων ἔστειλε ἀμέσως τὴ Συμφωνία στὸν Ἀλέξανδρον παρ' ὅλο ποῦ δὲν μπόρεσε νὰ μὴν ἀναγνωρίσει:

«Ἴδου ἡ φυσικὴ συμμαχία ἐναντίον τοῦ Βορρᾶ. Αὕτῃ εἶναι ἡ πολιτικὴ ποῦ ἔπρεπε νὰ εἶχα ἀκολουθήσει».

Δὲν ἦταν αὐτὸς ὁ πῶς εἰλικρινῆς ἔπαινος ποῦ μποροῦσε ποτὲ νὰ γίνῃ στὸν Ταλλεϋράντον;

Καὶ πρόσθεσε:

— Αὐτὰ πράγματα δὲν χειρίσθηκα καλά ἐναντι τοῦ Ταλλεϋράνδου. Πρῶτον

που δεν ακολουθούσα τις σφές συμβουλές που μου είχε δώσει. Και δεύτερον που δεν διάταξα να τον κρατήσουν αφού είχα άρνησει να τον ακούσω.

Ο Αυτοκράτωρ έστειλε εξ άλλου στον Ταλλεϋράνδο ένα αγγελιαφόρο, τον καλύτερο φίλο του, τον κόμητα ντε Μον-τάρν για να του ζητήσει να επιστρέψει στο Παρίσι και να αναλάβει την παλιά του θέση. Τι τιμή!

Μα φυσικά η πρόταση έμεινε χωρίς απάντηση. Ο Ταλλεϋράνδος έμεινε πιστός στο απόφθεγμά του: «Ο Θεός μάς έβαλε τα μάτια κάτω από το μέτωπο για να βλέπουμε μπροστά, ποτέ πίσω».

Και ακολούθησε το Βατερλό.

Ο Λουδοβίκος 18ος γύρισε με νέα αισθήματα. Ξαναβρήκε τη Γαλλία, όπως ο άπατημένος σύζυγος τη γυναίκα του που παρασύρθηκε σε ένοχη πράξη.

Όλοι έτρεμαν για την ασφάλειά τους. Αυτοί που απειλούντουσαν προσπαθώντας να δικαιολογηθούν επαναλαμβάνοντας τα παραμύθια που είχε εφεύρει ο Ταλλεϋράνδος για να ξεγυμνάσει τους Συμμάχους. Από τα λόγια τους όλοι τους είχαν προβάλει αντίσταση και είχαν μείνει στα μύχια της ψυχής τους πιστοί στο βασίλειο. Κι' ο Ταλλεϋράνδος, που διασέδαζε όσο κανένας άλλος για την επιτυχία της ιδέας του, έλεγε γελώντας:

— Έπιτακόσιοι βασιλόφρονες το πολύ ήταν αυτοί που έφυγαν για τη Γάνδη. Και τώρα επέστρεψαν πενήντα χιλιάδες.

Μα ο Λουδοβίκος 18ος δεν ήταν άνθρωπος που μπορούσε να συγχωρέσει και η εκκαθάριση δεν άργησε να γίνει. Καταδικάζοντας αυτή τη λευκή τρομοκρατία ο Ταλλεϋράνδος έγραψε ένα αυστηροτατο γράμμα στον Λουδοβίκο όπου σημειώνει ότι έπρεπε «όλα να ξεχασθούν στη Γαλλία και να ξεχασθούν χωρίς περιορισμούς».

Μα ο βασιλιάς, ακολουθώντας σ' αυτό το παράδειγμα του Ναπολέοντα, δεν άκουσε τον έμπορό του. Η σήξη ανάμεσα στους δυο άνδρες ήταν πια άμεση κι' ο Ταλλεϋράνδος προτίμησε να αποσυρθεί στον πύργο του Βαλανσαί στο Έντρ, όχι όμως και χωρίς να πεί μια τελευταία αvertissement.

— Είναι μακρινά το Βαλανσαί; τον ρώτησε ο Λουδοβίκος που εύχόταν όσο τίποτ' άλλο στον κόσμο την απομάκρυνσή του.

— Πάνω — κάτω όσο μακρινά είναι και η Γάνδη.

Όταν ανέβηκε στο θρόνο ο Κάρολος 10ος, ο Ταλλεϋράνδος δεν έδειξε για αυτόν παρά μετριώτατο μόνο ενδιαφέρον. Έκρινε αναπόφευκτη την πτώση του μονάρχη και την παραμόνευε.

Ο νέος βασιλιάς ήταν πεπεισμένος ότι οι υποχωρήσεις ήταν αυτές που είχαν καταστρέψει τον Λουδοβίκο 16ο κι ότι η επανάσταση θα είχε αποφευχθεί αν οι ιδιότητες δεν έδειχναν τέτοια αδυναμία.

— Ένας βασιλιάς, βεβαίως, δεν έχει να ελλείψει παρά μόνο ανάμεσα στο θρόνο και το λίκριμα.

Κι' ο Ταλλεϋράνδος γεμάτος περιφρόνηση:

— Μεγαλειότητα, λημονείτε την ταχυδρομική άμυνα.

Μα ο ρόλος του δεν είχε τελειώσει. Στάθηκε προς τον δούκα της Ορλεάνης, στον οποίο πρόσφερε, όταν ξέ-

σπασε η επανάσταση του 1830 το αξίωμα του Γενικού Τοποτηρητού του Βασιλείου, «επιμένοντας κάτι καλύτερο, όπως διευκρίνισε».

Μόλις έγινε βασιλιάς της Γαλλίας ο Λουδοβίκος — Φίλιππος έδωσε κάθε ελευθερία δράσεως στον άνθρωπο που του είχε εξασφαλίσει το θρόνο του. Ο Ταλλεϋράνδος ήταν 75 ετών και θα μπορούσε επιτέλους να πραγματοποιήσει το όνειρο της ζωής του: τη συμμαχία με την Αγγλία.

Με τον τίτλο του πρεσβευτή έφθασε στο Λονδίνο φορώντας με περηφάνεια την τριχορμη κονκάρδα. Μα πριν φέρει σε πέρας αυτή τη συμμαχία που τόσο ποθούσε, χρειάστηκε να υπερπηδήσει σοβαρότατες δυσκολίες. Με την εξέγερσή του εναντίον της Ολλανδίας, το Βέλγιο ξανάφερε επί τάπητος τις αποφάσεις του Συνεδρίου της Βιέννης που είχε δημιουργήσει το βασίλειο των Κάτω — Χωρών. Άρχισε να γίνεται μια μικρή αδεξιότητα για να ανάψει φωτιά σ' ολόκληρη την Ευρώπη.

Ο κίνδυνος δεν μπορούσε να διαφύγει φυσικά από τον Ταλλεϋράνδο, που πέτυχε από τον Λουδοβίκο — Φίλιππο την οδύνη της Γαλλίας, παρ' όλη τη νιμπαδία και τους δεσμούς που την έδεσαν με το Βέλγιο.

Το τέχνασμα ήταν από τα ευφύεστερα. Με το να μην επεμβαίνει η Γαλλία παρέρνε και την Αγγλία στην οδυνηρότητα. Ο Μέγερνις κατηγορούσε τον Ουέλλινγκτον για προδοσία και η Συμμαχία που άρχισε να σχηματίζεται δεν θα άργούσε και να διαλυθεί.

Οι Βέλγοι ωστόσο, που δεν είχαν άψει να ελπίζουν στη γαλλική επέμβαση, προσέφεραν στον δούκα ντε Νεμούρ, γιό του Λουδοβίκου — Φίλιππου το θρόνο της χώρας τους.

Αν η προσφορά αυτή γινόταν δεκτή τα πράγματα έταρναν αυτομάτως πολύ άσχημη τροπή, γιατί η Αγγλία θα δυσαρεστείτο και η Συμμαχία που είχε σχηματιστεί θα ξανακολλούσε άμεσως. Μα ο Λουδοβίκος — Φίλιππος, κάτω από την πίεση του πρεσβευτή του, άρνήθηκε την προσφορά, και η Αγγλία, γοητευμένη από την συνετή αυτή πράξη, υπεστήριξε κι' αυτή τον Ταλλεϋράνδο που πέτυχε την ανεξαρτησία και την οδυνηρότητα

του Βελγίου χωρίς να πέσει ούτε τουφεκιά.

Η επιτυχία αυτή ήταν από τις πιο καταπληκτικές. Ο Ταλλεϋράνδος μπορούσε τώρα να επιστρέψει στο Παρίσι και να ξεκουραστεί. Όλοι τώρα ήθελαν να τον πλησιάσουν κι' ο Μπαλζάκ που θα τον έβλεπε για πρώτη φορά, θα έλεγε «πώς συνάντησε κάποιον πρόγιντα που δεν είναι κουτσός παρά από το ένα μόνο πόδι».

Έξακολουθούσε, παρά την ηλικία του, να έχει γρήγορη την απάντηση.

— Πώς είστε; τον ρώτησε μια μέρα μια κυρία που αλλοιωσείσε.

— Όπως με βλέπετε.

Επειδή ο θάνατος δεν μπορούσε πια παρά να μη βρίσκεται πολύ μακριά, η ανησυχία του ή δούκισσα του Ντινδ' αποφάσισε να τον συμφοιλήσει με το Θεό και η λεπτή αυτή αποστολή ανέτελλε στον άδελφ Ντυπανλου, τον μελλοντικό επίσκοπο της Ορλεάνης. Δεν θα απορρίψουμε φυσικά που ο εξομολογητής γοητεύθηκε από τον εξομολογούμενο. Κι' ο ίδιος ο Πάπας εξ άλλου έλεγε: «Τούτο ο Ταλλεϋράνδος την ψυχή θα την πάρει ο διάβολος, μα τον αγαπώ τρομερά!» Η Εκκλησία ωστόσο στήριζε πάνω σε παμπάλαιες πέτρες που ο χρόνος μπορεί να τις φθείρει χωρίς να απειλείται το οικοδόμημα. Αν θα έδινε τη συγγνώμη της, θ' απαιτούσε σε αντάλλαγμα την πλήρη συντριβή. Ο κληρικός αυτός που είχε παντρευτεί, που είχε χειροτονήσει τους συνταγματικούς επίσκοπους, που είχε ποδοπατήσει τους πύθονες κανονισμούς, έπρεπε να εκδηλώσει εμπρόκτως τη μετάνοιά του και να αναγνωρίσει γραπτώς το σφάλμα μιας ολόκληρης ζωής.

Και τότε ο ήρωάς μας άρχισε τη συζήτηση, την επιχειρηματολογία, τους συλλογισμούς, τα σοφίσματα. Γίνεται μπροστά στον εκπρόσωπο του Θεού ο πρεσβευτής του κ. ντε Ταλλεϋράν. Κι' επιτέλους υπογράφει λίγες μόνο ώρες πριν πεθάνει. Πράγμα που θα κάνει την κυρία ντε Μπλάν — Μενίλ να πεί την έξυπνότερη ίσως φράση της ζωής της: «Αφού ξεγέλασε όλον τον κόσμο, στο τέλος ξεγέλασε και το Θεό».

Η Γκαλίνα Ουλάνοβα ανήκει στη σειρά της Παύλοβα, της Κορσοβίνα, της Γουμάνοβα — των μεγάλων χορευτριών του αιώνας μας. Τα τελευταία χρόνια η φήμη της είχε γίνει παγκόσμια κι' οι εμφανίσεις της στη Δυτική Ευρώπη και στην Αμερική υπήρξαν πραγματικοί θρίαμβοι. Η Ουλάνοβα, καταπληκτική στο ρόλο της 14χρονης Ιουλιέττας ακόμα και τώρα, που έχει περάσει τα πενήντα, αποφάσισε πριν από λίγο καιρό να αποτραβηχθεί από τη σκηνή και να μη ξαναχορεύει παρά μόνο σε μερικές εξαιρετικές περιπτώσεις. Πριν, όμως, ακόμα αποτραβηχθεί, είχε γίνει θρύλος. Ένας από τους ωραιότερους θρύλους στην ιστορία του χορού.

Η Ουλάνοβα στο καμαρίνι της μετά την αποχαιρετιστήρια παράστασή της. Είναι τώρα 51 χρόνων.

ΓΚΑΛΙΝΑ ΟΥΛΑΝΟΒΑ

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΧΟΡΕΥΤΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΑΣ

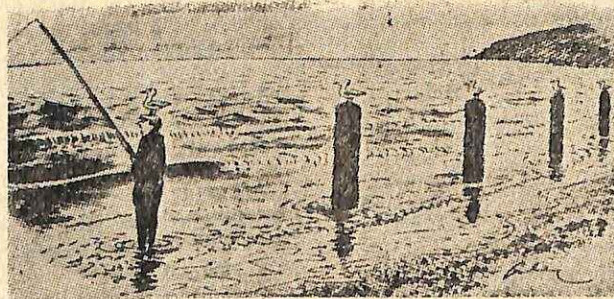
ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΙ

Η ΓΚΑΛΙΝΑ Ουλάνοβα γεννήθηκε στην Πετρούπολη το 1910. Ο πατέρας της ήταν σκηνοθέτης του μπαλέτου του περίφημου θεάτρου Μαρίνσκυ — όπου είχαν φτάσει στο κορυφώμα της δόξας τους τα τσαρικά μπαλέτα — κι' η μητέρα της ήταν η γνωστή χορεύτρια Ρομάνοβα. Παιδάκι, είχε ιδεί για πρώτη φορά τη μητέρα της να χορεύει στο χορόδραμα «Η όμορφη που κοιμάται» με χορογραφία του μεγάλου Πετιπά και είχε προκαλέσει

ένα μικρό σκάνδαλο, φωνάζοντας μέσα στο θέατρο: «Είναι η μαμά μου! Είναι η μαμά μου!» Ωστόσο, δεν ήθελε να ακολουθήσει τη μητέρα της σε μια τέχνη που, όταν μεγάλωσε κάπως περισσότερο, της φαινόταν εξαντλητική και σκληρή.

Όταν έγινε η επανάσταση του 1917, η Γκαλίνα ήταν παιδάκι. Οι γονείς της, μολονότι ανήκαν στο τσαρικό μπαλέτο, έμειναν στην Πετρούπολη και υποτάχθηκαν στο νέο καθεστώς. Χόρευαν

τόρα όχι πια για τους μεγάλους Δούκες και την αριστοκρατία, αλλά για το προλεταριάτο. Έστειλαν τότε την κόρη τους στη Σχολή Χορογραφίας, γιατί δεν είχαν που άλλου να τη στεγάζουν. Στην αρχή η Γκαλίνα δεν ήθελε με κανένα τρόπο να σπουδάσει χορό. Δεν μπορούσε να άνεχθεί τη σκληρή πειθαρχία που είναι απαραίτητη σ' αυτή την τέχνη. Αντέδρασε όσο της ήταν δυνατό, αλλά οι γονείς της επέμεναν. Και τότε, άλλαξε γνώμη: Αποφάσισε να γίνει χορεύτρια. Κι' επειδή είχε σιδερένια θέληση, δόθηκε μ' όλη της την ψυχή σ' αριστούσε στη Σχολή Χορογραφίας. Υπόθετρε το σύνθημα του Γκόρκυ: «Το ταλέντο είναι δουλειά». Όπως λέει η ίδια, το εύτυγμα ήταν ότι απέκτησε τη συνήθεια να εργάζεται και «να μοχθεί σκληρά» πριν καν καταλάβει, ποιά θα ήταν η σταδιοδρομία της, πριν αντιληφθεί ακόμα την όμορ-

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

φιά και την ευγένεια της τέχνης του χορού. Κι' όταν άκόμα έφτασε στην τελειότητα κι' η φήμη της είχε πλημμυρίσει τον κόσμο εξακολουθούσε — κι' εξακολουθεί — να προπονείται ώρεςλόκληρες κάθε μέρα. Είχε ύποταχθεί άπόλυτα σ' αυτό που τόσο αντιπαθούσε όταν πρωτοπήγε στη Σχολή Χορογραφίας, τη σιδερένια πειθαρχία του χορού.

Η ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΗΣ ΑΡΡΩΣΤΕΙΑ

ΣΤΗΝ άρχή της σταδιοδρομίας της τίποτε δεν είχε δείξει ότι η Ουλάνοβα θα γινόταν το καταπληκτικό φαινόμενο που θα φώτιζε άργότερα με τέτοια λάμψη τη σκηνή. Είναι αλήθεια ότι γρήγορα φάνηκε ότι θα γινόταν σπουδαία χορεύτρια κι' η σταδιοδρομία της στα Μπαλλέτα του Λένινγκραντ ήταν ραγδαία. Άλλά για πολύ καιρό η φήμη της ήταν περιωρισμένη: Όλοι άναγνώριζαν ότι ήταν λαμπρή στην τέχνη της, αλλά κανένας δεν την άνέβαζε πιδό πάνω άπό το έπίπεδο των καλών χορευτριών — που ήταν δεκάδες στόν κόσμο. Ή ίδια δεν περίμενε να πάρει την πρώτη θέση. Ήξερε ότι ήταν καλή, προσπαθούσε διαρκώς να γίνεται καλύτερη και φιλοδοξούσε να είναι μια άπό τις πρώτες χορεύτριες του μπαλλέτου του Λένινγκραντ. Δεν διανοήθηκε, όμως, ποτέ τότε ότι θα μπορούσε μια μέρα να γίνει μια δέυτερη Παύλοβα.

Και τότε έγινε κάτι. Ή Ουλάνοβα άρρώσθηκε. Ποτέ δεν μαθεύτηκε ποιά ήταν η άρρώστειά της. (Ή ίδια λέει ότι ήταν μια «κάθε άλλο παρά ρωμαντική άρρώστεια»). Άναγκάσθηκε να σταματήσει να χορεύει και να υποβληθεί σέ μακροχρόνια θεραπεία. «Συχνά — λέει η ίδια — ένοιωθα έξαντλητική κόυραση. Άπέφευγα κάθε άπότομη κίνηση. Σπάνια χαμογελούσα και δεν είχα καμμία άρεξη να τρέξω ή να πηδήσω». Ή αύστηρή, συνεσταλμένη αύτη κοπέλλα, που είχε άρχισι ήδη να χαίρεται τη σκληρή πειθαρχία του τρόπου ζωής και της τέχνης που είχε διαλέξει, που θριάμβευε έσωτερικά κάθε φορά που γύριζε την πλάτη στην ξέγνοιαστη και ξεκούραστη ζωή που τόσο λαχταρούσε και θυσιαζόταν περνώντας όλόκληρες ώρες σέ προπόνηση, φαινόταν να είχε φτάσει σ' ένα άδιέξοδο: Δεν ήξερε τι να κάνει. Ή άνάρρωση της, όμως, άπό την άρρώστειά της της έδωσε τον καιρό και την ευκαιρία να ζήσει κοινωνικά, να συναντήσει μερικούς άπό τους πιδό έκλεκτούς εκπροσώπους των καλλιτεχνικών και πνευματικών κύκλων του Λένινγκραντ, που την έπηρεασαν, τη γιάτρεψαν άπό τις άμφιβολίες της, την ενθάρρυναν και την έκαναν να νοιώσει για πρώτη φορά την άξία και τις άπέραντες δυνατότητες της τέχνης της. Έτσι έγινε με δαθεία άλλαγή στην Ουλάνοβα — μια άλλαγή που είχε άποφασιστική σημασία.

ΘΡΙΑΜΒΕΥΤΙΚΗ ΑΝΟΔΟΣ

Η ΟΥΛΑΝΟΒΑ ήταν νεώτατη άκόμα — μόλις είχε περάσει τα είκοσι. Ήταν ως τότε μια λαμπρή, άπό άποψη τεχνικής, χορεύτρια, με έξασφαλισμένο το μέλλον της, που μπορούσε να κάνει τέλεια όλα όσα είχε διαχθεί στη Σχολή Χορογραφίας. Τώρα, όμως, μετά την έπικοινωνία της με τους καλλιτεχνικούς και πνευματικούς κύκλους του Λένινγκραντ, η μεγάλη άλλαγή είχε γίνει: Μέσα στην Ουλάνοβα, που ήταν μια έξοχη δεξιό-τέχνης, γεννήθηκε η καλλιτεχνίδα. Ή αποσυνείδητα, παρόρμητα, αλλά με όρμη κι' ένθουσιασμό, η Ουλάνοβα, με την καθοδήγηση των καινούργιων φίλων της, βάλθηκε ν' άνυψώσει το μπαλλέτο σ' ένα νέο έπίπεδο, να το πλουτίσει με νέα έμπειρία. Κι' άπό τότε συνέχισε άδιάκοπα αύτη την προσπάθεια.

«Σπάνια χαμογελούσα και δεν είχα καμμία διάθεση να τρέξω ή να πηδήσω...» είχε πει πριν άπό λίγο καιρό. Και τώρα, άπό τη στιγμή της μεγάλης άλλαγής, άφιέρωνε όλη τη δύναμή της για χαμόγελα, τρέξιμο και πηδήματα στην καινούργια άποστολή της, που είχε γίνει ο σκοπός της ζωής της. Και λέει η ίδια:

— Ίσως αύτη η άρρώστεια κι' η δειλία, η συστολή μου να είναι η αίτία για την άπαλή ρευστότητα της κίνησης και της γραμμής που τόσο συχνά μου έχουν άποδώσει και πού — ποιάς ξέρει; — ίσως να γεννήθηκε όχι στο πνεύμα και στην ψυχή μου, αλλά στις σωματικές συνθήκες που με άνάγκασαν να πάω στόν Καύκασο για θεραπεία.

Ή μυστηριώδης αύτη άρρώστεια είναι το μυστικό της άλλαγής της άπό δεξιότεχνιδα σέ καλλιτεχνίδα — άπό λαμπρή χορεύτρια στη μεγαλύτερη χορεύτρια της έποχής μας. Άπό τότε άρχίζει η θριαμβευτική άνοδός της, η ήλιγγιώδης σταδιοδρομία της. Άπό τη Σχολή Χορογραφίας άποφοίτησε το 1928. Ή πρώτη της εμφάνιση ήταν στό χορόδραμα «Σοπενιάννα». Οί κατοπινοί ρόλοι της ήταν στά χοροδράματα «Ή Λίμνη με τους Κύνους» (1929), «Ή Όμορφη που Κοιμάται» (1930), «Ζιζέλλ» (1932), «Ή Κρήνη του Μπακτσσε-σεράι» (1939), «Ρωμαίος και Ίουλιέττα» (1940), «Ή Μπαγιαντέρα» (1941).

Ός το 1941 άνήκε στά Μπαλλέτα Κύρωφ του Λένινγκραντ κι' η φήμη της ήταν περιωρισμένη. Το 1940 μνη της ήταν περιωρισμένη. Τη είχε άπονημθεί ο τίτλος της Έθνικής Καλλιτεχνίδος. Άπό το 1944 άνήκει στά περίφημα Μπαλλέτα Μπολσόι της Μόσχας, όπου ήταν — τώρα έχει άποτραβηχθεί και την διαδέχθηκε η Μάια Πλισέτσκαγια — η «πρίμα μπαλλερίνα άσολούτα»: Ή άπόλυτη πρώτη χορεύτρια. Το 1946 πήρε το Βραβείο Στάλιν, που την καθιέρωσε σάν την πρώτη χορεύτρια της Σοβιετικής Ένώσεως.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΧΝΗ

ΜΕΤΑ τον πόλεμο η φήμη της άρχισε να γίνεται γνωστή στό έξωτερικό. Ή πρώτη της εμφάνιση έξω άπό τη Σοβιετική Ένωση έγινε το 1951, όταν τα Μπαλλέτα Μπολσόι έδωσαν παραστάσεις στη Φλωρεντία. Ήταν ένας θρίαμβος που την καθιέρωσε παγκόσμια: Ή Δύση δεν είχε ιδει τέτοια χορεύτρια άπό τον καιρό της Παύλοβα. Άκούλοβησαν άκόμα μεγαλύτεροι θρίαμβοι στό Λονδίνο, στη Νέα Υόρκη, στό Παρίσι. Το όνομα της Ουλάνοβα ήταν πλέον σ' όλα τα χείλη. Οί ταίνιες των χοροδραμάτων όπου πρωταγωνιστούσε έκαναν το γύρο του κόσμου και στερώνσαν άκόμα περισσό-

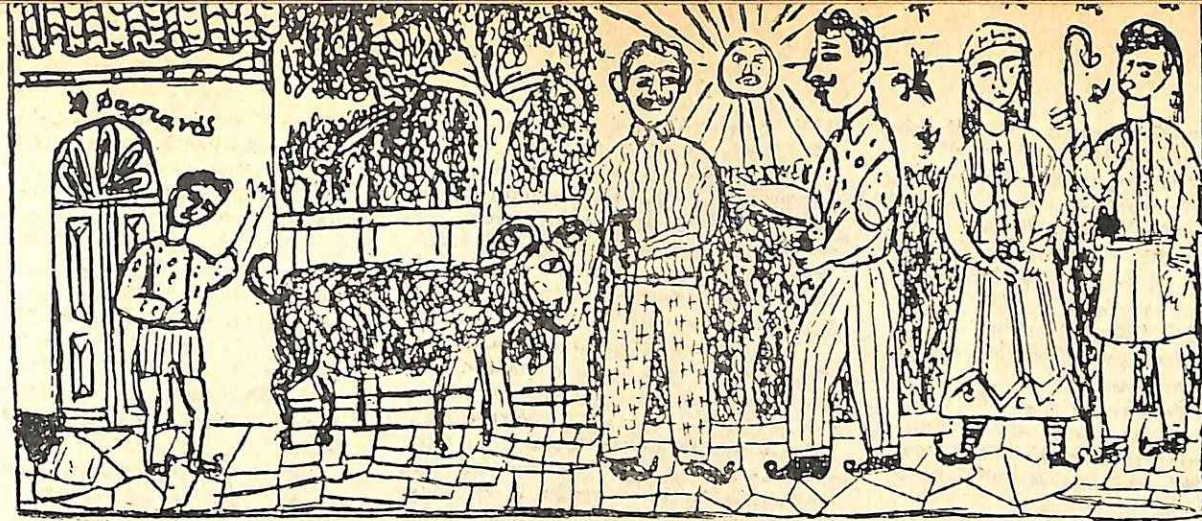
τερο τη φήμη της. Στό Λονδίνο, στη Νέα Υόρκη, στό Παρίσι ένα έξαλλο άπό ένθουσιασμό κοινό την άποθέωνε με έκδηλώςεις που άγγιζαν το παραλήρημα. Άλλά η Ουλάνοβα έμενε πάντοτε σεμνή, μετρίφρων, ήρεμη. Και τα χρόνια που περνούσαν — ήταν πλέον μεσόκοπη — πρόσθεταν ώριμότητα στην τέχνη της και τελειότητα στην τεχνική της. Ήταν 46 χρόνων όταν χόρεψε, το 1956, στό Λονδίνο το ρόλο της 14χρονης Ίουλιέτας στό χορόδραμα του Προκόπιεφ «Ρωμαίος και Ίουλιέττα». Και ύπήρξε — όπως έγραφε όμόφωνα η άγγλική κριτική — η ιδανικότερη Ίουλιέττα. Ποτέ άλλοτε χορεύτρια δεν είχε χορέψει το δύσκολο αυτό ρόλο με τόσο νεανική άγνότητα, με τόσο ρωμαντικό λυρισμό, αλλά και με τόσο τραγικό πάθος. Στόν ίδιο ρόλο θριάμβευσε μετά δυό χρόνια στη Νέα Υόρκη και στό Παρίσι. Και στό ρόλο της «Ζιζέλλ» — το ρόλο που είναι η άποφασιστική δοκιμασία για κάθε χορεύτρια — η Ουλάνοβα έχει δώσει ένα καινούργιο περιεχόμενο, τον έχει πλουτίσει όχι μόνο με την απάραμιλλη τέχνη του χορού της, αλλά και με τη θαυμαστή δραματική της έκφραση. Γιατί η Ουλάνοβα είναι για το χορό, τι η Μαρία Κάλλας για το μελόδραμα: Μια άναδημιουργός, που δίνει νέα ζωή σέ παλιά πρότυπα, που συμπληρώνει την τέχνη της με μια θαυμαστή ήθοποι-ία. Δεν χορεύει άπλώς: Ζει το ρόλο της. Ο χορός της είναι όχι μόνο άρμονική κίνηση, αλλά και ψυχική έκφραση, παρουσία ζωής. Γι' αυτό ο χορός της ξεπερνά τα όρια της τεχνικής, της δεξιότεχνίας και γίνεται μεγάλη, δημιουργική τέχνη.

«Όταν η Ουλάνοβα χορεύει — γράφει ένας Άγγλος κριτικός — έκείνο που κάνει την πιδό έντονη έντύπωση είναι η ρευστότητα των κινήσεών της, μια ρευστότητα που δίνει στό σώμα τη δυνατότητα να έκφράσει όλα τα αίσθήματα. Όταν η Ουλάνοβα άρχίζει να χορεύει, η κίνηση άρχίζει να ρέει, σάν νάναι ρευστή. Ή Ουλάνοβα δεν ψάχνει να βρεί την άναπόφευκτη κίνηση, τη βρίσκει χωρίς να την ψάχνει. Έκείνο που άναζητά — και το άναζητά με πάθος — είναι η έκφραση, η χορευτική έκφραση, αύτη που δίνει ψυχή και ζωή στό χορό. Έτσι ο χορός της είναι η άποκάλυψη μιας ζωντανής προσωπικότητας, που έκφράζεται με κίνηση».

«Όταν η Ουλάνοβα χορεύει — γράφει ένας Άγγλος κριτικός — έκείνο που κάνει την πιδό έντονη έντύπωση είναι η ρευστότητα των κινήσεών της, μια ρευστότητα που δίνει στό σώμα τη δυνατότητα να έκφράσει όλα τα αίσθήματα. Όταν η Ουλάνοβα άρχίζει να χορεύει, η κίνηση άρχίζει να ρέει, σάν νάναι ρευστή. Ή Ουλάνοβα δεν ψάχνει να βρεί την άναπόφευκτη κίνηση, τη βρίσκει χωρίς να την ψάχνει. Έκείνο που άναζητά — και το άναζητά με πάθος — είναι η έκφραση, η χορευτική έκφραση, αύτη που δίνει ψυχή και ζωή στό χορό. Έτσι ο χορός της είναι η άποκάλυψη μιας ζωντανής προσωπικότητας, που έκφράζεται με κίνηση».

ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΣΚΗΝΗ

Η ΜΕΓΑΛΗ αύτη χορεύτρια — η μεγαλύτερη χωρίς άμφιβολία άπό τον καιρό της Παύλοβα — κράτησε όλη τη λάμψη της ως τα πενήντα της χρόνια. Τώρα άποφάσισε ν' άποτραβηχθεί, όχι γιατί άρχισε να παρκαμάζει, αλλά γιατί θέλει ν' άφήσει τη θέση της σέ μιάν άλλη, πολύ νεώτερη της, που ως τώρα τη σκίαζε η δική της λάμψη: Στη Μάια Πλισέτσκαγια, που θριαμβεύει αύτη τη στιγμή στό Παρίσι. Ή Ουλάνοβα θέλει και ν' άκουραστεί. Δεν ύπάρχει πιδό σκληρή τέχνη άπό το χορό, που άπαιτεί όλόκληρες ώρες προπόνηση κάθε μέρα. Κι' η Ουλάνοβα θέλει να ζήσει. «Ό,τι είχε να δώσει το έδωσε: Ήλθε τώρα η ώρα να ξεποστάσει. Ός τώρα η προσπάθεια άπό λίγο ήθελε κι' ο άρχιστικός κι' άρχισε να μιλά με τον πατέρα μου για τις άνάγκες των μαντριών και των γιδιών και των προβάτων, πούθε να κόψουν παλιόρα και πουργαλάδα, τί διόρθωμα ήθελεν τα μαντριά, πόσες βέρ-

Ο Γκιώσος μου

Διήγημα του ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

ΕΝΑ Σαββατόβραδο του χειμώνα, παραμονή της πρωτοχρονιάς, με πήρε ο πατέρας μου και πήγαμε στά χειμάδια, γιατί είχε άρχισι ο γένος κι' ήταν άνάγκη να δώσει, τι όδηγίες χρειαζόταν στόν άρχιστικό, καινούργιο δραματικό της έκφραση. Γιατί η Ουλάνοβα είναι για το χορό, τι η Μαρία Κάλλας για το μελόδραμα: Μια άναδημιουργός, που δίνει νέα ζωή σέ παλιά πρότυπα, που συμπληρώνει την τέχνη της με μια θαυμαστή ήθοποι-ία. Δεν χορεύει άπλώς: Ζει το ρόλο της. Ο χορός της είναι όχι μόνο άρμονική κίνηση, αλλά και ψυχική έκφραση, παρουσία ζωής. Γι' αυτό ο χορός της ξεπερνά τα όρια της τεχνικής, της δεξιότεχνίας και γίνεται μεγάλη, δημιουργική τέχνη.

«Όταν η Ουλάνοβα χορεύει — γράφει ένας Άγγλος κριτικός — έκείνο που κάνει την πιδό έντονη έντύπωση είναι η ρευστότητα των κινήσεών της, μια ρευστότητα που δίνει στό σώμα τη δυνατότητα να έκφράσει όλα τα αίσθήματα. Όταν η Ουλάνοβα άρχίζει να χορεύει, η κίνηση άρχίζει να ρέει, σάν νάναι ρευστή. Ή Ουλάνοβα δεν ψάχνει να βρεί την άναπόφευκτη κίνηση, τη βρίσκει χωρίς να την ψάχνει. Έκείνο που άναζητά — και το άναζητά με πάθος — είναι η έκφραση, η χορευτική έκφραση, αύτη που δίνει ψυχή και ζωή στό χορό. Έτσι ο χορός της είναι η άποκάλυψη μιας ζωντανής προσωπικότητας, που έκφράζεται με κίνηση».

«Όταν η Ουλάνοβα χορεύει — γράφει ένας Άγγλος κριτικός — έκείνο που κάνει την πιδό έντονη έντύπωση είναι η ρευστότητα των κινήσεών της, μια ρευστότητα που δίνει στό σώμα τη δυνατότητα να έκφράσει όλα τα αίσθήματα. Όταν η Ουλάνοβα άρχίζει να χορεύει, η κίνηση άρχίζει να ρέει, σάν νάναι ρευστή. Ή Ουλάνοβα δεν ψάχνει να βρεί την άναπόφευκτη κίνηση, τη βρίσκει χωρίς να την ψάχνει. Έκείνο που άναζητά — και το άναζητά με πάθος — είναι η έκφραση, η χορευτική έκφραση, αύτη που δίνει ψυχή και ζωή στό χορό. Έτσι ο χορός της είναι η άποκάλυψη μιας ζωντανής προσωπικότητας, που έκφράζεται με κίνηση».

«Όταν η Ουλάνοβα χορεύει — γράφει ένας Άγγλος κριτικός — έκείνο που κάνει την πιδό έντονη έντύπωση είναι η ρευστότητα των κινήσεών της, μια ρευστότητα που δίνει στό σώμα τη δυνατότητα να έκφράσει όλα τα αίσθήματα. Όταν η Ουλάνοβα άρχίζει να χορεύει, η κίνηση άρχίζει να ρέει, σάν νάναι ρευστή. Ή Ουλάνοβα δεν ψάχνει να βρεί την άναπόφευκτη κίνηση, τη βρίσκει χωρίς να την ψάχνει. Έκείνο που άναζητά — και το άναζητά με πάθος — είναι η έκφραση, η χορευτική έκφραση, αύτη που δίνει ψυχή και ζωή στό χορό. Έτσι ο χορός της είναι η άποκάλυψη μιας ζωντανής προσωπικότητας, που έκφράζεται με κίνηση».

«Όταν η Ουλάνοβα χορεύει — γράφει ένας Άγγλος κριτικός — έκείνο που κάνει την πιδό έντονη έντύπωση είναι η ρευστότητα των κινήσεών της, μια ρευστότητα που δίνει στό σώμα τη δυνατότητα να έκφράσει όλα τα αίσθήματα. Όταν η Ουλάνοβα άρχίζει να χορεύει, η κίνηση άρχίζει να ρέει, σάν νάναι ρευστή. Ή Ουλάνοβα δεν ψάχνει να βρεί την άναπόφευκτη κίνηση, τη βρίσκει χωρίς να την ψάχνει. Έκείνο που άναζητά — και το άναζητά με πάθος — είναι η έκφραση, η χορευτική έκφραση, αύτη που δίνει ψυχή και ζωή στό χορό. Έτσι ο χορός της είναι η άποκάλυψη μιας ζωντανής προσωπικότητας, που έκφράζεται με κίνηση».

γες χρειαζόταν, και κάτι άλλα που δεν έδινα έγώ καμμία προσοχή πώς θα γίνονταν.

Άλλά έπάνω στις όμιλίες άκουσα τον άρχιστικό να λέει:

— Έχουμε άνάγκη, άφεντικό κι' άπό ένα σωτάρι για τα γιδιά...

Κι' ο Γκιώσος; τον ρώτησε ο πατέρας μου.

— Γέραςε ο καμήνος, άπολογήθηκε ο άρχιστικός, και δεν έχει δύναμη να τρέχει έμπρός. Τον παίρνουν μπροστά τώρα άλλα τραγιά μικρότερα του.

— Μποέ! τον καμήνο τον Γκιώσο! φώναζε ο πατέρας μου με περιστή λύπη.

Γκιώσος λεγόταν το πρώτο τραγιά του κοπαδιού μας. Χρωστούσε τ' όνομά του στό χρωματισμό του κι' όχι σ' άλλο τίπατε, κι' ήταν πρώτο, γιατί ήταν το μεγαλύτερο σ' άνάστημα και γι' αυτό φορούσε τον μεγαλύτερο κύκλο του κοπαδιού, κύκλο με δυό παρόμοιους μέσα του κι' ένα χοντρό γλωσσίδι στόν κεντρικό κύκλο.

Θέλετε να μάθετε τί λογής είναι τα γκιωσάκια; Γκιώσα λέγονται γενικώς όλα τα γιδιά, που έχουν μαύρη ράχη και μαύρα πλευρά κι' άσπρη κοιλιά και κάτι άσπρες άράδες στό πρόσωπό τους άπό πάνω πιδό τα κάτω.

— Άρχισε να ξεπέφτει ο καμήνος! ξαναείπε ο άρχιστικός, γιατί του σώθηκαν τα δόντια και δεν μπορεί να τρώει κλαρί τώρα το χειμώνα, και τον βαρύνει πολύ ο κύπος.

— Έ, τότε, είπε ο πατέρας μου, σώθηκαν τα ψωμά του! Κοίμα το τραγιά! Και πολύ που βάσταξε!

— Σωστά! πρόσθεσε κι' ο άρχιστικός. Τα γεράκια δεν παίζουν!

— Λοιπόν, εξακολουθούσε ο πατέρας μου, βγάλε τον τον κύκλο και βάλε τον στό Φλώρο. Πώς σου φαίνεται ο Φλώρος; Κοιμηρός είναι...

— Καλός είναι, άφεντικό.

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ο κύπος είναι ένα είδος στέμμα του άρχηγού του κοπαδιού, ένα είδος σύμβολο ήγεμονίας. Και στόν Γκιώσο τί θα βάλαμε; ρώτησε ο άρχιστικός.

— Στόν Γκιώσο; Άχ, τον καμήνο τον άπόμαχο! Στείλε τον αύριο πιδό στό σπύτι να τον ματώσουμε, που είναι και γιορτή. Μ' άγγιξαν στην καρδιά αυτά τα λό-

για του πατέρα μου, κι' άρχισαν να τρέχουν τα δάκρυα άπό τα μάτια μου βορραή! — Γιατί κλαίς; με ρώτησε ο πατέρας μου.

— Για τον καμήνο τον Γκιώσο, που έα τον σφάζεις αύριο, του είπα κλαίνοντας.

— Κλαίς, που θα τον σφάξω; με ρώτησε πάλι. Τι να τον κάνω; το λούπν; Άν δεν τον σφάξω, θα ψοφήσει, άφου του σώθηκαν τα δόντια και δεν μπορεί να φάει κλαρί το χειμώνα! Τα γιδιοπόδατα έχουν αυτό το καλό, που τα σφάζουμε και δεν πάνε χαμένα. Τα τρώμε έμεις και δεν τα τρώνε τα δονα.

Σ' αυτό έπάνω άρχισαν να έρχονται και τα γιδιά, σά μακριά ζωντανή άλυσίδα. Ο καμήνος ο Γκιώσος βοισκόταν στη μέση της άλυσίδας, αντί να βρίσκει στην κορφή, και δεν μπορούσε να σύρει τον κύπο στό λαμό του. Μά ήταν κι' ένας θεόκυρος! Τι κύπος. Τριπλόκυρος, δυό — τρεις άνάδες βαρύς.

Όταν άρχισαν να μπαίνουν στό χειμάδι τα γιδιά, άρπαξε ο άρχιστικός τον Γκιώσο, κι' άρχισε να του πιέζει το κουλούρι για να τον ξεθλυκώσει και να του βγάλει τον κύπο. Τ' άλλα γιδιά στέκονταν και κύτταζαν την καθάρωση του άρχηγού τους άπό την άρχηγία του κοπαδιού, κι' άλλα περνούσαν μ' άδιαφορία.

Μην το ξεκυπώνεις το τραγιά του φώναζε του άρχιστικού άγρια και διατακτικά. Κι' αυτός έπαψε να πιέζει το κουλούρι και με ρώτησε με κάποια άπορη:

— Γιατί;

— Γιατί και ξεγιατί δεν ξέρω, του είπα. Να κάνεις έτσι, που σου λέω.

Κι' ο πατέρας, συγκινημένος κι' αύτος άπό τη δική μου συγκίνηση, του είπα κι' αυτός:

— Καλά σου λέει το παιδί. Μην το ξεκυπώνεις το τραγιά. Δεν πρέπει να τον ντροπιάσουμε στά μάτια του κοπαδιού του, που το έφερε περήφανα τόσα χρόνια άπό πίσω του.

Ο γιδιάς ο πιστικός, που τον είχαμε καμπίνα χρόνια με τα γιδιά μας, άκούοντας τα λόγια του πατέρα μου, έμπηξε τα κλάματα σά μαρδ παιδί, και όλχηκε έπάνω στόν άρχιστικό με την κλίτσα λέγοντάς του με θυμό και με πόνο:

— Άφρησε το τραγιά και μην το ντροπιάσεις έτσι, γιατί...

Βλέποντας κι' ο Κοράκης, το γιδιό-αυλό μας, το γιδιά να όλχηται έπάνω στόν άρχιστικό, του όλχησε κι' αυτός και τον άρπαξε άπό την κάτω.

— Οξά! Κοράκη! Οξά, φώναζε ο πατέρας μου και μπήκε στη μέση να δ-

περασπίσει τον αρχιπιστικό κι' από το γιδάρι κι' από το σκηνί.

Είδαν όλη εκείνη τη σκηνή τα γίδια κι' έδειχναν σαν να καταλάβαιναν και να αισθάνονταν τη θέση του αρχηγού τους.

Δεν είχε τίποτα του γιδάρι ο αρχιπιστικός, καταλαβαίνοντας την έσωτερική του ώθηση, που τον είχε σπρώξει έναντιον του κι' όχι έξω θά ή μίσος.

Τότε ο πατέρας μου είχε του γιδάρι για να τον ικανοποιήσει.

— Να φέρεις αύριο το πρωί τον Γκιώσο στο σπίτι με τον κύκλο του, τιμημένον... 'Ακούς; Να φέρεις κι' ένα στεριοπούλι για σφάξιμο. 'Όποιο διαλέξει ο τσέλιγκας σου...

'Εκείνη τη στιγμή έρχονταν και τα πρόβατα στο μαντρί.

Ο ήλιος ήταν βασιλεμένος κι' ο κατάλαμπρος άποσπερίτης άρχισε να λάμπει στον ορίζοντα, σά χρυσόφωτη καντήλα.

— Πάμε, μου είπε ο πατέρας μου. λέγοντας στους πιστικούς:

— Καλή νύχτα, παιδιά, κι' όμορφα τά κοπάδια!

Και γυρίσαμε στο σπίτι.

Ο ΑΗ νύχτα όνειρευόμουν τον καημένο τον Γκιώσο, πώς ήθελε να τον ξεκουράσει ο αρχιπιστικός, πώς του ρίχτηκε ο γιδάρις με την κλίτσα και πώς κόντευε να τον ξεσκίσει ο Κοράκης. 'Όλος ο ύπνος μου ήταν μιá αδιάκοπη όνειροφαντασία, που δεν κυριαρχούσε άλλος κανείς παρά ο καθαιρεμένος τράγος από το μεγάλο άξιώμά του.

Τό πρωί, προτού έτοιμαστούμε ακόμη για την εκκλησιά, άκούστηκε ο μεγάλος κύπος του Γκιώσου, που έρχόταν άργά — άργά. 'Ακούοντας τον κύπο ο πατέρας μου βγήκε στην κρεβάτα για να ιδεί τον πιστικό, που έρχόταν με τον Γκιώσο και

με το στεριοπούλι, και του είπε:

— Σφάξε τα και τα δυό γογγυρά!

'Η μάνα μου, ακούοντας το σφάξε τα και τα δυό...», πετάχτηκε κι' αυτή στην κρεβάτα κι' είχε του πατέρα μου:

— Τί είναι αυτό, πού διάταξες πάλι; 'Ενα σφαχτό μάς φτάνει! 'Αρραβωνία θά κάνουμε σήμερα και διάταξες να σφαχτούν δυό τραγιά;

— Ξέρω εγώ τί κάνω! της είχε ο πατέρας μου. Τό ένα είναι για μās και τ' άλλο είναι για το χωριό... Τον Γκιώσο που γέλασε και του σώθηκαν τα δόντια, και δεν μπορεί πιά το χειμώνα να φάει κλαρί και θά ψοφήσει από την πείνα, θά τον κάμουμε πέντε — έξη κομμάτια και θά τον μοιράσουμε στα φτωχόσπιτα, για να άστειθουν κι' αυτά χρονιάρα μέρα σήμερα. Νομίζεις, ότι είναι όλος ο κόσμος σαν έμάς, που σφάζουμε κάθε βδομάδα;

'Ακούοντας ή μάνα μου, ότι ή θυσία του Γκιώσου είχε φιλανθρωπικό σκοπό, άφωπλίστηκε και γύρισε πίσω.

'Αλλά μόλις άκουσα εγώ την ύποχωρηση της μάνας μου, πετάχτηκε στην αλλη κι' άρπαξε κλαίοντας τον Γκιώσο από τον λαιμό.

— Δεν άφήνω, είπα, κανένα να μου σφάξει τον Γκιώσο!

'Εκείνη τη στιγμή μου φάνηκε, ότι αν σφαζόταν ο Γκιώσος, θά σφαζόταν στο πρόσωπό του όλη ή γιδόκατή μας. Δεν μπορούσα να φανταστώ πά γίδια μας χωρίς τον Γκιώσο, τον περήφανό μας Γκιώσο, το ζηλευμένο μας Γκιώσο, που τον ζήλευαν όλοι οι τσελιγκάδες για το μεγάλο του τ' ανάστημα, για τα χοντρά και μακρυά του κέρατα, που ήταν ως μισή όργυια το καθένα και δεν του έβγαине κανένα άλλο τραγί στο πάλαμο.

Θυμίζω μου πόσες φορές, όταν πήγαινα στα γίδια μέσα στο λόγγο για να διασκεδάσω, τον καθαίλινα, σά να ήταν

φορητό, κι' έφερα γύρω το λόγγο καθαίλινα, και μου φαινόταν ότι δέ θά σφαζόταν εκείνη τη στιγμή ένας τράγος, αλλά ένας άνθρωπος του σπιτιού μας, ένας σύντροφός μου, και με κανένα τρόπο δεν έννοησα να μου τον σφάξουν.

Σ' αυτό επάνω είχε σφάξει το στεριοπούλι ο γιδάρις, ένα τετράταχο τραγιάκι, και στεκόταν έτοιμος να σφάξει και τον Γκιώσο, αν και δεν το επιθυμούσε να το κάνει.

— Φύγε απ' αυτό, παιδί μου, μου φώναξε ο πατέρας μου ψηλά από την κρεβάτα.

'Αλλά εγώ είχα άγκαλιασμένο το λαιμό του Γκιώσου και φώναζα κλαίμενα:

— Δεν άφήνω κανένα να σφάξει τον Γκιώσο μου ου ου ου!

'Αφορμή ήθελε κι' ή μάνα μου να μη σφαχτεί ο Γκιώσος κι' άφορμή βρήκε. Ξαναβγήκε στην κρεβάτα κι' είχε του πατέρα μου σοβάρα:

— Τό έβαλες σήμερα χρονιάρα μέρα να μου σκάσεις το παιδί με το σφάξιμο του Γκιώσου;

'Αλλάξε γνώμη ο πατέρας μου στα λόγια της μάνας μου, ίσως μάλιστα και πάλιν του μιλήσει εκείνη θά είχε αποφασίσει να μη σφαχτεί ο Γκιώσος και το έδωκε τη χάρη λέγοντας:

— 'Αφησε τον Γκιώσο! Μην τον σφάζεις.

Κι' έτσι σώθηκε από το λεπίδι ο Γκιώσος κι' όλη την ήμέρα έπαιξα μαζί του και τον καμάρινα, που χρωστούσε τη ζωή του σ' έμένα. Αισθάνθηκα τέτοια χαρά και τέτοια εύχαριστηση, ώστε από τότε, κάθε φορά που μου δίνεται άφορμή στο βίο μου να χαρώ για κάποιον καλό, που έχω κάνει σ' ανθρώπους αναγκαμένους, πετά ο νους μου στο γλυτωμό του Γκιώσου μου!

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Οι κατακτήσεις της έπιστήμης

Ο 'Αμερικανός έπιστήμων δρ Λάινους Πάολιγκ δήλωσε πρόσφατα πώς ή δοκιμή ύδρογονικής βόμβας ισχύος 50 μεγατόνων που σχεδιάζεται (ή ίσως έξετελέσθη) από τη Σοβιετική 'Ενωση, θά έχει τρομερές επιπτώσεις σε 40.000 παιδιά των δυό προσεχών γενεών. 'Ο δρ Πάολιγκ, που τιμήθηκε το 1954 με το βραβείο Νόμπελ της βιομηχανίας και είναι έπίτιμο μέλος της Σοβιετικής 'Ακαδημίας έπιστημών, πρόβλεπε ότι ίσως και άλλα 400.000 παιδιά στους έπερχομενους αιώνες θά δεχθούν τις δυσμενείς επιδράσεις της ραδιενέργειας που βρίσκεται στην ατμόσφαιρα.

Τό νέο αυτόματο φυτώριο υπήρξε για τους άμύητους, όπως και για τους ειδικούς, μεγάλη έκπληξη. Μία έντοιοιμένη φωτογραφική συσκευή ρυθμίζει το αυτόματο κλείσιμο και το άνοιγμα της σκεπής του φυτωρίου. Μέσα σ' αυτό είναι τοποθετημένοι «προφυλακτικές» για τη ρύθμιση των άκτινων του 'Ηλιου, οι όποιοι λειτουργούν ανάλογα με την ένταση του φωτός. 'Άλλες αυτόματες συσκευές εξασφαλίζουν τη σταθερή ρύθμιση της θερμοκρασίας. Τέλος, ένας ρυθμιστής της όγκρασίας λειτουργεί έπίσης αυτόματα. Τό νέο αυτόματο φυτώριο του 'Αμβούργου θά γίνει το πρότυπο όλων των φυτωρίων του μέλλοντος.

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Μπόρις Γκαβρίλοφ, ο όποιος μελετά το πρόβλημα της ταχείας ανάπτυξης των δέντρων, βεβαιώνει ότι τα τεχνητά όρμια δέντρα αναπτύσσονται δυό φορές ταχύτερα των άλλων. 'Ο Σοβιετικός έπιστήμων άνήγγειλε ότι πέτυχε να καθορίσει την εύνοϊκώτερη άπαιτούμενη επιφάνεια για τη θρόψη όρμια δέντρων. 'Ο όγκος, ή διάμετρος και το ύψος των δέντρων τα όποια έχουν ήλικία 27 ετών και καλλιεργούνται σε πειραματικό έδαφος σύμφωνα με τη μέθοδο Γκαβρίλοφ, ίσοδυναμούν με τον όγκο, τη διάμετρο και το ύψος των δέντρων που έχουν ήλικία 50 ετών. Στα γόνιμα έδάφη, το αποτέλεσμα υπήρξε ακόμα καλύτερο.

Οι έρευνες άπέδειξαν ότι για μιá καρποφόρο καλ-

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

από μιá έναέρια γέφυρα, που αποτελεί τη μεγαλύτερη συγκοινωνιακή άρτηρία της πόλεως και είναι έργα του καθηγητού Μπέρνχαρτ Χέρμκες, της Πολυτεχνικής Σχολής του Βερολίνου, ο όποιος είναι ένας από τους διαπρεπέστερους Γερμανούς αρχιτέκτονες. 'Εργο έπίσης του καθηγητού Χέρμκες είναι και το νέο φυτώριο που κατασκευάστηκε πρόσφατα στον 'Εθνικό Κήπο του 'Αμβούργου. Τό φυτώριο αυτό, που λειτουργεί αυτόμάτως, θά συντελέσει ώστε να επιβληθεί το 'Αμβούργο ως κέντρο κηπουρικής και άνθοκομίας της Εύρώπης και θά προσελκύσει πολλούς ξένους έπισκέπτες στη μεγάλη διεθνή έκθεση κηπουρικής το 1963.

Τό νέο αυτόματο φυτώριο υπήρξε για τους άμύητους, όπως και για τους ειδικούς, μεγάλη έκπληξη. Μία έντοιοιμένη φωτογραφική συσκευή ρυθμίζει το αυτόματο κλείσιμο και το άνοιγμα της σκεπής του φυτωρίου. Μέσα σ' αυτό είναι τοποθετημένοι «προφυλακτικές» για τη ρύθμιση των άκτινων του 'Ηλιου, οι όποιοι λειτουργούν ανάλογα με την ένταση του φωτός. 'Άλλες αυτόματες συσκευές εξασφαλίζουν τη σταθερή ρύθμιση της θερμοκρασίας. Τέλος, ένας ρυθμιστής της όγκρασίας λειτουργεί έπίσης αυτόματα. Τό νέο αυτόματο φυτώριο του 'Αμβούργου θά γίνει το πρότυπο όλων των φυτωρίων του μέλλοντος.

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Μπόρις Γκαβρίλοφ, ο όποιος μελετά το πρόβλημα της ταχείας ανάπτυξης των δέντρων, βεβαιώνει ότι τα τεχνητά όρμια δέντρα αναπτύσσονται δυό φορές ταχύτερα των άλλων. 'Ο Σοβιετικός έπιστήμων άνήγγειλε ότι πέτυχε να καθορίσει την εύνοϊκώτερη άπαιτούμενη επιφάνεια για τη θρόψη όρμια δέντρων. 'Ο όγκος, ή διάμετρος και το ύψος των δέντρων τα όποια έχουν ήλικία 27 ετών και καλλιεργούνται σε πειραματικό έδαφος σύμφωνα με τη μέθοδο Γκαβρίλοφ, ίσοδυναμούν με τον όγκο, τη διάμετρο και το ύψος των δέντρων που έχουν ήλικία 50 ετών. Στα γόνιμα έδάφη, το αποτέλεσμα υπήρξε ακόμα καλύτερο.

Οι έρευνες άπέδειξαν ότι για μιá καρποφόρο καλ-

λιέργεια των δέντρων πρέπει να φυτεύονται κατά έκταριο 2500 έως 3000 δέντρα για ν' απομένουν 1000 έως 1200 δέντρα ήλικίας έφτά ετών κανονικά κατανεμημένα σ' αυτή την έκταση. Με την πυκνότητα αυτή, τα δέντρα φωτίζονται καλά και τροφοδοτούνται με νερό και όρυκτά άλατα. 'Η ενέργεια της φωτοσύνθεσης βελτιώνεται και συνεπεία ταχύτερα ή αύξηση του όγκου. Σε διάφορες περιοχές της ΕΣΣΔ έχει αποφασισθεί ή όργάνωση πειραματικών έκμεταλλεύσεων όπου τα δέντρα θά καλλιεργούνται με τη νέα μέθοδο.

Οι 'Αμερικανοί έπιστήμονες του Διαστήματος διερωτώνται με πούν τρόπο θά μπορούσαν να διακόψουν τη μετάδοση των ραδιοσημάτων που εκπέμπονται από τις συσκευές του τεχνητού δορυφόρου «Έξερουντής 7» ο όποιος συμπλήρωσε πρό ήμερών δυό χρόνια από την έκτόξευσή του σε τροχιά. Οι πομποί του δορυφόρου θά εξακολουθήσουν να μεταδίδουν άρρηκτα σήματα για πολλά χρόνια ακόμα, αν δεν βρεθεί τρόπος να διακοπεί ή λειτουργία τους, πράγμα που θά έπρεπε να έχει συμβεί αυτόματως έδώ και πολλούς μήνες, αν δεν είχε παρατηρηθεί βλάβη στο σχετικό μηχανισμό.

ΣΕ πρόσφατο άρθρο του, ο διάσημος Σοβιετικός βιολόγος Βασίλι Κούρεβιτς τονίζει ότι στα προσεχή έικοσι χρόνια θά επιτευχθεί ποσοπώς ή σύνδεση με τη Σελήνη και τους πλησιέστερους πλανήτες, την 'Αφροδίτη και τον 'Αρη. Οι πτήσεις του Γιούρι Γκαγκάριν και του Γκέοργκ Τυτόφ άπέδειξαν ότι είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν μεγάλες έξερουνήσεις του Διαστήματος. Οι έρευνες στον τομέα της κοσμικής βιολογίας έχουν βασική σημασία. 'Ασφαλώς, γράφει ο Κούρεβιτς, θά βρούμε στους πλανήτες νέες μορφές ζωής, οι όποιες στη βιολογική τους εξέλιξη προηγούνται κατά εκατομμύρια χρόνια από τις μορφές της Γης, ή αντίθετα βρίσκονται στα πρώτα εξέλικτικά στάδια του σχηματισμού τους. Σε περίπτωση που υπάρχει ζωή

Επιτεύγματα της τεχνικής

στους άλλους πλανήτες, ή επικοινωνία μαζί τους παρουσιάζει ώρισμένους κινδύνους. 'Αν μετεφέροντο στον πλανήτη μας διάφοροι μικροοργανισμοί που δεν υπάρχουν έδώ, αυτό θά είχε βλαβερές συνέπειες. 'Ο Κούρεβιτς προτείνει να έγκατασταθούν έφι των τεχνητών δορυφόρων που επιστρέφουν στη Γη ειδικά μηχανήματα για την αποκάλυψη και τη διαφύλαξη των ύλικών μικροοσίων που υπάρχουν στο Διάστημα για να μη μολυνθεί ο πλανήτης μας από τους ίσως επικίνδυνους μικροοργανισμούς. Παρόμοια πρόταση είχε διατυπωθεί και από 'Αμερικανούς έπιστήμονες.

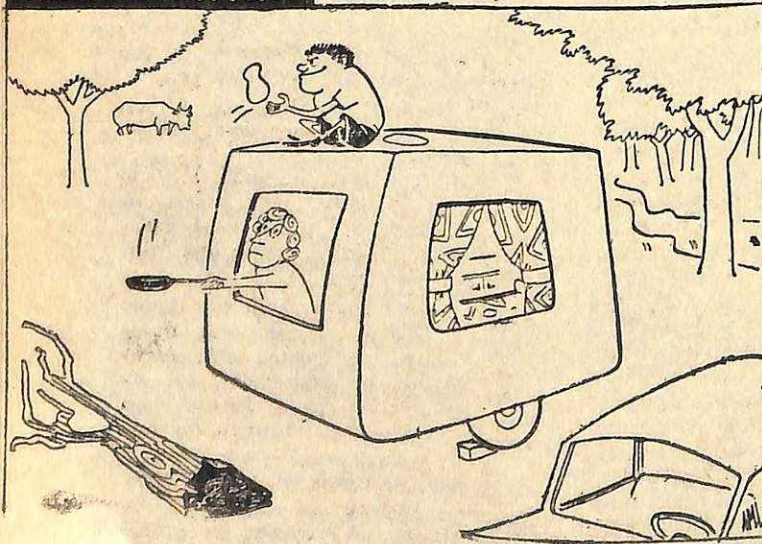
Οι 'Αμερικανοί γιατροί διεπίστωσαν πρόσφατα ότι ένα φάρμακο θεωρούμενο ως αντιυπληπτικό (το MARL 41) έχει άκριβως το αντίθετο αποτέλεσμα: θεωραπεί τη στεριοότητα των γυναικών! Οι 'Αμερικανοί έπιστήμονες δεν θεωρούν αυτή τη διαπίστωση ως «άποτυχία», αλλά ως έξαιρετικής σημασίας τυχαία ανακάλυψη. Τό φάρμακο είχε δοκιμασθεί άρχικά σε θηλυκά ποντίκια, που έχαναν προσωρινά τις αναπαραγωγικές τους ικανότητες. 'Αλλά σίς γυναίκες είχε το αντίθετο αποτέλεσμα: ή γονιμότητα ένισχύεται και ή στεριοότητα έξουδετερώνεται. 'Ετσι άποδείχθηκε ακόμα μιá φορά πώς οι άνθρωποι... δεν είναι ποντίκια.

ΤΟ σοβιετικό άτομικό παγοθραυστικό «Λένιν» συνεχίζει την πορεία του προς άνατολάς. Βοσκοται στη θάλασσα της άνατολικής Σιβηρίας. 'Η ναυαπλοία στη βόρεια θάλασσα όδό, που θ' αποκλεισθεί από τους πάγους, πλησιάζει στο τέρας της. Τό παγοθραυστικό παρέμεινε μόνο στον τομέα αυτό της 'Αρκτικής γιατί οι πάγοι δεν το έμποδίζουν να προχωρήσει. 'Ο άρκτικός χειμώνας άρχισε κιόλας.

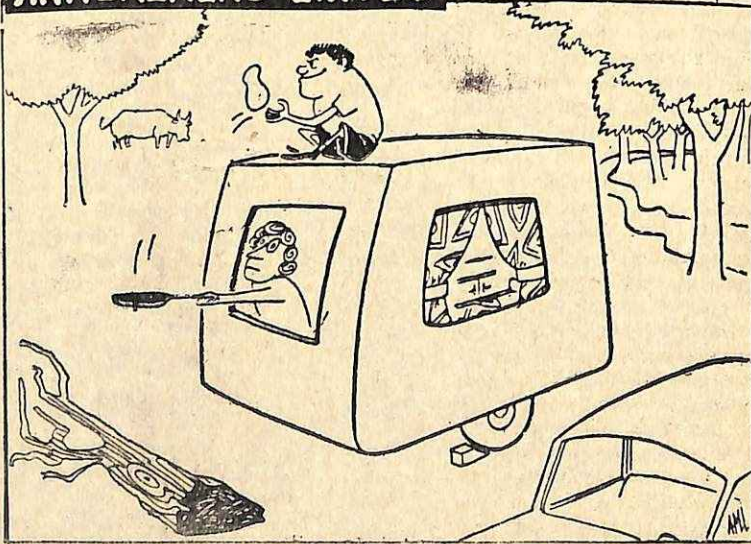
Τό πλοίο ταξιδεύει συνήθως από το φώς των προβολέων γιατ' γύρω του επικρατεί βαθύ σκοτάδι. Οι έπιστήμονες παρατηρούν τη σύνθεση των πάγων. Σε ώρισμένα μέρη το «Λένιν» ταξιδεύει σε θάλασσα έλεύθερη από πάγους, ή σκεπασμένη από λεπτό διαφανές στρώμα πάχους πέντε εκατοστών.

ΔΟΚΙΜΑΖΕΤΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΑΣ...

ΣΩΣΤΟ ΣΚΙΤΣΟ

ΛΑΘΑΣΜΕΝΟ ΣΚΙΤΣΟ

Η δεύτερη εικόνα διαφέρει από την πρώτη σ' έπτá σημεία Μπορείτε να τά βρείτε σε δυό λεπτά; (Η λύση στη σελίδα 40)

μαθαν παρά μόνο χάρη στην εφεύρεση του θερμόμετρου από τον Γαλιλαίο το 1597 περίπου. 2) Νά εξασφαλίζουν στις κατοικίες τους μια σταθερή θερμοκρασία, ενώ για τους περισσότερους ανθρώπους η κεντρική θέρμανση κι' οι εγκαταστάσεις κλιματισμού είναι ακόμα πολυτέλειες.

ΤΑ ΑΝΤΙΒΙΟΤΙΚΑ ΤΩΝ ΤΕΡΜΙΤΩΝ

ΕΙΣΟΥ εκπληκτικές είναι οι εφευρέσεις των ζώων στον τομέα της βιολογίας. Τα περισσότερα δηλητηριώδη έντομα έχουν αλάνθαστο ένστικτο να χτυπάνε με το κεντρί τους ώρισμα ευσάιστα σημεία του σώματος όταν θέλουν να σκοτώσουν ή να παρλύσουν το θύμα τους. Θάλεγε κανείς πως έχουν σπουδάσει ανατομία και φυσιολογία.

Τα μυρμήκια μαζεύουν ακούραστα τους σπόρους και τους αποθηκεύουν στη φωλιά τους. 'Αλλ' η φωλιά, βαθεία στη γη, έχει πάντα κάποια ύγρασία και ξέρουμε ότι στο υγρό χώμα οι σπόροι βλαστάνουν ή σαπίζουν. Το παράδοξο είναι ότι αυτό δε συμβαίνει ποτέ στις μυρμηγκοφωλιές. Στις υπόγειες αποθήκες των μυρμηγκιών οι σπόροι μπορούν να μείνουν επί μήνες ή χρόνια χωρίς να βλαστήσουν και χωρίς να σαπίσουν, αλλά και χωρίς να προσβληθούν από παράσιτα. 'Αν ξέραμε το μυστικό των μυρμηγκιών θα λύναμε πολλά προβλήματα αποθηκεύσεως των δημητριακών και δε θα πετάγαμε κάθε χρόνο τόσους τόννους σταριού στη θάλασσα.

'Ενα άλλο μυστήριο είναι οι μνηστες της τερμιτοφωλιάς. Στους υπόγειους θαλάμους οι τερμίτες καλλιεργούν ώρισμα μικροσκοπικά είδη μυκήτων, που δεν ξέρουμε σε τι τα χρησιμοποιούν. Πάντως δεν τους χρησιμεύουν ως τροφή. Μερικοί έντομολόγοι πιστεύουν πως οι τερμίτες ανέκαλυσαν τ' αντιβιοτικά έκτακτομύρια χρόνια πριν από τον Φλέμινγκ!

'Αλλ' ως σταματήσουμε εδώ αυτή την απεριόριστη των ζωικών εφευρέσεων. Στη φύση, τα ζώα προηγήθηκαν του ανθρώπου κι' η ένστικτώδης πείρα τους συσσωρεύθηκε επί έκτακτομύρια χρόνια. 'Ο άνθρωπος αυτοχαρακτηρίζεται βασιλιάς της Δημιουργίας κι' αυτό ίσως είναι ένα δείγμα της αμαθείας του.

ΑΙΜΕ ΜΙΧΕΛ

σωπική ζωή της ήταν μια σκιά κι' η πραγματικότητα ήταν τ' όνειρό της. Είναι καιρός να το ζήσει.

'Η Ουλάνοβα παντρεύθηκε το 1949 το σκηνογράφο του Μπαλλέτου Μπολσόκι κι' η συζυγική ζωή της είναι ασυνέφιαστη κι' ευτυχισμένη. Μένει με τον άνδρα της σ' ένα ευρύχωρο διαμέρισμα ενός ούρανοξύστη στη Μόσχα, οδηγεί ή ίδια το αυτοκίνητάκι της, πηγαίνει συχνά στην εξοχή και διαβάσει πολύ. Είναι το χαϊδεμένο παιδί του τόπου της. Μπορεί να χει, τι θαλήσει. 'Αλλά δεν την ενδιαφέρει παρά η τέχνη της.

'Η Ουλάνοβα είναι κοντή, μάλλον εύσωμη κι' αν τη συναντήσετε στο δρόμο δε θα φαντασθείτε ποτέ ότι μπορεί να είναι χορεύτρια. Δεν είναι όμορφη — ούτε ήταν στα νιάτα της. Μόνο τα βαθιά, πελώρια έκφραστικά μάτια της κάνουν εντύπωση — μαρτυρούν ότι στο κοινότατο αυτό σώμα υπάρχει μια φλογισμένη ψυχή. Μόλις, όμως, εμφανισθεί στη σκηνή — όπως η Παύλοβα — η Ουλάνοβα γίνεται άλλη. Λάμπει από ομορφιά — όχι τη δική της, αλλά του ρόλου της. 'Εχει τότε την άνεπλητη χάρη της 'Οντέτ, την άσταλμένα λάμψη της 'Οντίλ, την άκατανίκητη γοητεία της Ζιζέλλ, την άγνη ομορφιά της 'Ιουλιέττας. Το σώμα της εξαυλώνεται, γίνεται ολόκληρο μια παλλόμενη έκφραση, μια γιομάτη πάθος ψυχή. 'Η μεγάλη τέχνη της είναι ότι κάνει το χορό έκφραστικό μέσο. Και στην τέχνη αυτή είναι μοναδική. Το μυστικό της είναι ότι έγινε πρώτα απόλυτα κύρια της τεχνικής της, ότι ήταν ικανή να υπερνικήσει με άνεση και τις πιο άπιαστες δυσκολίες της χορογραφικής δεξιοτεχνίας. Και τότε, όταν δεν είχε πια προβλήματα τεχνικής να λύσει, προχώρησε στην ουσία της τέχνης του χορού: 'Εγινε ένα με το ρόλο της. 'Από τότε ο χορός της έγινε απόλυστα ή έκφραση του προσώπου που δημιουργεί στη σκηνή. Και σ' αυτό δεν υπάρχει ακόμα μια δεύτερη Ουλάνοβα.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

Η λύση από τη σελίδα 38

1. 'Η αγελάδα έχει ούρα.
2. Δεν υπάρχει εξαριστήρας στο προχόσπιτο.
3. Το κουρτινάκι του προχόσπιτου είναι διαφορετικό.
4. 'Ο δρόμος συνεχίζεται και κάτω από τα δέντρα.
5. 'Ο δρόμος δεν έχει χορτάρι.
6. Δεν φαίνεται το τιμόνι του αυτοκινήτου κάτω δεξιά.
7. 'Ο πεσμένος κορμός έχει και έκτο κλαδί.

Μαδελένη

ΥΠΕΡΗΧΗΤΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ 'Αϊρλαντ, ώτολαρυγγολόγος του πανεπιστημίου του Τορόντο, δεβαιώνει ότι τα υπερηχητικά πιραυλακίνητα αεροπλάνα μπορούν να εξοντώσουν τους κατοίκους μιας πόλεως χωρίς να χρησιμοποιήσουν βόμβες: 'Αρκεί να ενεργήσουν επανειλημμένες εφορμές και να δημιουργήσουν υπερηχητικά κύματα αρκετά ισχυρά ώστε να διαπεράσουν τους ζωτικούς ιστούς του ανθρώπινου σώματος για να προκαλέσουν το θάνατο.

ΟΙ ΣΥΘΟΠΟΤΕΣ

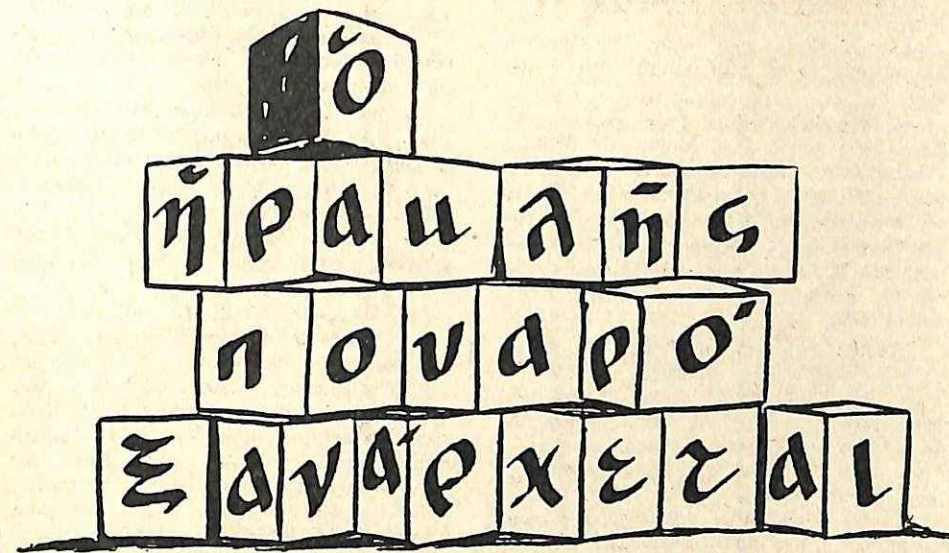
ΑΝΤΙΘΕΤΑ απ' ό,τι πιστεύεται, το ρεκόρ της κατανάλωσης μύρας δεν ανήκει στους Γερμανούς, οι οποίοι δεν πίνουν, κατά μέσον όρο, παρά 88 λίτρες το χρόνο (ή στατιστική άφορα τη Δυτική Γερμανία). Οι μεγαλύτεροι ζυθοπότες του κόσμου είναι οι 'Ιρλανδοί, που ο καθένας τους πίνει 133 λίτρες μύρα το χρόνο. Τη λιγώτερη μύρα πίνουν οι Φιλανδοί που άγοούν σχεδόν αυτό το ποσό (0,04 λίτρες το χρόνο κατά κεφαλή). 'Αλλ' οι Φιλανδοί έχουν τη μεγαλύτερη κατανάλωση μεταλλικών νερών (20 λίτρες το χρόνο).

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ

Μια λονδρέζικη εταιρεία έδειξε στην 'Εκθεση 'Ηλεκτρονικών 'Αριθμομηχανών, η οποία οργανώθηκε τελευταία στο Λονδίνο, μια νέα αριθμομηχανή που παίρνει ώρισμα οδηγίες προφορικώς. Γνωστή με τον αριθμό «1501», η αριθμομηχανή αυτή είναι ταχύτερη των κυριωτέρων αντιπάλων της, κυρίως γιατί γίνεται σ' αυτή έκτακταμένη χρησιμοποίηση τρανζίστορς που μπορούν να εργάζονται σε συχνότητα ενός μεγακύκλου κατά δευτερόλεπτο. 'Οπως οι περισσότερες σύγχρονες αριθμομηχανές έχει κι' αυτή σύστημα, που δέχεται στοιχεία και δίνει τα εξαγόμενα των υπολογισμών. Στο βασικό μηχανήμα μπορούν να προστεθούν διάφορες μονάδες για να αυξηθεί ή ικανότητα έκτελέσεως περιπλάκων υπολογισμών ή ή ποικιλία των τρόπων που χορηγούνται τα στοιχεία.

'Η αριθμομηχανή «1501» δέχεται ώρισμα οδηγίες προφορικώς, οι οποίες όμως πρέπει να είναι άπλες.

Διήγημα της ΑΓΚΑΘΑ ΚΡΙΣΤΙ

Μετ. Ε. ΓΟΝΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ: 'Ο σερ Ρόυμπεν 'Αστυνελ δολοφονείται στην πολυτελή έπαυλή του «Μόν Ρεπό» στο 'Αμποτς Κρός. 'Η αστυνομία συλλαμβάνει τον άνηψιό του θύματος, Τσάρλς Λέβερσον, που ήταν το τελευταίο πρόσωπο που είχε δει ζωντανό τον σερ Ρόυμπεν. 'Η λαίδη 'Αστυνελ ωστόσο, ή χήρα, παρ' όλο που δεν έχει κανένα στοιχείο, επιμένει ότι ο ένοχος δεν είναι ο Τσάρλς Λέβερσον, αλλά ο 'Οουεν Τρεφούζις, ο γραμματέας του θύματος, ένας δειλός και ντροπαλός νέος. Και για ν' αποδειχθεί ακριβώς ή άθωότητα του άνηψιού της Τσάρλς Λέβερσον στέλνει την Λίλυ Μάργκρεϊν, μια νέα που έχει για ντόμα κομπανί στο σπίτι του 'Ηρακλή Πουαρό, για να παρακαλέσει τον διάσημο ντέκτεϊβ ν' αναλάβει την υπόθεση παράλληλα προς την αστυνομία.

40

Η ΛΑΙΔΗ 'Αστυνελ λέει ότι άφησε τον άνδρα της στις 12 παρά τέτατο, ενώ ο γραμματέας πήγε να κοιμηθεί στις ένδεκα. Τη μόνη στιγμή που θα μπορούσε να διαπράξει το έγκλημά του είναι μεταξύ δώδεκα παρά τέτατο και επιστροφής του Λέβερσον. 'Αν, όπως λέτε, περιμένατε στην κάμαρά σας με άνοιχτή την πόρτα, ο Τρεφούζις δεν μπορούσε να βγει από το δικό του δωμάτιο χωρίς να τον δείτε.

— Αυτό είναι σωστό! φώναξε ο Βίκτωρ 'Αστυνελ.

— Μήπως υπάρχει κι' άλλη σκιά; ρώτησε ο Πουαρό.

— 'Όχι. Για να πάει στο δωμάτιο του πόργου έπρεπε να περάσει μπροστά από την κάμαρά μου και δεν πέρασε. Είμαι απόλυτως βέβαιος. Μα κι' εκτός απ' αυτό, όπως σάς το ξανάπα, ο χοισιανός αυτός είναι ντροπαλός και δειλός σαν κοπέλλα. Όταν κοιτόπουλο δεν μπορεί να σφάξει, όχι άνθρωπο.

— Ναί, ναί, όλ' αυτά τα καταλαβαίνω. Και δεν θέλετε λοιπόν να μου πείτε το λόγο του κανγιά σας με τον μακαρίτη τον αδελφό σας;

— 'Ο Βίκτωρ 'Αστυνελ έγινε κατακόκκινος.

— 'Όχι και μην επιμένετε άδικα.

— 'Ο Πουαρό κτύπησε το ταβάνι.

— Ξέρω να είμαι διακριτικός, είπε χαμηλόφωνα, προπάντων όταν πρόκειται

για γυναίκα.

— 'Ο 'Αστυνελ τινάχτηκε έπάνω.

— Πού να πάει ο διάβολος. Πώς το ξέρετε;... Τι θέλετε να πείτε;

— Σκέφτομαι τη μίς Λίλυ Μάργκρεϊν, είπε ο Πουαρό.

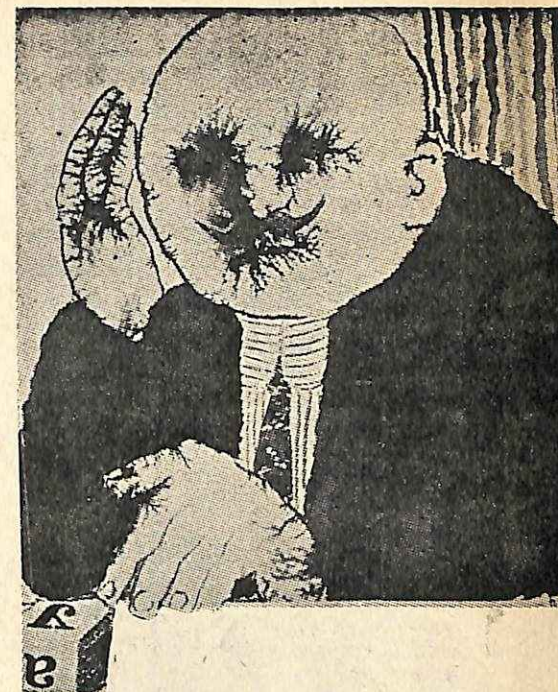
— 'Ο Βίκτωρ 'Αστυνελ έμεινε μια στιγμή δολιός, μα μετά ξαναβρήκε την ψυχραιμία του και καθώς πάλι.

— Είστε πολύ πονηρός για να υποθέσει να τα βγάλει κανείς πέρα μαζί σας, είπε. Πραγματικά για τη Λίλυ άσπαχτήκαμε ο Ρόυμπεν κι' εγώ. Τα είχαμε μαζί της. Δεν ξέρω τι είχε ανακαλύψει, κάτι νομίζω για ψεύτικες συστάσεις και ήταν θορό. 'Εγώ δεν πίστευα λέξη απ' αυτά. Πάντως τα παραίτη έκείνο το βράδυ. 'Επόμενε ότι έβγαίνε κρυφά τις νύχτες για να συναντιέται με άνδρες. 'Αγανάκτησα με την άδικία και του τα έβαλα από την καλή. Του είπα μάλιστα ότι και πιο δυνατοί απ' αυτόν είχαν κατά σερνά για να πούν κουβέντες που δεν ήταν χειρότερες από τις δικές του. 'Ετσι σάπασε. 'Ο Ρόυμπεν μ' έγραψε όταν μ' έπαιναν τα νευρικά μου.

— Δεν άποώ καθόλου. Έκανε ο Πουαρό χαμογελώντας.

— 'Εκτιώ πολύ τη μίς Λίλυ, είπε ο Βίκτωρ 'Αστυνελ αλλάζοντας τόνο φωνής. Είναι ένα καλό κορίτσι από κάθε άποψη.

— 'Ο Πουαρό δεν άπάντησε. Κτύπησε βίαια μπροστά του, φαινομενικά θυμωμένος.

σμένος στους στοχασμούς του. Μα ξαφνικά τινάχτηκε.

— Νομίζω πως πρέπει να ξεμονιόσω τα πόδια μου λιγάκι. Δεν άποχει κάποιο ξενοδοχείο κάπου εδώ;

— Αυτό, είπε ο 'Αστυνελ. Το ξενοδοχείο Γκόλφ, που είναι κοντά στο γήπεδο του γκόλφ και το Μίτο, κάτω, κοντά στο σταθμό.

— Σας εύχαριστώ. Μα το Θεό μου κινάρεται μια μικρή βόλτα για να συνέλθω.

Το Γκόλφ ήταν πολύ κοντά στο Μόν Ρεπό. Και προς τα εκεί πήγε πρώτα ο Πουαρό. Τρία λεπτά μετά τον έρχομό του είχε κιάλας πετύχει ιδιαίτερη άκρόαση από τη μίς Λάγκντον, τη διευθύντρια του ξενοδοχείου.

— Λυπάμαι πάρα πολύ που θα σάς άπασχολήσω, δεσποινίς, μα είμαι ξέρετε ντέκτεϊβ.

Προτούσσε απ' όλα πιο πολύ την απλότητα και ή μέθοδος του άποδείχτηκε άποτελεσματική.

— Ντέκτεϊβ; επανέλαβε ή διευθύντρια κιντάζοντάς τον με κάποια δυσπιστία.

— Δεν άνήκω στη Σκότλαντ Γουάρντ, της έρήγησε. Και θα άντιληφθήκατε άσφαλώς πως δεν είμαι 'Αγγλος. Κάμνω μια ιδιωτική έρευνα σχετικά με το θάνατο του σερ Ρόυμπεν 'Αστυνελ.

— Τι λέτε; 'Όστε...

'Η μίς Λάγκντον τον κτύπησε με ολοστόγγυλα μάτια.

— Μάλιστα, είπε ο Πουαρό. Φυσικά ένα τέτοιο πράγμα δεν μπορούσε να τ' άποκαλύψω παρά μόνο σ' ένα άτομο που θα είχε τη δική σας διακριτικότητα. Νομίζω, δεσποινίς, πως θα μπορούσατε να με βοηθήσετε. Μήπως θα μπορούσατε να μου πείτε το όνομα κανενός κυρίου που έμεινε εδώ τη μέρα του εγκλήματος, που να άπουσάσε εκείνο το βράδυ και που να μη γούισε παρά μόνο κατά τις δώδεκα ώρες;

Η μίς Αάγκντον εξακολουθούσε να κιντάζει με γουρλωμένα μάτια.
— Δεν φαντάζομαι να πιστεύετε.. κα-
τώρθωσε να πεί.
— Ότι ο δολοφόνος έμενε εδώ; "Ο-
χι, μα έχω λόγους να πιστεύω ότι κά-
ποιος από τους πελάτες σας πήγε να
κάνει μια βόλτα κατά τὸ Μόν Ρεπὸ ἐ-
κείνη τὴ νύχτα. Καί σ' αὐτὴν τὴν πε-
ρίπτωση μπορεί να εἶδε κάτι πού, ἐ-
νῶ γι' αὐτὸν δὲν ἔχει κανένα νόημα,
ἐμένα μπορεί να μού εἶναι πολὺ χρήσιμο.
"Η διευθύντρια κούνησε τὸ κεφάλι της
μὲ τὸ ὅρος τοῦ ἀνθρώπου πὸ ἀντιλαμ-
βάνεται ἀπολύτως τοὺς συλλογισμοὺς
πὸ κάνει ἕνας ἀστυνομικὸς στὴν ξενονά
του.
— Σὰς καταλαβαίνω πολὺ καλά, εἶπε.
Γιὰ νὰ δοῦμε... ἀφήστε με νὰ συγκεν-
τρωθῶ. Ποιοὺς εἶχαμε τότε;
Ζάρωσε τὰ φρόδια της ξαναφέρονον-
τας στὴ μνήμη της τὰ δνόματα τῶν
πελατῶν της.
— "Ο ταγματάρχης Σβάν, ὁ κ. "Ελ-
κινς, ὁ συνταγματάρχης Μπλάντ, ὁ γέ-
ρος κ. Μπένσον. "Οχι, πραγματικά κ.
Πουαρό, δὲν νομίζω νὰ γύγχε κανέ-
νας ἀπ' αὐτοὺς ἐκεῖνο τὸ βράδυ.
— "Αν τὸ ἔκρινε κάποιος, ἐσεῖς θὰ
τὸ παίρνατε εἰρήρη;
— Ἀσφαλῶς γιατί εἶναι κάτι πὸ
σπάνια συμβαίνει. Αὐτοὶ οἱ κύριοι, βλέ-
πετε, πηγαίνουν καμμιά φορὰ νὰ φάνε
ἔξω, λείπουν μιά ἢ δύο ὥρες, μὰ σπάνια
θγαίνουν μετὰ τὸ φαγητό, γιατί δὲν ἔ-
χουν πού νὰ πάνε.
"Η ψυχραγωγία στὸ "Αμπος Κρός περι-
οριζόταν στὸ γκόλφ καὶ μόνο στὸ γκόλφ.
— Αὐτὸ εἶναι σωστό, εἶπε ὁ Πουα-
ρό. "Απ' ὅτι λοιπὸν θυμάστε κανέναν
ἀπὸ αὐς δὲν γύγχε ἐκεῖνο τὸ βράδυ;
— "Ο ταγματάρχης "Εγκλαντ καὶ ἡ
γυναῖκα του ἔφαγαν ἔξω.
"Ο Πουαρό κούνησε τὸ κεφάλι του.
— "Οχι, δὲν σκέφτομαι τέτοιον εἴ-
δους ἔξοδο. Θὰ πάω νὰ ρωτήσω στὸ
ἄλλο ξενοδοχεῖο, στὸ Μίτο νομίζω.
— "Ο! στὸ Μίτο! "Εχετε δικίω. "Ε-
κεῖ ὁποιοσδήποτε μπορεί νὰ γύγχε γιὰ
μιά βόλτα μετὰ τὰ πόδια.
Δὲν ὕπρχε ἀμφιβολία ὅτι δὲν εἶχε

σὲ μεγάλη ἐκτίμηση τὴν πελατεία τοῦ
Μίτο. "Ο Πουαρό τὴν εὐχαρίστησε κ'
ἔφυγε.
Δέκα λεπτά μετὰ ἐπανελάμβανε τὰ
ἴδια πράγματα στὴ μίς Κόλ, τὴ διευθύν-
τρια τοῦ Μίτο, πὸ ἦταν πὸ φθινο
καὶ λαϊκὸ ξενοδοχεῖο κοντὰ στὸ στα-
θμὸ.
— "Ἦταν πράγματι ἕνας κύριος πὸ
ἔμεινε ὡς ἀργὰ ἔξω ἐκεῖνο τὸ βράδυ.
Γύρισε στὶς δωδεκάμισιν, ἀν θυμῶμαι
καλά. Μὰ τὸ εἶχε συνήθειο. Τοῦ ἄρεσε
νὰ πηγαίνει περίπατο τὴ νύχτα. Τὸ εἶ-
χε ξανακάνει ἐξ ἄλλου μιά ἢ δύο φο-
ρὲς. Μὰ ἀλήθεια, πὸς τὸν ἔλεγαν; Αὐ-
τὴ τὴ στιγμή ἀδύνατο νὰ θυμῶ τ'
ἑνομά του.
— "Ανοῖξε ἕνα μεγάλο βιβλίο κ' ἄρχι-
σε νὰ γυρίζει τὶς σελίδες.
— Δέκα — ἐννιά, εἴκοσι, εἴκοσι —
ἐνά, εἴκοσι δύο... "Α! νά! Νέλλορ, ὁ
ταγματάρχης Χόμφρεϊ Νέλλορ.
— Εἶχε ξανάρθει στὸ ξενοδοχεῖο σας;
Τὸν ἔξερα καλά;
— Εἶχε ξανάρθει ἄλλη μιά φορὰ, κάπου
δεκαπέντε μέρες πρὶν. Θυμῶμαι ὅτι καὶ
στὴν πρώτη του παραμονὴ ἐδῶ ἔβγαине
τὴ νύχτα.
— Εἶχε ἔρθει γιὰ νὰ παίξει γκόλφ;
— "Ετσι νομίζω. Αὐτὸ προσελκύει
τοὺς περισσότερους πελάτες μας.
— Κι' ἐγὼ ἔτσι νομίζω. Λοιπὸν, δε-
σποινίς, αὐς εὐχαριστῶ πολὺ. Καλημέρα
σας.
Κι' ὁ Πουαρό ἔφυγε γιὰ νὰ ἐπιστρέ-
ψει στὸ Μόν Ρεπὸ. "Ἦταν θυσιμένος
στὴς σκέψεις του καὶ πολλὰς φορὲς περ-
πατώντας κιντάζε ἕνα μικρὸ ἀντικείμε-
νο πὸ ἔβγαζε ἀπὸ τὴν τσέπη του.
— "Πρέπει νὰ πάω τὴν ἀπόφασή μου,
μουρμούρισε, νὰ κάνω γρήγορα καὶ νὰ
ἐπιφυλάξω ἀπὸ τὴν πρώτη εὐκαιρία.
"Η πρώτη του φροντίδα ἐπιστρέφοντας
ἦταν νὰ ρωτήσει στὸν Πάροους πὸ
θὰ μπορούσε νὰ βρεῖ τὴ μίς Μάργκεϊτ.
"Ο Πάροους τοῦ εἶπε ὅτι ἦταν στὸ μι-
κρὸ γραφεῖο καὶ τακτοποιοῦσε τὴν ἄλλη-
λογραφία τῆς λαίδης "Αστυνελ. Δὲν
δυσκολεύτηκε νὰ βρεῖ τὸ μικρὸ γραφεῖο.
"Η Αἰλυ καθόταν σ' ἕνα τραπέζι κον-
τὰ στὸ παράθυρο κ' ἔγραφε. "Ἦταν μό-
νη. "Ο Πουαρό ἔκλεισε τὴν πόρτα πί-
σω του καὶ πλησίασε τὴ νέα.
— Μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ αὐς μιλήσω δυὸ
λεπτά, δεσποινίς;
— Ἐξοχίστως
"Η Αἰλυ ἔσπρωξε τὰ χαρτιά ἀπὸ μπρο-
στά της καὶ στράφηκε πρὸς τὸ μέρος
του.
— Τί μπορῶ νὰ κάνω γιὰ αὐς;
— Δεσποινίς, νομίζω πὸς κατάλα-
βα ὅτι τὴ βραδυνὰ τοῦ δράματος, ὅταν
ἡ λαίδη "Αστυνελ πῆγε νὰ βρεῖ τὸν
ἄνδρα της, ἐσεῖς τραβήξατε κατ' εὐθείαν
στὸ κρεβάτι σας. Εἶναι σωστό;
— Μάλιστα.
— Ἀργότερα δὲν ξανακατεβήκατε
κατὰ τόχη;
— "Οχι.
— Μοῦ φαίνεται, δεσποινίς, πὸς εἶπα-
τε ὅτι ἐκείνη τὴ βραδυνὰ δὲν μῆκατε
καθόλου στὴν αἰθουσα τοῦ πύργου.
— Δὲν θυμῶμαι ἂν εἶπα τέτοιο πράγ-
μα, μὰ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Πραγματικά
δὲν πάτησα τὸ πόδι μου στὸ δωμάτιο
τοῦ πύργου.
"Ο Πουαρό ἀνασήκωσε τὰ φρόδια
του.
— Πολὺ περίεργο, μουρμούρισε.
— Τί εἶναι περίεργο;

— Τὸ ὅτι βρήκα αὐτό.
"Εβγαλε ἀπὸ τὴ τσέπη του ἕνα κομ-
ματάκι ἀπὸ πράσινη μουσελίνα γεμάτη
αἷματα, καὶ τὸ τέντωσε πολὺ κοντὰ στὰ
μάτια τῆς Αἰλυ γιὰ νὰ τὸ δεῖ καλά.
"Η νέα δὲν ἄλλαξε ἔκφραση, μὰ ὁ ντέ-
κτιβ ἀντιλήφθηκε πὸς ἡ ἀναπνοὴ της
εἶχε γίνε πὸ γρήγορη.
— Δὲν αὐς καταλαβαίνω, κ. Πουαρό.
— "Αν δὲν γελιέμαι ἐκεῖνο τὸ βράδυ
φορούσατε ἕνα φόρεμα ἀπὸ πράσινη μου-
σελίνα. "Απ' αὐτὸ τὸ φόρεμα προέρχε-
ται αὐτὸ τὸ κομμάτι.
— Καὶ τὸ βρήκατε στὸ δωμάτιο τοῦ
πύργου; ἔκανε ζωηρὰ ἡ νέα. Σὲ ποῦ
μέρος;
"Ο Πουαρό κιντάζε τὸ ταβάνι.
— Πρὸς τὸ παρὸν θὰ ποῖμε ἀπλῶς
στὸ δωμάτιο τοῦ πύργου.
Μιά ἔκφραση τρόμου φάνηκε γιὰ
πρῶτη φορὰ στὸ βλέμμα τῆς Αἰλυ. Κάτι
πῆγε νὰ πεί, μὰ κρατήθηκε. "Ο Πουαρό
πρόσεξε τὰ ἄσπρα καὶ φίνα χέλια της
πὸ ἔσφιγγαν σπασμωδικὰ τὸ τραπέζι.
— "Αναρωτιέμαι μήπως πῆγα πράγματι
στὸ δωμάτιο τοῦ πύργου ἐκεῖνο τὸ βράδυ,
μουρμούρισε ὡς νὰ σκεφτόταν μεγαλό-
φωνα. Εἶμαι σχεδὸν βεβαία ὅτι ὄχι. Κι'
ἀπορῶ πὸς ἡ ἀστυνομία δὲν ἀνακάλυψε
αὐτὸ τὸ κομμάτι ἀφοῦ ἦταν τόσο καιρὸ
ἐκεῖ μέσα.
— "Η ἀστυνομία δυστυχῶς δὲν σκέ-
φτηκε ὅσα κ' ὁ "Ηρακλῆς Πουαρό.
— "Ισως νὰ μῆκα μόλις μιά στιγμή
πρὶν ἀπὸ τὸ φαγητό, συνέχισε ἡ Αἰλυ
μὲ τὸν ἴδιο τόνο. "Η μήπως ἦταν τὴν
παραμονή; Φοροῦσα τὸ ἴδιο φόρεμα. Ναι,
νομίζω πραγματικά ὅτι ἦταν τὴν παραμο-
νή.
— Ἐγὼ δὲν τὸ νομίζω, εἶπε ὁ Πουα-
ρό.
— Γιατί;
Δὲν ἀπάντησε, ἀλλὰ κούνησε τὸ κε-
φάλι του ἀρνητικά.
— Θέλετε νὰ πείτε.. ἄρχισε ἡ Αἰλυ.
Εἶχε σκίψει μπροστὰ μὲ τὰ μάτια
καρφωμένα ἐπάνω του, γλωμῇ ὡς πε-
θαμένη.
— Δὲν προσέξατε ὅτι αὐτὸ τὸ κου-
ρελάκι εἶναι λεκιασμένο μὲ αἷμα, δεσ-
ποινίς; Δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία
ὅτι αὐτὸς ὁ λεκές εἶναι ἀνθρώπινο αἷμα.
— Λέτε...
— Λέω, δεσποινίς, ὅτι πῆγατε στὸ
δωμάτιο τοῦ πύργου μετὰ τὸ ἔγκλημα
κ' ὄχι πρὶν. Καὶ νομίζω πὸς καλὰ θὰ
κάνετε νὰ μού πείτε ὅλη τὴν ἀλήθεια,
ἂν δὲν θέλετε νὰ βρεῖτε μεγαλύτερους
μπελάδες.
Εἶχε σκηνοθετῇ τώρα αὐστηρὸς κ' ἀ-
πειλητικὸς.
— Πὸς ἀνακαλύψατε... ἄρχισε ἡ Αἰλυ.
— Αὐτὸ δὲν ἔχει σημασία, δεσποινίς.
"Ο "Ηρακλῆς Πουαρό ἔξερε. Ἐρῶ πὸς ὁ
πάρχει κάποιος ταγματάρχης Χόμφρεϊ
Νέλλορ κ' ὅτι βγήκατε ἀπὸ τὸ σπίτι
γιὰ νὰ τὸν συναντήσετε ἐκείνη τὴ νύ-
χτα.
"Απότομα ἡ Αἰλυ σωριάστηκε μονο-
κόμμη, τὸ κεφάλι πάνω στὰ τενω-
μένα μπράτσα της καὶ ἔσπασε σὲ λυγμούς.
"Αμέσως ἡ στάση τοῦ Πουαρό ἄλλαξε.
— Ἐλάτε, ἐλάτε, μικρό μου, μὴν παί-
νετε τὰ πράγματα τόσο τραγικά, ἔκανε
χτυπώντας χαϊδευτικὰ τὸν ὅμο της. Κα-
νεῖς δὲν μπορεί νὰ κοροϊδεῖς τὸν "Η-
ρακλῆ Πουαρό. Μόλις τὸ καταλάβετε
καλὰ αὐτὸ τὸ πράγμα, εἰς τὰ βάσανά
νὰς θὰ τελειώσουν. Τώρα θὰ μού διηγη-
τε ὅλη τὴν ἱστορία. Θὰ τὴν πείτε, ἔ-

τσι δὲν εἶναι, στὸ γέρο Πουαρό;
— Δὲν εἶναι αὐτὸ πὸ φαντάζεστε, δὲν
εἶναι καθόλου αὐτό. "Ο Χόμφρεϊ, ὁ ἀδελ-
φός μου, δὲν τὸν ἄγγιξε.
— "Ο ἀδελφός σας; ἔκανε ὁ Πουαρό.
"Ὡστε αὐτὸ εἶναι. "Ε! λοιπὸν, ἂν θέ-
λετε νὰ μὴ τὸν ὑποπτεῖτε, πρέπει νὰ
μού τὰ πείτε ὅλα, χωρὶς νὰ μού κρύ-
ψετε τὸ παραμικρό.
"Η Αἰλυ ξανακάθισε, ἔσπρωξε κατὰ
πίσω τὰ μαλλιά της πὸ τῆς κρέμον-
ταν στὸ πρόσωπο κ' ἄρχισε νὰ μιλάει
μὲ φωνὴ χαμηλὴ, μὰ καθαρή.
— Θὰ αὐς πῶ τὴν ἀλήθεια, κ.
Πουαρό. Τώρα βλέπω πὸς θὰ ἦταν
ἀνοησία νὰ μὴν τὸ κάνω. Τὸ πραγματι-
κὸ μου ὄνομα εἶναι Αἰλυ Νέλλορ. "Ο
Χόμφρεϊ εἶναι ὁ μοναδικὸς ἀδελφός μου.
"Ὄταν ἦταν στὴν "Αφρική, πρὶν ἀπὸ
μερικὰ χρόνια, ἀνακάλυψε ἕνα χρυσωρυ-
γεῖο. Θὰ ἔπρεπε μᾶλλον νὰ πῶ ὅ-
τι ἀνακάλυψε χρυσὸ. Δὲν εἶμαι σὲ
θέση νὰ αὐς ἀναπτύξω καλὰ αὐτὸ
τὸ σημεῖο, γιατί δὲν καταλαβαίνω τλυ-
τε ἀπὸ τεχνικά ζητήματα. Πάντως ἡ ἀ-
νακάλυψη αὐτὴ μπορούσε ν' ἀποβεί πολὺ
ἐπιχειρησις. "Ο Χόμφρεϊ ἐπέστρεψε ἐδῶ
φέρνοντας γραμμάτια γιὰ τὸν σὲρ Ρόμ-
πεν "Αστυνελ μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἐν-
διαφερθεῖ γι' αὐτὴν τὴν ἐπιχείρηση. Δὲν
καταλαβαίνω τίποτε ἀπὸ τὰ δικαιώματα
πὸν μπορεί νὰ ἔχει ὁ κάθε μέτοχος, ἀ-
κόμη καὶ τώρα, μὰ ἔξω ὅτι ὁ σὲρ Ρόμ-
πεν ἔστειλε στὴν "Αφρική ἕναν εἰδικὸ γιὰ
νὰ μελετήσει τὰ πράγματα καὶ νὰ τὸ
κάνει μιά ἐκθεση. "Ὡστε εἶπε στὸν ἀ-
δελφὸ μου ὅτι ἡ ἐκθεση τοῦ εἰδικοῦ δὲν
ἦταν ἐννοική κ' ὅτι κακῶς εἶχε κάνει.
ἐλπίδες. "Ο ἀδελφός μου πείστηκε
καὶ στὰ λόγια του καὶ γυρίζοντας πάλι
στὴν "Αφρική πῆρε μέρος σὲ μιά ἀποστο-
λὴ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. "Η ἀποστο-
λὴ ὅμως αὐτὴ ἔπαυε κάποια μέρα νὰ
δίνει σημεῖα ζωῆς. "Ὅλοι ὑπέθεσαν ὅτι
εἶχε ἐξοντωθεῖ καὶ μαζί κ' ὁ ἀδελφός
μου. Λίγο διάστημα μετὰ ἀπ' αὐτὸ ἰ-
δρῆθηκε μιά ἐταιρεία γιὰ τὴν ἐκμετάλ-
ληση τῶν κοιτασμάτων χρυσοῦ τοῦ
Μπάλτα. "Ὄταν ὅμως ὁ ἀδελφός μου ἐπέ-
στρεψε ἐπιτέλους στὴν "Αγγλία μετὰ ἀ-
πὸ χίλιες περιπέτειες, τοῦ πέρασε ἀπὸ
τὸ μυαλὸ ὅτι τὰ κοιτάσματα αὐτὰ θὰ
ἦσαν ἐκεῖνα πὸ εἶχε αὐτὸς ἀνακαλύ-
ψει. Φαινομενικὰ ὁ σὲρ Ρόμπεν δὲν εἶχε
καμμιά σχέση μετὰ τὴν ἐταιρεία πὸν εἶχε
ἰδρῆθεῖ καὶ πὸν ἐκμεταλλεύονταν πὸν τὸ
χρυσὸ μετὰ τῆς μέσας. Μὰ ὁ Χόμφρεϊ
δὲν ἔμεινε ἱκανοποιημένος ἀπ' αὐτὴ τὴν
ἐξήγηση. Κατὰ βάθος ἦταν πεπεισμένος
ὅτι ὁ σὲρ Ρόμπεν τὸν εἶχε ἐξελάσει
γιὰ νὰ τὸν βγάλει ἀπὸ τὴ μέση καὶ νὰ
μεινέ αὐτὸς ὁ μόνος κύριος τοῦ ὄρυχει-
ου. Αὐτὴ ἡ μόνιμη σκέψη τὸν ἔκανε δυ-
στυχισμένο. Εἴμαστε μόνοι στὸν κόσμο,
αὐτὸς κ' ἐγὼ, κ' ἐπειδὴ ἦταν ἀνάγκη
νὰ κερδίσω τὸ ψαμί μου, σκέφτηκα νὰ
ζητήσω θέση στὴ λαίδη "Αστυνελ πὸν
ζητοῦσε γραμματεία. "Ἦδελ ν' ἀνακαλύ-
ψω ἂν ὑπῆρχε ἡ ὄχι σχέση μεταξὺ τοῦ
σὲρ Ρόμπεν καὶ τῶν κοιτασμάτων χρυ-
σοῦ τοῦ Μπάλτα. Γιὰ λόγους πὸν τὸς
καταλαβαίνετε πῆρα ψεύτικο ὄνομα, καί,
τὸ ὁμολογῶ, παρουσίασα ψεύτικα συστα-
τικὰ γράμματα. Οἱ ὑποψήφιος γιὰ τὴ θέ-
ση τῆς γραμματεῖας πὸν ἤθελα νὰ πά-
ω ἦσαν πολλὰς πὸν πὸν ἱκανὲς ἀπὸ
μένα... ἔτσι, κ. Πουαρό, ἔγραψα ἕνα
δραϊκτικὸ γράμμα ἐκ μέρους τάχα τῆς
δοκίμοσας "Πέροσας πὸν, ὅπως ἤξερα,
εἶχε φύγει γιὰ τὴν "Αμερικὴ. Σκέφτηκα
ὅτι ἡ μεσολάβηση μίς δοκίμοσας θὰ ἐν-

τυπωσάε τὴ λαίδη "Αστυνελ καὶ εἶχα
δικίω γιατί μὲ προσέλαβε ἀμέσως. "Απὸ
κείνη τὴ στιγμή ἔγινε ἕνα χυδαῖο κ'
αἷμο ὑποκείμενο: μὰ ἀπασχολεὺς καὶ
ὡς τελευταίως ἀκόμη, δὲν εἶχε κατὰ-
φέρει ἀπολύτως τίποτε. "Ο σὲρ Ρόμ-
πεν ἦταν ἀρκετὰ πονηρὸς γιὰ νὰ μὴ
προδίδει ἔτσι εὐκολὰ τὰ μυστικά τῶν
ἐπιχειρησέων του. Μὰ στὸ ἀναμεταξὺ ἡ-
δε ἀπὸ τὴν "Αφρική ὁ Βίκτωρ "Αστυ-
ελ. Αὐτὸς δὲν ἦταν τόσο ἐπιφυλακτικὸς
στὶς κουβέντες του ὅσο ὁ ἀδελφός του,
κ' ἄρχισε νὰ πιστεύω ὅτι ὁ Χόμφρεϊ δὲν
εἶχε πράγματι γελαστεῖ. "Ο ἀδελφός μου
ἦρθε ἐδῶ καμμιά δεκαπενταριά μέρες
πρὶν ἀπὸ τὸ ἔγκλημα καὶ γύγχε τὴ νύ-
χτα γιὰ νὰ τὸν συναντήσω. Τοῦ ἐπανέ-
λαβα αὐτὰ πὸν εἶχα ἀκούσει ἀπὸ τὸν
Βίκτωρα "Αστυνελ. Ταράχτηκε πολὺ
καὶ μὲ βεβαίωσε ὅτι ἀκολουθοῦσα καλὸ
δρόμο. "Απὸ τότε ὅμως τὰ πράγματα
ἄρχισαν νὰ χαλάνε. Κάποιος θὰ μὲ εἶδε
φαίνεται νὰ βγαίνω ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ
τὸ μαρτύρησε στὸν σὲρ Ρόμπεν. "Αρχι-
σε νὰ δυσπιστεῖ. Ζήτησε νὰ δεῖ τὰ πι-
στοποιητικά μου καὶ γρήγορα κατάλαβε
πὸς ἦσαν ψεύτικα. Τὸ κακὸ ἔσπασε
τὴ μέρα τοῦ φόνου. Νομίζω πὸς μὲ
ὑποπτεῖτο ὅτι εἶχα βάλει στὸ μάτι
τὰ κοιτάσματα τῆς γυναικας του. Πάν-
τως εἶχε ἀποφασίσει νὰ μὲ διώξει τὸ
γρήγορότερο, μὲ τὴν ὑπόληψη ὅμως
νὰ μὴ μού κάνει μῆνυση πὸν παρουσιά-
σθηκα μὲ ψεύτικο ὄνομα. "Η λαίδη "Α-
στυνελ πῆρε τὸ μέρος μου καὶ κράτησε
κεφάλι στὸν ἄνδρα της.
Σάπασε. "Ο Πουαρό τὴν ἀκούγε μὲ
μεγάλῃ σοβαρότητά.
— Καὶ τώρα, δεσποινίς, φθάνουμε
στὴ νύχτα τοῦ φόνου.
"Η Αἰλυ κατέβασε τὸ κεφάλι καὶ κα-
τάπιε τὸ σάλι τῆς με δυσκολία.
— Πρέπει νὰ αὐς πῶ γιὰ ν' ἀρχίσω
ὅτι ὁ ἀδελφός μου εἶχε ξανάρθει ἐδῶ
κ' ὅτι τὸ εἶχα κανονίσει νὰ τὸν δῶ κρυ-
φὰ αὐτὴ τὴ νύχτα. Ἀνέβηκα πραγματι-
κὰ στὴν κάμαρά μου, ὅπως αὐς εἶπα,
μὰ δὲν ἔπεσα στὸ κρεβάτι. Περιμένα νὰ
κοιμηθῶν ὅλοι, κατέβηκα σὺν σκιά καὶ
γύγχε ἀπὸ τὴν πλαϊνὴ πόρτα τοῦ σπι-
τιοῦ. Βρήκα τὸν Χόμφρεϊ καὶ τὸν κα-
ταόπισα πάνω στὰ τελευταῖα νέα. Τοῦ
εἶπα ὅτι τὰ ἔγραψα πὸν χροιαζόταν
βρίσκονταν κλεισμένα στὸ χρηματοκιβώ-
τιο τοῦ σὲρ Ρόμπεν πὸν ἦταν στὸ
δωμάτιο τοῦ πύργου. Ἀποφασίστηκε νὰ
ψομε. "Εγὼ θὰ πῆγα πρὸς τὰ γὰ
ἐπιχειρησέων τὴ νύχτα νὰ τὸν τὰ κλέ-
νὰ βεβαιώνω κατὰ πόσον ὁ δρόμος
ἦταν ἀνοικτός. Χτυποῦσε μεσάνυχτα δ-

ταν ἐπέστρεψα στὸ σπίτι ἀπὸ τὴν ἴδια
ποτα πὸν εἶχα χρησιμοποιήσει γιὰ νὰ
δῶ. "Ἦμουν στὰ μισὰ τῆς σκάλας πὸν
φέρνει στὸν πύργο ὅταν ἄκουσα τὸ θό-
ρυδο μίς πτώσης καὶ κάποιον νὰ φωνά-
ζει: "Θεέ μου! Θεέ μου! Σχεδὸν ἀμέσως
ἦνοιξαν τὴν πόρτα τοῦ δωματίου τοῦ
πύργου κ' ἀπὸ μέσα γύγχε ὁ Τσάρλς
Λέβερσον. Μὲ τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ ἔ-
βλεπε πολὺ καθαρὰ τὸ πρόσωπό του,
μὰ ἐγὼ εἶχα στριμωχθεῖ σ' ἕνα σκοτεινὸ
σημεῖο, χαμηλότερα ἀπ' αὐτόν, καὶ δὲν
μποροῦσε νὰ μὲ δεῖ. "Εμεινε μιά στιγ-
μὴ ἀκίνητος, τὸ πρόσωπό του ἀλλοιωμέ-
νο. "Εμοιάζε σὺν νὰ προσπαθοῦσε ν'
ἀκούσει, ὅστερα καταβάλλοντας προσ-
πάθεια νὰ ἐπιβληθεῖ στὸν ἑαυτὸ του,
ξανόνοιξε τὴν πόρτα τοῦ δωματίου καὶ
κάτι φώναξε... ὅτι δὲν ἔγινε τίποτε κα-
κὸ, νομίζω. "Η φωνὴ του ἦταν ἀδιάφο-
ρη, σχεδὸν χαρούμενη, μὰ ἡ ἔκφρασή του
ἦταν τελείως ἄλλη. "Εμοιάζε ἐξουθενω-
μένος. "Εμεινε λίγη ὥρα ἐκεῖ καὶ μετὰ
ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει ἀργὰ ὥσπου χάθηκε
στὸ διάδρομο τοῦ δευτέρου πατώματος.
Περίμενα μερικὰ δευτερόλεπτα καὶ γλῶ-
σσησα μὲ τὴ σειρά μου στὸ δωμάτιο τοῦ
πύργου. Εἶχα τὸ προαίσθημα πὸς συ-
νέβη κάτι κακὸ. "Η πλαφονιέρα ἦταν
σθιστή. Δὲν ὑπῆρχε ἄλλο φῶς ἀπὸ τὴ
μικρὴ λάμπα τοῦ γραφείου καὶ εἶδα τὸν
σὲρ Ρόμπεν πεσμένο κάτω. Δὲν ἔξερα
πὸν βρήκα τὸ κουράγιο νὰ τὸν πλησιά-
σω. Γονάτισα μάλιστα δίπλα του κ' ἀ-
μέσως κατάλαβα πὸς ἦταν πεθαμένος.
Τὸν εἶχαν χτυπήσει ἀπὸ πίσω κ' ὁ θά-
νατος θὰ εἶχε ἐπέλθει μόλις πρὶν ἀπὸ
λίγα λεπτά. Ἐπῆσα τὸ χέρι του καὶ ἦ-
αν ζεστό. "Ἦταν τρομερὸ, κ. Πουαρό,
τρομερό.
— Ἀνατριχίσει.
— Καὶ μετὰ; ἔκανε ὁ Πουαρό χωρὶς
νὰ τὴν ἀρρίψει ἀπὸ τὰ μάτια του.
"Η Αἰλυ κατέβασε τὸ κεφάλι της.
— Ναι, ἔξω εἰς σκέψεις. Γιατί δὲν
ἔβαλα τίς φωνές καὶ δὲν ξύπνησα ὅλο
τὸ σπίτι. Μὰ ὅπως ἦμουν ἀκόμη γονα-
τιστὴ, σκέφτηκα ἔσφαικα ὅτι οἱ ὑποψίες
τοῦ σὲρ Ρόμπεν ἐναντίον μου, ἡ ἔξοδός
μου στὰ χροιά γιὰ νὰ συναντηθῶ με
τὸν Χόμφρεϊ, ἡ ἀπόλυση μου — θὰ ἔ-
φευγα τὴν ἄλλη μέρα — ὅτι αὐτὰ ἀπο-
τελοῦσαν μιά ἀλυσίδα ἀπὸ ἐπιβαρυντικὰ
στοιχεῖα ἐναντίον μου. Θὰ ἔλεγαν ὅτι εἶ-
χα μάστιξ τὸν ἀδελφὸ μου μέσα στὸ
σπίτι κ' ὅτι αὐτὸς σκότωσε τὸν σὲρ
Ρόμπεν γιὰ νὰ τὸν ἐκδικηθεῖ. Κάνεις
δὲν θὰ μὲ πιστεῖς ἂν βεβαίωνα ὅτι εἶ-
χα δεῖ τὸν Τσάρλς Λέβερσον. "Ἦταν τρο-
μερὸ, κ. Πουαρό, οἱ χειρότερες σκέ-
ψεις περνοῦσαν ἀπὸ τὸ κεφάλι μου κ'
ὅσο πὸν πολλὸ σκεπτόμουνά τόσο καὶ μ'
ἐγκατέλειπε περισσότερο τὸ θάρρος μου.
Ἐσφαικὰ εἶδα τὰ κλειδιά τοῦ σὲρ Ρόμ-
πεν. Θὰ εἶχαν βρεῖ ἀπὸ τὴν τσέπη του
τὴν ὥρα πὸν ἔπεσε. Στὸ μάσσο ἦταν
καὶ τὸ κλειδὸ τοῦ χρηματοκιβωτίου. Ἦ-
ξερα τὸν συνδυασμό, γιατί μιά φορὰ
τὸν εἶχε πεί μπροστὰ μου ἡ λαίδη "Α-
στυνελ. "Ανοῖξα τὸ χρηματοκιβώτιο, ἔβρα-
ξα στὰ χαρτιά καὶ βρήκα αὐτὰ πὸν ἤθε-
λα. "Ο Χόμφρεϊ εἶχε δικίω. "Ο σὲρ Ρόμ-
πεν βρίσκονταν πραγματικά πίσω ἀπὸ τὴν
ἐταιρεία πὸν ἐκμεταλλεύονταν τὰ κοιτά-
σματα τοῦ Μπάλτα. Εἶχε κλέψει τὸν ἀ-
δελφὸ μου ἐν ψυχρῶ. Μὰ τὰ πράγματα
ἔτσι ἔπαυσαν ἀκόμη χειρότερη τροπὴ
γιαὶ τώρα ὁ ἀδελφός μου ἀποκοτοῦσε ἕνα
διόφανερο κίνητρο γιὰ νὰ σκοτώσει.

Κ Ο Σ Μ Ο Σ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Ἐγκυκλοπαιδική
Ἑβδομαδιαία Ἐπιθεώρηση

Ἐπεύθυνος ἐκδότης
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ
Λεωφόρος Ἀγ. Φιλοθέης 32
ΦΙΛΟΘΕΗ — ΑΘΗΝΑΙ

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου
ΕΥΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ
Χαραυγῆς 3 — Ἀμαρουσίον
Ἐμβάσματα καὶ ἐπιταγαὶ ἐπ'
δνόματι Λουκῆ Ἀκρίτα, ὁδὸς Πα-
τησίων 636'.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ

ΛΑΧΕΙΟΝ ΔΥΝΑΜΙΩΝ

**Τ' ΕΝΑ λαχείο
γίνεται: ΔΥΟ!!**

"Όταν τὸ λαχείο σας
εἶναι ἀπὸ τὰς

8

**ΠΡΩΤΑΣ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΥΣ
ΣΕΙΡΑΣ**

**Διότι με' 1 λαχείο
μετέχετε:**

1^{ον}

Τῆς εἰδικῆς κληρώσε-
ως ἡ ὁποία δίδει μό-
νον εἰς τὰς προνομιού-
χους Σειράς κέρδη ποῦ
θ ἄ φ θ ἄ σ ο υ ν

τὸ **1.500.000** Δραχ.

καὶ

2^{ον}

Τῆς μεγάλης γενικῆς
κληρώσεως καὶ τῆς
κληρώσεως τῶν Σειρῶν
μὲ τὰς ὁποίας θα διανε-
μηθοῦν κέρδη ἄνω τῶν

30.000.000 Δραχμ.

Κυκλοφοροῦν αἱ προνομιούχοι Σειραί:

*** ΠΡΩΤΗ, ΔΕΥΤΕΡΑ, ΤΡΙΤΗ, ΤΕΤΑΡΤΗ,
ΠΕΜΠΤΗ, ΕΚΤΗ, ΕΒΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΓΔΩΗ.**

Ἐφέτος:

**ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΚΕΡΔΗ...
ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΤΥΧΕΡΟΙ...**